Coperta colecţiei: Dan Stanciu
ISBN 973 – 23 – 0679 – 3
Eugen Uricaru
Aşteptându-i pe barbari roman
Cartea Românească
MOTO

Şi cât de oribilă, ziua când cedezi (ziua când te-ai lăsat şi cedezi) şi pleci călător spre Susa şi-ţi pui viaţa-n slujba monarhului

Artaxerxe ce, la curtea-i, te-ntâmpină cu favoruri şi îţi oferă satrapii şi alte atenţii de acest ţel!

Şi tu, tu le accepţi cu disperare, aceste lucruri pe care nu le vrei.

Ci altele sunt cele pe care sufletul tău le vrea, le deplânge;

(*Satrapia*, în Kavafis, Constantin, P., *Poezii*, Editura Univers, Bucureşti, 1971, prefaţă şi traducere de Aurel Rău)

SE GĂSEA DE MAI BINE DE DOUĂ SĂPTĂMÂNI ÎN CASĂ dar, până atunci, nu mai văzuse odaia aceea. Nici măcar nu bănuise că există. Unchiul său, încă sau fost actor, un om despre care avusese doar o imagine olfactivă, mirosea a lavandă amestecată cu tutun, ceva puternic şi greţos pentru adolescentul ce era atunci când îl cunoscuse, se dovedise plin de tact, lăsându-l mai mult singur în casa uriaşă, cu sobă roz şi draperii de un verde vegetal, umed. Acum, în faţa oglinzii uşor deformante, lungea chipul în partea de sus, acordându-i o nobleţe a fainţii pe care şi-ar fi dorit-o, ascultându-l cum fornăie, bombăne, cântă pe nas frânturi din operete la modă doar cu câţiva ani în urmă, acum simţea cu putere acelaşi amestec de mirosuri, lavandă şi tutun, însă nu-i mai producea niciun fel de repulsie, ci doar îl tulbura, cât o aducere aminte, şi era în fapt o aducere aminte, ce se materializase pe neaşteptate.

Unchiul Leonida se trezea pe la unsprezece – doisprezece de amiază, ieşea în marchiză ducând după sine norul de miresme şi duhoare astfel încât de fiecare dată el ştia *pe această cale* că e momentul să lase totul baltă şi să se prezinte în faţa scărilor pentru a-i da bineţe. O făcea fără cea mai mică plăcere, dar trebuia, era fratele mamei sale, fratele care renunţase la orice pretenţie asupra moştenirii, fapt care le asigura încă o existenţă decentă, deşi nu era mare lucru la Râmnic. Dar asta nu era tot, în familia Stroeştilor unchiul Leonida era un personaj mai mult decât important, era stâlpul, *unchiul de la Bucureşti*, cel care promisese şi dacă o făcuse cu de la sine voinţă de ce

nu şi-ar respecta întru totul cuvântul, era târziu şi deveniseră cu toţii sentimentali, că îl va lua pe tânărul Ermil şi-l va aduce la Capitală să cunoască lume bună şi să ajungă *şi el cineva*. Când spusese şi *el*, lăsase să se înţeleagă din ton ori din ridicarea sprâncenelor stufoase, leonine, că, în ciuda faptului că renunţase la partea sa de moştenire, situaţia surorii sale Clava nu devenise nici pe departe aceea pe care i-o dorise.

În vara aceea a anului 1912, iată că trecuseră deja patru ani, unchiul Leonida venise şi plecase de câteva ori, de fiecare dată sosirea şi dispariţia lui făcându-se într-un chip atât de misterios, încât numai prezenţa şi absenţa mirosului său specific îi dădeau de ştire lui Ermil de faptul că trebuie sau nu să iasă în faţa scărilor şi să-l salute: „Săru-mâna, *mon oncle*, şi să vă dea Dumnezeu sănătate şi o zi plină de bucurie”. Bănuia că vizitele sale erau în legătură cu ceva important şi oarecum tainic, altfel semnele cu subînţeles pe care şi le făceau părinţii nu ar fi avut un rost. dar ce anume era „important şi tainic” nu aflase până în acea zi şi nici nu era sigur că va afla vreodată. Doar numai dacă l-ar fi întrebat direct, iar o asemenea posibilitate… Lucrul nu avea nicio importanţă, după atâţia ani, în casa lui Leonida Soroceanu, la sfârşitul lui noiembrie 1916. De fapt, greşea. Mirosul de tutun şi lavandă se mai păstra într-un loc, acolo unde se depozitau ziarele pe care le aducea cu el, ziare în care, din când în când, se găseau câteva rânduri despre dl. Leonida Soroceanu care „face o impresie plăcută în rolul marchizului”… „lasă o impresie bună în rolul abilului Scapin”. Leonida le aducea cu el, într-o servietă cu catarame strălucitoare şi, câtă vreme rămânea la Râmnic, trimitea pe unul sau pe altul să-i aducă

Aşteptându-i pe barbari ziarele sau, cum spunea el, „presa de Bucureşti”. Iarna, în ajun de Crăciun desfăceau lada în care se ţineau podoabele de brad şi atunci camera se umplea pentru câteva minute de mirosul cunoscut iar maică-sa ofta şi-i spunea invariabil, „Ce-o să te faci tu Ermile la Bucureşti, că unchiul Leonida e atât de boem”. N-a înţeles vreodată ce înseamnă să fii boem, dar acum văzuse cu ochii săi casă, mobilele, hainele unchiului şi încetul cu încetul pricepea. Nu era nimic din ceea ce lăsase la Râmnic. Nici tihna, nici ungherele, locurile primitoare, dulapurile cu sticlă, ticsite cu zeci de pahare şi farfurioare, mirosul de bucătărie ce se strecura pe sub uşile negre cu clanţe de fier, nici obloanele la ferestre, nici zgomotele din pod când nimeni nu umbla acolo. Toată casa lui Leonida Soroceanu era ca o magazie imensă, cu încăperi pustii sau altele prea aglomerate, cu afişe ale

spectacolelor lipite pe uşi, cu litografii, unele prea puţin făcute să fie înţelese, acolo unde părea să fie biblioteca era doar un raft necăjit cu câteva cărţi franţuzeşti cu coperţi slinoase iar în mijloc trona un aparat ciudat, aşezat pe un trepied. Când l-a întrebat „*mon oncle*, la ce foloseşte?”, Leonida Soroceanu s-a uitat prefăcut mirat, a arătat spre cutia colorată, „aaa, ăsta, e un videograf, acum s-ar părea că foloseşte amândurora, mai târziu numai mie”, i-a dat cu palma peste ceafă, a ridicat o uşiţă de lemn, „na, uită-te” şi l-a băgat cu nasul în ferestruica de sticlă. După câteva clipe a sărit ca ars, roşu la faţă de indignare, de uimire, de altceva, iar unchiul a început să râdă, în hohote, „ei, ce mai zici, he, he, ce mai zici?”. Iar el ce putea să zică, văzuse ceea ce imaginaţia sa încă de adolescent închipuise în mare, dar nu realizase detaliile, femei planturoase, goale sau aproape, pândite de bărbaţi cu mustăţi în furculiţă pe după perdele. „Scene din viaţa pariziană, băieţică, dacă o să mă asculţi, ai să le vezi vii şi adevărate, nu-i aşa”. Şi pronunţa afectat, nazal, aproape sforăind „sunt altele şi mai şi, ascultă-mă şi o să-ţi meargă bine”.

Eugen Uricaru

De ascultat îl asculta, însă era, se pare, prea puţin. Stătea mai mult închis în casă, oraşul îi era necunoscut, nu îndrăznea să iasă pe străzi. De la fereastră privea la coloanele de militari ce-şi ţârâiau bocancii prin noroi, la trăsurile rechiziţionate cu vizitii cu tot, la furgoanele de Cruce Roşie şi mai ales la mulţimea de căruţe deschise în care ploua peste răniţi. Oameni cu feţe trase, cu barba crescută de câteva zile, cu bandaje cenuşii, ce treceau nesfârşit fără să scoată o vorbă, însoţiţi doar de scârţâitul roţilor neunse şi de pocnetul bicelor, de plesnitura peste pielea udă a animalelor. Două săptămâni a văzut zi de zi această hemoragie de suferinţă şi zgomote, încercând, închipuind să înţeleagă ce se petrece.

Plecarea sa de la Râmnic s-a petrecut într-o stare de euforie, de exaltare, se părea că era momentul cel mai bun pentru a începe o carieră, un drum în viaţă, cu totul nou, iluminat de şanse, de speranţe. Vara acelui an începuse devreme, iunie fusese plin de toropeală, stăteau dimineaţa şi după-amiaza în grădină, sub umbrar, de fapt un adevărat chioşc vopsit cu roşu şi galben, el şi verişoara sa Sofie, fata despre care credea că e cea mai frumoasă şi mai fermecătoare de pe lume şi de care era îndrăgostit aşa cum numai un adolescent poate fi de o femeie, niţel, doar niţel mai în vârstă. Nefiind nici măcar cu trei

ani mai mare, Sofie putea să însemne un cumul de feminitate şi camaraderie capabil să strivească orice personalitate fragilă, iar el se simţea una dintre victime. Căuta să-i surprindă privirea în orice moment, părea că nici nu-l mai tulbură irişii ei atât de verzi, încât singuri erau prea mult pentru o seară caldă, înecată în mirosul crinilor, ci urmărea doar o performanţă, aceea de a o asigura de fidelitatea lui, de dispariţia totală şi tragică a instinctului său de conservare, fiind capabil să facă orice nebunie, dacă i-ar sugera-o. Nu dacă i-ar cere, ci doar de i-ar face o cât de mică aluzie. Stăteau ore întregi înconjuraţi de vişinii familiei Stroescu, de fapt ai Sorocenilor, ajunşi în părţile Râmnicului odată cu cedarea Bugeacului, ei împreună cu casa fiind cea mai importantă parte a averii ce mai rămăsese celor doi fraţi Leonida şi Claudia, un petec de moşie, livada şi casa pe care tatăl lor, Mina Soroceanu, o cumpărase încă pe la 1870 mai mult din întâmplare decât din prevedere.

Sofie citea gazetele, o dată pe săptămână, începând cu cea mai proaspătă şi terminând cu cea mai veche, zicând că aşa cel puţin descoperă cum ar fi putut arăta lumea dacă s-ar lua după logică şi atunci când le citea îşi ţuguia buzele spunând – e aşa o mare luptă pentru pace la noi, încât tare mă tem că o să avem război – iar el, din această cauză, se certa în fiecare seară, la cină, cu taică-său, Fotie Stroescu, încercând să-l lămurească, războiul ce era de jur-împrejur nu avea niciun rost, suntem prea mici ca populaţie şi prea vulnerabili ca poziţie geografică încât să ne intereseze o asemenea aventură. „Aventură” era un cuvânt pe care nu-l auzise de la Sofie, însă avea convingerea că exprima pe de-a-ntregul ceea ce era războiul european, despre care nu afla decât din ziare şi din rarele întâmplări ale Râmnicului, oraş ce adăpostea în coasta sa un regiment de infanterie.

Dintr-odată preţurile săriseră atât de mult, încât nu mai rămase nimic din obişnuinţele casei, se văzură puşi în situaţia de a face economii evidente, gândindu-se la zilele ce vor urma iar Sofie răsfira paginile jurnalelor cu vârful degetelor şi de astă dată spunea altceva „banii sunt făcuţi să fie cheltuiţi, nu economisiţi, cheltuiţi” şi desigur el se străduia să-l convingă pe taică-său de prostia, de marele defect al sistemului colberian pe care îl menţinea acesta în gospodăria casei, împotriva tuturor evidenţelor. Se contrazicea vădit, dar ce importanţă avea, spunându-i că va fi război şi va fi nevoie de obiecte, de hrană, de provizii, nu de bani. Bani va avea toată lumea, mâncarea va fi tot mai

puţină. Atunci taică-său îl întreba, „Şi cu cine

Eugen Uricaru vom avea război?”, iar el nu ştia ce să zică, făcea un semn vag cu mâna prin aer, „Eu ştiu, cu toată lumea, dumneata nu vezi că toată lumea are ceva cu noi?”. Fotie Stroescu îşi împreună degetele în jurul paharului cu ceai, era una din puţinele victorii ale mamei în obiceiurile casei, ceaiul de seara, negru, cu zahăr candel, fără lămâie, ofta până în rărunchi, „Franţa, domnule, ea hotărăşte. Anglia, domnule. Cine-i cu Anglia câştigă, întotdeauna a fost aşa”.

Apoi nu se ştie de unde şi de ce, a început să circule în casă ideea că la toamnă Ermil va pleca la Bucureşti. Nici mai devreme, nici mai târziu. Când a aflat, ca întotdeauna i s-a spus seara când era toropit de somn şi n-a avut nicio reacţie, a zis, „Bine, plec, până la urmă tot va trebui să plec, de ce să n-o fac acum, la cererea lui *mon oncle*, decât să-i cerem noi”. Dar a doua zi, întâlnindu-se cu Sofie în chioşc, ea venea zilnic cu trăsura din capătul celălalt al Râmnicului, chiar de lângă cazarma regimentului de infanterie, întâlnindu-se cu ea n-a mai avut puterea să-i caute privirea iar Sofie se nelinişti din cauza aceasta. Era convins că hotărârea lui de a pleca la Bucureşti, aşa cum fusese luată, *fără a o întreba pe ea*, este un act de trădare şi asta îl împinse într-o muţenie de-a dreptul enervantă. Toată dimineaţa Sofie răsfoi colecţia de gazete, „Mda, mda, deci aşa” şi el nu ştia dacă se referea la el ori la evenimentele ce se arătau din ce în ce mai neclare şi de aceea sumbre.

Într-un târziu luă teancul de ziare, îl trânti cu zgomot pe masă şi, privindu-l *ea* în ochi, îi spuse: „ce-ai zice de o scaldă, chiar acum?”

Îşi aduse aminte cum abia şi-a putut ţine râsul, ce cuvânt caraghios „scaldă”, parcă venea din altă lume, aşa cum suna în gura ei.

Unchiul mormăia în continuare, icnind, oare cum s-o fi îmbrăcând, oare de ce îi trebuia atâta vreme? îl luase din mers din odaia lui, singura în care avea covor pe jos.

„Hai, băiete, ţine-te bine, astă seară începem!” A priceput imediat că s-a schimbat ceva, că în sfârşit se va schimba ceva şi în curgerea zilelor sale, l-a însoţit moale, tăcut, docil şi cu uimire s-a trezit în faţa unei uşi pe care n-o mai văzuse, iar, odată intrat în încăpere, mirosul de lavandă şi tutun l-a învăluit, l-a făcut să uite de sine, de şederea plicticoasă din cele două săptămâni, de drumul îngrozitor, cu căruţa, cu trenul, între desagi şi lăzi ofiţereşti, într-un efort de a se împotrivi unui curent uman ce se înfiripa deja la începutul lui noiembrie şi care se îndrepta spre răsărit, spre Moldova. Un drum în

care tot ce afla se împotrivea călătoriei sale spre Bucureşti, un daim în care a văzut primul mort din viaţa sa şi în care grozăviile ce le auzise despre luptele de la Jiu reuşiseră să-l facă insensibil la vederea trupului înţepenit al soldatului ce atârna pe jumătate scos din vagon, cu bandajele din jurul capului zdrenţuite, sângerânde încă. Cineva spusese lângă el „sărmanul”, dar el privea insensibil sau cutremurat, efectul era acelaşi, pentru că ochii minţii sale văzuseră prea multe în noaptea trecută, când un ţăran, oare să fi fost cu adevărat ţăran, povestise întrerupt de şuierături şi horcăieli, spusese de la început că-i atins la plămâni, întâmplări despre feluritele căi de a fi sfâşiat, sfârtecat, zdrobit, oricum ucis într-o încăierare. Pe toate le uitase sau doar i se părea, acolo, în praful odăii „de suflet” a unchiului, uimit în faţa minunii prin care lumea sa de acasă ieşea din cotloanele memoriei pentru a-l ferici.

Într-adevăr, în una dintre acele zile de iunie, zile ce păreau nesfârşite, din cauza căldurii, din cauza luminii ce întârzia peste oraş, printre frunzare şi perdele, chiar pe la sfârşitul lunii, s-au dus la scaldă. Sofie strunea calul în trap, stătea lângă ea pe bancheta de lemn gălbui a şaretei, nici nu îndrăznea să se uite în dreapta, în stânga, îi înţepenise gâtul de atâta încordare şi cel mai rău era că i se umeziseră palmele. Ea era înspăimântător de faimoasă.

Eugen Uricaru cu pălăria imensă, violetă, cu voalul ridicat pe jumătate, lăsând privirilor ovalul perfect al obrazului, nasul drept, energic, buzele abia arcuite, pe care le umezea cu vârful limbii (oare şi ea era emoţionată?), rochia atârnând până deasupra roţii şi mai ales braţele încordate, într-o mişcare stăpânită, abia schiţată, aşa cum trebuia să fie imaginea conducătorului de car din Delfi. Sofie salută totuşi printr-o imperceptibilă înclinare a frunţii, nu avea de ce să se împotmolească în rigiditatea pe care o afişase el, poate chiar o amuza să fie văzută, superbă, stăpână, romantică (de ce nu?), traversând Râmnicul însoţită de un tânăr copleşit de farmecul discret al unui exhibiţionism acceptat de toată lumea, de vreme ce Strada Mare nu era altceva decât *un loc de vedere*. Ceea ce-şi pusese în cap Sofie era mai mult decât „o ieşire”.

După ce au trecut de cazarma regimentului, de unde, ca un făcut, se auzea trompetul, un sunet trist, modulat cu grijă, gâlgâind printre desişul de plopi şi zidurile albe, mereu proaspăt văruite, au intrat în drumul de ţară ce ducea către nişte cătune ce trăiau în umbra

Râmnicului, omenirea de acolo nefăcând altceva decât să se tocmească la tăiat lemne, la săpat grădinile şi la preţul laptelui, al brânzei de vacă şi al ouălor pe care le aduceau de câteva ori pe săptămână la muşterii siguri, întotdeauna aceiaşi. Drumul era pustiu, calul mergea alene, părea că nici Sofie nu se mai grăbeşte, nu-l mai îndemna cu gesturi scurte, mai mult din plăcerea de a-şi ţine braţul încordat decât pentru a-l sili la trap. Praful se ridica în nouri mici în urma copitelor şi el era moleşit, gata să se sprijine de umărul dezgolit, prins de soare, oare acum se întâmplase sau deja acolo, în grădina lor cu vişini? Părăsiseră şi drumul de ţară, roţile şaretei încălecând o cărare ierboasă, culcând la pământ spicele de grâu aproape copt. Le auzea cum foşnesc, cum se prind de spiţe, moi şi totuşi puternice, împrăştiind în jur o mireasmă ameţitoare, nu era aceea a

Aşteptându-i pe barbari ierbii grase, atunci când te scalzi în fâneaţă, nici aceea a bobului tare, prăfoasă, emanând căldură la simpla atingere. Era altceva, nehotărât, foarte aproape de mirosul merelor, având în alcătuire ceva erotic, sau aşa i se părea lui. Se răsuci încet, puţin înainte şi la dreapta, ca şi cum ar fi vrut să-i iasă în cale. „Vezi să nu cazi”.

Nu era ironie, în niciun caz nu-l ironizase, i-o spusese în treacăt, părând a fi preocupată de cu totul altceva decât de a fi atentă la uşoara lui congestionare.

„Sofie…” schiţase el un început, care cine ştie unde ar fi dus, iar Sofie făcu ochii mari, ca întotdeauna ochii ei verzi, ca otrava, ca mătasea broaştei, deveneau incredibil de mari, „şi tu, şi tu ţi-ai dat seama?”. Ce confuzie putea să seiste în mintea lui atunci, doar că tot ea continuă, de fapt nici nu-l privise cu atenţie, dacă ar fi făcut-o, ar fi înţeles şi ar fi tăcut, „ţi-ai dat seama că totul, cum să spun, că totul e prea mult, întrece măsura?”

Îşi potrivi pălăria, fără a lăsa hăţurile din mână, „în mai a plouat îngrozitor, părea că nu se mai termină, mai ţii minte?”

Ţinea minte, îşi amintea perfect. Plouase zi şi noapte, lui puţin îi păsa, important era că Sofie se nimerise la ei, făcuse un soi de febră, nu prea mare, dar îndeajuns să o sperie pe Clava şi aceasta o obligase să rămână peste noapte acolo. Febra a ţinut câteva zile, aproape cât au ţinut şi ploile, iar el s-a simţit minunat. Nu-l interesau (cum putea să-l intereseze?) bombăneala lui Fotie, nici şuvoiul de noroi ce curgea pe sub geamuri, feţele palide ale celor ce veniseră să-i anunţe că Râul

Mare s-a umflat încât era foarte posibil să inunde jumătate din Râmnic (de fapt ei se găseau în partea de sus, o pantă uşoară, dulce, dar acum salvatoare), nici măcar faptul că într-o noapte vântul „smulsese câteva ţigle de pe acoperiş, provocând un huiet sinistru. Doar atât, să n-o trezească pe Sofie, în vreme ce Clava, Fotie şi grădinarul, omul la toate.

EIIGKN URICARU

dar ei îl numiseră „grădinar”, făcea o bună impresie, se repeziseră pe scările de lemn scârţâitoare, plângăreţe, el înţepenise în faţa uşii rozalii, cea de la camera oaspeţilor, căutând să prindă un zgomot, un strigăt, un geamăt. Nu s-a auzit nimic şi el s-a întors încântat în salon, dormea întotdeauna într-o veche somieră de piele, încovrigat, îmbătat de mirosul iute, de tămâie, ce părea că nu va dispărea decât odată cu piesa aceea de mobilier, nepotrivită, de un modernism drăcesc, deşi era străveche şi cu totul demodată. Doar Clava, maică-sa, îl văzuse acolo, în faţa uşii, înlemnit, desculţ, în cămaşa de noapte pe care îl obligau să o poarte, negăsindu-l destul de mare pentru o pijama adevărată, îl observase cu siguranţă, îi simţise privirea în ceafă, dar nu-i pasase, ce ar fi putut ea înţelege *atunci*?

„Ei, ce spui, ce spui despre asta?” iar el n-a spus nimic, nici despre ce i se părea lui că trebuie să-i mărturisească, nici despre ceea ce vedea ea în jur că e într-adevăr „prea mult”, calul o luă brusc în dreapta, prin grâul des, aproape încâlcit, simţise apa dincolo de câteva tufişuri întunecate, câteva sălcii aburite de lumină, de praf, de sticlirea râului, Sofie se ridicase în picioare, aerul cald se învârtejea în preajma trupului ei şi nu înţelegea de ce el trebuia să se ţină cu putere de lemnele galbene, strălucitoare şi calde ale spetezei iar ea doar se clătina într-un echilibru sigur, arcuit, armonios, înţelegându-se cu salturile mărunte ale calului ce înainta tropăind, luând în piept mulţimea spicelor, sforăind de plăcere. O auzise strigând atât de neaşteptat, un chiot ce elibera o sălbăticie a senzaţiilor pe care n-o bănuise, n-o închipuise vreodată adăpostită în fragila fiinţă a Sofiei şi nici n-a îndrăznit să-şi ridice ochii către ea. Pricepuse că se simţea bine, aşa cum era, nestingherită. Când au ajuns lângă apă, râul adevărat era la câteva sute de metri, acolo era doar un braţ destul de curat însă leneş şi puţin adânc, când a

Aşteptându-i pe barbari ajuns la pietrişul cenuşiu în care scânteiau ici, colo urme de mică, a încercat un adevărat sentiment de recunoştinţă, de încântare auzind-o spunându-i: „E nemaipomenit,

dragule, că am venit aici, e nemaipomenit!” Şi o auzi sărind din trăsură, un sunet înfundat, de parcă ar fi sărit pe un braţ de fân, pe o saltea de lână, ah cât de uşoară era! şi-a ridicat privirea şi a văzut-o alergând, aruncându-şi pantofii, pălăria-intrând în apă până la glezne, ridicând marginea rochiei atât de neglijent, încât îi zări picioarele alb-albăstrii, ca de ceară.

„Lasă calul, n-o să plece nicăieri” şi unde era să plece de lângă ei? „Lasă calul şi hai înăuntru” iar în vreme ce se dădea jos din trăsură, chinuindu-se să înfigă biciul cu mâner de sârmă la locul potrivit, o văzu cum se dezbracă fără grabă, descheindu-şi singură nasturii de la spate, oare cum de reuşea? aşezându-şi apoi toată grămada de lenjuri pe o piatră mai răsărită şi intrând goală, goală în apă. Deşi trecuse câtăva vreme, nici în acel moment nu reuşea să înţeleagă pe deplin cum putuse să se uite la ea ca la o pânză sau ca la o fotografie, fără să roşească, fără să simtă absolut nimic decât uimire. O uimire provocată de siguranţa, încetineala şi firescul gesturilor ei, de mişcarea mâinii care îi făcuse semn, „hai odată, nu vii?” iar el a venit apoi pe jumătate îmbrăcat, fie că n-avusese răbdare, fie că îi trecuse uimirea şi începuse să se dezmeticească.

Sofie se depărtase, apa făcea cercuri în jurul ei, înota, de unde o fi ştiind asta? ridicându-şi ritmic fruntea deasupra oglinzii, pufnind pe nări stropi strălucitori. Cât despre el, trebuia să o recunoască, se străduia să distingă prin cenuşiul întunecat al râului liniile trupului, forma sânilor, a coapselor, era lacom în căutături, atât de lacom încât simţea o uşoară durere în lobii urechilor, nu îndrăznea să se mişte, de parcă s-ar fi spart ceva *în el*, nisipul luneca încet printre degetele de la picioare, chiar sub talpă simţea o piatră lunguiaţă, şlefuită, mai rece decât

Eugen Uricaru restul albiei, ar fi putut jura că îi trec peştii pe lângă piept, pe la subţiori, atât de neclintit era. Avea convingerea, intelectuală! că „scalda lor” trebuie să fie începutul unor evenimente fără precedent în viaţa lor, mai mult ca sigur era începutul, pragul de care se împiedicase de atâtea ori, şi atunci când ea dormea în casa lor, însemna depăşirea zidului de care se izbise cu umilinţă şi pe care ea l-a înlăturat cu o simplă mişcare a braţului „Ei, ce faci, nu vii odată?!” S-a auzit strigând-o: „Sofie, stai, nu te duce prea departe”, de fapt voia să o oprească din înot, apa era totuşi nu cine ştie ce de adâncă şi, de s-ar fi oprit, în mod sigur i-ar fi venit abia până în dreptul pieptului, aşa ar fi

văzut-o mai bine, cu toate liniile uşor umbrite, cu plinătatea molatecă a umerilor şi a sânilor, cu gâtul prelung şi lobii roz ai urechilor, pletele înnodate pe creştet, fiind într-adevăr o fiinţă cu totul deosebită în graţia şi armonia sa. A strigat, desigur, însă glasul i-a fost acoperit de tunet, ploaia deja începuse dincolo de râu, o vedea cum se apropie, fumurie, culcând metru cu metru tufişurile, pâlcurile de lăstăriş ce se iuţea între petele de nisip, de pietriş, de pământ galben ce se întindeau între braţul mort şi Râul Mare. Sofie s-a ridicat din apă, era strălucitoare, părea că o rază rătăcită printre nouri reuşise să o atingă, şi chiar aşa era, a simţit atunci cum i se descleştază gura, cum fără voia lui din piept răzbate un „aaa” plin de uimire, s-a ridicat din apă şi i-a spus, mai mult a priceput decât a auzit, „Hainele, vezi că se udă hainele” şi apoi ploaia a izbit-o pe umeri, pe creştet, aruncând-o îndărăt în apă.

El a alergat către trăsură, culegând în drum rochia şi lenjeriile, pălăria, în vreme ce fugea auzea în spate răpăitul stropilor, ploaia era doar la câţiva paşi, s-a ghemuit sub coşul trăsurii şi de acolo a reuşit să o vadă cum ea umbla prin ploaie răsfirându-şi părul şi nu putea fi sigur dacă se apropiase de mai sau era tot acolo unde o lăsase, dar putea jura că apa râului abia de îi atingea gleznele său.

Aşteptându-i pe barbari mai bine, abia de atingea cu tălpile apa râului. Ploaia a trecut la fel de neaşteptat după cum venise şi Sofie a ieşit din râu cu braţele ridicate, înnodându-şi părul din nou pe creştet, o făcea pentru ceva anume sau doar pentru a-şi ridica bustul, pentru ca întreg corpul să i se încordeze, să devină vibrant, ca o ramură de salcie? A stat ghemuit sub trăsură, tresărind când calul izbea cu copita în hulubă, era un alt aer, un alt miros, picăturile curgeau de pe pielea ei strălucitoare „trebuie să mă îmbrac, mă ia frigul” a şoptit, a spus, a strigat Sofie, iar el a ieşit de sub trăsură, lăsând, uitând hainele acolo, s-a apropiat atât de mult de ea, încât i-a simţit respiraţia în obraz, a prins-o cu palmele de umeri, simţea umezeala, pielea lipicioasă în căuşul mâinii şi s-a lipit de sânii ei cu atâta violenţă încât a simţit cum se clatină. Sofie l-a privit în ochi, acum ştia că ar fi trebuit să-i fi ţinut închişi, aşa n-ar fi ajuns să-l privească drept în ochii care-l dureau cumplit, fără să-şi descleşteze dinţii i-a spus: „Stai cuminte, Ermilaş, stai cuminte, mai trebuie să creşti”. S-a desprins aşa cum s-ar desprinde de tainchiul unui copac, a trecut de partea cealaltă a trăsurii, a întins mâna, „Eşti bun să-mi dai hainele, băieţică?” iar el i le-a dat

fără nicio emoţie, se simţise atunci înlăturat, dat deoparte ca pe ceva stânjenitor. Pe deasupra calul începuse să necheze, izbind cu coada în marginea trăsurii, scuturându-şi capul, făcând să zornăie alămăria hamului. „Ei, ce faci, îl întrebase pe drumul de întoarcere, pleci la Bucureşti?” Atunci s-a hotărât, într-adevăr, a întins mâna după hăţuri „lasă că mân eu”, cu cealaltă a smuls biciul din lăcaşul lui şi a lovit cu putere, văzând cum lasă o urmă albicioasă în piele, s-a ridicat în picioare şi a început să strige, nu-şi mai recunoştea vocea, era ascuţită, schimbată în bine, lovea cu biciul încât atingea crupa nu doar cu fâşia de curea, ci şi cu vârful rigid al codiriştei, trăsura se clătina, sărea peste gropi şi bolovani, Sofie se făcuse palidă, abia în oraş s-a aşezat pe banchetă, calul

Eugen Uricaru făcuse spumă la colţul zăbalei. A simţit mâna mică şi rece a Sofiei atingându-l, „Iartă-mă, nu mi-am dat seama, credeam că tu încă…” dar a fost îndeajuns de tare încât să nu-şi întoarcă faţa, privea fie între urechile animalului care se ridicau şi coborau caraghios într-un ritm anume, şi-a ţuguiat buzele şi l-a îndemnat din nou la trap. Atunci s-a simţit învingător şi nici nu i-a mai părut atât de rău pentru „ocazia pierdută”, însă acum nu mai era chiar aşa de sigur.

De când stătea în odăile friguroase ale lui *oncle* Leonida avusese vreme să mediteze şi dintre toate nelămuririle una cel puţin se clarificase. Venirea sa la Bucureşti însemna o ruptură severă şi poate definitivă cu tot ce fusese „viaţa la Râmnic”. Şi voind să fie sincer până la capăt simţea o părere de rău întărită de ciuda că tot ce fusese între el şi Sofie nu căpătase o bază mai sigură, aşa gândea, o temelie acolo, pe malul râului.

Dincolo de oglinda cu ape mormăitul lui *mon oncle* încetă pentru o clipă „Să nu te lăcomeşti la băutură, băiete, m-auzi, la domnul Berzea se dă şampanie, la discreţie, da’ tu să nu te repezi! Să nu mă faci de râs, învârti cu linguriţa şi după aia bei, altfel cine ştie ce minune mai faci. Şi pişcotul, nu uita pişcotul. Mă-nţelegi?” Mârâi un „bine, *mon oncle*, bine, linguriţa şi pişcotul” iar Leonida Soroceanu îşi reluă mormăitul lăsând să se audă câte un cuvânt, două mai inteligibile „tinerii de azi, educaţie, la vremea mea…” ceea ce îl făcea să fie asemeni cu toată lumea, deşi nu era astfel, Ermil o ştia bine, ba chiar foarte bine. De altfel i-ar fi venit greu să fie la fel cu toată lumea din cauza legendelor ce se inventau în jurul fiecărui fleac ce i se întâmpla, legende care nu-l deranjau şi pe

care, câteodată, discret, le alimenta cu frânturi de povestiri, aluzive, încâlcite, întotdeauna misterioase. Şi câte nu *ar* întâmplă în viaţa unui bărbat a cărui frumuseţe şi claritat în voce l-au împins să se facă actor. Actor într-o vreme!

Aşteptându-i pe barbari care cei care aveau bani ce puteau fi numărați, dacă nu ajungeau avocaţi, se considerau născuţi ofiţeri. Avocaţii nu umblau la tribunal, ci intrau în politică, iar ofiţerii erau primii care îmbrăţişau convingerea că armata are un rol important de jucat atâta vreme cât nu este silită să-şi justifice *în realitate* rostul. Leonida Soroceanu avea o părere extravagantă despre starea militară a oricărui cetăţean repetând până la plictiseală: „un om e un om, un om cu armă e cu totul altceva, deci nu mai este om”. Nu se putea spune că era un pacifist, pentru asta ar fi trebuit să ţină de vreun comitet sau, după închipuirea lui Ermil, ar fi trebuit să fi mers până la Paris sau în Elveţia, dar *oncle* nu fusese nicăieri, nu ieşise din Bucureşti decât pentru a veni până la Râmnic, o făcuse desigur pentru ceva destul de important şi de secret! iar comitetele care ieşiseră la iveală de vreo câţiva ani, adunările de la sala Eforia, nu i se păreau decât nişte „mofturi ale moftangiilor”. Altceva făcuse şi credea că are de făcut, iar Ermil trebuia să recunoască, nu fără strângere de inimă, că *oncle* Leonida Soroceanu izbutise să facă ce *voise el* cu sine şi cu imaginea altora despre el. Dincolo de respectul ce i-l datorau din cauza chestiunii cu moştenirea şi apoi a promisiunii de a-l ajuta pe el, tânărul provincial, spre a-şi clădi o carieră la Capitală, tot ce se spunea în legătura cu viaţa plină de zăpăceală a lui Leonida Soroceanu era un amestec de realitate şi închipuire din care cu greu puteai deduce adevărul.

Oase mari, bărbia masivă, fruntea boltită şi uşor căzută peste ochii de un albastru cândva intens, acum apos, dar încă impresionant, nasul puternic, fără a fi lătăreţ, obrajii drepţi, abia acum, când în general se mai rotunjise fără să fie gras, în tinereţe scobitura abia perceptibilă a feţei îi dădea un aer de suferinţă melancolică, farmecul său venind dintr-o reţinere pe jumătate a gesturilor, dintr-o expresivitate mută a privirii, o umbră de naivitate şi alături

EIICKN URICARU

de ea, la dispoziţie, de complicitate benefică cu oricine i-ar fi căutat privirea. Îşi rădea dintotdeauna barba, pentru lumea în care se învârtea gestul era de o extravaganţă enervantă însă avea şi părţi

bune, atrăgea atenţia din prima clipă şi nu irita, prea mult, pielița fină de pe obrajii şi gâtul deselor sale partenere din aventuri amoroase de câteva clipe sau săptămâni. Ermil îi ţinea minte vocea de un bas căutat, avea ceva sforăitor în timbru, şi de când venise la Bucureşti nu se putea obişnui cu ceea ce i se părea noua voce a lui *mon oncle*, de fapt cea dintotdeauna, atunci când nu-şi punea în aplicare tehnica dicţiei deprinsă „pe viu, tinere, nu cum e în ziua de azi, la Conservator”. îi văzuse câteva fotografii, niciuna din tinereţea sa aventuroasă, ci de cel mult zece – cincisprezece ani, mai avea ceva dintr-o expresie romantică, efeminată chiar, ce poate îl determinase să ajungă actor, dar semnele unei îmbătrâniri se vedeau încă din acele cartonaşe tari şi gălbui, lăsându-ţi impresia că Leonida Soroceanu n-a trecut niciodată prin maturitate, ci dintr-o prelungită adolescenţă s-a trezit aproape bătrân, cu riduri „laba gâştei” în colţul ochilor şi două paranteze adânci în colţurile gurii. Dar nu asta era ciudăţenia lui *oncle* Leonida, ciudăţenie pe care cu greu, şi nu oricine, ar fi sesizat-o ci faptul că era vegetarian şi nu lua niciodată medicamente. În casa lor de la Râmnic se povestea, cel puţin o dată pe an, despre cumplita încleştare a lui *oncle* Leonida cu moartea pe când era aproape un copil, nu mai mult de şaptesprezece ani, moment de la care acesta n-a mai luat leacuri, hapuri, infuzii, orice venea de la spiţer sau din ştiinţa casei, şi deşi mai zăcuse de câteva ori se ridicase după o vreme de chin. În care transpira abundent, şi faţa, corpul i se acopereau de pete sau bube, se ridica slăbit, palid dar teafăr. Despre încleştarea lui cu moartea auzise prima dată când şi el căzuse bolnav de difterie iar maică-sa disperată, după ce adusese şi pe doctorul Peisah şi pe

Aşteptându-i pe barbari doctorul Blum, ba chiar apelase şi la medicul regimentului, căpitanul Fancioti, nu mai găsise altă nădejde decât în faptul că, atâta vreme cât stătea lângă el, nu se întâmpla nimic cu respiraţia. A rămas cu obsesia pupilelor mărite ale mamei Clava, două puncte, două fructe negre care îl ţintuiau cu disperare în fixitatea lor şi care, după mulţi ani, îl făceau să se trezească brobonit de sudoare, înspăimântat că *a adormit iar el în somn nu ştie să respire*. În schimb îi rămăsese imaginea puternică a unui adolescent ca şi el, oare *oncle* Leonida fusese vreodată *ca şi el*? întins nu din voinţă, ci din slăbiciune pe lada în care se ţineau pânza de casă şi ştergarele, mai palid decât pânza topită, într-un surtuc de şiac închis până sub bărbie, cu părul lung, răsfirat peste muchia galben-maronie a capacului, abia

respirând, cu ochii deschişi şi pielița gâtului străvezie prin care se vedea cum se zbate o venă, acest amănunt îl tulburase şi pe el care zăcea într-o cumplită indiferenţă aşteptând doar spasmul care îl sufoca şi nimic altceva. *Oncle* Leonida se întorsese în starea aceea într-o seară de aprilie după o tentativă eşuată de a fugi în lume cu o trupă de actori italieni. Venise de la Brăila, acolo trebuia să se urce pe un vapor austriac şi să dispară în necunoscuta Europă. Nu s-a întâmplat aşa cu toate că aparenţele îl făcuseră să aibă încredere în promisiunile signorinei Grazia. Aceasta era fiica sau amanta impresarului, domnul Merlin, şi pe ea o chema „tot Merlin, pe toată lumea o chema aşa", trupa chiar se chema «Trupa Merlin» iar pe afişele tipărite în străinătate se anunţa repertoriul „drame, comedii şi tragedii – la cererea publicului", „numai pentru privitorii din această seară o excepţională seansă de cumberlandism cu signorina Grazia". Umblase cu trupa Merlin de la Iaşi, prin toate târgurile Moldovei, pe la Podu Hoaiei cel ticsit de negustori armeni, gata să vândă şi pe datorie unui necunoscut numai ca să vândă, culmea era că dintre toţi doar unul, Vartic Avakian zis Hagi-Doru, dăduse faliment pentru că nu *vânduse*, ci *dăduse* pe datorie, şi pe la Hârlău, pe la Vaslui, pe la Huşi, loc în care i se arătase bunăvoinţa signorinei Grazia, lăsându-l să o sărute şi să-i strecoare mâna în corsaj, era caldă, umedă de transpiraţie sau de stropi de vin, toată lumea băuse acolo un vin uleios, plumburiu, chiar şi el dăduse peste cap, fără multă rugăminte, două pahare. La Galaţi şi mai ales la Brăila, unde statură două săptămâni să dea spectacole pentru lumea bună ce venea la băile de la Balta Sărată, favorurile ce i s-au făcut l-au decis să trateze cu impresarul Merlin un angajament, chiar şi provizoriu, în trupă, urmând să facă de toate, la cererea oricărui actor, având asigurată masa şi casa când şi ei ar fi avut-o, într-o asemenea afacere el era prostul şi domnul Merlin ticălosul, dar ce conta o asemenea stare când Grazia îi promisese că o să-l folosească drept mediu în exhibiţiile de cumberlandism iar pielea ei mirosea atât de mult şi de bine a femeie, încât nu mai băga în seamă nici ţânţarii şi nici adierea amară şi înăbuşitoare a Bălţii. Sau, cine să ştie, mai mult decât toate îl ameţise imaginea unei vieţi nu aventuroase, ci pline de aventură, cutreierând Europa şi trecând, în cele din urmă, Oceanul.

Ermil înţelesese cu vremea că pasiunea lui *oncle* Leonida pentru Grazia şi pentru călătorii se sfârşise pe schela din Brăila, din toate acestea alegându-se doar cu starea lui de actor, pentru că era evident,

nu putea fi vorba de o profesiune, amănuntele acestea adăugându-se încetul cu încetul, în diferite seri de plictis în care se istoriseau întâmplările familiei, cu *oncle* Leonida în centru ca o figură aparte, ciudată, ce era, iar când mama Clava! spusese cum se luptase acesta cu moartea, toate fleacurile! se concentraseră în mintea lui, ieşind în cele din urmă of poveste adevărată, închegată, îngheţată, din care *onc* Leonida lipsea cu desăvârşire. Era vorba de fapt desp el, Ermil, cel care se luptase cu moartea… Se luptase

Aşteptându-i pe barbari atunci când *oncle* stătea întins pe lada de zestre, cu vena care îi pâlpâia la gât sub pielea străvezie şi în clipele în care asculta descrierea *a ceea ce se întâmpla de fapt*, ţintuit de pupilele negre ale mamei Clava care îl ameţeau, care îl făceau să se zvârcolească şi mai târziu în somn, să se trezească ud, cu tâmplele şiroind, zvâcnind chiar după atâţia ani.

Când era gata să urce la bordul vasului, Grazia îşi lipise gura de fruntea lui, i-a prins ceafa cu degetele ei subţiri, întotdeauna învineţite de frig, apoi i-a şoptit „nu te urca încă, mai aşteaptă”, iar *oncle* Leonida n-a înţeles prea bine despre ce era vorba şi-a rămas pe mal, privind prostit, uimit, neînţelegător la cojile de harbuz ce săltau în apă, la babaua de fier în jurul căreia se încolăcea parâma smolită. Stătea pe mal privind cum se încarcă lăzile pe care scria cu vopsea roşie „Merlin”, erau costumele, rochiile, argintăria, armele şi decorurile tuturor dramelor şi comediilor pe care le văzuse până atunci, pe care le ştia aproape pe de rost. La capătul balustradei Grazia stătea aplecată către el, ţinându-şi pălăria cu palma ei îngustă, ca o frunză, verde-cenuşie, clipea din ochii rotunzi şi negri, din când în când îşi schimba greutatea de pe un picior pe altul, făcând rochia să fâlfâie, dezgolindu-i gleznele, care păreau cu totul altfel decât atunci când şi le arăta tuturor în timpul exhibiţiilor de magie şi cumberlandism. *Oncle* Leonida a lăsat să treacă pe lângă el şi ultimul cufăr, a lăsat să se desfăşoare parâma ca un şarpe greoi şi sătul, iar când marinarul cu tichie albastră şi moţ alb s-a pregătit să sară pe punte, a schiţat un gest, oare numai atât să fi fost? poate chiar a vrut să sară şi el peste balustrada bordului încât Grazia a scos un strigăt, a scăpat umbrela sa albă, s-a auzit un clipocit în apa gălbuie iar apoi i-a spus, întinzând palma ca şi cum ar fi vrut să-l oprească „Sei malato, molto malato!” *Oncle* Leonida s-a oprit din mişcare, poate chiar a înţepenit cu braţele şi piciorul în aer, într-o poziţie cu totul nefirească, s-a răsucit greoi pe

călcâi şi auzind acum în spate lovitura zbaturilor în apa fluviului a simţit cum dintr-odată mişcările sale sunt greoaie, din ce în ce mai greoaie, cum îi trebuie multă voinţă spre a se îndrepta către un punct anume. Maxilarul se încleştase, simţea rigiditatea muşchilor în obraz, trebuia să facă un efort îngrozitor pentru a merge şi ceea ce l-a salvat într-adevăr a fost doar dorinţa de a merge. De a ajunge acasă. Nimeni n-ar putea spune cât şi cum a fost drumul său către casă, mama Clava îi spusese atunci că venea drept, cu mişcări colţuroase de păpuşă, din care văzuse şi el la bâlciul de Sfântu' Petru. A intrat în casă, în casa în care se găsea şi el, în cameră, în camera în care se găsea şi el, a căzut la podea, aşa cum se întâmplase şi cu el, doar că a fost întins pe lada de zestre şi nu în pat, dar locul era acelaşi. Era rece, avea privirea sticloasă, toată lumea s-a strâns în jurul lui, cineva, poate o servitoare, a aprins o lumânare şi i-au aşezat-o în pumn, avea degetele încleştate, zgârcite, vineţii. *Oncle* Leonida a stat o zi şi o noapte, nemişcat, singurul lucru care era viu în el, care se putea vedea, şi mama Clava văzuse, erau pupilele ochilor, pupile care se măreau şi se micşorau. De două ori a adus oglinda în dreptul gurii crezând că s-a sfârşit, dar abureala apărea de fiecare dată, uşoară, subţire, abia zărită, şi la fiecare ceas i-au schimbat lumânarea din pumn. Ceara picura peste pielea ce se făcuse zgrunţuroasă, căpătase parcă solzi străvezii şi fierbinţeala lumânării nu-l făcea să tresară. În toată casa plutea o stare neobişnuită, despre care mai târziu s-a spus că era „electrică", nimeni nu putea să explice ce însemna aceasta dar toţi înţelegeau bine despre ce era vorba şi cuvintele „stare electrică" le aducea bine, exact, aminte de cum se scurseseră ziua şi noaptea aceea în care *onde* Leonida s-a luptat cu moartea. Adevărul este că toată lumea, chiar şi mama Clava ce se îngrije; îndeaproape de *onde* Leonida, schimbându-i lumânări

Aşteptându-i pe barbari şi căutând să prindă mişcarea globilor oculari,<cea ce nu se întâmpla, adormise către dimineaţă. Adormiseră odată cu începerea ploii, apa şiroia cu putere pe olane şi mai târziu au fost convinşi că fiecare adormise instantaneu, în locul în care se afla, cum altfel şi-ar fi putut explica uitarea de sine în care căzuseră, dacă s-au trezit fie cu faintea pe masă, fie într-un scaun cu picioarele proptite în muchiile sobei, sau ca Tasica, servitoarea care o făcea şi pe majordomul, ghemuită pe covorul din hol. Clava s-a deşteptat cea dintâi, afară mai ploua, primul lucru care l-a văzut a fost acela că lumânarea era stinsă deşi arsese numai pe jumătate, era stinsă

deoarece capătul care arsese era strivit, pe palmele lui *onde* Leonida nu era nicio urmă dar ceara fusese răsucită între degete. Apoi i-a văzut faţa plină de puncte roşii, obrajii erau parcă acoperiţi de o plagă zmeurie iar ochii erau închişi. A ţipat, aşa cum numai femeile ştiu să ţipe în asemenea împrejurări şi atunci *onde* Leonida a ridicat încet pleoapele şi a zis, chestiune care va rămâne pentru totdeauna controversată în istoria orală a familiei, „E gata comedia, să-ncepem jocul tragic”. Vindecarea sa definitivă a mai durat câteva săptămâni, vreme în care *onde* Leonida a povestit cu lux de amănunte, de mai multe ori şi de fiecare dată contrazicându-se, fără să dea vreo importanţă acestui fapt, aventurile sale, amoroase sau nu, de pe când cutreiera Moldova cu trupa Merlin. Din tot ceea ce povestise el atunci, din tot ce crease confuzia, slaba ţinere de minte ori, şi mai mult, plăcerea de a înflori, de a adăuga noi şi noi amănunte la ceea ce părea un eveniment unic şi de aceea motiv de mândrie, se alcătuise imaginea lui *onde* Leonida.

Ermil a vrut, atunci când zăcuse de difterie, să fie aşezat pe *aceeaşi* ladă de zestre, iar această dorinţă a sa contribuise din plin la mistica întâmplării prin care *onde* Leonida se vindecase singur luptându-se cu moartea o zi şi o noapte pe vreme de ploaie. Contribuise, în mod sigur

EUGKN URICARU

Aşteptându-i pe barbari şi din plin deoarece după vizita celor trei medici, aşezat pe lada care mirosea a mucegai, a praf, a pânzeturi vechij adormise respirând şuierător pe gură, zbătându-se de câteva ori, însă în cele din urmă se făcuse bine.

— Unchiule, *mon oncle*…

Dincolo de paravan mormăiala se opri, se auziră câteva icnete, desigur se chinuia să strângă corsajul, fusese una din surprizele neplăcute ale reîntâlnirii lor. Când! văzuse expresia de uimire şi prosteală Leonida Soroceanu îl înghiontise „Trezeşte-te, nepoate, şi pune mâna, desfă legăturile”, era aproape în zori când se întorsese şi intrase congestionat, aproape sufocat, din cauza strânsorii, nopţii nedormite, a vinului şi a trabucului, mirosurile se amestecau atât de puternic încât se înăcriseră „hai desfă desfă…” şi el a început să tragă șireturile de la subsuoară cu degetele înțepenite, îi auzea respiraţia greoaie, de parcă adormise în picioare iar când corsetul căzu pe covor, fără niciun zgomot, avu senzaţia că *oncle* se umflă ca un aluat, încet,

dar sigur, devenind un bătrân gras, care se zguduia la fiecare inspirație a aerului în plămâni, împrăștiind o umbră de suferință și oboseală pe care n-o știa și nici măcar nu și-o închipuise în preajma lui. Văzând, probabil, că expresia stupidă nu i se topise de pe chip, *onch* Leonida îl bătuse peste ceafa acoperită cu puf, „Păi tu d credeai, ce credeai, măi băiete, că toate sunt chiar așa… dar n-a mai continuat, brusc a început să caște, îi trosnearj fălcile și reuși atunci să vadă că adevărata vigoare, pe care totuși o avea, se arăta odată cu dinții și măselei întregi, de un alb gălbui, din cauza tutunului, din interiorii] zmeuriu al gurii, asemeni aceleia a unui dulău zdravă

— Lasă, nu-ți face tu griji, chiar și în vremuri ca ast persoanele importante rămân importante. Domnul cel nel Berzea (nu știa că era vorba de un colonel, desigur retragere, dar colonel) nu e un fitecine. A fost voluntar războiul cu turcii, decorat la Vidin, o figură națională, înțelegi.

Îl înțelegea bine, dar nu pricepea de ce până atunci *oncle* Leonida nu făcuse niciun gest, nicio mișcare, părea că și uitase de ce venise el până la București. Cele aproape trei săptămâni petrecute într-o aproximativ totală singurătate, dacă nu lua în seamă că noapte de noapte era trezit să desfacă legăturile vestei de fanoane îmbrăcate în atlaz vineţiu, îl împinseseră să creadă că totul se terminase, totul, adică încercarea pentru care ai săi, și el desigur, se pregătise îndelung, aceea de a veni la Capitală pentru aflarea unui rost, un rost cu totul deosebit de viața lor din Râmnic, de obișnuințele și chiar de năzuințele cele mai intime. Prezența atât de puternică a lui *oncle* Leonida în viața lor domoală de la Râmnic se datora încăpățânării, încrederii, entuziasmului chiar, cu care îl evocau de fiecare dată când o umbră, o primejdie apărea în preajmă. Avea convingerea că ăsta fusese adevăratul motiv pentru care mama Clava îi povestise despre *oncle* Leonida, despre încleștarea sa cu moartea, atunci când căzuse de difterie, ce boală și ce nume îngrozitor, îndemnați de un motiv neclar dar puternic – viața lui urma să fie salvată de *oncle* Leonida pentru că dânsul era acela ce trebuia să o îndrume și să o transforme într-o *reușită*.

După agitația, tulbureala călătoriei până la București, vreme în care își dăduse seama că drumul său se desfășura împotriva oricărei rațiuni, toată lumea, civili și militari, se îndrepta către Moldova iar el se încăpățâna să țină calea Bucureștilor, liniștea casei Soroceanu, căldura

molcomă din cămăruţa sa, lumea ciudat de indiferentă la ce se întâmpla pe străzi, în ţară, în rest, lume care era alcătuită din două sau trei, încă nu-şi dăduse bine seama, două sau trei femei tinere, sau care arătau astfel, o pereche de bătrâni – aceştia ţineau gospodăria şi-l chemau pe rând să mănânce în salon, cam atât, sau poate mai era cineva şi el nu descoperise încă deoarece era o casă lungă, nesfârşită, întinsă în lungul curţii pietruite cu bolovani de

Eugen Uricar J *Aşteptându-i pe barbari* râu, cu zece, poate douăzeci de odăi, cămăruţe, salonaşe! aşteptat la gară şi nici acasă nu era. A venit noaptea târziu, această pace şi autonomie îl derutaseră. Se aşteptase să-întâmpine la gară, o nădejde fără temei pentru că trenu întârziase aproape o zi, în loc să ajungă dimineaţa intraşi în Bucureşti spre seară, toată lumea spunea că este ultimul sau printre ultimele care mai vin în Bucureşti, toate garniturile urmau să plece de acolo. Când s-a suit în trăsur; doctorului Fancioti, de când cu boala lui acesta devenise, un prieten al familiei, toată lumea aflase de retragerea din Ardeal, luptele se purtau pe lângă Bran iar la Jiu nemţii pierduseră 20.000 de oameni, dar taică-său luase hotărârea de plecare într-un moment de exaltare patriotică, pe câne îi demonstra doctorului că „totul nu este decât o manevră înţeleaptă a «mestemeului», având în vedere că linia d «sud trebuie clarificată o dată pentru totdeauna”. Şi în sufletul lui Ermil se strecură îndoiala că hotărârea de a fi trimi; la Bucureşti nu decurgea dintr-o stare firească de lucruri ci era în fapt o concretizare a încăpăţânării bătrânulu Fotie Stroescu de a nu recunoaşte că lucrurile începuseră să meargă prost. Pentru că era încă prea tânăr nici ni fusese vorba de a se prezenta la regiment ca voluntar, în schimb, plecarea sa, într-o astfel de vreme, începea *4* semene cu o încorporare iar pentru taică-său avea (valoare simbolică, un fel de garanţie pentru încredere; să că situaţia se va schimba. Nimeni nu ar fi bănuit atunci când armata era dincolo de munţi, că schimbarea să vi produce atât de rapid. Cele câteva zile ale călătoriei şi dovediră tocmai zilele cruciale când cinci divizii de infanterie şi două de cavalerie germane au străpuns apăra rea românească de pe Jiu şi au ocupat Craiova din mişcare ieşind pe Olt cu o repeziciune care o întrecea pe aceea i ştirilor. Nu avea de unde să o ştie, dar după sosirea sa I casa Soroceanu, la nicio săptămână, Armata de Dunărt germano-bulgaro-turcă trecea fluviul pe la Zimnicej îndreptându-se către Bucureşti. *Oncle* Leonida nu 1

aşa cum avea să facă mereu, a deschis uşa de la cămăruţă fără prea multe menajamente şi l-a trezit cu vocea pe care i-o ştia, nu cu aceea obişnuită, coborâtă, uşor hârâită: „Iată-te deci, gata de luptă!” apoi i-a făcut semn cu mâna, „stai liniştit, avem vreme şi în altă zi să stăm la palavre, ce fac ai tăi, bine, nu, o să fie mai greu acum, mă-nţelegi, situaţia, dar spre folosul tău, într-o astfel de situaţie, mă-nţelegi, şansele sunt mari”. A tăcut, lăsând impresia că meditează la ceva anume, a plescăit din limbă „mult mai mari!”. I-a urat noapte bună şi nu l-a mai văzut decât atunci când îl trezea să-i desfacă şireturile la corset, conversaţiile fiind îngălate, el adormit şi *oncle* Leonida pe cale să adoarmă. „N-are nicio importanţă dacă suntem învinşi, important este să câştigăm. Trebuie să transformăm înfrângerea într-un câştig, aşa a fost întotdeauna. Tu crezi că noi am câştigat vreun război vreodată, crezi?” îl întreba *oncle* şi el dădea mecanic din cap, „sigur, i-am bătut pe turci, mereu i-am bătut, nu i-am învins”.

Oncle îşi întindea pielea obrazului cu vârful degetelor, avea creţuri, labă de gâscă, la colţul ochilor „I-am bătut, dar n-am câştigat. Numai când ne-au bătut ei am câştigat. Dar pentru asta trebuie găsiţi oamenii care să ştie să facă din înfrângere un câştig. Pe ei trebuie să-i găsim, băieţică, mă-nţelegi. Şi când i-am găsit, treaba e ca şi făcută. Oamenii ăştia sunt mari, puternici, dar sunt singuri, sunt împotriva curentului. Dacă suntem deştepţi, şi-i găsim la vreme, treaba e ca şi făcută”.

În primele zile a avut încredere că *oncle* Leonida are un plan, în ce-l privea, dar cum vremea trecea şi în afară de desfăcutul corsetului, pe la două-trei noaptea, nu se mai întâmpla nimic notabil, Ermil începu să se plictisească şi, ceea ce era mai grav, să creadă că liniştea, tihna şi I siguranţa lui *oncle* Leonida însemna acelaşi lucru ca şi hotărârea lui taică-său de a-l trimite într-o astfel de vreme la Bucureşti şi anume, o deaită totală şi îngrozitoare, groaza ducând la hotărâri şi reacţii nefireşti. Amândoi erau speriaţi, amândoi erau loviţi de nenorocirea care se abătuse asupra oamenilor iar el era, pentru fiecare în alt mod, paiul de care se agăţau în speranţa unei redresări, a unei salvări, cel puţin a aparenţelor. A început să cutreiere casa. În jurul cămăruţei sale erau încăperile lui *oncle* Leonida, pe acestea le cercetase chiar în prima zi. Către capătul curţii stăteau bătrânii, de acolo ieşea zi şi noapte un miros de bucătărie şi pe lângă acesta adieri a tot felul de fierturi, frunză de nuc sau rădăcini de buruieni care se preparau la indicaţiile

stricte ale lui *oncle*. Cel puţin aşa spusese bătrâna, madam Maria, o fiinţă atât de cochetă, încât nu purta ochelari în prezenţa altei persoane, riscând să se lovească de uşorul uşii sau să se împiedice de bolovanii din ogradă. Purta o rochie cu malacoff din catifea roşie iar peste aceasta un şorţ de bucătărie din pânză de cânepă, scorţos, gălbui, cu petele fierturilor iţindu-se prin ţesătură. Domnu' Grigore, bătrânul, nu ieşea din odăi decât pentru a-l chema la masă, zicând „prânzul e servit cina e servită, fruştiucul e servit" şi nu se clintea din uş; până când nu se ridica să-l urmeze. Purta cizme cu şir şi un surtuc vânăt, aducând de departe cu un fos funcţionar la vamă, dar nici vorbă de aşa ceva. Domnu' Grigore fusese chelner la restaurantul unde obişnuia 1 meargă *oncle* şi odată cu trecerea vremii îl adusese acasij pentru a nu-şi schimba obiceiurile. Cât despre madart Maria, Ermil bănuia că fusese cândva actriţă, nu cine şt Hi ce, doar atât cât să aibă grijă de felul cum arată. Natural] etajul promitea să fie locul plin de atracţii, de mister şi surprize mai ales după ce de câteva ori îi fulgeraseră prib faţa ochilor petele de culoare ale îmbrăcăminţii femeieştii de o stridenţă cu care nu fusese obişnuit la Râmnic, trebuiră mai multe zile până să descopere că sus locuia două, poate trei femei tinere, chiar domnişoare, şi as

Eugen Uricarul *Aşteptându-i pe barbari* numai după o îndelungată supraveghere, atunci când auzea zgomotul tocurilor pe piatră se repezea la fereastră, însă până reuşea să tragă draperia grea de brocart nu-i mai rămânea să vadă decât o siluetă subţire, cu pălărie imensă cu dantelă pe marginea borului, purtând în vremea aceea ploioasă guler de blană, ciudat! şi umbrelă cu un clopot negru. Desluşi că nu este vorba de aceeaşi persoană, întotdeauna ieşeau seara, ziua era o linişte deplină, umbla din cameră în cameră doar va auzi zgomotul paşilor, dar în zadar şi în cele din urmă se hotărî să-l întrebe pe *oncle* Leonida. Răspunsul acestuia nu-l lămuri, însă adăugă ceva cu totul neaşteptat la cele ce ştia despre dânsul.

„Nu au nicio legătură cu videograful, îi spuse, sunt nişte domnişoare puţin diferite de cele pe care le ştii tu, băieţică, nişte domnişoare singure şi singuratice. Îţi dau un sfat, nu te interesa de soarta lor, dacă va trebui să le cunoşti, le vei cunoaşte, dacă nu, nu vei suferi din cauza asta. Oamenii singuri şi singuratici ca mine sau ca ele se adună în cele din urmă la un loc. Înţelepciunea te face singur, singurătatea te face înţelept. Amândouă te fac slab şi neputincios în

faţa celor neştiutori. Ei nu cunosc legile jocului, dar aplică regulile. De aceea, când ai de ales între a fi bufon sau histrion, gândeşte-te bine. Unul este nebun, celălalt imită, unul spune adevărul, celălalt interpretează”, înainte de a ieşi din odaie, *oncle* Leonida s-a întors din uşă, i-a zâmbit din vârful buzelor, destul de trist, „s-a cam trecut la mine vremea domnişoarelor, băieţică. Restul sunt vorbe, vorbe, vorbe, cum zice la piesă. Acum te las, mă duc să fac pe comediantul”. După această conversaţie, prestigiul lui *oncle* Leonida ieşi cam zdrenţuit, dar în mod neaşteptat începu să se alcătuiască o altă imagine, mult mai omenească ar putea să spună, pentru care angajamentul de a-l „aranja” pe el în lume pornise dintr-o banală lăudăroşenie şi ameninţa să se transforme într-o

EIJCIKN URICAH

adevărată probă a reuşitei în viaţă, nu a sa, ci a lui Leonidj Soroceanu. Asta îl făcu să devină optimist, gândindu-se din ciuda situaţiei cam neplăcute, nu îndrăznea I recunoască realităţii toate dimensiunile catastrofei, un chiul său se va strădui şi împreună vor ajunge la un tf zultat mulţumitor.

— Ah, nu, nu-i vorba de asta *mon oncle*, am toată încrederea în dumneata, să ştii că mama mi-a spus înainti de plecare: „Să nu-i ieşi din cuvânt lui *oncle* Leo, el an întotdeauna dreptate, ştii bine că s-a luptat cu moarte; când era de vârsta ta”. Despre asta voiam să te întreb cum a fost *atunci*.

Leonida Soroceanu îşi făcu apariţia din spatele pan vanului, era îmbrăcat, gata de plecare, îi lipseau de galoşii, pălăria şi pardesiul negru care îl făcea să seme cu un pastor, dar numai de departe, de aproape îţi sărd în ochi lavaliera vişinie, demodată dar de efect, singurii element al costumaţiei sale care nu se schimba vreodată Era impunător, se ţinea drept, pe Ermil nu-l mai impresiorj ca altă dată, cel mult căuta să descopere linia corsetul» prin cutele stofei, îşi pusese mâna pe tăblia mobilei pl care erau pictate în culori de bâlci scene mitologice, e: o achiziţie cu care se mândrea şi care dădea un aer incredibil libertinaj (ori era numai prost gust?) între; cămări.

„Cee, ce spui tu, băieţică?! Pe tine te interesează ca fost *atunci*? Adică cum, ce părea că se întâmplă sau se întâmpla de fapt?”

Ermil îi înfruntă privirea, voia să-l convingă că a dreptul să ştie adevărul despre acel moment care era fapt punctul generic al întregii glorii şi încrederi de cai se bucura *oncle* Leonida în familia Stroeştilor,

„*Mon onc*\ vreau să ştiu tot, anume cum ţi s-a întâmplat, ce s-a petrec cu dumneata în noaptea aceea când te-ai luptat moartea?”

Aşteptându-i pe barbari

Oglinda cu ape a dulapului se clătina atinsă în treacăt, conturele feţei sale se modificau după o regulă de nimeni ştiută, poate între atâtea imagini se găsea şi cea adevărată.

Oncle Leonida se aşeză pe braţul unui fotoliu, îl privi cu luare aminte „ce-ai făcut până acum, trebuia să fi fost gata de plecare?! Dezbracă-te de ţoalele astea şi ia-ţi ceva ca lumea pe tine”. După câteva clipe făcu un gest de nerăbdare, de nemulţumire din bărbie, parcă ar fi înghiţit ceva cu sila „ce te uiţi la mine, dezbracă-te am spus”.

Ermil începu să scoată hainele de pe el, încet, stângaci, rămânând în cele din urmă în albituri, caraghios cu picioarele subţiri, cu pieptul dezgolit, pe care atârna legăturica de pânză cu camfor, slab, dizgraţios poate, ca toţi adolescenţii care încă n-au făcut saltul biologic spre maturitate. *Oncle* Leonida îl măsură în tăcere, o lumină ciudată, fără urmă de căldură în ea, îi juca în ochi, „Cam aşa, cam aşa eram şi eu atunci. De fapt nu eram, arătam. Şi zici că vrei să ştii cum a fost?” Ermil dădu din cap, voia să ştie.

Oncle Leonida stătu o clipă în cumpănă „Dezbracă-te de tot, până la piele”.

Ermil simţi că roşeşte, nu avea niciun motiv serios ca să i se întâmple asta, totuşi obrajii îi ardeau ca şi sfârcul urechilor.

„Dacă vrei să afli, fă ce ţi-am spus”.

După o vreme Ermil privea intens lenjeria mototolită din faţa sa, simţea cum îl ia frigul, cum este vulnerabil, cum este fragil şi caraghios, cum totul este la vedere şi poate fi atins, şi coşurile de pe umeri, smocul castaniu umed şi cu un miros iute de transpiraţie de la subsuori, sexul chircit pe care îl acoperea, din reflex cu palma, degetele strâmbe, noduroase de la picioare, cu unghia mică gălbuie cât o sămânţă de floarea-soarelui, aproape îşi ţinea respiraţia. *Oncle* Leonida se ridică, îi dădu ocol a8 ale, simţea privirea ironică lipindu-se de epidermă, «mda, mda” făcea, „Dacă vrei să ştii, va trebui să-ţi explic.

Eugen Uricah cât de cât. Uite ce-i, băiete, în faţa ei eram exact, mă-nţe legi, exact aşa cum eşti tu acum în faţa mea. Gol, moal şi jalnic ca o râmă, ca un melc fără de casă. E penibi nu?”

Ermil îşi ridică ochii, într-adevăr era penibil, se simţi îngrozitor. Se decise brusc. Începu să se îmbrace, în grab fără să-l privească pe

oncle Leonida, se încurca, se agă în baiere, în şireturi, până la urmă reuşi. Leoni Soroceanu începu să râdă gros, în hohote, prefac neprefăcut, cine să mai ştie „Exact aşa am făcut eu. Ve ai priceput singur, am început să mă îmbrac”. Se opri foarte serios îi spuse „în noaptea aceea *singur*, absol singur, cu încăpăţânare, am căutat în memoria mea, toate sentimentele şi senzaţiile pe care le ţineam mint în tot ce se găsea aici şi aici, arătă cu degetul fruntea pieptul de acum îmbătrânite, un motiv, un rost pentru care merita să trăiesc mai departe. Italianca avuse! dreptate, eram bolnav, foarte bolnav, câtă vreme stătuse în preajma ei uitasem tot. Nu-mi trebuia decât să o vă să mă apropii cât de cât de trupul ei care mirosea dracului de faimos, de parcă n-ar fi fost femeie, ci o aletuire din ceară de albine, cam asta era în preajma e miros de ceară de albine şi tămâie. Eram ca un câine ca dă din coadă când îşi vede stăpânul, nu pentru că şi-aduce aminte de el, ci pentru că el înseamnă bine pent câine. Ca să te fac să înţelegi cum era uitarea asta, trebu să-ţi mărturisesc că ajunsesem să nu mai ştiu cuvintele, folosesc unele în locul altora şi nici măcar nu-mi dădea seama de asta. Nu pot, nu sunt în stare să poveste nimănui ce s-a întâmplat cu mine atunci, în luna acea pentru că n-au fost mai mult de patru săptămâni, vreri în care am ajuns de la Iaşi la Brăila cu trupa Merlin. Al după cum nu sunt în stare să povestesc ce a fost atunci în noaptea aceea când într-adevăr m-am luptat cu moarta Cel mult pot să te ajut să-ţi închipui. Cred că în ceea ce-l

Aşteptându-i pe barbari priveşte am reuşit ceva. Poate. N-am de unde să-mi dau seama”.

Îl cuprinse protector pe după umeri, „Acum du-te, îmbracă-te şi să mergem, Ermile dragă. Drept să-ţi spun, sunt încântat că ai înţeles atât de repede care sunt cele două lucruri de căpetenie ce trebuie să ţi le apropii, să le stăpâneşti”. îl împinse uşurel către uşă. „Du-te, du-te, suntem aşteptaţi, o să mai stăm noi de vorbă, când va fi vremea”.

Câtă vreme s-a îmbrăcat, Ermil s-a întrebat dacă el este în stare să povestească despre cele două lucruri fundamentale ce le cunoscuse până atunci – pasiunea sa pentru Sofie şi trupul înţepenit al soldatului ce atârna aproape să cadă din vagon, cu bandajele sfâşiate din jurul capului, sângerânde încă. Dragostea şi moartea trebuie să fi fost cele două fapte de căpetenie despre care pomenise *oncle* Leonida. Răspunsul, fără urmă de îndoială, a fost – da. Dacă l-ar fi rugat cineva, el ar fi putut să explice, să povestească cum a cunoscut dragostea şi

moartea. Ba, poate, cu acea ocazie ar fi aprofundat însemnătatea faptelor. Sigur era că nimeni nu avea să-l întrebe. Afară începuse din nou să plouă şi Ermil împreună cu *oncle* Leonida Soroceanu, ţinându-se strâns lipiţi pentru a încăpea sub umbrela cu spiţe strălucitoare, o luară pe mijlocul drumului, fără teama de a fi loviţi de vreo trăsură ori de automobile. Trăsurile, căruţele, furgoanele, camioanele cu roţi subţiri se îngrămădeau de câteva zile şi nopţi spre bariera Chitilei. Cei care rămăseseră n-aveau motive de

I

aşteptându-i pe barbari n

„CE VA URMA, CE VA FI, CE SE VA ÎNTÂMPLA ÎN ZILEL în lunile sau chiar în anii viitori?” erau întrebări de care’s ferea, mai bine spus care îl înspăimântau. Avea încrederi în calul său, în revolver şi în sabie, dar cel mai mult avei încredere în noroc, în şansa ce îl ferise, împotriva logic: şi a hotărârilor proprii, de o moarte sigură.

Locotenentul Demian, Luca Demian, din regimentul de roşiori al diviziei, nu avea de unde să ştie că era singunj ofiţer rămas în şa din unitate şi asta numai datorită un întâmplări nefericite, din punctul său de vedere. Divizi de infanterie, după o încercare disperată de a opri înain rea grupului Kosch care debarcase la Zimnicea şi înain pe două direcţii, o parte spre Giurgiu, pentru a Io Bucureştii dinspre sud, o altă grupare deplasându-se îi lungul căii ferate Zimnicea-Alexandria, încercare ce sJ văzut copleşită – prin puterea de foc şi cea a efectivelor într-o încleştare scurtă dar sângeroasă din zona Şoimvi Smârdioasa, se retrăgea pe drumuri de ţară sau chiar dreptul peste câmpurile pline de porumb necule; încercând să atingă şoseaua Bucureşti-Alexandria-Tumj Măgurele în punctul unde aceasta se întâlnea cu drumi] Giurgiului prin Drăgăneşti.

La Drăgăneşti divizia românească se întărise în câteva fortificaţii improvizate, dar care însemnau ceva mai mu decât malul surpat, argilos al unui pârâu fără nume of parenta siguranţă a unui pâlc de salcâmi ce păreau mult n obositoarea fugă a câmpiei, dar nimic în faţa unei salve e artilerie. Patrulele călări semnalaseră elementele înainte ale inamicului care atinseseră şoseaua spre Alexanria în faţa poziţiilor de la Drăgăneşti, faptul stârnind ani-aţie la comandamentul diviziei adăpostit în casa paro-ială din sat. În jur se formase o mare de noroi frământat e copite şi roţi, paie cenuşii laolaltă cu smocuri de scame e păr se ieţeau din pasta neagră mustind a apă şi a urină e cal.

Postul de telegrafie fără fir se defectase, nu era pentru prima oară şi un ofiţer de geniu se agita prin jurul răsurii pe arcuri în care acesta era transportat cu atâta grijă, încât părea un obiect mai de preţ chiar decât casa de bani a regimentului. Arar se auzea păcănitul unei motociclete care sigur se înfundase în noroiul drumului de ţară, dar care aducea cu zgomotul său straniu şi atât de nearmonizat cu şirele de paie vechi de doi trei ani, cu pustiul ogrăzilor şi cumpăna scârţâitoare a fântânilor, aducea cu vibraţia, încăpăţânarea sa, amintirea altui fel de a duce războiul.

Locotenentul Demian îşi simţea încheietura pumnului amorţită, ţeapănă de atâta încordare. Stătuse cu mâna pe mâneail sabiei vreme îndelungată, aproape şaisprezece ore în şir, garda armei îi lăsase o urmă adâncă pe dosul palmei, îi înţepenise şi gâtul de încordare, avea simţurile în stare de alarmă, ca ale unui animal pândit, fără să ştie dincotro va veni primejdia. Primejdia se afla de jur-împrejur, cale de zeci de kilometri, îmbrăcată în uniforme străine, vorbind o limbă străină, purtând moartea, suferinţa în gurile puştilor, în lama rece, necruţătoare, pe care o cunoştea atât de bine, a sabiei ori a baionetei.

Agitaţia care se stârnise la comandamentul diviziei se transformase odată cu sosirea sa într-o ciudată frenezie nervoasă, îi surprinsese pe câţiva dintre ofiţeri râzând, izbucnind în hohote din pricina unui fleac, să spunem

Eugen Uricai

Aşteptându-i pe barbari din cauză că un plutonier se învârtea de dimineaţă! jurul casei, scotocind grajdul şi desişul de răchită în caute rea unui mânz pierdut. „Boala asta de iapă nu vrea să smişte, stă înţepenită în mijlocul drumului şi nechează Dacă nu nechează, adulmecă şi după aia iar nechează spunea plutonierul, repetând de fiecare dată aceea; explicaţie când era întrebat de ce e atât de îngrijorat, înd nici nu mai salută superiorii. Comandantul regimentuli îl trimisese la Drăgăneşti cu un plic sigilat explicându-i e nu poate să-i dea mai mult de doi oameni, „am nevoie d toată lumea aici, domnule locotenent, am nevoie şi d dumneata, de aceea îţi cer să te întorci imediat la reg: ment. Predai plicul şi ceri răspunsul pe loc, înţelegi, p loc. Şi să nu uiţi, să le spui că aparatul de telegrafie făr' fir e o rablă, dar mai merge încă. Nu ştiu cum e cel de divizie, însă n-am putut lua legătura cu ei. De aceea ti trimit pe dumneata. Ia cai de schimb, şi să te văd îndărî dimineaţa. *Trebuie să te* văd, locotenente. Ai înţeles?" Lud

Demian l-a privit neîncrezător, regimentul lor se găsea 1 mai mult de douăzeci de kilometri de divizie, înaintaş) chiar pe şosea către Bucureşti, grăbit să ajungă la una di rezervele etapei, caii erau nemâncaţi, unii şchiopătau dl cauză că merseseră noaptea, fără oprire. Nu pricepea q ce colonelul Filipaşcu era atât de grav, ochii lui măslin păreau că înoată într-o apă cenuşie acoperindu-i luminiiiar ceea ce l-a uimit mai mult a fost faptul că, înainte de ieşi din odaie, acesta i-a întins mâna dezmănuşată, ca cum ar fi vrut să-i transmită prin căldura pielii toată nelj nişte a sa. Zâmbise, mai mult din reflex decât dintr-o motiv bine ştiut, „N-aveţi nicio grijă, domnule colond întocmai şi la timp”. 1

Ieşise în noaptea rece de noiembrie zgribulindu-sJ încercă atunci să desluşească o lumină în jur ca un serrj prietenos, dar nu reuşi, totul era învăluit într-o beznă ci smoală, rar se distingea lovitura unei potcoave de piatrţ ceail era acoperit, suflă puternic pe nas, „Asta-i, tinere, cu grijă să nu-ţi rupi gâtul” şi de la primul pas se împiedică în ceva moale, poate era un soldat întins, dar tot el înjurase năprasnic, parcă făcându-şi curaj, şi o porni pe bâjbâite către escadron.

Erau cazaţi în grajdurile unui proprietar cu pasiunea modernizării, Leonte Raţă, care încercase pe felurite căi să intre în rândul Căpreştilor, Burilenilor sau Bălăcenilor din preajmă, aducând din Anglia şi din Germania maşini ciudate de tocat porumbul şi lucerna, prese pentru paie, semănători şi treierători cu braţe şi cângi ca nişte păianjeni roşcaţi, în grajduri existând chiar lumină electrică şi adăpători automate cu cupe şi şanţuri de scurgere. Toate erau vraişte, prin fân zăngăneau şuruburi şi table, cineva, înaintea lor, scosese maşinăriile în câmp pentru a-şi face loc în şoproane iar acum trebuia să fii atent să nu te agăţi în cârligele şi sârmele răsucite, în lamele ascuţite, la fel de tăioase ca muchia unei arme albe, ce se ţeau din întuneric în licărul ţigărilor. Pentru siguranţă tăiaseră lumina, un bec aprins putea aduce deasupra lor o formaţie de „Taube”, sau numai spaima lor îi împinsese la asta, nimeni până atunci nefiind în stare să probeze că nemţii încercaseră să zboare cu avioanele şi noaptea. Rămâneau în schimb zeppelinele, o moarte tăcută, la fel de înspăimântătoare.

Ziua cercetase cu amănunţime construcţiile lungi, aşezate în careu, stănoagele din trunchiuri tinere de brad, necojite şi poate de aceea împrăştiind încă un iz de răşină, moale, dar în stare să-l tulbure,

amintindu-i de primele zile ale războiului, când totul nu numai că părea, ci chiar era mai limpede.

Nu ar fi fost în stare să-şi închipuie această noapte, când se găsea în preajma Bucureştilor, atunci, la jumătatea lui august. „Transilvania se găseşte în raniţa fiecărui soldat român” – erau cuvintele, care în strălucirea tăioasă a

EIIGKN URICAR

şteptându-i pe barbari adevărului lor, dezechilibraseră cumpăna raţionamentele militare. Generalul ajunsese către amiază la regimenu lor, purta barbete şi mustăţi à la Wilhelm, văzând-u obrazul încruntat i s-a părut că aduce şi mai mult eu îmi ginea kaiserului, aşa cum era aceasta cunoscută de p timbrele maronii ale cărţilor poştale trimise ani la rând p adresa Cazinoului de cei doi locotenenţi Stârcea; Hrisoverghi aflaţi la studii la Charlottenburg. Toţi ofiţer erau adunaţi în sala de studiu, harta ţării, verzuie cu pet de ocru, lucea în lumina reflectată de un geam. Ştire plutea în aer, însă nimeni nu îndrăznea să pronunţ cuvântul *război*. Anii de neutralitate fuseseră o perioad tulbure în care el, cel puţin, se simţise supus unor prob de încercare asemănătoare unor experienţe clinice. C toţi ceilalţi îşi dăduse seama din primul moment că ţar nu va putea rămâne prea multă vreme în afara conflictului de jur-împrejur Europa mirosea a sânge şi a ars, iar di] hoarea aceasta ne învăluise cu fiecare clipă mai ameninţător, mai sufocant. Nu era doar tensiunea, nemulţumire militarului de a se vedea pregătit, mereu pregătit, gata! orice moment de a se justifica, de a-şi dovedi rostul, pentr-a plăti elogiul, invidia şi dispreţul şi căruia i se spune aşteaptă, încă nu. Toată lumea înţelegea că de aceasţ dată se arăta Ţării *şansa*, clipa pentru care se pregătiseră la care nădăjduiseră de zeci, de sute de ani. Lumea dup război, de acest lucru era convins, va trebui să arate altă şi va trebui să aibă în ea un loc anume pentru român, toţi laolaltă, în firea lucrurilor. Era hotărât să-şi facă datori cu silinţă, cu dăruire şi hotărâre pentru sine, să nu caut sprijin în argumentări politice, în simpatia sau antipati faţă de posibilii aliaţi sau inamici.

Când generalul a coborât din trăsură şi s-a îndrepţi grav, cu o privire întunecată, sau poate era numai di: cauza ochilor mici şi negri? către sala de studiu, însoţi de doi ofiţeri ai Statului Major, Luca Demian simţise! oiept un spasm care îi opri respiraţia, gâtul i se încorda a şi cum ar fi auzit şuieratul sabiei şi gura i se umplu de salivă. Înghiţi

repede. „Începe” auzi sau se gândi chiar el. Primele cuvinte ale generalului îl lămuriră. „Transilvania se află în raniţa fiecărui soldat român” şi cu uimire descoperi că răsuflă uşurat, ei erau cei care vor intra primii să fac, asta putea să însemne că mâine chiar, unii, poate şi el, vor dispărea, dar totuşi răsuflă uşurat.

Se străduise din toate puterile să nu trezească în el vreo simpatie pentru o tabără sau alta, ştiind bine că numai sângele lui şi al soldaţilor săi va curge pentru interesele Ţării, orice gest de bunăvoinţă, orice promisiune a unui aliat, oricare ar fi el, urma să fie plătit înzecit, însutit, pentru că niciun aliat în istoria noastră de până atunci nu se putuse stăpâni să nu devină protector şi astfel duşman potenţial. Era convins că oricare din puterile Centrale sau ale Antantei nu vor considera România ceea ce este, ceea ce vrea ea să fie, ci o va socoti aşa cum îi va conveni să fie. „Războiul este prelungirea politicii, este chiar politica făcută cu alţi termeni” învăţase şi nu uitase şi nici nu avea de gând să uite. Privise harta şi răsuflase uşurat, e drept că evenimentele ultimelor săptămâni, starea generală de opinie în armată sau în lumea politică te îndreptăţeau să crezi că intrarea se va face, dacă nu de partea Antantei, cel puţin împotriva Austro-Ungariei. Mâna slabă, negricioasă a generalului schiţă o mişcare dinspre sud spre nord, cu degetele răşchirate, închipuind pătrunderea regimentelor în văile de dincolo de munţi. Mai făcuse gestul acesta de zeci, de sute de ori, însă acum dincolo de unghiile îngălbenite, de palma uşor transpirată se găseau oameni adevăraţi care într-adevăr vor străbate călare şi pe jos, unii omorând, alţii fiind omorâţi, potecile? i drumurile către satele fraţilor de-un neam şi un sânge. Răsuflase uşurat pentru că, în ciuda atâtor aparenţe, atâtor tergiversări, atâtor interpretări diplomatice şi politice de

EUGKN URICARI

care ziarele erau pline, pasul hotărâtor fusese făcut înspn ţinta firească, pe calea firească. S-ar fi putut prea bine e; drumul către întregire, pentru că ea, *întregirea*, era singuru’ motiv ce putea să împingă Ţara în război, drumul acest să fi fost întortocheat, cu ocolişuri, plin de alte sfieli şi justificări. Soldaţii săi mânuiau „Manlicher”-ele şi nu alt feluri de arme, până cu câţiva ani în urmă tratatele Ţăr se semnaseră la Berlin şi la Viena, fortificaţiile se făcuser la Bârlad-Nămoloasa iar Stârcea şi Hrisoverghi nu era singurii, dar nu erau deloc singurii, ofiţeri care îşi tocisei coatele şi pantalonii în şcolile

nemțești. Desigur, asta n

Așteptându-i pe barbari de uscat, însă într-un corp profesional ca al lor prestigii artileriei care bătuse Rahova și Vidinul stârnea nu doi mândrie, ci și simpatie. Iar artileria aceasta se instruis după tipicul prusac, iar tunurile purtau aceeași marcă. D această mândrie și simpatie se temuse cel mai mult, el singure fiind în stare să-l clatine, și nu doar pe el, di ciudatul echilibru care îl obliga să se supună Țării, di care îl împiedica să vadă în ce parte se află binele Răsuflase ușurat pentru că hotărârea fusese luată, iar aici, de unde se aflau ei, îndeplinirea *în fapta* ceea o s-o păruse lui că *e rostul vieții sale* nu însemna decât trec rea peste bariera vărgată ce se afla la nici trei kilometri locul în care mâna generalului se întindea pe luciul hări ducând în ea sângele, carnea și oasele ce se vor risij peste câteva ore nu pe o pânză ceruită, ci în pământi acoperit cu iarbă grasă, udă, strălucitoare.

Noaptea, de sus cădea o ploaie de stele, ca întotdej una în mijlocul lui august, stând cu obrazul lipit de nări fierbinți și umede ale calului, mângâindu-l pe crupă ca și nu necheze, privea încordat către pichetul vameșilor, mi încolo zărindu-se un soi de întăritură în spatele căreia că sunt pregătiți să facă exact același lucru, dar toate se datorau doar întunericului. În fapt și pichetul vămii și întăritură, din care dacă s-ar fi tras, văiuga s-ar fi umplut de vuiet și de morți, au fost capturate în liniște, fără niciun gest de prisos, expresia uimită a jandarmilor cu pană împingându-i mai mult la haz decât la gândul că pentru toată lumea lucrurile luaseră un făgaș fără întoarcere. Războiul începuse, chiar dacă nu le venea să creadă.

Abia după ce fusese nevoit să trimită în întâmpinarea morții oameni pe care nu-i cunoscuse decât cu o lună, însemna prea mult după doi ani de așteptare, după de două, în urmă, rezerviști, soldați vărsați de la infanterie ani de fierbere, în care apa avusese vreme să se desprind ce se încurcau în lance ori le trebuiau două mâini ca să scoată sabia din teacă, prinse în voce și în privire un timbru metalic de care se speria și el atunci când se privea în oglindă pe când se bărbierea ori în vremea atacurilor, când vântul șuiera pe la urechi ori în lama sabiei și vocea lui ieșea străină din gâtlej, aducând mai mult cu chirăitul unui animal speriat și furios decât cu ceea ce știa el despre sine. După ce a spintecat prima spinare de landsturm, ghemuită, o cocoașă cenușie ce adăpostea o inimă sălbăticită de fugă, de frică, de imaginea morții ce se

desprindea din miriştea călcată în copite, a avut senzaţia că sângele i-a stropit fruntea şi obrazul. Câteva zile s-a şters cu încăpăţânare, pe furiş, până când pielea a început să-l usture, până când a văzut în batista aspră, cazonă, un firicel de sânge, din sângele lui. Dar toate acestea păreau să nu aibă decât dimensiunile unei probleme personale, războiul era problema fiecăruia şi a tuturor, învăţase şi asta, mai greu, dar cu atât mai mult, nu era în stare să uite. Înaintarea către interiorul acelei părţi din ţara pe care şi-o închipuise într-un fel şi care se dovedi altfel, cu totul altfel, gata să răstoarne chiar imaginea despre sine şi întreaga sa lume, această înaintare datorată în bună parte avântului iniţial, găseau oameni pregătiţi să ucidă, aşa cum şi ei crede estompa totul. De fapt nici nu avea timp să fie atent la amănunte, chiar dacă amănuntele însemnau viaţa sau

Eugkn *UmcAteptându-i pe bărbaţi* moartea oamenilor, a celor pe care îi cunoştea sau a cele: xecutării unor ordine. Că era ceva mai mult, ceva care străini, sau a celor ce se împotriveau înaintării lor repez

Rapiditatea înaintării era cel mai important lucru, chh risciplinei militare, i-o dovedise faptul că niciun roşior dacă marşul se făcea mai încet ca la instrucţie, chiar dac roţile artileriei huruiau în piatra drumurilor cu un sune; scadron, pe care lumea înconjurătoare, lumea pe care aparte, asemănător celui pe care îl făcea apa în jgheabi morii, chiar dacă adormea în şa din cauza legănatului tresărea atunci când calul se împiedica în făgaşele roţile ori smucea dârlogii, încercând să prindă cu buzele u zitor, trase de boi vineţii cu coarne lungi şi subţiri, ave senzaţia că în fapt *se grăbesc*, de această grabă depinzân cursul războiului. Toţi ofiţerii ştiau că succesul, şansa d supravieţuire a tuturor, depindea de rapiditatea cu ea vor reuşi să scurteze frontul, deocamdată încovoi înăuntru, lung peste măsură, instabil, zdrenţuit, dar fiecare zi de înaintare transformându-se într-un dop, într-un ghem încâlcit şi greu de străbătut, care poate înfunc gura uriaşei pâlnii ce se sprijinea în Carpaţi. De aceea când au primit ordinul de oprire a ofensivei iar regiment lor pe acela de evacuare a zonei de bătaie nu-i veni creadă. Merseseră aproape o săptămână încheiată, în ce mea de o datorie ce trebuia îndeplinită dincolo de rigoarea în dispăruse, aşa cum se întâmplă cu cei răzleţiţi de de fapt o *cuceriseră* îi putea înghiţi ca o mlaştină, pe neştiute, tăcut, înspăimântător. Nu se întâmplase nimic lin ceea ce era firesc să se petreacă odată cu intrarea mei armate într-un ţinut necunoscut. Ceea ce-l îngrijora smoc de iarbă sau de fân

din căruţele ce scârţâiau îngre: ra nepăsarea, firescul s-ar spune, cu care oamenii săi înainte, se strângea la loc, o lua pe căi lăturalnice, pentru fiecare kilometai sângera şi se îngropa în lutul gălbui, *l* rămânându-le vreme destulă spre a merge la pas, cruţa caii, nefiind chemaţi decât pentru scurte incursiuni printr spărtură, răsărind dintr-odată în spatele poziţiilor austrie străbătând în galop uliţele satelor adormite încă, în zo: caiţând astfel cu câteva încăierări tăcute sângele infanteri istovite, acoperite de răni, praf şi sudoare. Se gândise iasă la raport şi să ceară lămuriri, ordinul se execută se discută, învăţase şi asta, dar tot drumul de la grani până dincolo de Făgăraş îi arătase că intrarea lor Transilvania nu era doar o acţiune militară, rezultatntrau în sate, în desişuri ori în nesfârşite lanuri de porumb: onvinşi că nu li se poate întâmpla nimic rău. Chiar dacă irmele încăierărilor erau proaspete şi în câte un gard de uiele mai atârna un petec de dolman ori ţărâna mai lucea medă acolo unde fusese scurmată de explozii, se întâmpla o nemaivăzută, nebănuită până atunci resoarbere a durerii, a suferinţei, moartea se scurgea ca sângele în praful Irumului şi la niciun ceas după luptă locul arăta paşnic, soldaţii umblau de colo-colo fără treabă, descheiaţi la festoane, cu armele atârnânde, îşi duceau caii la adăpat, tergându-i cu şomoioage de paie, le cercetau dinţii şi neheieturile, bucătăriile scoteau fum şi se auzeau lingurile în ritmul infanteriei, care după legile ei se ghemuia, ţâşne sunând în castroane. Pacea care venea peste lumea din un îl făcea să se simtă ca acasă. Şi toată suflarea se simţeantr-adevăr acasă.

Nu apucă să se prezinte la colonel când la numai ouă ore de la ordinul de fixare în poziţie veni un altul, oziţia va fi părăsită şi Divizia se va întoarce cu cea mai are grabă în ţară. Seara toată lumea aflase de căderea unucaiei, de dezastrul frontului din Dobrogea şi parcă ineva icni în preajma lui aşa cum se întâmpla la instructicând, cu o lovitură năprasnică de sus în jos, pe diagonală, n braţ de nuiele tinere de salcie se retează în aşa fel încât vreo câteva clipe vergile mai rămân legate pentru a apoi să se risipească asemeni unui stol, arătându-şi

Eugen Uricar *beteptându-i pe barbari* miezul albicios care-ţi înfiora sufletul, deşi nu erau dec nişte nuiele umede, amărui.

Mai mult a simţit decât a înţeles că războiul îşi intr în drepturile celeilalte părţi, aceea la care nici nu îndrăznis să se gândească, aceea în care nici vitejia, nici încredere în dreptatea pe care o are, nici suferinţa bărbătească, ale măcar moartea privită fără crâcnire nu pot să ţină loci

armelor şi ştiinţei de a ucide a adversarului. Iar adversan avea cele mai bune arme iar ştiinţa sa era necruţătoan exactă, era *a lui* de parcă apăruse pe lume datorită ei pentru ea.

Era destul de lucid să-şi dea seama că armata depinde de prea multe lucruri, mai ales de trecutul ei, de felul! care fusese înarmată, de banii care se dăduseră pentru întărirea forturilor, a cazematelor, pentru bucătărie, auti mobile, staţii de telegrafie, măşti de gaze, mitraliere, turn dorinţelor îndreptăţite care căpătaseră imagine şi trup 3 oate numai datorită patimii lor, încrederii pe care o aveau n dreptatea ce se înfăptuia. După această ieşire din matcă urnea a redevenit ceea ce era de fapt, o împrejmuire de Deşte 1400 de kilometri, front continuu. Pentru aceasta în erau îndeajuns nici credinţa în puterea dreptăţii lor, lici puterea braţelor şi a baionetelor, nici măcar puterea şuvoiului de sânge care zvâcnea la încheietura gâtului cu runchiul a fiecărui soldat şi ofiţer român. Luca Demian; ra convins că era nevoie de o minune, de un miracol şi, până la producerea lui, se încredinţase cu totul norocului său de ostaş şi nu mai avea încredere decât în sabia şi calul său.

De aceea, înainte de a ajunge la grajdul în care doreau laolaltă cavaleriştii şi caii lor, mirosul de om şi animal răzbătea prin uşa întredeschisă inspirând un sentide 75 mm, pentru încălţările „raniţele, uniformele, căciulibment de siguranţă, era în apropierea a ceva cunoscut, a şi hrana oamenilor. Şi cel mai mult depindea de ei, («ceva care îl însoţise ani întregi, până şi în somn, înainte oamenii pe care îi instruiseră, de cei care n-au mai apuc» e a trezi pe cei ce se hotărâse să-i ia cu el, se răzgândi, să se instruiască şi care priveau cu sfinţenie la fieca Hva pleca singur, ce rost avea să ia o escortă cu sine, gest al său, al oricărui gradat sau ofiţer nădăjduind «drumurile erau sigure, era dreptul său să-şi ia însoţitori, secret că ştiinţa acestor meseriaşi ai războiului îi va f «dar asta însemna şi bătaie de cap la plecare, la sosire, în de moarte sau îi va ajuta să omoare când va fi nevoibcele din urmă deplasarea în grup e mai înceată decât de Dar ce putea să facă el, ce puteau să facă *ei toţi* cârb unul singur. Mai puţin plicticoasă, dar mai înceată. Zâmbi începuseră campania cu o sută cincizeci de cartuşe pentru fiecare armă, când la o mie de puşti abia se număra şi] mitralieră, când forturile române erau ştirbite, dezgoliţi ca orbitele celor de sub pământ, pentru că tunurile ei scoase şi puse pe afete făcute de nevoie la Arsenal, erj bune, dar erau cele dintâi, când

întreaga armată se vedd pusă în situaţia de a se bate cu un adversar de la caj cumpărase armele în vreme de pace, dar care se gândiprevăzuse şi vremea războiului cu clientul său. Aşa face că războiul începea abia cu înfrângerea. Ceea cej întâmplase în Transilvania nu fusese decât proiecţia feric

„Fără să mă străduiesc prea mult, o să devin dintr-odată remarcat” şi îşi închipui conversaţia cu generalul, el palid, plin de noroi, dar cu o expresie de mândrie şi nepăsare pe chip care să-l impresioneze pe bătrânelul cu picioare crăcănate de adevărat cavalerist, gata să plece îndărăt la regiment şi să ajungă la timp, chiar dacă îi va trece os Prin os, iar calul se va clătina de istovire.

Şi-a scos roşcovanul ţinându-l de coamă, acesta mergea supus dând înţelegător din cap, cele două felinare Pâlpâiau galbene aruncând lumini neclare prin sticlele fumate, plutonieail Opriş se ridică în capul oaselor şi

Eugen Uricai fără să ridice pleoapele mârâi un „cine-i, stai, cine-i”, p Luca îl pufni râsul, apoi luă seama să nu calce vreau ostaş ghemuit sub jgheabul adăpătorii, ieşi salutând e vârful degetelor santinela cenuşie de nesomn şi osteneai Până la comandamentul diviziei nu-i trebuia decât oră şi jumătate, putea să ajungă chiar într-un ceas dacă! chinuia calul. Pipăi prin stofa aspră a mantalei plicul, ei bine prins la piept, inspiră adânc şi îndemnă animalul trap. Era mai folositor şi mai prudent pe vreme de noapt cu toate că drumul îi era cunoscut. Nu înţelesese de la] agitaţia colonelului, încuviinţarea lui era un gest de se întoarcă în zori, se va întoarce. Era mulţumit de prilej ce se întrevedea la Drăgăneşti de a se întâlni cu băieţii e la „stemeu”, întotdeauna asemenea întâlniri sunt pline e veşti surprinzătoare şi se găseşte inevitabil şi un păhăn mai de soi. Nu-i invidia, însă îi făcea plăcere să le stea aproape. Sălta în trapul mărunt, monoton şi spornic încerca să se gândească la ceva care să-l prindă pentru străbate mai uşor pustietatea copleşită de întuneric şi în; în jur era o tăcere de peşteră şi lui i se părea că se afun din ce în ce mai mult într-o asemenea cavitate subtera în care sunetele sunt amplificate şi singurătatea are presiune fizică asupra ta.

Întoarcerea nu s-a petrecut după cum şi-o închipur Pe general nici nu l-a văzut, un ofiţer, rezervist probab: după cum se mişca, stângaci, fără automatisme, i-a lui plicul, l-a întrebat dacă nu vrea să bea lapte, generalul bolnav de ulcer şi tot timpul bea lapte, chiar şi

noaptei i-a luat plicul cu vârful degetelor, de parcă s-ar fi temu „Ia loc, domnule locotenent, întinde-te, poţi să aţipeşti Anticamera era de fapt bucătăria, soba era călduţă, e jarul acoperit în spuză, într-adevăr un ceaun de ararr *şteptându-i pe barbari* druncinăturilor, a trapului mărunt, nu va ajunge niciodată n cavalerist de clasă.

Aghiotantul ieşi într-un târziu, îl privi lung, aproape emulţumit sau mirat, cine să mai ştie ce gândeau oamenii după atâta oboseală şi nesomn, „Nu m-am culcat, trebuie a plec imediat îndărăt la regiment, aşa e ordinul”, abia cum observa că ofiţerul era bătrân, se ţinea bine, dar nbătrânise, era poate un profesor de liceu sau mai bine, ontabil la o bancă şi războiul îl băgase în uniformă şi a-l lăsa să-şi facă somnul de după-amiază. „Nu se poate” i se aghiotantul şi tonul era atât de alterat, atât de nefiresc, sine înţeles, trebuia să ducă plicul, îl va duce. Trebuia’s icât a sili pe Luca Demian să se aşeze pe patul de fier, dus de la vreun spital şi să-l privească plin de nedumerire.

„Nu se poate” zise iarăşi aghiotantul, dar pe alt ton, n-ai firesc, parcă dându-şi seama că este totuşi un purtător e cuvânt „domnul general a convocat statul major în urma noilor fapte. Trebuie să aşteptaţi până se ia o hotare”. Apoi, fără să-i mai acorde nicio atenţie, începu să vârtească la manivela telefonului cerând pe rând să fie nunţaţi „domnul maior Bengescu, domnul maior ilvestru, colonelul Miereanu” şi încă doi sau trei ofiţeri cărora le vorbise direct, fără să le spună pe nume.

Luca Demian se apropie de fereastră, se lumina de luă, o lumină tulbure, cenuşie deforma contururile arboilor, ale caselor, ale gardurilor împrejmuitoare, îndoind, lăţinând stâlpul fântânii, scoţând din întuneric acopeişurile ţuguiate ale caselor, cu cuiburi de barză ca nişte iuperci negre ieşite din stuful şi paiele umede încă de se urma ploii trecute. Curtea începu să se umple de soldaţi, ergenţii alergau într-o parte şi alta, câte un ofiţer mai înăr se oprea, privea o clipă ca ameţit de zăpăceala din ar, începea să strige, în jurul lui toată suflarea încremenea pentru ca în clipa următoare să înceapă din nou o forfoplin pe jumătate cu lapte era aşezat pe plită. Când văzjeală de furnicar. Văzu un ofiţer din geniu umblând la caimacul gros, gălbui i se făcu greaţă, poate din caufesura cu aparatul de telegrafie fără fir, aşa îşi aminti de

Eugen *steptându-i pe barbari*

I i i u – i i, Mând totuşi, „O oră, locotenente, ai o oră. Iată plicul,

spusele colonelului, trebuia să-l anunţe pe domnu' gerl *11.*", „… „e – t

„Îi t i i. litr-o oră să fie în mâna colonelului Fihpaşcu". Se întoarse ral ca aparatul lor funcţionează, cel de aici se pare că… şi r t k – i –! *ce* surprinsese o undă de nemulţumire, îşi muşcă buza jos, se simţea stânjenit din pricina liniştii, a privirilor.

„Domnule Demian, începu generalul, şi Luca pred de la primele cuvinte că situaţia este gravă, dacă nuj pragul dezastrului, în câtă vreme poţi ajunge la regime:

Fără să se gândească, zise: „O oră şi jumătate, d nule general!"

Buzele subţiri, mustaţa pe oală se strânseră în ghem întunecat, un bot de mânz, de iepure, un ani tre' ofiţeri, „Trebuie să luptăm ca pe vremea lui Ştefan 1 Mare, domnilor, în afară de oameni, nimic altceva nu ai funcţionează. Oamenii, domnilor, numai cu oaenii…"

„Permiteţi să plec, domnule general" – aproape striase şi generalul ridicase ochii săi bizantini, negri, ovali, Sigur, dragul meu, sigur. Şi, cumpăni câteva secunde, ai rijă, ai multă grijă".

Calul smucea frâul cu care îl legase de un stâlp al iridvorului, era speriat, neliniştit din cauza atâtor oameni recunoscuţi care forfoteau prin curte, sau poate era alt-eva, presimţirea unei primejdii pe care numai animalele i află şi faţă de care oamenii sunt indiferenţi, deşi îi prieşte întâi şi întâi pe ei.

Când ieşi pe poartă fu nevoit să ia seama, trase tare [le dârlogi şi calul cabra, un şir de căruţe din aprovizionare păruse chiar atunci de după gardul unei grădini şi din cauza aceasta nu auzi glasul gâtuit de bucurie al ofiţerului le geniu care meşterise la T.F.F. şi care striga „Merge, domnule general, merge, avem legătura cu regimentul: ălare!" Străbătu Drăgăneştii în trap săltat, satul era plin le trupe. Undeva, peste dunga neagră a unei pădurici deşi se auzeau bubuiturile artileriei, acolo divizia 217

stricat, de două zile e stricat, tocmai acum şi-a găsit aibă o *defection*" şi lui Luca nu-i scăpă plăcerea cu pronunţase cuvântul cu un uşor ton nazal. „Franţuzis] franţuzism" îi veni să zică, dar se răzgândi, ce rost au poate nu-l va mai vedea niciodată. Tresări speriat de id Până atunci nu se gândise că şi lui i se poate întâmpla ceva. Era atât de obişnuit cu armele, cu întrebuinţa: lor, încât le considera uneltele meseriei sale; o mese: deosebită, stimată, admirată chiar, citise asta în ochii aţă femei şi bărbaţi, dar rostul lor nu-l privea, nu-l privise! iată că începea să se clatine, să se surpe ceva în ordirj şi echilibrul său.

Brusc aghiotantul se ridică de la masă şi intră în cant ra alăturată. Prin uşa întredeschisă răzbăteau doar câte, frânturi de conversaţie, se auzeau cizmele scârţâind podelele îmbibate cu gaz. „Domnul general vă poftea domnule locotenent”. Îşi îndreptă mecanic ţinuta, arurj o privire pe fereastră, era destul de târziu, ce putea fs el, mai mult decât să omoare calul sub el, ce altceva poată face. „Să trăiţi, domnule general, locotenentul Lu Demian din regimentul roşiori, la ordinele dumneavoj tră”.

În încăpere mirosea a tutun, a cizme date cu creW „…”. *ºC”* înnătân Qtă n «unra *l* …”… «ermana din grupul Kosch presa încăpăţânata asupra „Guber, a ceara fierbinte, ofiţerii îi priveau cerceta» *f*… ° r „tomplni. În rămânfiil

— J” J u.:. «: –, i pnfantenei noastre ce se îngropase temeinic în pământul cleios, acoperit ici-colo de petele roşcate ale bucatelor nestrânse. Apoi, dintr-odată şoseaua deveni goală, putea meargă câte o postată bună în galop, aplecat pe gâtul cald, umed al animalului. În jur pământul era pustiu, drept, Părea necultivat, mii de muşuroaie de cârtiţă, un copac Pricăjit, în depărtare ceva ce aducea a siloz sau a şiră de Paie. Se stârni vântul din spate, se ghemui şi mai mult pe Un iepure ţâşni din marginea şanţului, un ghem

Eugen *Vine/Jţeptându-i pe barbari* de blană maronie, săltă de câteva ori şi dispăru într-văiugă pe care abia de ar fi putut să o distingă, era pli de bozii şi mărăcini. Dacă nu era iepurele, nu s-ar fi înăl în scări. Dar aşa fiind, apucă să vadă un grup de cală ce venea de-a curmezişul peste câmp către şosea pe lizii pădurii. Erau încă departe de şosea, mergeau încet I ceea ce era neobişnuit, nu aveau lăncile cu ei. Îndemi calul cu gândul să le iasă înainte, era prima idee can venise, mai mult o reacţie a obişnuinţei – soldatul sosim puternic, în siguranţă dacă nu e singur. Îşi potrivi ledum sabiei, teaca zăngănea, strânse tare din glezne înfigâr pintenii în pântecul acoperit de spume, îl alergase toa noaptea şi nici măcar nu-l ştersese cu un şomoiog e paie la divizie, credea că va pleca imediat îndărăt, mai lucru să nu răcească. îl bătu uşor pe gâtul încordat parcă ar fi vrut să-şi ceară iertare. „Lasă, băiete, azi îţi bomboane, ajungem îndată”.

Vântul aducea din spate cârâitul unui stol de ei care îl întrecură ca o umbră neagră, imensă, aproape a gându-l „o să ningă, în curând va ninge” îşi spuse „po; e mai bine, *ei* nu sunt obişnuiţi cu viscolul din Bărăga: apoi pufni nemulţumit că ajunsese să se agaţe de un a, menea

fleac în speranţa că situaţia se va schimba cât cât. „Pare-se că pe şoseaua asta înaintarea s-a oprit, o ţinem în faţa Drăgăneştilor, chiar o să-i dăm peste caj regimentul nostru nici n-a intrat în luptă, eh, nu-i dra> chiar atât de negru”. Şi ca în cele mai proaste cărţi care le citise Luca Demian, romanele cu haiduci ale de: nului Ionescu-Bujor care deja făcuse şi discipoli, dinsp; partea dreaptă se auziră două sau trei împuşcături, apul să vadă chiar flacăra de la gura armelor, într-o fracţiua de secundă pricepu de ce nu aveau lănci, erau ulani gd mani, se ghemui pe gâtul calului şi-i urlă în ureche „acJ băiete, acu’ să te văd”. Ţâşniră într-un galop turbat, pămâl tul sărea la câţiva metri în jur, reuşi să treacă de lila

treaptă înainte de a auzi din nou împuşcăturile, îi pierdu din vedere şi se afundă pe drumul din pădure, mai noroios, mai greu pentru cal. Probabil asta l-a şi salvat, ulanii aveau cai grei, roşcaţi, de Westfalia, rezistenţi dar înceţi, iar drumul era şi mai greu pentru ei. Înţelese că, odată ieşiţi la drum, vor trage după el ca la bancul de tir, n-aveau de gând să-l prindă neapărat viu, era o joacă pentru ei. Căuta cu privirea un loc pe unde să părăsească făgaşul de care, trebuia să intre în pădure înainte de a-l zări, înainte de a apuca să se transforme într-o ţintă, în mişcare e drept, dar ţintă din care era îndeajuns să nimereşti ceva, ori cal, ori călăreţ. În faţă se arătă un loc cu câţiva plopi aproape uscaţi, pitici, nu le priise locul, vecinii, trase tare de dârlogi, calul făcu o săritură peste şanţ şi îl purtă câţiva paşi înăuntru. Descăleca, era mult mai uşor să o ia pe jos, din cauza desişului de alun, a salcâmilor încovoiaţi, a tufelor de lemn câinesc şi soc. Nu era o pădure adevărată, fusese cândva o plantaţie, cu vremea se sălbăticise, poate veneau la vânat iepuri, vulpi, chiar şi fazani, chiar în faţa lui erau câteva pene risipite, un puf gălbui, împestriţat. Se grăbi să se piardă în desiş, merse o vreme până socoti că e destul de ferit, începu să şteargă crupa calului cu mâneca mantalei, urmărind cu privirea cum pielea acestuia tremura cuprinsă de câte un fior, oare şi el simţise cu adevărat prezenţa morţii atât de aproape? şi se bucura văzând cum vena gâtului pulsează sănătoasă, dătătoare de încredere, îi cuprinse botul, îşi lipi obrazul de fruntea însemnată cu o ţintă albă, calul necheză uşor, lovi cu coada ca şi cum ar fi alungat o muscă, dar nicio gâză nu mai era la vremea aceea în pădure. Era aproape miezul zilei de 15 noiembrie şi locotenentul Luca Demian se găsea încă undeva între comandamentul diviziei şi regimentul său se roşiori. Iar între el şi

divizie apăruseră patrule în plină *a*-Asta l-a neliniştit cel mai mult, dacă era doar o simplă I incursiune trebuiau să se abţină, sau să încerce să-l prindă

Eugen Urica

teptându-i pe barbari pe tăcute, să-l doboare cu sabia. Un junghi îi cuprin ceafa şi coborî de-a lungul şirei spinării. Revăzu în min clipa când îl tăiase pe landsturm, aşa s-ar fi întâmplat cu sine, scuipă atingând o ciupercă de iască, i se umplu gura de salivă, de frică, desigur, de frică şi de greaţă. I făcuse greaţă de imaginea posibilei sale morţi.

Un lucru era limpede, trebuia să ajungă la regimei avea de dus plicul, iar îndărăt îl aşteptau nemţii călăi Un ofiţer singur în asemenea situaţie nu are scăpare, v sau mort înseamnă pentru fiecare dintre ulani cel puţin permisie de câteva zile.

Soarele era sus. Din ţărână începură să se ridice abu deşi mijlocul lui noiembrie, la acea oră razele mai aves putea să ia o hotărâre de la sine putere, *ei aşteptau ordinul fire era la el*.

De dincolo de pădure se auziră explozii, erau obuiere, aproape, mult prea aproape. Mintea începu să-i icreze cu repeziciune, firele să se înnoade, patrulele de lani care mergeau în lungul pădurii foarte sigure pe ele, cum obuzierele atât de aproape, prea aproape să fie ele ale divizionului din Drăgăneşti. Fără voie îi scăpă o ijurătură, probabil nemţii ocoliseră cu o parte din forţe ispozitivul de apărare al diviziei şi apăruseră pe neaşptate undeva la jumătatea drumului dintre fermă şi ivizie, poate chiar acolo unde se întâlnise el cu patrulele ălare germane. Dacă raţionamentul său era corect, putere. Socoti că în două ceasuri iese în partea cealaltă isemna că trebuie să o ia pe şoseaua Bucureştilor unde plantaţiei, de acolo o va lua de-a dreptul peste cârn ţinea minte că sunt câteva lanuri de porumb necuk ebuia să dea de regiment. În mod sigur că unitatea s-a instalat în poziţie de apărare la câţiva kilometri, fiind pusă putea merge liniştit pe haturi până aproape de fern i situaţia de a prelua sarcina întregii divizii. La ora aceea sistematică în care se afla punctul de comandă.

Într-adevăr, după mai puţin de două ore, cu faţa însî gerată de ţepi, lăcrimând din cauza unei plesnituri ra poate singura unitate a diviziei în stare de luptă, iar în aţele ei se afla Bucureştiul. Locotenentul Luca Demian înţelegea că situaţia *în* varga, cu fruntea brobonită de sudoare, trăgându-şi *csmeneral* era cât se poate de

proastă, Capitala era atacată ce se încăpăţâna să rămână mult prea în spate, nerv An toate părţile, divizia sa şi alte mari unităţi care duceau speriat de hăţiş, ieşi într-un fel de islaz iar dincolo debătălii izolate în câmpie nu erau decât nişte luptători singuse vedea desişul roşcat-gălbui-alburiu al porumbului ce foşnea sub vânt.

Găsi ferma goală, porţile grajdurilor date în lăţi grămezi proaspete de bălegar, pământul frământat copite, câteva hârtii albe împrăştiate în imensul careu nişte pete de zăpadă. Scotoci peste tot, începu să strig era caraghios, parcă se juca de-a v-aţi ascunselea în nici în mijlocul unei mulţimi de detaşamente şi formaţii e luptă germane, bulgare, turceşti care se infiltrau, pătruneau, răzbăteau printre regimentele româneşti puţine şi, ocolindu-le de multe ori, lăsându-le să se macine în Părări circulare, fără sorţi de izbândă. Ştia acest lucru, Jănuia că mesajul colonelului Filipaşcu trebuia să fi fost legătură cu infiltrarea unei unităţi germane între reginimic altceva nu-i trecea prin minte, ceva se întâmplarent şi divizie, iar la el se găsea ordinul de acţiune, ştia ceva ce s-a petrecut pe neaşteptate. Trăsura cu T.F.F. – flă *în general* stăteau foarte rău însă nu putea realiza pe regimentului dispăruse din şopron, asta însemna că plPeplin efectele particulare ale acestei înrăutăţiri a situaţiei, caseră cu totul, în coloană către noul campament. Îşi dăwţia cai şi călăreţi la un loc însemna o forţă destul de seama că e aproape cu neputinţă aşa ceva, colonelul» l-ai e ca să dea fiecăruia dintre ei încredere că până la

Eugen *UmcMşteptându-i pe barbari* urma totul se va termina cu bine. Nu reuşeau să închipţ cum va arăta acest „până la urmă”, dar faptul că o mie oameni şi o mie de cai *puteau fi* (însemna că sunt) o fanului. În faţă era câmpul gol pe o distanţă de opt sute de capabilă să izbească. „Protecţia” de care se bucurase fuseseră aduşi din Transilvania şi purtaţi toată Dobroj că reprezintă un atu, o rezervă ce va cumpăni la momen potrivit balanţa. Nimeni nu era naiv să-şi închipuie ca bătălie la momentul cel mai potrivit, iar bătălia aceea va fi una oarecare, ci aceea care să însemne o cotit când toate armatele vor fi sleite, când sângele se v scurs aproape tot în pământ, atunci vor ţâşni ei iar *şi* lor va trece norocul din nou în partea românească.

«Se strădui să iasă cât mai repede din nou la şoc hotărât, trebuia să se grăbească, se afla de fapt între d focuri, exact în ţara nimănui. Cel mai mult se temea

— Nu apucă să-şi răspundă la această întrebare, de acum >rea

retorică – deoarece calul înţepeni în mijlocul drunetri după care, de o parte şi de alta a drumului, se idica un Ian de porumb sau floarea-soarelui, încă nu-şi şi Bărăganul fără a fi vârâţi în foc, le sporea convinge] lădea bine seama. Strânse dârlogii şi împunse calul cu

Internii. Animalul sforăi nervos, făcu doi, trei paşi, apoi e opri din nou, punându-şi capul în piept. Atunci auzi şi vor fi cei care vor întoarce şansele războiului, ce însenj un Z80 mot Pe care *nu'1* întâlnise vreodată. De fapt nu oare o mie de călăreţi, dar toţi sperau că vor intrai mul, ci mai multe ce se întretăiau, se amestecau, dând în ele din urmă ceva ce aducea cu scrâşnetul dinţilor prin omn, cel dintâi coşmar al copilăriei sale când s-a trezit miez de noapte auzindu-l pe vecinul de pat, elevul utunescu, frecându-şi măselele unele de altele, cu jumă-tea de jos a obrazului contractată într-un spasm al uşchilor maxilarului şi cu cea de sus liniştită, dormind bişnuitul somn dinspre ziuă. Se ridică în scări, simţi cum tremurau gleznele şi genunchii de oboseală, lumina era

! căzută şi din nou se lăsa o ceaţă lăptoasă venind dinspre nu-l prindă întunericul înainte de a ajunge la ai săi, e «bia Glavaciocului în faţa lui pământul era acoperit de amurgul ar fi fost neprielnic, în astfel de situaţii te trezi cu un glonte în frunte tras chiar de camarazii Dinspre partea inamicului nu-şi făcea prea multe dacă totul era aşa cum gândise, nemţii se angajaseră partea cealaltă de pădure într-o luptă cu restul divi: poate colonelul Filipaşcu se pripise mutând regime mai spre Bucureşti, acum trebuia să intervină, să-i prin pe nemţi pe la spate. Trebuia să-l lămurească pe cele că există şanse mari să-i nimicească atacându-i cu el escadroane prin surprindere, celelalte două să răni pe loc, pentru orice eventualitate, să se îngroape în apă iar restul trebuia să vină în ajutorul diviziei. În mod's: acolo situaţia era foarte grea, oamenii luptau pe d direcţii, oare nu ar fi fost mai bine să se fi întors înecând i-a zărit pe ulani şi să-l anunţe pe general că ge s-au infiltrat între el şi regiment?

[iori, umblau ca nişte gândaci negri de bucătărie, ţopăind

ţi lovindu-şi aripile unele de altele. Apoi desluşi pete llbăstrii fără o formă precisă, altele roşcate, albe, vinete, greu de închipuit din cauza continuei fojgăieli a păsărilor.

primejdie, o teamă, un avertisment doar? care căpătă într-odată conturul unui cal ce se ridică pe jumătate, cu picioarele din faţă proptite în ţărână, scheunând ca un

— Pure atins de alice. Se aşeză din nou în şa, se răsuci

— Ntru a privi îndărăt, şoseaua era dreaptă, pustie, se

Pastrama în marginea câmpului, departe în dreapta sa ruzi din nou bubuitul tunului, slab, poate nici nu era

ci doar vântul îl înşela aducând cu sine zgomotele

Pădurii. Descăleca greoi, când atinse iarba ofilită, cenuşie.

[se păru că ameţeşte şi brusc îl cuprinse o durere de cap încercuindu-i fruntea, pe deasupra ochilor, cu o senzaţie

Rică de arsură. Cunoştea senzaţia, îl încercase de multe

EUGKN URICA

ori în şcoală atunci când cineva îl privea cu atenţie, Cu vremea senzaţia a dispărut ori s-a atenuat, sau g obişnuit cu ea şi iată că dintr-odată revenise. Trase frâu, calul se încăpăţâna să rămână nemişcat, avea ochi dinspre el holbat, cu vinişoare purpurii încâlcite, pup violacee plină de spaimă. Porni singur în curmeziş câmpului, forţându-se să desluşească ceva ce se afla's\ negreaţă palpitândă a miilor, zecilor de mii de păsări, trase mâna peste obraz, avea degetele reci şi gura era e nou plină de salivă.

În faţa sa se afla regimentul, ceea ce fusese regimen său de roşiori, cei aproape o mie de oameni cu o mie cai, aşezat în şir, rând după rând, cu degetele încleşta pe lance, oameni şi cai răsuciţi ca nişte braţe de fân uscat, acoperiţi de cârâitul păsărilor, de penele şi murdă lor vânătă, de pământul răscolit de copitele sau de lănc celor care au murit la câţiva metri mai încolo. Ceea ce întâmplase cu câteva ore mai înainte pe o distanţă câteva sute de metri îi înspăimântase şi pe cei ce făptui? măcelul. Târziu, Luca Demian descoperi şi locurile în e fuseseră plasate cele 16 mitraliere, la intervale egale, gropi săpate în spatele primelor rânduri de floarea-soareli mascate cu grijă, având amenajate şi un fel de locaş capi cu beldii de soreancă pentru trăgător. Cutii de tablă, b goale şi tuburi răzleţite erau singurele urme ce rămase după ei. Îşi luaseră mitralierele şi plecaseră imediat însmântaţi, probabil, de ceea ce văzuseră, nedorind prea multe în memoria lor. În cele zece minute, sfertul oră cât trăseseră din plin, mintea şi ochii lor nu căuta decât *eficienţa*. Maşina trebuia să meargă cât mai bi atâta tot şi nimic altceva. Apoi plecaseră imediat. Dar p; a ajunge la linia mitralierelor trebui să străbată între; câmp. Păsările erau nepăsătoare, le lovea cu vârful cât şi abia dacă se mişcau. Nu înţelegea ce caută acolo, ţop; întruna pe hoiturile cailor, pe cadavrele călăreţilor, dăe din aripi

pentru a-şi face loc, croncăneau de parcă

şteptându-i pe barbari răguşite şi atât. Nu căutau nimic, nu le trebuia nimic.; cea ce îl speria mai mult era îndrăzneala cu care el se pleca asupra unuia sau a altuia pentru a-l recunoaşte. oţi din jur îi fuseseră cunoscuţi, apropiaţi, unii chiar prieteni, cu unii nu se înţelesese niciodată. Ei toţi muriseră împreună, cu toate că nu şi-au dorit asta niciodată, cei lintâi căzuseră aproape fără să-şi dea seama, însă ultimii, iltimii ştiau exact ce urma să se întâmple şi totuşi nu s-auntors, iar el, nici cel mai bun, nici cel mai rău, stă singur n mijlocul lor şi ceva îl împinge să urle, să urle întâi ca *xn* animal, ca un lup. Altceva nu mai rămăsese de făcut, „ocotenentul Luca Demian începu să urle în mijlocul amarazilor săi, glasul său se amesteca, înecat de plâns; u toate celelalte zgomote ale câmpului, totul aducând le spus de mult cu scrâşnetul unor măsele în somn.

Noaptea, depărtându-se de locul în care regimentul lău dispăruse, cei care supravieţuiseră şi pe care el nu-i găsise oricât a căutat în jur, prin lanuri şi pe câmp, răniţi iau teferi, nu puteau fi decât nişte virtuali prizonieri, de un împrejur satele şi drumurile fiind sub controlul nemţilor, naliză situaţia în care se găsea.

„Ce va urma, ce va fi, ce se va întâmpla în zilele, în unde, ba chiar în anii viitori?” erau întrebări de care se ferea, mai bine spus – care îl înspăimântau. Avea încredere în calul său, în revolver şi în sabie, dar cel mai mult avea încredere în noroc, în şansa ce îl ferise, împotriva logicii şi a hotărârilor proprii, de la o moarte sigură. Două lucruri erau limpezi – nu se va lăsa luat prizonier şi va căuta să ajungă la o unitate românească făcând parte din Armată. Divizia probabil că mai lupta, auzea arar câte o lovitură de tun, însă ea nu mai era Armata. Unii vor muri, alţii vor cădea prizonieri, alţii vor ajunge ca el, singuri. Acum înţelegea eroarea pe care o făcuse, nemţii nu răzbătuseră doar între regiment şi divizie, ci şi între regiment şi restul Armatei. Colonelul Filipaşcu atacase înspre Bucureşti Pentru a salva divizia de încercuire. Probabil că ordinul

Eugen Urica *teptându-i pe barbari* se afla în plicul său, însă atacul, şarja pe care o aşteptase cu toţii a avut loc înainte ca el să ajungă la regiment.

Era flămând, umezeala şi frigul îl pătrunseseră, ce se petrecuse cu el şi nu ştia bine ce anume, probai răcise, vocea o simţea hârâită, când îşi îndemna cah acesta ciulea urechile şi sforăia, încreţindu-se de

tot.

joselii. Apoi desluşi mai limpede, era într-adevăr *cineva*, i călăreţ al cărui cal era mai mare, avea alt ritm la mers, călcătură mai puternică, se auzea mai înfundat. Oricât străduia, nu reuşea să vadă nimic, lumina era atât de ibă, încât abia putea distinge câte un arbore în dreapta i, marcând marginea drumului şi asta când era gatacele din urmă ieşi la un drum de ţară, după câte îşi aminte na să se izbească de vreo creangă întinsă de-a curmezişul.

era o variantă a şoselei ce lega drumul Bucureştilor < Râmnic, un târguşor de care în mod normal n-ar fi trebu

Desigur şi celălalt îl auzise, Luca Demian sesiză o himbare de ritm în mers, îşi îndemnă calul către mijlocul să ţină seama, dar îşi aduse aminte că acolo staţiona umului, nu putea şti pe ce parte vine necunoscutul, timp de pace un regiment de infanterie. Era conştient e getele se crispară pe frâu, strânse tare din pulpe, *se arţar* în inimin-itio lui n-o →<şin-i-nt – v™; „…e… „*e*: t *x* I i – t< = >onăn *în ea* mi7 i srârtâitni rhinpii rpliii re se amonia.

doar în imaginaţia lui acest regiment mai putea fi încă ţeapăn în şa, auzi scârţâitul chingii celui ce se apropia.

Râmnic dar singurătatea, disperarea de a se vedea (Şa probabil un bărbat corpolent, greoi. Venea în dreapta atâta vreme desprins de Armată, asemănătoare cu aceise răsuci încet în scări, acum stătea puţin atârnat în a unui pelican rătăcit de stol, îl făceau să creadă că totmă> se sprijinea cu talpa în scări. Totul se petrecu înainte se va transforma ca prin minune dacă va ajunge în *adf* a „Şi duce gândul până la capăt, voise să întrebe în loc mărginit de clădirile lungulețe, văruite în alb sticl-tuneric – „Cine-i” şi apoi să-şi smucească brusc în dreapta acoperite cu ţiglă roşcată, loc la care se gândea că însea” 1. să-l zăpăcească, să-l blocheze, indiferent cum i-ar fi nă singurul „acasă” posibil. flispuns la întrebare. Mai departe nu trebuia să meargă cu încalecă cu greu, ori era prea ostenit, prea nesi ori calul nu ieşise din sperietură, îl simţea cum fream încercă să-l liniştească mângâindu-l pe greabăn, se neli că ar putea să i se întâmple ceva, fără cal era un anul, avea încredere în instinctul său. Dintr-odată celălalt ecu la galop, urechea sa încordată desluşi scrâşnetul rului, „vrea să mă taie pe întuneric, fără să ştie cinent” îl fulgeră, simţi cum îi vine sângele în creştet, cum sfârşit, va trebui să-i găsească cât de repede un loc fejfce Pene Ştie într-un arc, gata de săritură, rânji, mai bine să-l lase să se

odihnească, să mănânce nişte grăunţe,» s simţi cum i se dezvelesc dinţii fără voia sa, cum din găsi de toate la Râmnic, era cu neputinţă să mai um» 11™! pieptului iese un sunet hârâit, străin cu totul fiinţei îl… –™”le de până atunci şi, fără să cumpănească prea mult, ca pins de o putere necunoscută ce izvora din rărunchii în putere ce nu ştiuse că există până la această concen-fare de durere şi furie, făcu un salt cu mâinile întinse în’s Pentru o fracţiune de secundă întreaga câmpie i se străbătută de o lumină verzuie, rece, care desena rfect conturul copacilor, al glugilor de coceni risipite” colo, până la orizont, văzu chiar şi silueta unei păsări [e noapte planând într-o parte. Călăreţul îşi ţinea braţul uşor ridicat, cu sabia întinsă ca pentru a se feri, era aşa. îl lăsă la pas, din când în când trăgea de frâu mult pentru ca să nu adoarmă de-a binelea, legănatul şa îl ameţea, avu senzaţia că se face chiar mai cald, po; avea febră, îşi simţea gâtul înţepenit, fără să-l doară, chii i se întăriseră, îi simţea încordaţi fără să facă un de fără să-l obosească. Faptul acesta îl silea să-şi chinui; ochii, să pătrundă prin întuneric de parcă ar fi aşteptat cineva în cale.

La început i s-a părut că ar fi doar o părere, că stropotele calului său ce îi întârzie în auz din

Eugen UricJ

O absurdă poziţie de luptă, regulamentară şi de aed înspăimântătoare în orbirea ei. Luca Demian simţi cum arcuieşte în zbor, cum braţul său loveşte cu putere înen ietura celuilalt şi sabia scapă din pumn, rămânând agăţa în şnurul de piele răsucită, apoi amândoi se prăbuşq unul peste celălalt în ţărâna umedă a drumului. Încă cădere îşi simţi dinţii înfigându-se în traheea necunosd tulul, la două degete sub mărul lui Adam, alunecând să partea stângă, cu o siguranţă şi o ştiinţă ce nu era a \ Omul încercă să scape de el zvârcolindu-se, căutând’s împingă cu genunchii, cu picioarele, însă Luca Demi se agăţase de gâtlejul lui, ţintuindu-i braţele cu o f< animalică, în câteva zeci de secunde totul sfârşindu-i sângele ţâşnind din carotidă cu putere, stropind pământ în jur.

Se ridică încă beat de furie, repetând cu o voce me verse, dar nu avea ce, parcă nu putea scăpa de gus sărat, de izul de colonie al pielii proaspăt bărbierite, şterse îndelung pe gură, cu mâneca mantalei, cu bat apoi smulse un smoc de iarbă, era aproape sfărâmicio îl frecă de buze până simţi gustul amar al plantei, almântului, mestecă îndelung câteva fire şi în vremea constată cu uimire că vede prin întuneric,

îndeajuns bine încât să-şi dea seama că duşmanul lui avea un puternic, cu şa înaltă, cu pătură ofiţerească pe care brodat numărul şi numele regimentului de dragoni litere gotice. Caii stăteau faţă în faţă, mirosindu-se, nările lor se ridicau aburi şi el vedea şi acest lucru atât neînsemnat. Îşi trecu mâna prin păr şi îl simţi neobişde aspru, crescut în smocuri dese ca o coamă. Caii chezară cuprinşi de nelinişte, aşa cum fac întotdea când sunt în apropierea unei primejdii.

III

TĂNASE BERZEA, ÎMBRĂCAT ÎN PALTONUL CU GULER e vătui, cu galoşii în picioare şi pălăria pe cap, doar umbrela o lăsase la intrare, stătea în mijlocul salonului, >rbit parcă de lucirile candelabrului. Era încă nehotărât: a cheme sau nu feciorul ca să stingă lumânările? Toată Lică, neomenească „ai vrut să mă tai, asta ai vrut, să Jupă-amiaza umblase prin oraş, se simţea istovit, era de tai”, se depărta câţiva paşi apoi se frânse, îi venea apt deprimat însă nu voia să recunoască, tot ceea ce azuse îl obosise peste măsură, mai ales în ultimele două >re când întunericul devenise de nesuportat, felinarele acă nu erau sparte nu funcţionau şi ăsta era cel mai grăitor semn că oraşul nu mai avea administraţie, că nimeni u mai însemna autoritate, că era de fapt o cetate părăsită, ăsată la îndemâna primilor sosiţi şi a celor ce aveau epăsare şi îndrăzneală. Cu toate că draperiile erau trase, umina răzbătea afară, atrăgând atenţia, sfidătoare, >braznică ar putea spune, chiar aşa gândise încă de pe trădă, clin capătul pieţei Valter Mărăcineanu, loc în care omneau deplin întunericul şi umezeala sfârşitului de oiembrie, ca în tot Bucureştiul. Servitorul aprinsese după echiul obicei candelabrul cu lumânări ce era folosit numai – înd aveau invitaţi, iar cum era joi şi cum el nu dăduse o poruncă, încă de pe la şase seara casa începuse să miroasă a ceară topită, ceea ce lăsa impresia unei atmosfere aşnice, plină de înţelegere şi căldură. Tănase Berzea Vea la mare preţ aceste seri în care casa i se umplea de

Eugen *UmcAsteptându-i pe barbari* lume, se simţea mai puţin singur, mai puţin „intrus” lumea atât de pretenţioasă, de exclusivistă a familii! bune din Capitală. Neîndoielnic, nu era un oarecare în i se întâmpla, nu des, dar în momente importante, să ţi seama (mai bine spus să fie obligat să ţină seama) că este nici măcar un Comăneanu, un Polizu-Micşuneşti, Băicoianu. Nu avea pretenţii prea înalte, să fie privit un Ghica, Sutzu sau Cantacuzino, însă dorea să fie k ca unul ce s-a ridicat prin meritul propriu, atingând vârsta lui un rang important în

ierarhia statului. Chi dacă nu i se spunea încă „domnule ministru”, putea să considerat ca atare, funcţia pe care o ocupa echivalări cel puţin prin drepturi, cu aceea de ministru, iar dacă medita mai cu folos ar observa că miniştrii au venit şi şi dus, pe când el a rămas neclintit de cincisprezece acolo, în preajma vârfului de piramidă. Se considera tehnician, un specialist, asta şi era, însă lumea ace superficială, nepotolită în continua ei agitaţie fără n lume pe care îşi permitea câteodată să o privească iro: îngăduitor, îngheţase în fapt, înţepenise în rânduielile de multă vreme, nelăsând nimănui, cu atât mai puţin 11 decât un spaţiu bine îngrădit, fiecare în pătrăţica sa, stare să creeze iluzia unei depline libertăţi în mişcare, numai atât, iluzia.

„Domnule director general, îi spusese ministrul un apropiat al Brătienilor, ne aflăm pe marginea prăpăstii în câteva zile Bucureştiul va fi părăsit, înţelegi, pără în mâinile *lor*, pentru că nimeni nu vrea sau nu poate să ia răspunderea unei rezistenţe militare în marginea oraşu sau chiar în oraş”.

Tănase Berzea n-a reuşit să-şi stăpânească un u strigăt, un semn al uimirii ce putea fi confundat cu geamăt, lucru firesc pentru un om în vârstă şi prol suferind ca el. „De ce, domnule ministru?” întrebase p teste şi atunci pe faţa lată, acoperită cu barbeţi ni căniţi poate, se instala o expresie de plictiseală, în sigur mai fusese nevoit să dea asemenea explicaţii. „Cum, le ce? Pentru că o luptă de câteva zile, mai mult de câteva; de nu poate dura din cauza lipsei de muniţii şi a nevitabilei înaintări a Centralilor prin flancurile Capitalei, \> asemenea luptă n-ar avea rezultat decât o *enervare*, o itare agresivă sporită, ar da dreptul inamicului să considere kicureştiul o cetate *cucerită* nu *cedată* şi asta l-ar împinge a excese. Înţelegi dumneata ce vreau să spun?” Şi cu un ţest neaşteptat ministrul imagină sugestiv cum s-ar putea; a fie spânzurat într-un moment de „enervare”. Tănase Berzea a simţit că un sloi de gheaţă îi alunecă pe spinare, ceea ce sugera ministrul depăşea cu atâta violenţă limitele punului simţ încât îşi puse întrebarea dacă înaltul demnitar în se găseşte cumva într-un moment de rătăcire. „Panica” singurul cuvânt ce răsuna în auzul său interior – „asta e ANICA” şi se îngrozi de debandada ce trebuia să urmeze, le agitaţia, strigătele, dezordinea ce va cuprinde Ministerul *A* odată cu acesta întreaga Administraţie, viaţa publică „rmata şi viaţa fiecăruia. „Domnule ministru, totuşi nu există o soluţie?” iar ministail străbătu lungul cabinet cu jaşi mari, ca de vată, privi o clipă în curtea interioară

de ande se auzeau bufnituri şi strigăte de căruţaşi, „arhiva, gândise Berzea, desigur au început să scoată arhiva”. „Uite ce e, domnule director, eu sunt om politic. Eu am votat, am impus intrarea în războiâm *potriva* lor. Noi trebuie să plecăm!”

Era unul din acele momente în care i se aducea aminte că în ciuda tuturor aparenţelor, a bunei cuviinţe şi a relaţiilor civilizate, democratice chiar, locul său nu era în aceeaşi barcă, chiar dacă era pe cale să se scufunde, cu a celor ce deţineau puterea. Confuzia se petrecea la nivelul” prezentării ei, însă când se punea problema exercitării, totul era limpede, totul rămăsese neschimbat de peste treizeci şi cinci de ani. Faptul că fusese voluntar în război, că primise o înaltă decoraţie, pe merit, n-ar fi însemnat mare lucru dacă, în cele din urmă, n-ar fi intrat în Partidul

Eugen UricJ

Liberal. Voluntari mai erau, decoraţi mai existau, însă dată cu intrarea în politică trecutul său războinic a capă o altă greutate, o altă semnificaţie. Cu trecerea vrei chiar şi el ajunsese să descopere întregile şi adevărat, dimensiuni ale faptelor sale de arme, să găsească *un mt* în ceea ce la început i se păruse a fi doar datorie. Nu \ o falsificare a istoriei, ci doar o interpretare. Era convi că falsificării s-ar fi opus, ar fi protestat, ar fi luptat eh pentru restabilirea adevărului. Dar nu era aşa ceva, doar o prezentare mai amplă şi dintr-un punct de schimbat, mai generos, s-ar spune. După atâţia ani, da’ ar fi fost întrebat care era de fapt adevărul, n-ar fi pu răspunde decât: adevărul este acesta pe care îl cunoaşt* Nu are niciun rost să vă îndoiţi, cel mult veţi descop sigur de un singur lucru: Ţara se transformase, Ţara dei ni de un Stat, avea administraţie, armată, alegători şi al. O viaţă politică liniştită, totul crescuse sub ochii săi şi, ce nu, şi datorită lui. În toţi aceşti ani fusese credinci destoinic, altfel nu ar fi ajuns până la Directoratul mini.

<*teptându-i pe barbari* mplu, ridicol de simplu, treizeci şi cinci de ani de muncă politică nu se puteau sfârşi la capătul unei frânghii. «Ei refuzau iar el se hotărâse în acele clipe să o refuze „cea viziunea ameţitoare, care îi provoca un rău fizic, o reată de parcă s-ar fi dat în leagăn, că până atunci mimase, ăise într-o realitate falsă, într-o suprarealitate ce era mânată de aceşti miniştri acum cuprinşi de panică, de mea în care şi el se învârtise, dar pe care de fapt n-o

Poate tingea, lumea care îl folosise şi care îl dispreţuia, a totuşi nu-l dispreţuia, nu se întâmpla asta cu uneltele redincioase dar, dacă

devin fără folos, le părăseşti în >lţul întunecat al magaziei fără nicio urmă de regret, ba poate cu un sentiment de uşurare.

— Şi atunci, domnule ministru, eu ce trebuie să fac?

ca evenimentele au avut altă dimensiune, mai mare, r» >După ce şi-a auzit vocea în aerul îmbibat de miresmele mica, oare cine să hotărască, în schimb ele s-au petre Mpelor de colonie ale audienţelor de peste zi, Tănase întocmai deoarece istoria le-a validat. Tănase Berzea Aerzea şi-a dat seama că el de fapt făcuse pasul hotărâtor.

— Eea ce urma să-i spună ministrul nu era decât o punere e acord formală, de aceea luă o atitudine uşor indiferentă, arcă spre a da de înţeles că din acea zi destinele lor se espart. Ministrul s-a întors greoi, poate pentru a-şi as-unde stânjeneala, Berzea nu şi-a putut stăpâni un zâmbet rului, patriotismul său era în afara oricărei îndoieli, An colţul gurii, se simţea liber, cu totul şi cu totul liber, mult decât o mărturie stăteau decoraţia şi certificatul B-iim în nu-ţi fiis* «w» Hin tinereţe, exact în ziua când s-a voluntar în oştirea Ţării şi totuşi… Totuşi exista ceva din când în când venea să tulbure această imagine da rostului şi rolului său în sistem. Domnul ministru, um nu mai fusese din tinereţe, exact în ziua cana s-a rezemat la oficiul de înregistrare a voluntarilor. Diferenţa, pentru că evident era o diferenţă, se găsea în lipsa entu-iasmului. Acum nu mai era cuprins de emoţie, luase otărârea la rece, lucid, decis să se constituie într-un ele-ient de instituire a ordinii şi să devină, oare ce l-ar putea i, omul providenţial care va ridica Ţara din cenuşa continua să supravegheze forfota de muşuroi din cu interioară acoperită cu piatră de râu – va trebui deşi;

scoasă şi înlocuită cu plăci de ciment, e balcanic să v cum creşte iarba în curtea unui minister – domnul minisjbânfrângerii. N-a avut vreme atunci să-şi dezvolte gândul, se exprimase clar şi convingător: ei votaseră, pe ei îi «cuvântul „înfrângere” i s-a părut nepotrivit, avea intuiţia spânzura de felinarul din faţa Palatului. El nu era prinfică de fapt se petrecea altceva, în mod sigur nu era o ei, nu era atât de sus şi de important încât să atârne, *Wnfrângere*, n-a avut vreme deoarece ministrul, cu o voce imagine îngrozitoare, cu limba scoasă, umflată alăturiferavă, i-a spus:

unul ca domnul ministru sau ca domnul Brătianu. * – Consider că problema încrederii nu se pune între

Eugen *Ume. MAsteptându-i pe barbari* noi, domnule Berzea. Deci o să trec imediat la subieo întrevederii, de fapt pentru aceasta v-am

chemat. Situai este gravă, foarte gravă aş putea spune. Guvernul şi milia regală, oamenii politici, desigur, vor fi nevoiţi plece în Moldova. Poate şi mai departe. Trebuie să-ţi cunoscut un secret militar, domnule Berzea, un secret care eu l-am ştiut încă din prima zi a războiului şi pe e nicio clipă nu l-am dorit valabil. Anume: generalul Alexe a stabilit că adevărata linie de front în România este Şiret. Înţelegi, tot ce s-a întâmplat până acum e conside inutil, ba chiar *stânjenitor*. Iată încă un motiv pentru d darea Bucureştilor. Până când armata nu atinge Şireti ajutorul aliaţilor nu va fi decât un bluff. Suntem singuj am luptat singuri pe două fronturi, am luptat cu Germarj şi cu Imperiul, îţi dai seama ce nebunească vitejie ne ţinut până azi în picioare?!

Nedându-i, nici măcar retoric, posibilitatea să corni teze, ministrul ridică tonul, „Ne aşteaptă ani grei, domn Berzea, ţara va fi împărţită. Dar ea rămâne Ţară, între nezdruncinată”. S-a uitat fix, strângând puţin din pleo ca şi cum ar fi vrut să dea consistenţă privirii. „Dumne vei rămâne, cineva trebuie să rămână. Eşti un excel tehnician, un om de bine şi de caracter. Vor avea nev de specialişti. Dar şi cei ce rămân, în lacrimi şi dure: vor avea nevoie. Nu pot să-ţi dau nicio însărcinare of ici; însă vorbesc unui bărbat politic faţă de care nu mă ascu Domnule Berzea, grijeşte de oamenii Ţării ce rămân sub cârma duşmanului. Noi vom avea grijă de Ţară, ac unde ne va duce soarta şi norocul armelor. Până la un vom învinge, trebuie să avem încredere în dreptăţi noastră”. Emoţionat, ministrul începu să-şi pipăie bu narele, găsi în cele din urmă cutia cu ţigarete, apri una, degetele uşor îngălbenite, cu unghii roz, îngrijii tremurau imperceptibil. Trase un fum, slobozi două rol coaie şi zise: „Asta-i, domnule Berzea, ne aşteaptă vre grele”.

co

Două săptămâni, în vreme ce Ministerul se evacua „e când lega dosare, pachete, în nori de colb alături de opiştii mai tineri ce sufereau într-un mod ciudat înfrân-rerile, înjurând şi izbucnind în râs la orice fleac, desigur o stare histerică, a meditat la ce avea de făcut, la cum se va desfăşura existenţa sa după ce Ministerul, şi odată cu el întreg trecutul său personal, va dispărea dus în furgoane, în vagoane de vite, în căruţe. Era o stare cu totul deosebită ce îl determina să nu bage în seamă evenimentele de ipeste zi, lucra ca un mecanism, munca fizică îi producea greaţă fizică şi se străduia să o ducă fără să lase vreun semn în afară, degetele tremurau din cauza încordării, a oboselii, unghiile îi

ardeau carnea şi făcuse băşici în palmă strângând frânghiile baloturilor cu dosare şi hârţoage. Seara, trecând prin faţa Palatului, arunca o privire cercetătoare la geamurile înguste şi înalte, de fiecare dată numărul celor luminate era din ce în ce mai mic, o cotea pe strada Franklin şi apoi o lua pe Câmpineanu unde se oprea la o berărie discretă, cinci mese şi o grădiniţă cu umbrare de răchită, vara. Cu toate că afară era o vreme umedă, te aşteptai ca în fiecare zi să se pornească lapoviţa, Tănase Berzea se aşeza la masa de lângă uşă, cu spatele la tejghea, privind către strada pietruită pe care huruiau trăsurile necontenit, rămânând aşa două-trei ore cu halba în faţă până când venea stăpânul, domnul Smarandache, oacheş, plăpând, cu mustăţi imense şi-i spunea pe o voce mieroasă, care nu suporta contrazicere: „Domnule ministru, s-a făcut foarte târziu, ştiţi, pe o vreme ca asta chiar foarte târziu”. Tănase Berzea împingea halba neatinsă, punea banii pe colţul tablalei, „Mda, mda, pe o vreme ca asta e într-adevăr târziu” şi cu frică, strângându-şi umerii, încheindu-se din mers la palton ieşea în uliţa, din ce în ce mai întunecată şi se îndrepta spre casă. În acele ore petrecute în berăria lui Smarandache s-a rând it îndelung la ce şi la cum va trebui să facă. Nu Putea spune că s-a petrecut o iluminare în acele după-Eugen Uriqi amiezi, dar în singurătatea stabilimentului, nimeni nu au vreme, chef, bani, de cârciumă, poate că Smarandache fi închis-o dacă n-ar fi trecut pe acolo în fiecare zi oricum, i se adresa cu „domnule ministru”, nu se poate trânteşti uşa în nas unui ministru, reuşise în acele ore la ora obişnuită, chema la el pe şefii de birouri, în fieca tş*teptându-i pe barbari om* câştiga şi noi. Neutralitatea, domnilor, aşa le-ar fi pus, neutralitatea este la fel de grea ca ducerea unui azboi. În asta trebuie să ne arătăm tăria şi inteligenţa, pentru că de fapt ce suntem noi: o ţară mică şi bogată; are vrea să ajungă mare şi înstărită. Interesele unei ţări facă ordine în trecutul său, în acel trecut care oricu nici diferă de interesele unei ţări mari, ba chiar se rămânea cu el, care nu pleca în trenul sau în harabale speciale ale Ministeailui, odată cu pachetele la care trud peste zi. Înainte de toate nu trebuia să se lase cuprins panică, de starea aceea îngrozitoare ce domnea pe culo rele ministerului, pe care o simţea ca o mâzgă acoperii chipuri, voci, expresii, dispoziţii, semnături. Se prezen nimeni nu l-ar înţelege în acea situaţie, aşa cum nimeni rontrazic. Iar noi suntem încă o ţară mică şi ne asumămnteresele unei ţări mari! Aceasta ne va duce la catastrofă, jomnilor, la pierderea a tot ceea ce am

câştigat cu trudă i înţelepciune în ultima jumătate de secol!” Dar nu rostea nici un cuvânt, fiind îndeajuns de înţelept să vadă că ui l-a înţeles pe domnul Carp când a spus că atât de zi se dovedea că e din ce în ce mai greu să-i facă să n-are este greşeala intrării României în război, încât îşi păstreze bunul echilibru ce se cere unor asemenea funejttoreşte ca armata să fie învinsă – desigur, expresie retorică, după patru zile doi dintre ei plecară în Moldova fără njiefericită – doar pentru a se vedea câtă dreptate are el. Şi un anunţ prealabil, Berzea imperturbabil chemă în loc lor pe subşefii de birou şi distribui sarcinile de peste cu un calm desăvârşit, agitându-i astfel şi mai mult pe e etaj. Apoi cobora ultimul în pivniţele arhivei şi făcându loc cu coatele se apuca de legatul hârtiilor, de parafat ceaiit dosarele mai importante, de trecut plumbii pe sforicele, absent la toate comentariile privind mersul întului, privind greutăţile transportului, lipsa de alimen situaţia nenorocită din spitale. Ar fi vrut să intervină discuţii, în trăncăneala lor muierească şi să le pună cât întrebări exacte, printre ele ar fi fost desigur şi una e să sune cam aşa: „A existat vreodată un război în e toată lumea să fie învinsă?” pentru că numai în asemeni situaţie, când şi un*ii şi* al*ţii e*rau înfrânţi şi alcătuirea se risipea, „Ţara s-ar fi întregit în*tocmai”.* Şi cum era şi că răspunsul lor urma să fie prostesc, atunci i-ar fi între „Atunci şi războiul ăsta va fi unul obişnuit în care un*ii* în*v*ing pe al*ţii.* Dacă e aşa, noi ce căutăm între ei? Noi suntem nici un*ii şi* nici al*ţii şi* indiferent cine va câşti.

are ce spunea domnul Carp? Ah, da, spunea că victoria Antantei va duce la pieirea României pentru că va schimba n această parte o hegemonie cu altă hegemonie, cea de-a chemaţi prin aprozi şi uşieri în cabinetul său de la ultim ioua fiind mai intolerantă şi mai flămândă. „Oare de ce

5-au citit numai gazetele domnului Brătianu, iar «Moldova» ui Carp pare că nici nu are cuvânt?”

Privea chipurile aproape imberbe ale tinerilor funcţio-ari, câţi dintre ei vor supravieţui războiului? s-a terminat u ambuscarea tinerilor, Ministerul pleacă şi pe voi vă heamă la regimente. Erau plini de praf şi miroseau a artie veche, dulceag, asfixiant, când plecau se spălau cu el, frecându-se cu săpun cazon, de unde l-au adus şi pe la aici în clădirea guvernamentală? şi ieşeau în grupuri ari, gălăgioase, ţinând calea trăsurilor, întorcându-se după damele cu blănuri şi umbrele, cocoţate în vârful lr>ui camion plin cu boccele şi mobile.

Cele două săptămâni nu-l iluminaseră, dar se simţea pe sine, *ştia*, acesta era cel mai important lucru, ştia după plecarea tuturor se va lăsa o linişte ce va îngheţa °îl>l, o linişte ce se va hrăni cu neliniştea din sufletul

Eugen Uriq celor rămaşi. Atunci va trebui ca să-şi păstreze cumpă şi glasul şi să strige: Nimic nu s-a sfârşit, viaţă conţin-Era încântat de formulă, chiar aşa, va redacta un manifii pe care îl va semna, Tănase Berzea, voluntar şi decorat] războiul independenţei, un manifest care să înceapă chi cu aceste cuvinte. „Nimic nu s-a sfârşit, viaţa continuă într-una din seri se apucă şi schiţă în câteva rând i textul, desigur va fi nevoit să-l prezinte şi noilor autorit şi de aceea adăugă o frază evazivă din care să se înţelea că „manifestul” nu este decât începutul unei acţiuni are în vedere „pacea dorită de toţi”. Atunci, când adău fraza ce credea că va constitui garanţia reuşitei sale; apărut pentru prima dată în faţa ochilor, de o consisterj uimitoare, imaginea Sofiei, tânăra pe care o întâlnise doi ani în urmă la Constanţa. La început a crezut că puteij imaginii, nu era doar o fulguraţie, ci un fragment de lj şi de timp decupat prin cine ştie ce joc al memoriei adus în încăpere, cu mirosul iute-dulceag de iod ce desprindea din grămezile de alge şi de scoici aduse valuri peste noapte, cu sărătura aerului şi chirăitul omeni al pescăruşilor, puterea acelei re-trăiri se datora di faptului că fusese pentru prima dată în vilegiatură Constanţa. Până atunci obişnuia să meargă la Abaz: însă odată cu începerea războiului Istria devenise aproa; o zonă de război aşa că, după un an de ezitare, vara ’915 a şi fost ploioasă, s-a mulţumit cu o cură Călimăneşti, şi-a luat inima în dinţi şi s-a dus la Constan şocul a fost pe măsura ezitărilor.

Dar nu străduţele înguste ce se terminau pe bii ţărmului, forfota din jurul Bisericii greceşti, lumea pestri cafenelele cu tipic oriental, tihna uleioasă a amiezi sub ghirlandele de viţă, zboarl rotit, cu bătaia îndesaaripilor, deasupra vilelor înecate în verdeaţă, a porumbei] hrăniţi cu mei în piaţa Primăriei de către sezonicopilăroşi, gata să transforme orice fleac într-un motiv încântare, nici halvaua sau prăjiturile cu miere, nimic *aşteptându-i pe barbari*

Date acestea nu-şi găsise loc în imaginea ce îl împresurase, îcându-l să se simtă ca într-o dioramă delimitată de contu-uri înşelătoare şi, totuşi, persistente.

După două zile, vreme în care încercase să se pună n acord cu

lumea din jur, totul era incredibil, laptele cea miros de pelin, pe străzi plutea un iz de catran şi oangal, femeile se plimbau singure pe bulevard până leasupra portului, curţile şi gardurile erau năpădite de asomie din hăţişul căreia se iţeau ochii fosforescenţi de nâţă, lumea se trezea cu noaptea în cap ca să vadă răsă-itul, şi noaptea chefurile, plimbările se lungeau până aproape în zori din cauza zădufului de peste zi, după iouă zile deci, s-a întâlnit pe la jumătatea străzii în pantă duce la Cazino cu Grazia. «Evident, faptul era cu totul bsurd, trecuseră peste treizeci şi cinci de ani de când o azuse pentru prima oară şi iată că *ea* îi apărea dinaintea pehilor, cu acelaşi zâmbet enigmatic, o undă de veselie bău de dispreţ, cine să ştie? cu chipul neschimbat, călcând lespezile Constanţei exact cu aceeaşi lipsă de efort ce 3 utea fi luată drept o deplină manifestare a armoniei, Impresia a fost atât de puternică, încât nu şi-a dat seama le gestul său decât atunci când îi tăiase deja calea cu un gest nu prea galant şi în gâtlej i se zbătea emoţia şi numele ei, gata să ţâşnească, asemeni unei păsări ţinute prea multă vreme în întuneric. Pentru câteva momente nu mai era deloc un domn respectabil, director în minister, care avea şaizeci şi ceva de ani, arătând ca de cincizeci şi ceva, ci numai un biet om uluit de o fantastică, plină de farmec, conversiune a timpului, întâlnirea cu Grazia, exact aceea Pe care o ştiuse cu atâţia ani în urmă, neschimbată, neatinsă – de parcă ea şi totul în juail ei ar fi încremenit – şi totuşi vie, respirând, mergând agale, minunată în lumina Piezişă a după-amiezii. „Domnişoară, reuşi să rostească, sufocând, trimiţând din nou în întuneric cuvântul care f gata să umple golul străzii, domnişoară, spusese.

Eugen UricJ

mă iertaţi vă rog, dar semănaţi atât de mult cu o vor cunoştinţă, încât nu m-am putut abţine…”

Respectând toate regulile acelui an, tânăra femeie purta o pălărie imensă cu voaletă violacee, îmbrăcată *deptându-i pe barbari* ip înţelegea exact ce gândea Sofie, avea toate motivele, creadă că este o încercare îndemânatică, vulgară în ne însă desfăşurată cu tact, de a se apropia de ea cu un

—? – op nu prea clar, dar din care ceva era limpede – petrerochie roz cu fundă la spate, având părul strâns într-trea după-amiezii în compania unei femei tinere, lucru mult decât agreabil când eşti singur şi cam trecut, aşa era el. Puţin îi păsa de toate calculele

ei, avea con

m ei ţ p jingerea – numai pe vremea când o cunoscuse pe Grazia coc arămiu, dezgolindu-i ceafa şi linia gâtului fragilă, du toate normele scrise şi nescrise ar fi trebuit să nu au cuvintele lui Tănase Berzea, să se ferească, aşa cum’s feri de o rază prea puternică şi cu un imperceptibil gMj mai permitea să-şi fundamenteze convingeri pe prede enervare să treacă mai departe, căutând cu ochii vârâjmţiri şi asta deoarece era mult mai tânăr, avea deci castanilor ce atârnau deasupra mării ca nişte uriaşe lalonvingerea că va reuşi să treacă peste convenienţe, că pioane verzi. Cu toate acestea tânăra provincială s-a op» a reuşi să o determine să accepte prezenţa lui în acea l-a privit curios, amuzată, la mare femeile îşi schimlupă-amiază şi asta numai datorită puterii cu care se neprevăzut reacţiile, şi-a potrivit pălăria cu două deg Muprapusese imaginea Graziei din amintirea sa peste şi a spus: „Chiar vorbiţi serios, domnule…?” lealitatea chipului, trupului, gesturilor tinerei domnişoare

— Berzea, Tănase Berzea dacă îmi permiteţi – a st-ofie.

Tânăra cumpăni amuzată propunerea, strada era el ridicându-şi canotiera cu un gest larg, singurul putea să-l scoată din încurcătură.

Era o oră nepotrivită pentru promenadă, pen facilita întâlnirea a doi necunoscuţi, o oră în care b încă nu se stârnise, dar se simţea presiunea aerului s-a iodului de algă, a neliniştitoarelor schimbări de cui când marea devine irizată, trecând de la plumburiul de obişnuit la un violaceu ce te îndeamnă să ţipi de e exact violaceul din vălul domnişoarei Sofie Vasiliu Râmnic, cum a aflat în aceeaşi zi că o cheamă.

Starea acelei ore a simţit-o Tănase Berzea în se când întârziase asupra proiectului de „manifest” ce tre’ să fie o acţiune capitală, nu doar pentru viitorul său, Ţării. Nu înţelegea de ce era atât de puternică, de amărt ţită imaginea, starea, retrăia până şi emoţia atingerii mici şi totuşi puternice a domnişoarei Sofie, cu de subţiri, nervoase, exprimând o nestăpânită dorinţă dominaţie şi, de ce nu, de cunoaştere.

— Îmi permiteţi să vă acompaniez câţiva paşi mare? aproape şoptise atunci Tănase Berzea, şi în a

Tânăra cp pp mstie, aşa se întâmplă câteodată în oraşul acela îndeobşte emanând cu un furnicar, pe neaşteptate străzile bătute: u piatră cubică verde-cenuşie se golesc de oamenii febrili, ranspiraţi, despre care ai crede că şi în somn pălăvrăgesc Ji gesticulează, aşa,

dintr-odată dispar, se închid în case, rag obloanele şi peste uliţe, peste castani, peste curţilendesate cu liliac şi iasomie se lasă doar căldura şi tăcerea upă-amiezii. Arar un pescăruş gâlgâie şi aripile lui tulbură erul cum se tulbură apa.

„Bine, domnule Berzea, însă… cu o condiţie. Vor-%-mi despre – aici Sofie se opri, îl privi cu o căutătură Araznic-curioasă, îşi potrivi pălăria – vorbiţi-mi despre ea sunt foarte curioasă, oare cum arăta, văzută de aproape. desigur, *ea* care îmi seamănă atât de mult”.

Tănase Berzea se simţi dator să facă o precizare, îmP ns mai mult de rămăşiţele unei superiorităţi pedagogice, „dumneata semeni cu *ea*, domnişoară. *Ea* a trăit în urmă peste treizeci de ani, mai mult, mult mai mult timp chiar decât vârsta pe care o ai”.

Eugen *UncMşteptându-i pe barbari*

— A murit?

Întrebarea era neaşteptată şi fusese rostită stridei poate se auzise în tot lungul străzii, poate ieşise dina de promontoriu, înfruntând zgomotul valurilor, oftaj unui om ostenit.

„Nu, nu cred. A dispărut. Cum să-ţi explic, n-am întâlnit-o în locurile obişnuite. Asta nu înseamnă murit. Deşi – înaintaseră câteva zeci de metri în j< străzii, mirosul mării reuşise să învingă sfârâiala de ule plăcintăriilor deschise, însă şi ele pustii, doar focul mangal, alb-albăstrui se iţea fără odihnă în gaura neaj a cuptoarelor – se poate să fie şi aşa, să fi murit”, întors brusc, parcă speriat, parcă pentru a-şi cere seu; nu era ceea ce crezi, ceea ce-ţi închipui. Doar cunoştii nici nu ştiu dacă eram, ceea ce se cheamă „bune cunj ţinte”. Era italiancă, sau se dădea drept italiancă, nicio n-am aflat adevă – ail. Oricum ar fi fost, o chema cam cu – Grazia. Sunt înclinat să cred că din cauza numeh cochetat cu ideea că şi ea ar fi italiancă. De fapt pe *d*\ neata cum te cheamă?”

Era o stratagemă, prima pe care o folosea, ieftii însă apelase la ea împins de situaţie. Numele tinerei un fleac în toată situaţia aceea încâlcită, în care prezei fetei îl îndepărta în loc să-l apropie de clipa trăită, amintit celeilalte venind încet dar sigur la suprafaţă, întărindi liniile, conturele, aducând cu sine o altă realitate, în st să alunge totul din preajmă, chiar parfumul moale ce răspândea cu fiecare gest al femeii. Un fleac ce îl pl ajuta să nu părăsească locul plin de linişte şi căldui străzii către mare.

— Sofie şi Vasiliu. Sunt din Râmnic, unde am mă-tii unchi,

părinţi bineînţeles şi chiar un văr. Iar la Constaj sunt cu tata şi cu mama care, la ora asta – arătă cu urni faţa în jur – probabil sunt ascunşi în casă ca toată lui Numai eu şi dumneavoastră *ne permitem* să batem şti pe o căldură ca asta.

Abia atunci a simţit cât era de cald, într-adevăr, liniştea lin jur era de fapt toropeală.

„Dar să nu alunecăm, domnule Berzea, cum spuneaţi a arăta sosia mea în urmă cu treizeci şi ceva de ani?”

use Sofie şi zâmbi, împingându-l să se mire încă o dată fe asemănarea lor. La început, în primele zile mai păstră sntru sine câteva deosebiri, mai ales dintre acelea ce se elevau când chipul fetei se afla în mişcare, cuvinte, gesturi, Ixpresii, o ridicare din sprâncene a mirare, dar apoi se letrecu un fenomen neaşteptat, deosebirile, în loc să se iccentueze, dispăreau aşa încât către sfârşitul perioadei e odihnă Tănase Berzea nu mai era în stare să păstreze imaginaţia sa două chipuri distincte, cel de atunci şi el de azi şi încă nu era lămurit dacă e o pierdere sau un ăştig.

Drumul pe care l-au făcut împreună pe buza înaltului bromontoriu, o cărare ierboasă ce trecea prin curţile câtor-[a case din spatele Bisericii greceşti îi reveni în minte zile i şir de fiecare dată când se întorcea de la Minister acasă şi se încuia în birou. Se alcătuise un adevărat mecanism

1 reconstituirii acelei plimbări în căldura amiezii târzii, în keajma clipelor când vântul îşi schimba direcţia încreţindnarea, stârnind fuioare de spumă până aproape de margi-ka zării. Se aşeza la masa de lucru, răsfoia alene câteva hârtii fără importanţă risipite printre atlase şi cărţi vechi franţuzeşti, se făcea că nu observă mapa din piele roşcată care stătea proiectul manifestului său, pentru ca apoi [a-l caute cu înfrigurare, întotdeauna găsindu-l, pentru *el era acolo*, nimeni neştiind nimic, nimeni nefiind însă gândească la aşa ceva al citea şi, pe măsură ce se pia de sfârşit, simţea cum nu mai este în stare să se pneentreze, de dincolo de înşiruirea de litere, de dincolo „e alcătuirea cunoscută de propoziţii răzbătea iarăşi şi ară şi mirosul de mare şi de pelin, zgomotul înfundat al

Il domnişoarei Sofie şi, în cele din urmă, chiar glasul au care istorisea cu amănunte nespus de puternice întâm-I

Eugen Urig plări ce dintr-odată căpătau altă semnificaţie, altă greufe 1; urul nostru e război, domnişoară, toată lumea ne e tăcere,

punând doar două-trei întrebări într-o după-amiși asta numai pentru a arăta că este prezentă, că ascul că nu este cazul să se considere plicticos.

I-a vorbit în acele zile despre oraşul Roman, u: era încă ofiţer, rămăsese în armată după războiul Bulgaria, convins de comandantul regimentului q văzuse în el un „om norocos, eşti foarte norocos, domn] Berzea, să vii dumneata voluntar şi să scapi din tot ia* ăsta fără nicio zgârietură! Ori eşti făcut pentru armată nu ne pricepem noi la oameni!” Atâta încredere îl fă-o să rămână în serviciul activ şi în cele din urmă ajuna *teptându-i pe barbari* jinetele, suferinţa care ne înconjoară se vor strecura pe esimţite, încet, stăruitor în respiraţia, în sângele, în obiș-îinţa noastră şi într-o zi, într-o dimineaţă ne vom trezi strigăm în gura mare Război, vrem război şi într-adevăr, ţin acea clipă nu vom mai putea înţelege viaţa, ce prostie, jmnişoară, ce prostie, să nu mai înţelegi viaţa fără război”.

— După câte înţeleg, dumneavoastră nu doriţi războiul! Şi-a dat seama de ridicolul situaţiei, de fapt se aproiase de ea convins că va scăpa de singurătatea ce-l urarea ca o umbră, ca un câine căruia îi dai cu piciorul ste bot, în coaste, acesta schelălăie dar nu se lasă, vine în vechea ctitorie voievodală, oraş plin de case boier Aipă tine tăcut şi te priveşte de fiecare dată cu o duioşie crâşme cu dichis, avea chiar şi cazino, iar în jurul tutiM o stăruinţă implacabilă, şi ajunsese să discute exact se întindeau moşiile episcopale cu vii şi loc de păşu Mcele subiecte ce îl împingeau stăruitor, zi de zi, la mini-Prima întâlnire cu *ea* a fost la fel de întâmplătoare de întâlnirea lor pe strada pustie din Constanţa. Poate, această coincidenţă a contribuit la… j

— În mod sigur, domnule Berzea, eu cred că 4 mult decât orice, chiar mai mult decât asemănarea dirf noi, dacă într-adevăr ea există… Cred că undeva, pe aţi trebuie să fie ieşirea catacombelor. Doar că nimeni nu % căutat, însă ele există, trebuie să existe.

A privit-o cu nelinişte, trecuse de mult peste vă când îşi permitea să fantazeze şi mai ales să le ace din partea altcuiva: „Catacombe? Aici nu există aşa mi s-ar fi spus, neapărat mi s-ar fi spus!”

— De ce, domnule Berzea, e un privilegiu pe folosiţi în secret?

Dintr-o slăbiciune pe care n-o mai avusese din tineri-a împărtăşit amănuntele stării sale sociale, directorului minister atât de important nu numai că ar fi aflat, ci af fost în drept, obligat chiar, să

ştie de asemenea catacomt ter şi pe stradă, în cafenea şi în saloane, îl sileau să se imtă singur şi fără nicio şansă de a înţelege şi de a fiinţeles. „Nu, domnişoară, nu-l doresc! Dar dumneata?”

— S-a întâmplat ceva, simţiţi, în clipele astea s-a întâmplat ceva!

Sofie rămase încremenită ca un tânăr animal la pândă, Ştiu, ştiu ce s-a petrecut, s-a schimbat briza, simţi, domnule Berzea? în câteva clipe oraşul va fi plin de lume şi a trebui să ne despărţim. Sincer, sunt dezolată că n-am fi aproape nimic despre *ea*. La revedere, domnule a, la revedere şi vă repet, sunt tristă…”

Aşa s-a terminat prima zi, au urmat celelalte, fără să stabilit vreo convenţie se întâlneau pe aceeaşi stradă, la remea când oamenii se ascundeau după obloane, se [Pierdeau în odăile răcoroase iar ei, singuri, înfruntau îndura şi torpoarea oraşului simţindu-se din ce în ce mai mult legaţi de trecut, de prezenţa aproape materială a *Celeilalte* femei, pe care Tănase Berzea o făcea tot mai

Eugen Ukic *eptându-i pe barbari* puternică, tot mai acaparatoare. La început asemănai dintre ele nu fusese decât o simplă întâmplare, cu treceij zilelor devenise o coincidenţă plină de mister, o taină care participau plini de teamă şi curiozitate. Teama stăpânea mai mult pe Tănase Berzea, fiecare zi aducânc noi dovezi că trecutul său nu era chiar atât de limpec de cunoscut. Istorisindu-i domnişoarei Sofie o sumă întâmplări legate de prezenţa *accidentală* în viaţa *celeilalte* femei, descoperea că de fapt lucrurile se lej între ele, că aspectul lor *accidental* se datora doar în pacităţii sale de atunci de a înţelege ceea ce se petrec cu el, cu lumea din jur. Cu fiecare după-amiază se înche tot mai evident un episod important, nu unul oarec după cum crezuse până atunci, un episod fundamentali vieţii sale. Prezenţa acelui dublu feminin care ascult tăcere, de parcă ar fi priceput totul din primele cuvir lăsându-l apoi să vorbească numai pentru a-i face *la* plăcere, feminitatea, fizicitatea încarnării unei imagini i îl urmărea şi în somn, îl făceau să caute cu înfrigurare, scotocească cu cruzime în cele mai ascunse încăperi aducerii aminte orice fleac, orice cuvânt, orice gest de Grazia, convins fiind că nimic nu trebuie pierdut, totul merita să fie reînviat măcar pentru o clipă, pent câteva zile, că i se oferea marea şansă de a-şi reconsidt trecutul. O posibilitate concretă de a călători în timp de lungul propriei vieţi, cum s-ar plimba în lungul unui fluv printre arbori şi tufe de scaieţi mov, pentru ca, oda ajuns la locul potrivit, să îndrepte ce era de îndreptat.] intervenţie în trecutul său

împotriva oricăror legi scurgerii timpului, asumându-şi riscul înspăimântător a crea neprevăzutul, adică un monstru.

Nu-i spunea cine ştie ce. Grazia era, într-adevăr, fiinţă ciudată, înzestrată cu daruri rare şi cu toate acestţ de fiecare dată ceea ce li s-a întâmplat amândurora n-fost decât fleacuri, banalităţi. Sau cel puţin aşa le crez atunci. Vorbindu-i, poate respiraţia ei, poate cele câte

Lriviri scurte, pătrunzătoare, exprimând o trăire intensă, îi cauza pupilelor uriaşe, povestindu-i deci, în acea jituaţie specială, începuse şi el să se convingă că trecutul; au era altfel, că tot ce s-a mai petrecut *apoi e* fără valoare; a se întemeiază pe eroare, o eroare ce se năştea pe măsură e el uita lunile, zilele, clipele când totul în jurul său era; opleşit, era plin, era stăpânit de Grazia.

Erau întâmplări vechi şi se mira de puterea, de stă-uinţa cu care le aducea la lumină, se mira pentru că nici interea, nici stăruinţa nu erau ale lui, ci veneau de altundeva. Poate chiar din faptele istorisite, energia lor stătuse ani la rândul ascunsă şi acum fusese nevoie de apariţia ţinerei domnişoare ca să le dea drumul, să reintre în lume, păi încolţească viaţa ca nişte ogari, frumoşi, sprinteni, jar fără de îndurare.

Nu i-a povestit atunci tinerei domnişoare Sofie nimic despre chefurile, jocurile interminabile de cărţi ce aveau foc în salonul portocaliu al Cazino-ului, acesta fiind una din cele două ciudăţenii ale oraşului. Prima era regimentul, t – antonat într-un orăşel fără nicio importanţă strategică, având singurul merit că se găsea pe calea ferată, iar a doua se înfăţişa sub imaginea exorbitant de luxoasă, ieşită *Yu* totul din obişnuinţa târgului, a Cazino-ului. Nimeni nu ştia dacă el fusese înfiinţat din cauza obişnuinţei arendaşilor şi a proprietarilor din împrejurimi de a veni săptămânal în oraş „ca să nu se sălbăticească” ori apariţia Ka îi făcea să străbată şleahurile prăfoase în şarete ori

Irâsuri antediluviene în fiecare sâmbătă, ţocăind din buze H caii leneşi, graşi, cu ochii pierduţi în marea de porumb °§nitor. Ofiţerii mergeau în fiecare seară la Cazino, ceea Fe era pentru arendaşii şi proprietarii dimprejur o „ocazie”, i pentru ei devenise o obişnuinţă, o necesitate chiar. Şocul e care i-l produsese serviciul activ în armată, odată cu Ferr>iinarea campaniei din Bulgaria, i se părea mai uşor e suportat cheltuindu-şi energia şi banii cu febrilitate. În lsperare, neînţelegând nimic, absolut nimic din ceea ce

EUGKN URIC

eplându-i pe barbari însemna pacea armatei. În acele lungi

perioade nelinişte, neînţelegere, furie şi împotrivire la viaţa sa se părea înăbuşită, sufocată, fără de rost, atunci anoscut-o pe *ea*, însă importanţa, atenţia ce i-a dat-o aceea ce se obişnuia, aceea pe care un ofiţer tă plictisit o acordă unei tinere femei întâlnite cu t< întâmplător într-o lume pe care o considera degrad: în vreme ce îi povestea domnişoarei Sofie rea câtă superficialitate încăpuse în viaţă, în gânduril gesturile sale. Era necruţător cu sine destăinuind fapte vechi de peste treizeci de ani şi uimirea, emo creştea cu fiecare amănunt deoarece abia după atâta înţelegea care fusese rostul *ei* în viaţa sa, locul pe trebuia să-l fi avut, şansa pe care Grazia i-o oferise care el nici măcar n-o refuzase, ci pur şi simplu o 1 să treacă pe alături din neştiinţă, din nepăsare.

Memoria se aseamănă foarte mult cu litera Deformează şi investeşte, preferenţial, faptele trăitului nostru şi tot ca un bun sau rău roman se arr tecă în viaţa noastră. Aşa cum bătaia unei aripi pasăre în munţi poate stârni marile avalanşe, apail unei siluete, contuail unui gest, fracţiunea unui tâml vocal nehotărât – toate fiind însiropate pe vedf prăjitura domnului Proust – acestea şi încă nenuma stropi ai întâmplărilor zilnice prefac pe neaştept vechi şi veştede întâmplări în ceva mai importi decât „importantele" evenimente ce le străbaterii" sufletul la gură, emoţionaţi, aşteptând neaştept J la fiece colţ de stradă, în trecerea fiecărei zilei" clipa când cerul gurii noastre a fost atins de aiul moale al aducerii-aminte, libertatea noastră e înf nuncheată ca un miel, privind prostită, cu ochii ura pe cât de strălucitori pe atât de înceţoşaţi, la tăi sclipitor-albăstrui, rece şi întotdeauna învingătoi

ficţiunii. Suntem victime nu inocente, ci doar neprevăzătoare, asta deoarece nimic din ceea ce ni s-a întâmplat, mai ales din ce ni se va întâmpla nu este străin de viaţa noastră. Din momentul în care trecutul este chemat să pună ordine în firea prezentului, legile cărora ne supunem aparţin ficţiunii şi nu realităţii. Iar ficţiunea şi legile sale pot genera o nouă lume, o pararealitate. În care să ne ducem singurele noastre zile până la cea din urmă fără să avem conştiinţa paralelităţii sale cu lumea ne-inventată. Diferenţa dintre ele stă în faptul că lumea paralelă se perfecţionează pe când cealaltă este infinită.

Exact la jumătate de secol distanţă de momentul în care Tănase Berzea nu înţelegea ce legătură tainică există între manifestul său, la care revenea cu obstinaţie în fiecare seară după anonima şi umilitoarea muncă de la Minister, unde expedia trecutul în pachete

legate cu sfoară în hârtie cerată, bună pentru telemea şi măsline, deci între ceea ce i se părea a fi începutul unei noi ordini, mai bune, neapărat mai bune, şi apariţia în preajmă, de o stranie concreteţe, a tinerei Sofie Vasiliu. împreună cu trena sa de iod şi sare, la cincizeci de ani trecere de timp s-a apropiat de mine un bărbat între două vârste cu un început de chelie şi o expresie de nemaipomenită fericire şi uşurare întinsă pe chip. „Cineva totuşi, acolo sus, mă iubeşte! De o jumătate de oră caut pe cineva cunoscut, înţelegi, în fojgăiala asta. De obicei, este imposibil să nu dai peste unul de-al nostru şi acum era ca un făcut. Dar, slavă domnului, dacă ai încredere în ceva, ţine-o până la capăt. Ce faci, bătrâne, cum o duc ai tăi?!” Fie din familiaritate, fie din cauza aglomeraţiei, eram foarte aproape unul de celălalt, reuşisem să-mi dau seama că băuse, nu mult, poate doar cincizeci de grame de coniac, ceva obişnuit, avea câţiva stropi de sudoare pe buza de sus, energică, rasă proaspăt.

EIJGEN URIC

palidă din cauza neonului ce păcănea deasu creştetelor noastre. îl priveam nedumerit, faţa inspira încredere, rotunjimea liniilor se armoniza începutul de calviţie, cămaşa întinsă pe burtă, ace; răsărea ca o proeminenţă plină de optimism prin pulpanele hainei şi ale pardesiului de gabardină petrol. „Te duci acasă, la Piteşti, nu?” Vocea crai anunţa trenul meu ce se forma la linia 8, am tre’ fără să vreau, mai erau exact paisprezece minute la plecare, nu cunoşteam, pe nimeni la Piteşti, vocea lui plină de încredere, care adăpostea cu o uşoară compasiune pentru mine sau pentru „ai de la Piteşti”, nu aveam să aflu vreodată, toate acei mă făcură să încuviinţez, „îhâm” şi chiar să sch un gest către capătul celălalt al peronului, unde buia să fie, dacă nu era, l-aş fi inventat cu sigura: trenul către Piteşti. „Bine că ai rezolvat şi chestia Da’ să-ţi spun una de rămâi trăsnit. Divorţez! Prio divorţez!” Am căscat ochii, poate aveam chi; expresie nătângă, asta îl făcu pe celălalt să mă protector pe umăr „Să nu te însori niciodată. Al păţeşti ca mine. Prima dată, treacă-meargă, dar a doi oară… Te gândeşti la ce-o să zică lumea? Şi cu vi murile astea, ce mai, am ajuns cât se poate de r3 i Mai rău nici nu se putea”. Cu toate că în voce au un ton plângăreţ, expresia feţei nu i se schimbase fericire profundă se cuibărise în toate creţurile jurul ochilor, din colţurile gurii. Apoi jumătate în mă, jumătate în serios „Nu fi împuţit şi dă-mi două: de lei”. Îmi făcu cu ochiul, „Sunt cu *ea* la o ca: venim de la tribunal şi am vrut să fiu gentil.

I-am la revedere, la revedere, dar civilizat, n-o să ajun; să ne batem. Asta-i situaţia, ne despărţim, dar pu rămâne pe mai departe prieteni. Şi-a trebuit să o i la o cafea, nu?” Mai aveam cel mult cinci min până la plecarea trenului, vedeam peste umărul *şteptându-i pe barbari* cum se înghesuie lumea cu bagaje, mături, covoare de iută răsucite şi învelite în ziare. Am băgat mâna în buzunar unde am atins cu vârful degetelor un cocoloş aproape vâscos în moliciunea lui, nu puteau fi decât bani, cinci sau zece lei, altceva nu putea fi. Am scos hârtia zmeurie, i-am întins-o. „Mai mult n-am, mă grăbesc, pleacă trenul”, am spus sau am îngăimat, terorizat că toată expresia sa radiantă va păli şi odată cu aceasta îşi va da seama de nedreapta confuzie dintre mine şi prietenul său ce în mod sigur i-ar fi dat nu douăzeci şi cinci de lei, ci o sută, două sau chiar trei. Nu reuşeam să mă desprind de el din cauza celor ce se înghesuiau pe lângă noi, am făcut o mişcare violentă, răsucindu-mă cu umărul pe lângă umărul său, l-am auzit limpede, clar, cu toate că abia şoptea: „Nici nu se putea să nu-mi faci tu una ca asta. De ce vrei să mă umileşti? Acum va trebui să cer încă o dată, pricepi. Încă o dată va trebui să cer de la cineva cinşpe lei! întotdeauna ai fost un împuţit, prea împuţit ai fost întotdeauna. De aia n-o să pricepi nimic şi nici umbră n-o să faci”.

Am călătorit toată noaptea fără să aţipesc nici măcar o clipă, de oboseală îmi zvâcneau tâmplele şi îmi răsunau în cap la fiecare ţăcănitură a roţilor pe îmbinarea şinelor cuvintele necunoscutului cu atâta insistenţă şi putere de convingere, încât pentru a scăpa de obsesie m-am ridicat, am aprins lumina în compartiment, înfruntând strâmbăturile celorlalţi călători, am constatat că totuşi trupul meu făcea umbră, e drept, aproape invizibilă, dar reuşisem să o disting, răsucită, prelinsă pe banchetă, atingând genunchii unui soldat şi o sacoşă plină cu sticle înfundate cu ciocălăi de porumb. Până în zori m-am chinuit să înţeleg dacă într-adevăr mă confundase cu o cunoştinţă sau nu fusese decât o benignă încercare de escrocare. N-am aflat adevărul, însă am rămas cu

Eugen Uk un nesuferit de foarte des încerc să-mi măsor bra, să văd din ce parte apare, să apreciez cât densă este. Acţiune cu totul inutilă, pentru că ea ţine de realitatea *mea*, ci de realitatea lumii înec jurătoare. Şi totuşi, de ce nu i-am dat atât cât cer sau de ce nu l-am refuzat?

O telegramă neaşteptată de la Minister l-a făcu între într-o criză

de timp şi de încredere atât de a încât s-a simţit toată ziua ameninţat de o mare prime Spaima era reală, fizică, avea gura plină de salivă şi pa umede, reci. Era agitat cu atât mai mult cu cât nu înşel de ce anume îi este frică. Telegrama în sine îl nemulţu atâta doar, ştia că lucrurile merg anapoda, că într-o ei bristică atât de periculoasă gafele se produc numai din, întâmplare, exact atunci când în sfârşit se ajunge la e concluzie fermă, la o decizie clară. Deprinsese de mifl vreme tehnica „lăsării în voia lucrurilor" pentru a nu-i nelinişti de o chemare urgentă la Minister în miezul une veri atât de calde şi al unui „sezon" atât de plăcut. lui cu totul inexplicabil, organismul său nu se supunea ram namentelor şi experienţei sale de vechi funcţionar. Conţi obiceiului pe care şi-l făcuse de a nu ieşi decât dum amiază, pentru a se întâlni cu domnişoara Sofie, îşi făl de lucru în oraş simţind un impuls lăuntric de a cerej încă odată cu amănunţime străduţele dinspre faleză, I a se uita cu grijă la fiecare colţ de zid mâncat de umeze» şi de sare, să cerceteze cu răbdare vitrinele dugheneloi curţile năpădite de iasomie şi liliac de parcă ar fi vruţi ia cu el cât mai mult din această *ultimă* imagine! Constanţei, imagine ce nu o va mai regăsi acolo, I realitate, pe marginea povârnişului abrupt acoperit I scaieţi şi cătină, niciodată. Cel mult în memoria sa, apele tremurătoare, palide, cenuşii ale imaginaţiei nu va mai putea adăuga nimic din ceea ce mai exi

— *I pe barbari* realitate, însă nu ajunsese să fie descoperit de el ci, cel mult, va potrivi tot golul cu lipituri, cu lucruri luate din alte locuri, aşa cum pui podoabe într-un pom de Crăciun. Umblând fără nicio treabă prin oraşul de astă dată plin de lume, de domni mustăcioşi ce voiau să pară gravi, de doamne şi domnişoare privind ţeapăn „într-o parte" nicicum la ceea ce ar fi dorit din tot sufletul să vadă, copii în costum de marinar, câini cu zgardă purtaţi în lesă, ţigănuşi soioşi, ici-colo câte un marinar turc, român sau de orice naţie, cu privirea alunecoasă, neînstare de la natură să priceapă rostul plimbării în susul şi în josul aceleiaşi străzi a unor oameni cu totul şi cu totul supuşi uscatului. Pe măsură ce strada se golea de lume şi se auzea din ce în ce mai clar zornăitul zarurilor prin uşile şi geamurile protejate de şiraguri de mărgele dese şi sclipitoare, păcănitul tablelor şi şoaptelor întretăiate ale celor ce niciodată nu ieşeau din semiîntunericul răcoros şi mirosind a cafea şi a halviţă, îşi dădea seama că de fapt îi era frică de două lucruri. Că nu ar fi în stare să plece din Constanţa înainte de a o vedea pe domnişoara Sofie şi că nu ar lăsa-o pe domnişoara Sofie la

Constanţa fără garanţia că o va mai revedea, că de fapt nu voia să o piardă. Gândise: să o *mai* piardă. În acest mic viciu de logică a gândului său se găsea izvorul, sâmburele, ghemul de spaimă care îl tulburase atât de mult. Când din susul străzii apăru domnişoara Sofie, mai mult alunecând decât mergând, în ciuda dantelelor, a voalului şi a danteluţelor, nimic nu se clătina în jurul ei, parcă ar fi fost o păpuşă mişcându-se pe şină, exact ca „mireasa" de la baraca portocalie unde se trăgea cu puşca, văzând cum se apropie zâmbitoare, doar pentru el, se hotărî să se desprindă pentru totdeauna de imaginea Graziei. Judecase cu repeziciune, îl despărţeau doar câteva zeci de metri de locul unde în od sigur va fi faţă în faţă cu reala Sofie. Era convins că Pentru a doua oară se află în faţa şansei de a găsi o cale de realizare a fericirii. Excepţionala întâmplare de a-şi

Eugen Uriql *Aşteptându-i pe barbari* regăsi trecutul în aceeaşi stare în care îl lăsase în urmă mai bine de treizeci de ani, ce altceva era Sofie decât reapariţie a celei pe care nu o înţelesese la vremea tânăra din târgul Romanului, o reapariţie în sensul al cuvântului fără nicio modificare, cu aceeaşi prospeţir sensibilitate, frumuseţe, cu aceleaşi gesturi şi îngăduir dar mai ales oferindu-i aceeaşi şansă. Atunci nu văzu acum totul era limpede, clar, prea clar să nu fie şi ispitit Simţise o vagă undă de îndoială, poate era numai eme ceva cald şi viu încerca să pâlpâie în coşul pieptului, împotrivi, ridică pălăria cu un gest larg şi zâmbi.

După câţiva paşi făcuţi fără grabă, alene, la fel alene ca şi respiraţia mării de jos, s-a prefăcut că îi veste borul larg al pălăriei. Sofie l-a privit contrariată, un gest de o familiaritate neaşteptată, străină. „Domni Berzea…" începu, apoi se opri, cu buzele tremurând at perceptibil, de parcă atunci ar fi descoperit adevărata imagine. «Şi-a dat seama de asta văzând cum cercul pupil se măreşte dintr-odată, devenind o margine fragilă a în nericului dinăuntru.

„Spune-mi Tanasi, a trecut atâta vreme doar… ori par bătrân?" Nu fusese deloc umilit, ci pur şi simplu doriâj o informaţie exactă. „Oh, nu, nicidecum, de fapt nici ştiu câţi ani aveţi… ai, cum să mai spun ceva în condiţiiastea, spune şi tu, Tanasi, cum?!"

„Trebuie să-ţi spun adevărul, Sofie… Tot ce ţi-a povestit în după-amiezile trecute, tot, înţelegi, absolut te nu are nicio legătură cu *ea*. *Ea* nu există, nu mai exist; Atunci, poate atunci a fost ceva, palid, abia de putea observat. De fapt era vorba despre *tine*. Despre mine

despre tine, înţelegi?”

Sofie Vasiliu înclină fruntea, poate îi era frică *şi* privească pe bărbatul de lângă ea, şi asta din cauza tonuli său, nu a cuvintelor. Era un ton care nu-ţi dădea nici i posibilitate de împotrivire. Totul trebuia să fie aşa ciq dorea el, din cauza forţei, a autorităţii şi mai ales a disper de a nu fi înţeles pe deplin. După câteva clipe de tăcere în care se puteau auzi firele de nisip atingându-se între ele, oraşul şi marea îşi ţineau respiraţia, Sofie Vasiliu i-a Spus cu o voce atât de normală, încât dacă s-ar fi luat numai după timbrul ei ar fi crezut că ea n-a auzit ce i-a spus, ori n-a înţeles: „Mi-am dat seama din prima zi, Tanasi, din prima zi. Dacă n-ar fi fost aşa, n-aş mai fi venit pe strada asta. Nicio femeie, nici măcar eu, n-ar veni să asculte atâtea cuvinte frumoase, decât dacă ar fi vorba despre ea. Mi-ar fi părut rău să ne despărţim fără să-mi fi spus adevărul. Mi l-ai spus pentru că trebuie să pleci, nu-i aşa?” Tănase Berzea a simţit cum totul devine liniştit, calm, lucrurile se aranjau mai bine decât şi-ar fi dorit. Când au ajuns chiar deasupra mării, totul era în ordine, îi dădea şi cartea de vizită pe care a ascuns-o într-un buzunărel creţ al poşetei, se vor întâlni, desigur se vor întâlni, poate chiar el va face o vizită la Râmnic, poate va trimite pe cineva să-i transmită un mesaj, un mesaj important, totul era bine, bine, bine, mai bine şi mai potrivit nici nu se putea. Fără să-şi dea seama în jur se învârteau zeci, sute de oameni, sezoniştii îşi făceau plimbarea de seară, inspirau cu putere aerul sărat şi îşi imaginau cum plămânii lor se desfoaie ca nişte flori purpurii, cărnoase, tropicale. S-au despărţit la fel de brusc, fără preliminarii, aşa cum s-au întâlnit. Şi dintre toate cele spuse de Sofie atunci, o singură frază rămăsese vie, revenind seară de seară când rămânea nehotărât în alegerea cuvintelor, a tonului potrivit pentru Manifestul său. „Nu încerca, domnule Tănase Berzea, să găseşti în imaginea mea, imaginea ta, ar fi prea mult şi prea neadevărată”. N-a mai întâlnit-o, Poate nu s-a străduit mai mult şi nu s-a străduit deoarece atunci când se gândea la ea avea senzaţia unui fapt deja consumat. Sau, cel puţin, care nu mai prezenta nicio dificultate, ce nu se mai împotrivea. Cum nu i se mai „potrivea nimic din trecutul său, chiar cele mai neînsemnate amănunte ale unei lumi ce dispăruse de peste treizeci

Eugen Uric de ani reapărând în preajmă fără să-l uimească, obişnvi nealterate. Sau cel puţin aşa i se păreau a fi, iar tope acela marcat de o stranie, crepusculară atmosferă, ai în care Sofie apărea

plină de o nebănuită consiste oare să fi fost ea sau cealaltă, mai de demult? Cum mai ştie, nu mai există nicio diferenţă, *totul e trecu trecut*, locul acela ce îl înconjura în fiecare seară de cât săptămâni devenise sâcâitor. Desigur că *ea* dorea desigur avea un rost anume această necontrolată, ret aducere aminte, dar cum să înţeleagă, cum să desluşt adevăratul mesaj, adevăratul sens al prezenţei Aducerile aminte sunt ca şi visele, au o logică, un un adevăr, doar că toate sunt ascunse sub o apar convingătoare şi totuşi falsă. Iar el este silit să nu îl seamă ceea ce este convingător pentru a descoperi fa Noroiul de pe galoşi se scursese pe covor, i se frig, avea chef de băut şi, fără să motiveze totul, se bi la gândul că va veni cineva în acea seară, nu conta va fi acela, va fi oricum îndeajuns de bun pentru tot văzuse în oraş, pustiu, dezordine, întuneric. Până şi vâr bătea aiurea, auzindu-l în colţuri de acoperiş sau în muc geamurilor sparte, acolo unde te aşteptai mai puţin, jurul capitalei era linişte, armata se retrăsese deja căi Ploieşti şi Buzău, spre valea Siretului, atingând în sfâr linia de la care se mai putea conta pe sprijinul alij Umblând la întâmplare pe străzile mai goale decât în or vis al febrelor sale, văzuse dezastrul sub forma cea cumplită şi totuşi cea mai puţin sângeroasă, aceea a dist riţiei puterii. Se găsea în situaţia pe care o imaginase I atâtea ori şi care iată – arăta cu totul altfel decât crezi Era singur, într-o cameră luminată când, jur-împrejur, distanţă de kilometri, orice flacără pierise şi exact acea lumină îi dădea încredere. Nu era sigur că va reuşi, dări repeta cu încăpăţânare – trebuie, trebuie să fiu calm şi am încredere. Poate de aceea acceptase atât de uşor ide că şi această joi este ca de obicei *zi de primire*. Singur

Aşteptându-i pe barbari lucru care îl neliniştea era revenirea atât de obsedantă a amintirii, a imaginii Sofiei, iar prin aceasta întreaga învălmăşeală de gesturi, ţăndări de chipuri şi întâmplări de o zi sau treizeci de ani. Auzise că numai înaintea morţii începe să-ţi treacă prin minte, oricât te-ai împotrivi, tot şirul de întâmplări, bune sau rele ce te-au adus până în acel punct. Acelea şi nu altele.

Ridică din umeri, abia acum simţi cât este de obosit după o zi de umblat, ce va fi, va fi, nu mai avea încotro, dacă până în acea zi n-a plecat, nu o va mai face. Şi ca el mai erau alţii şi alţii în acest oraş ce doar părea părăsit, dar care trăia mai departe în întuneric, în frig, în frică, în nelinişte, dar trăia. „Exact, despre asta va trebui să le vorbesc – gândi cu voce tare, şi tresări la auzul propriilor cuvinte, de parcă ar fi fost cineva străin în încăpere – oraşul trebuie să trăiască, oricum, în

orice condiţii. Iar *ei* trebuie convinşi că victoria lor înseamnă înfrângerea, nu şi distrugerea noastră. Înfrângerea şi nimic mai mult. Asta este chestia ce trebuie să fie lămurită”.

Reveni în hol, îşi atârnă în cuier paltonul, era cam vechi, cam ros, firele de păr din guler cădeau pe umeri, pe spate, culese maşinal câteva dintre ele, „va trebui să umblu tot cu el, nu se ştie ce se poate întâmpla, soldaţii sunt soldaţi, mai ales în primele zile”. îi era silă de gândurile ce îi umblau prin minte, ştia că dacă se va lăsa copleşit de umilinţă, de teamă, nu va reuşi să se impună nimănui, trebuia să fie îndrăzneţ, chiar să sară peste cal, nu era simplu să fii un bun învins. Se auzi clopotul de la intrare. Făcu doi-trei paşi către uşă apoi se răzgândi, îl strigă pe servitorul care probabil îşi făcea de lucru în bucătărie băgându-şi nasul şi degetele prin cratiţi, îl ştia cât era de pofticios, poate va trebui să-l dea afară, pe o astfel de vreme înseamnă un lux provocator, va vedea, va vedea, „du-te şi deschide, apoi introdu pe domnii în birou” apoi după o clipă de ezitare „dar nu imediat, să aştepte cam… preţ de vreo zece minute”.

A EIJGKN

be „bilri

— Bine, domnule ministru.

Tănase Berzea zâmbi îngăduitor, până acum îşi propusese să-l dezveţe să-i mai zică „domnule minist de acum înainte va trebui să fie mai hotărât, „domn ministru, hm, domnule ministru”…

Când biroul se umplu de lume, se hotărâse să-i mească acolo şi nu în salonul luminat deoarece apropie fizică la care îi obliga odaia le sporea sentimentul solidaritate, de unitate în acţiune şi dădea întrunirii uşor aer conspirativ, ceea ce sublinia seriozitatea ei, ridid fitilul lămpii de faianţă de pe masă şi după ce aruncă privire cercetătoare şi autoritară începu să citeas Manifestul: „Ţara vrea pace. Prea mult a fost pus să pustiire cuprinsul Ţării. Peste cele patru aripi a pământului, a venit asupra noastră sfârşitul nostru. Ca înalte ale Ţării au pierit. Puterile noastre s-au surpat. Mu din fii au fost ucişi, alţii s-au risipit prin ţări streine, un suspină de foame, se sfârşesc. Dar Domnul Dumnezl se va îndura de ţara aceasta! El va îmblânzi inima biruit! rului către noi şi va face dintr-însul tovarăşul nostru muncă pentru mântuirea României. Nu vă temeţi, fraţii şi nu apucaţi drumul pribegiei. Cu dor şi gând de pa ne întoarcem către voi, ţărani, târgoveţi, slujbaşi, orice fi şi vă trimitem îndemn stăruitor să staţi şi să rămâneţi

toţii la locurile voastre. Aţi apărat ţara cu vrednicie: data v-aţi făcut-o pe deplin. Mulţi dintre voi au căzut apărâJ moşia strămoşească. Astăzi puterile voastre sunt frâni o singură datorie mai aveţi: să nu părăsiţi pământulţă: să nu lipsiţi România de puterile voastre, să nu puni braţul vostru în slujba unei cauze streine. Staţi pe lor fraţilor. Aveţi încredere în viitorul tulpinii româneşa Vocea sa puţin răguşită, fără niciun accent patetic, chl lipsită de energie, se opri fără nicio pregătire de lăsând să domnească în spaţiul încăperii doar respiraţii greoaie ale celor ce ascultau cu ochii deschişi şi gânduri plecate. Nimeni dintre cei de faţă, unii vechi prieteni, al veniţi din curiozitate sau din pricina unui interes străin propunerii ce li se făcea, nimeni dintre aceşti oameni mai mult derutaţi decât speriaţi nu se mai găsise până atunci într-o asemenea situaţie: să-şi asume responsabilitatea unui şest grav, hotărâtor, care singur putea despărţi apa de uscat. Întotdeauna îşi păstraseră o alternativă, iar ceea ce le propunea Tănase Berzea era o angajare totală, fără cale de întoarcere. Tăcerea continua să vieţuiască şi cu fiecare minut, ochi după ochi se lăsa acoperit de pleoape, privind în jos către desenul complicat al covorului, nesuportând uitătura cercetătoare şi aspră a lui Tănase Berzea. De aceea scârţâitul uşii ce se deschidea încet, împinsă cu; rijă ca pentru a nu deranja şi atrăgând astfel atenţia din lin, scârţâitul uşii şi apariţia în cadrul ei a domnului onida Soroceanu fu o adevărată salvare, o apariţie de-a treptul teatrală, un „deus ex machina” pentru că, deşi: oţi abia veniseră din oraş, în loc de răspuns la salutul au ceremonios se auzi o singură întrebare „Care-i situaţia, a intrat?” înainte de orice răspuns, de afară se auziră răpăiturile cizmelor potcovite pe caldarâmul Bucureştilor rap, rap. rap, rap” apoi un strigăt gutural, sigur pe sine wer ist da?”. Şi o împuşcătură ţiui în capătul străzii.

Erau primele detaşamente ale diviziei 115 germane pire, în ciuda întunericului, se grăbea să devină prima °rţă militară a Puterilor Centrale ce ocupa o capitală a Mantei. Cineva şopti „Dumnezeu să ne ajute!” şi Tănase erzea, grav, se ridică în picioare, îşi aranja vestonul cu asturi strălucitori de argint, acelaşi cu care mergea şi la Minister „domnilor, avem o misiune grea, trebuie să salvăm; cea ce se poate salva. Dacă arborii au fost smulşi de „tună, e de datoria ierbii să se plece şi să continue să x ste. Trăind pe mai departe *aici* înseamnă să ne j-plinim menirea”. Încă de la intrare Ermil şi-a dat seama e faptul că se găsea într-o altă lume, în care Râmnicul şi r Ce aflase despre oameni

acolo conta prea puţin aici. – a dat seama privind numai salonul luminat şi gol, în

I

Eugen Uric care toată acea lume înghesuită în birou ar fi avut loc fiecare din ei ar fi putut chiar să treacă neobservat cauza prea marii libertăţi de mişcare ce i s-ar fi oferit, odaia înţesată cu cărţi, oamenii stăteau unul lângă alt\ obraz lângă obraz, cot lângă cot, auzindu-şi recipre respiraţia şi şoaptele, dinspre stradă se auzea limpede, fiecare secundă, „rap, rap, rap, rap" iar în depărtare i făcea loc huruit de roţi şi tropot de cai. Venea artile cavaleria corpului Schmetow.

IV

PENTRU SOFIE VASILIU OCUPAREA RÂMNICULUI S-A petrecut pe nesimţite, războiul ocolind orăşelul, evenimentele întâmplându-se când la dreapta, când la stânga, la o depărtare ce transforma faptele în zvonuri, unele înspăimântătoare, altele în stare să răstoarne proasta dispoziţie, chiar îngrijorarea, într-o clipă de euforie şi apoi să-i afunde pe toţi în cea mai amară deznădejde, aceea pricinuită de neputinţa de a face ceva, de a simţi, de a vedea ceva cu adevărat. Până şi coloanele refugiaţilor ocoliseră Râmnicul, orăşelul fiind aşezat la un capăt de drum, printre dealurile ce închideau orizontul şi nu pe o cale de tranzit în stare să tresară, să pulseze, să geamă, aşa cum erau toate celelalte drumuri ale României în acel noiembrie ploios, rece şi plin de obidă. Intrarea germanilor s-a desfăşurat într-o atmosferă de calm, aproape de plictis, asta datorată mai ales specificului unităţii, o companie de Landwehr cu soldaţi bătrâni, mustăcioşi, cei mai mulţi cu obraji căzuţi, cândva aimeni dar acum cenuşii de oboseală 51 totuşi cu o înţepeneală în gesturi şi în privire care îi tăcea inaccesibili şi, dacă erau priviţi cu mai multă atenţie, chiar înspăimântători. În câteva zile cazarma regimentului, Părăsită de câteva săptămâni, cu geamurile sparte şi cu? °moioage de paie, roiuri de frunze umede risipite prin neaperi, deveni punctul de atracţie al râmnicenilor care § făceau daim prin faţa porţii vopsite în roşu-negru-EIIGKN

galben, cu vulturul imperial din tombac bătut în groase cât degetul într-o blană de stejar deasupra intri şi cu ciudata inscripţie M.V. – Militărverwaltung – nea» cu litere răsucite şi colţuroase ca sunetele limbii cel auzea răstită din curtea măturată lună, cu aceleaşi piei văruite, numai că acum cu mai multă îndârjire. În™ săptămână germanii se apucară să ridice lângă cazab regimentului afumătorii din

zid, făcute cu pricepere şi-l un aer de trăinicie ce voia cu tot dinadinsul să aratejM şederea companiei de Landwehr în Râmnic nu e del întâmplătoare şi mai ales nu era un fapt de război, cil temeinică ocupaţie. La început tăiară toţi teii ce se găstl în afara gardurilor, zile întregi străzile ţiuiră din J beschiilor şi ferăstraielor, apoi în curtea regimentuliw adunară stive de lemn acoperite cu prelate şi în cele I urmă afumătoriile începură să scoată şuviţe alb-albăst cu fum dulceag şi înecăcios. Soldaţii treceau doi câtejH purtând pe umeri cobiliţe de care atârnau şunci, câmb caltaboşi, picioare de porc retezate şi pârlite, cost» sângerânde, chiar şi inimi, rinichi înşiraţi pe sfoară. ora «l se trezea în guiţatul porcilor spintecaţi pentru a adol înecat de fumul şi mirosul dulceag al sângelui şi-l lemnului. Prin uşile şi ferestrele deschise ale cazăm puteau fi văzuţi soldaţi ce ungeau ouăle cu vaselină şi aşezau în cutii de carton cărămiziu pe care scria cu acelea litere colţuroase „Deutschland”. Peşti aduşi către sear» căruţele scârţâitoare, rechiziţionate sau capturate del subzistenţa românească erau înşiraţi toată noapteal sârme de cupru la lumina felinarelor şi puşi la uscab fostele dormitoare ale regimentului românesc. DuhoaN maţelor de peşte şi de găină, de raţă, de gâscă, a sânge» de porc scurs în acelaşi pământ bătucit de zeci de cifl soldăţeşti, reuşea să acopere izul fumului şi se lăţea pă ce trecea peste Râmnic. Înainte ca primul gest de for» noilor autorităţi să se facă simţit, această duhoare! constitui în semnul puternic, de neignorat al ocupaţiei.

— *I pe barbari* chiar dacă lucrurile nu stăteau chiar aşa, pentru cei mulţi şi printre aceştia se găsea şi ea, Sofie Vasiliu, prezenţa germană în Râmnic se materializase pe această cale.

Oraşul se înviorase, nu mai rămăseseră decât vagi urme ale tihnei şi plictisului ca, de exemplu, şiroirea streşinilor, monotonă, exasperantă sau lenea cu care îşi întorceau privirea când trecea un cunoscut sau un necunoscut prin faţa porţii. Aceste două lucruri rămăseseră şi Sofie se descoperi ataşată de ele, avea încredere în târâitul apei în ulucă, îi dădea un neobişnuit sentiment al rezistenţei (la ce oare?) atunci când surprindea aceeaşi uitătură leneş-dispreţuitoare în urma vreunui ofiţer cu pelerină şi cozoroc scurt, deosebindu-se aşa de mulţimea soldaţilor la fel de bine raşi, la fel de băţoşi, la fel de blonzi, însă purtând berete cu dungă de carton îmbrăcată în pânză zmeurie, ca tichiile de marinari, cum văzuse la Constanţa, în port. Faptul că stătea foarte aproape de fosta cazarmă o

obliga să treacă în fiecare zi prin faţa porţii păzite de fiecare dată de alt soldat, îi plăcea să privească sfidător, sau aşa îşi închipuia că arată privirea sa, drept în ochii soldatului, apropiindu-se foarte mult de poarta acoperită cu sârmă ghimpată, până când acesta se simţea stânjenit şi începea să-şi mute greutatea de pe un picior pe altul şi să-şi plimbe arma prin faţă, cumpănind-o în palme ca şi cum s-ar fi apărat de o primejdie pe care n-o vedea, dar o simţea, unii dintre ei ajungeau chiar să roşească. Pentru Sofie asta însemna o victorie întreagă şi adevărată, fiind apoi toată ziua într-o dispoziţie sufletească minunată, războinică. Tocmai de aceea zâmbetul insistent, ei i se părea niar „slugarnic” al locotenentului de infanterie Rolf mmerman, nefericit că trebuie să servească într-o unitate Landwehr şi mai nefericit că nimerise în fundătura amnicului, bărbat blond-roşcat, cu favoriţi şi mustaţă ramie, acel zâmbet pe care îl observase în treacăt şi care P°i o urmărise câtăva vreme după ce trecea de poarta 2 ărmii, i se părea dovada cea mai sigură că felul ei de a

Eugen UriJ

duce războiul nu e doar o joacă, fiind o adevărată înfnt tare într-un teren în care nu conta numărul tunurilor şi diviziilor, ci doar credinţa în dreptatea fiecăruia. Oral se umpluse de lume străină, tot felul de misiţi, de achiziul negustori apăruţi peste noapte, care vindeau şi cumpăr! orice: piei, lenjerie, fructe uscate, rămăşiţele de la fabri de amidon şi de la presa de ulei, oameni fără nicio regi morală, ştiindu-se stăpânii momentului, germanii preş” rând să plătească, să umfle preţurile. Hârtia tipării moneda de ocupaţie, fiind singuail şi adevăratul lor mori pol, îi scutea de oboseala, de truda strângerii produsei în curtea înnoroiată a cazărmii. Râmnicul căpătă în doi săptămâni aspectul unui târg de frontieră în care totulfl permis, în care totul se vindea şi se cumpăra, obrăznb misiţilor, a comis-voiajorilor, a împuterniciţilor cu hâl verzi, cu vulturul imprimat la repezeală cu tuş violet! toată această forfotă şi presiune comercială strivea încet cu încetul dar sigur viaţa celorlalţi cetăţeni care nu înţelegeau nimic, care considerau războiul ca pe o încleşta™ care constatau că nu era decât o tranzacţie. Pe’s orăşelului îşi făcură apariţia turme de oi şi cirezi mânate de haidăi îmbrăcaţi într-o ciudată uniformă self militară, niciunul nefiind îmbrăcat ca altul, însămi semănând între ei, având ceva comun, ceva care te fă» să-ţi dai seama că sunt de-ai *lor* şi nu de-ai *noştri*. *M* dolman, pantalonul, centura sau chipiul cu vulturjfl mai des

cravaşa împletită cu şuviţe aurii-negre, un amâne sau chiar nici atât, doar expresia de grabă şi stânjeneai poate doar de nepricepere – îi arătau cine sunt. Zile înth ploua şi cel puţin o dată pe zi prin faţa casei lor tredff turmă mânată cu chiote şi plesnituri de bici. Animat istovite, cu ochi umezi şi prostiţi se rezemau în mers ufl de altele şi toate se împingeau în gardul casei, atfl când coteau către curtea infestată de sânge închegat *sM* resturi organice amestecate cu noroi şi urină. O as turmă înnoroiată, cenuşie, cu spumele atârnând în *e*

Mteptându-i pe barbari botului vineţiu o surprinsese înainte de a trece de poarta cazărmii, chiar în punctul în care animalele se înghesuiau unele în altele frecându-şi perii aspri, scoţând un sunet de pănuşi răsucite între degete, câte un muget ţâşnind neaşteptat printre tropăituri, fornăind şi mestecând clisa în copite cu îndârjire. Sofie simţi cum îşi pierde cumpătul, aburii, mirosul, răsuflarea, căldura trupurilor ce o înconjuraseră pe neaşteptate, sau aşa i s-a părut ei, totul îi crea o senazaţie de spaimă până la greaţă, voia să strige dar nu reuşea, ajunse chiar să-şi pipăie buzele să-şi dea seama că are gura deschisă, dar ţipătul nu ieşea, nu se făcea auzit. O clipă într-adevăr îşi pierdu cumpătul când peste piept i se năpusti şoldul unui viţel nătâng, cu o privire năucă, apoasă, de aceea înspăimântătoare în indiferenţa ei. Atunci începu să lovească la întâmplare peste boturi, ochi, greabăne, peste solzii de noroi şi balegă, peste burţile umflate de foame, peste scobiturile calde şi moi dintre coaste, lovea fără să-şi dea seama că de fapt aşa le înfurie, pe ele, nişte animale somnolente, prostite, purtate zeci de kilometri prin noroiul drumurilor de ţară către locul pieirii lor ce le era până în acea clipă indiferentă. Atunci auzi o voce bărbătească, autoritară: „Verboten! Nicio mişcare Fräulein, nicio mişcare!”

Cu pumnii strânşi, ridicol de mici şi de albi, dintr-o încheietură se scurgea un firicel de sânge roz ce se întinsese pe mâneca bluzei care se iţise de sub mantou, Sofie încremeni în mijlocul masei de carne vie ce începuse să se înfurie, văzu distinct zecile, sutele de spinări cenuşii care alcătuiau un curent, un corp viu ce se încovoia şi, incetul cu încetul, în mugete şi gemete, se revărsa în curtea Cazărmii, chipul soldatului pe jumătate înspăimântat, pe Wmătate amuzat răsărind ca o bilă, ca un dovleac desprins „e vrej printre coarnele încovoiate, gălbui-fumurii, în °apărut curţii şiail de afumători ai căror pereţi de înnegriseră din cauza fumului şi a grăsimii, iar în spatele ei, mai mult 8 nicea decât vedea, călare era ofiţerul german care îi

Eugen Urig.

zâmbea de câteva ori pe zi şi căruia nu-i răspunsese del cu o privire ce o dorea sfidătoare Nu îndrăzni să se mişi simţi presiunea trupurilor crescândă, nici n-ar fi a fi putere, poate de nu o ţineau atât de strâns ar fi căzuth mult, sigur ar fi leşinat. îl auzi pe ofiţer scoţând ni» sunete ciudate, o serie de plescăituri, de fluierături mormăială sacadată, icnită, îşi croia drum printre vitH înghesuite care brusc se opriseră, înţepeniseră propti» picioarele lor ce tremurau de oboseală, ridicându-şi fiturile murdare de spumă, căutând să înţeleagă, sau că înţelegeau, ceva din şirul de zgomote ce ieşea din obr» umflaţi, roşcovani şi caraghioşi ai călăreţului. CaluM apropie cu pieptul musculos, puternic şi asudat de urffl ei, se simţi apucată cu putere de subsuoară şi, într-o pofl nefirească, aproape atârnând în lungul gâtului şi al cru'pl ştergând spinările murdare cu gleznele, cu vârful pajfilor, ieşi dintre vitele ce mergeau în continuare, din fi nepăsătoare, înspre îngrăditura de crengi şi lăzi de de dormitoare. De acolo vântul aducea un miros de bale proaspătă şi frânturi de mugete. „Vitele nu sunt cai, de: şoară" – i-a spus ofiţerul mai târziu, când mergeau mijlocul drumului, el sprijinind-o de cot, aplecat prost tor peste umărul ei, nu avea încă putere să se ţină dre4 pe picioare, îi făcea bine că o susţine, avea un vuiet» urechi şi respira cu mare greutate, de spaimă, de osteneai tot încerca să ducă palma la piept, la tâmple şinicim reuşea să-şi ridice braţul, zâmbea mecanic, ostenită şi *aM* un singur gând revenea cu insistenţă, ca o pasăre la cil neamţul mă ţine de braţ şi *amândoi* traversăm oraş» „vitele sunt animale cu vederea normală şi de aceeaH se tem de om, pot să te omoare din prostie, din frică, nepăsare. Cu caii e altceva. Cu totul altceva, domniş După o vreme Sofie îşi reveni, începu să vadă îi geamurile prăvăliilor, ferestrele cu perdele gălbu spatele cărora *în mod sigur o* urmăreau ochii mahala; celor, mai mult dispreţuitori decât uimiţi, câţiva t

Aşteptându-i pe barbari pe care altă dată nu i-ar fi întâlnit, acum traversară strada şi ridicară pălăria pleoştită de umezeală îngânând săru-mâna don'şoară", încet şi rar, atât cât să-i surprindă privirea şi să o lase să vadă în pupilele lor mărite, negre o sclipire de batjocură, poate nici nu era chiar aşa, însă cu siguranţă asta părea să fie. Încercă timid să se desprindă de ofiţer, „Lăsaţi-mă, domnule ofiţer, pot şi singură", şopti Sofie, „pot şi singură să mă întorc acasă, trebuie să mă întorc, în partea cealaltă, nu către oraş, către casă, domnule ofiţer…

oricum… vă mulţumesc, m-aţi salvat, trebuie să vă mulţumesc…” Ofiţerul îşi încleşta degetele, erau subţiri, nervoase, puternice, în spate venea ordonanţa cu calul ţinut de dârlogi, acum auzea şi bocănitul copitelor pe piatra străzii principale „vă însoţesc, domnişoară, mai ales dacă vreţi să vă întoarceţi acasă, sunteţi nevoită să treceţi *iarăşi* prin faţa cazărmii şi s-ar putea să suferiţi un şoc, eu ştiu ce înseamnă forţa animală, e ceva înspăimântător, ceva ce îţi surpă încrederea în tine, îţi… cum să spun… îţi striveşte demnitatea, aşa se zice, nu?”

În zilele ce au urmat Sofie Vasiliu a aflat că domnul Rolf Timmerman era în viaţa de toate zilele medic veterinar şi trăise mulţi ani în Braşov, ca reprezentant al serviciului german de carantină, vreme în care învăţase, era un cuvânt inexact, deprinsese limba română, de ce să n-o mărturisească, împins de nevoile serviciului, în fiecare zi având de a face cu negustori de vite din Regat, care vorbeau repede şi sufocant de convingător, şi nu din alte pricini, să spunem legături cu vreo persoană delicată din Schei. ca un făcut, de fiecare dată când Sofie ieşea pe poartă, il 2 ărea încă de departe pe elegantul ofiţer cum se ridica în Scări pentru a o vedea mai bine, apoi descăleca cu grijă şi chema ţine-calul, un soldat bătrâior cu mustaţă pe oală, cam unsuros şi de o supunere desăvârşită, cel puţin aşa-i. Se părea ei. La început a fost tentată să se întoarcă din drum, insistenţa ofiţerului i se părea deplasată, chiar de Prost-gust, însă zărind prin poarta deschisă a cazărmii

Eugen Un spinările de vită îndoindu-se, frecându-se de zid şi uni de altele simţi că i se face rău, o clipă doar, însă îndeaj să o facă să cumpănească – nu era drept, nu era del cinstit sări întoarcă spatele. Nici ea, nici el nu au în ce războiul, şi dacă n-ar fi fost toată porcăria asta Europe; poate s-ar fi întâlnit chiar la Braşov sau la Pred indiscutabil că ar fi făcut cât de curând o astfel de călătoi s-ar fi întâlnit şi ar fi discutat unul cu celălalt aşa cum era normal să o facă doi oameni ca ei. „Ce căutaţi dumnel voastră în războiul ăsta?” l-a întrebat Sofie pe tânărul, nu foarte tânărul, dar tânărul ofiţer, iar acesta a privit-l stupefiat, la orice se aştepta, chiar să-i întoarcă spatele pur şi simplu, însă la o asemenea întrebare, prosteasi stupidă, sau poate nu, nu era de loc uşor, ce să-i răspund! cum să-i răspundă? „Domnişoară Sofie, există o legatul atât de strânsă între mine şi războiul ăsta, încât trebuie în o dau pe faţă, aşa se spune, nu? pe faţă deci: eu nu al de ales din cauza lui, el nu are de ales din cauza mei Pentru că eu exist, ca mine

încă atâtea milioane, zeci sute de milioane, domnişoară, războiul are loc. El se fata pentru că noi oamenii existăm. Suntem nişte animal superioare, este evident. Eu studiez, înţelegeţi, am studia şi continui să studiez animalele. Animalele din aceea! specie nu se ucid între ele, se alungă, acceptă învingători dar nu se ucid. Se pare că superioritatea noastră a începi! în momentul când am depăşit conştient acest cum şi spun, acest prag psihologic – interdicţia crimei. Ele ni pot *pricepe că* se poate, noi pricepem acest lucru. Şi ca şi nu mă las ucis, particip la război de partea turmei mai sunteţi mulţumită de răspuns?" Nu era deloc ironic, poal nici nu putea să fie, fiind preocupat de corectitudini exprimării şi Sofiei i se păru că, de fapt, e prost sau mini „Nu, nu aşa, domnule ofiţer, de ce aţi intrat aici, căutaţi aici, în oraşul ăsta, în ţara asta. Noi suntem p: mici ca să vă putem primejdui. Sau – ca să mă exprim dumneavoastră – ca să vă putem ucide. Voi sunteţi

Acteptându-i pe barbari noi suntem mici, înţelegeţi? Băteţi-vă cu unii ca voi, mari, uriaşi, flămânzi, puternici".

Rolf Timmerman se ridică de la masă, nu se atinsese je dulceaţa de nuci, nucile unei veri de pace în Râmnic, făcu câţiva paşi prin încăpere, din camera alăturată se auzeau nedesluşit vocile iritate ale părinţilor, se sfii să tragă cu urechea, însă înţelesese din prima clipă că venirea lui în casa familiei Vasiliu nu era deloc dorită, ei şi ce, îi plăcea această tânără cu fason occidental, şi, în definitiv, o salvase de la o moarte respingătoare, să fii strivit de nişte vite la câţiva paşi de casă, sub privirile nătânge ale unor soldaţi.

„Dumnealor nu le place că am venit în vizită. E jignitor, nu?"

Sofie amestecă în farfurioara cu dulceaţă; auzea, ghicea mai ales din tonul şuşotelilor că bătrânii erau supăraţi, chiar indignaţi, cu toate că le explicase împrejurările în care ofiţeail german se invitase la ei acasă. „Nu, nu le place. Ştiţi, războiul, dumneavoastră sunteţi ocupant, duşman, un duşman învingător, iar noi suntem învinşii… deocamdată".

„Ah, da, învinşii sunt susceptibili. Asta e arma lor. E foarte greu să fii învingător, domnişoară. Victoria se cucereşte mai repede sau mai târziu, orice popor are victorii. Mai greu este să o păstrezi. Cine o păstrează mai mult, acela este adevăratul câştigător. S-ar putea ca, de fapt, aceasta să fie adevărata luptă – în timp, nu în spaţiu. O bătălie se câştigă în spaţiu, cine rămâne pe câmpul de luptă, cine înaintează, e învingător. Războaiele, marile «înfruntări se desfăşoară în timp, care pe care, cum spuneţi voi".

Sofiei îi plăcea de fapt acest veterinar care părea să săsească o satisfacţie în a înfrunta jigniri şi a dovedi că într-adevăr nu e un lucru prea plăcut, „onorabil” cum spunea, să fii privit cu dispreţ, cu ură. „Vă luăm tot ce Credem că ne foloseşte, pentru că nu suntem deloc siguri că o să câştigăm şi pe cealaltă dimensiune, temporală. Vă

Eugen Urk luăm vitele, oile, porcii, grâul, raţele, ouăle, clopoţel să vă luăm şi hainele şi puful din perne, dacă ne va tre’ Eu sunt trimis să fac lucrul ăsta, care este în fapt o h ştiu bine că este un jafaşa se spune, jaf sau tâlhări tâlhărie, bine, tâlhărie, o să vă lăsăm doar atât cât să moară ţăranii de foame, asta ar fi păcat şi nici folositor este, noi nu facem decât lucruri folositoare câtă va suntem câştigători, după aceea ne pierdem capul, şi fericit, înţelegi Fräulein, fericit că strâng slănini şi calta că expediez lăzi cu tărâţe şi saci cu nuci în Germa pentru că aşa salvez pe cineva de la foame şi nu sunt să omor. Te rog să mă crezi, cu mâinile astea nu omorât pe nimeni. Niciodată. Iar dumneata nu ştii înseamnă foamea. Oho, foamea este ceva ce nu poa’ imaginat, eu am văzut-o, din depărtare, nu m-am aprode ea, pentru că mi-a fost frică, e ca o mlaştină, dac zbaţi, dacă încerci să te smulgi din ea, te înhaţă cu multă putere, cu mai multă încredere în forţa ei. Eu văzut-o în războiul ăsta cum s-a iţit în o mie de k cum îi sclipeau ochii, cum lătra ca o vulpe, ca un e mic, rău, roşcat, un cotei lovit cu pietre ce se ascunde după gardurile de spini şi latră, latră, latră. Are o mie sută de mii de guri şi nenumărate măsele, toate sclipi albe, strălucitoare şi noaptea se aude cum clanţă Schelălăie şi emană o duhoare de jivină care îi înnebun pe oameni şi îi face să li se înţepenească gâtul şi lim Unii cred că e frica, dar nu, este ea, Foamea”.

Era pentru prima dată când îl vedea gesticulând, vJ neapărat să o convingă de dreptatea ce i se părea cât poartă în fiecare cută a uniformei, în fiecare fir de argw al epoleţilor săi înguşti, împletiţi, în toate gesturile salefl exprimau şi exercitau o forţă care nu era doar a sa, cil tuturor regimentelor, diviziilor germane, austro-ungafl bulgăreşti, turceşti ce la acea vreme se grăbeau să depi şească văile Sânului şi Buzăului spre a scurta frontul Şiret, împingând pe români într-o situaţie ce le

Aşteptându-i pe barbari hotărâtă de multă vreme, încă înainte de începerea ostilităţilor pe aceste fronturi, şi nu de ei, cei care se năpusteau către Moldova împotriva timpului şi în favoarea spaţiului, ci chiar de aliaţii care nu vedeau o linie folositoare întregului front estic

decât pe Siret. România nu avea altă importanţă strategică decât aceea că în lungul său, de la nord la sud, curgea un râu leneş şi lat, în apele căruia se spunea că s-ar găsi mrene şi lostriţe. Un simplu zvon de care se agăţau multe nostalgii şi speranţe reale.

Brusc zâmbi. „Şi, dacă nu eram trimis să organizez sistematic rechiziţiile de animale, nu ajungeam să vă salvez dintr-o întâmplare atât de stupidă, nu-i aşa?”

Sofie Vasiliu împinse farfurioara cu destulă forţă încât să-i atragă atenţia asupra gestului, „domnule ofiţer, v-am mulţumit parcă pentru gestul dumneavoastră, am impresia că doriţi ceva mai mult decât atât. Fiţi franc, aşa cum văd că ştiţi să fiţi şi exprimaţi-vă dorinţa deschis. Nu doresc ca în jurul persoanei mele şi… a dumneavoastră să se nască tot felul de hai să le spun, interpretări. Vă sunt recunoscătoare însă…”

„Însă ce, domnişoară, însă ce?” Pe faţa lui Rolf Timmerman se citea o curiozitate nestăpânită. „Spuneţi vă rog, spuneţi!”

„Însă dumneata eşti un ofiţer german, iar eu o româncă cinstită, adevărată. Acum înţelegeţi?!”

Curiozitatea lăsă locul unei descumpăniri, unei uimiri atât de profunde, încât ofiţerul nu reuşi să îngaime decât Lln „Ach, se…”, apoi se aşeză la masă, trase către el farfurioara cu dulceaţă, începu să mănânce atent, grijuliu să nu rămână vreo picătură din siropul dens, verde-auriu, Se sprijini cu amândouă mâinile de tăblia mesei şi mai spuse încă o dată, parcă dus pe gânduri „ach, se…”. Apoi. Se ridică, tuşi, îşi îndreptă vestonul trăgându-l de poate.» Iertaţi-mă, domnişoară, nu vreau să vă pricinuiesc neguri. Credeam, cum să vă spun, credeam că mă veţi înţelege totuşi. Foamea, foamea e un lucru atât de înspăi Eugen Uricmântător, încât îl poate determina pe om să facă fapt care nu s-a mai gândit. Eu cel puţin fac aproape acel lucru ca şi înainte, număr animale, fac analize, le cercetu asta spre binele oamenilor, înţelegeţi, şi de aceea credeai că ne vom înţelege, dincolo de toate, de război, de victori de înfrângeri, credeam că vom reuşi să vorbim despi cele simple, viaţă, moarte, dragoste, despre astea voiam, mă înţelegeţi…”

Sofie se întoarse cu spatele la uşă, se strădui să privească prin fereastra aburită, venea iarna, se simţea frigul deşi mai ploua şi se lăsa ceaţa de pe dealuri, „ce să spun, doamne, ce să-i spun unuia ca el, că şi nouă nem foame, că dacă nu ne este ne va fi, că acum nu se poajj discuta despre lucrurile lui simple, despre viaţă, despl moarte, despre

dragoste, e nebun, asta e, e nebun şi a trebuit să mi se întâmple tocmai mie, din tot oraşul ăsta tocmai mie să-mi iasă în cale…” Răsuflă uşurată când aufl uşa deschizându-se, nu se întoarse când Rolf Timmermai rosti cu un „r” gâlgâitor „la revedere” şi îl urmări cu priviră cum se depărtează, cum ocoleşte băltoacele cu grijă, cum se zgribuleşte sub mantaua ce o purta pe umeri, aşteptam de fapt să-şi întoarcă măcar o dată privirea către geam» în care ea stătea nemişcată, uluită, înspăimântată de pe colul prin care trecea şi de care nu scăpase cu totul. Cea ce i se părea o chestiune cu totul şi cu totul extraordint ră, într-adevăr, începea cu totul şi cu totul ieşit din ob «nuinţă. În timp ce strângea farfurioarele şi paharele fi apă, scăpă o linguriţă pe tablaua de argint şi aceasta scoafl un sunet scurt, ascuţit, ca un ţipăt.

Uită cu totul de Rolf Timmerman când a douab dimineaţă descoperi pe treptele de la intrare o pată în sânge. După o jumătate de oră îl găsi pe locotenent! Luca Demian în magazia de lemne, căzut în spatele un fl baloturi de cânepă topită, rămasă de anul trecut. Avea» tăietură de sabie de la colţul ochiului stâng, pe deasupb urechii care după ce traversa tâmpla lăsa să se vadă osî *tsteptându-i pe barbari* craniului printr-o mâzgă roşie-neagră de sânge închegat şi pământ. Mai târziu se dovedi că avea şi umărul drept crestat, poate de acolo i s-ar fi tras şi moartea, însă umerii mantalei erau căptuşiţi cu vatelină împâslită care amortizase lovitura. Avea buzele învineţite de frig sau din cauza hemoragiei şi Sofie s-a speriat văzându-le, nu-şi mai putea dezlipi privirea de la dunga vânătă neagră a gurii lui. Închipuindu-şi că aşa trebuie să arate un cadavru. Stătea la mai puţin de un metru de el şi nici nu îndrăznea să-l atingă, degetele se încleştaseră în cârpa cu care ştersese pata ruginie de pe scări iar în piept simţea o apăsare puternică, de parcă cineva i-ar fi împins tot sângele îndărăt prin inimă. Fruntea, obrajii, pomeţii ei erau la fel de reci şi de palizi ca şi cei ai ofiţerului care, dumnezeu ştie cum, reuşise să se ascundă de soldaţii germani ce foiau în jurul casei lor şi îşi căutase sfârşitul în întunericul magaziei lor. Când se aplecă totuşi către el, simţi mirosul de sudoare, de fum, de câmp, de haină cazonă, era un lucru tulburător, nu se aştepta decât la o adiere dulceagă care să-i facă greaţă. Şi tot atunci observă că ochii săi ficşi, cu toate că nu o vedeau, nu erau totuşi sticloşi, îşi plimbă vârful degetelor pe cutele obrazului, pe încreţiturile pielii gâtului şi simţi căldura, abia perceptibilă, dar o simţi, o cuprinse o neaşteptată emoţie, o nervozitate – poate nu era decât (» urmare a

primului şoc, poate – care o făcură să-l împingă <—u palma, mai mult decât s-ar fi cuvenit, iar el scoase un geamăt printre dinţi, un oftat prelungit, un icnet dureros, îl ridică de umeri, era greu, dar se gândi că dacă ar fi f () st mort ar fi atârnat şi mai mult, îl târî câţiva metri până „1 spatele unei stive de lăzi şi draniţă, un loc mai ferit, mai potrivit. Tot ceea ce făcea era o reacţie de moment. nu se gândise la ce va fi, la ce se va întâmpla. Aduse apă c'yldă şi apă de băut, cârpe curate, vată, bandaje, iod şi Cenuşă. Spălă rana de la cap şi rana de la umăr, nu mai use niciodată aşa ceva, dar căuta să fie sigură pe mişcări, provoace cât mai puţină durere, nu se uita la el, ci

Eugen U

doar la rană, se simţea ţintuită de privirea încărcată durere şi nesiguranţă, ce putea să-i explice, ce putea să-i spună, strângea din dinţi văzând marginile urâte ale tărturilor, turnă iodul înfiorându-se numai la sugest usturimii, presără cenuşa şi legă strâns fâşiile de pânza

— Deocamdată e bine, domnule, mai bine nici nu în putea.

Locotenentul mormăi ceva, putea să fie o mulţumi ori o înjurătură, nu prea îi păsa, important era faptul că avusese destul curaj şi tărie: „Poţi să mergi, ce spuneţi?! se corectă – puteţi merge? V-aş duce în casă, o să fie mi bine, va trebui să mâncaţi ceva, sunteţi slăbit, osteni» Ezită o clipă, „e sigur, aproape sigur, n-o să se întâmpb nimic rău, aveţi cuvântul meu de onoare!"

Se auzi un fel de mormăit, o gâlgâială intensă, auzind caraghioasa promisiune a „cuvântului de onoare" Lua Demian ar fi vrut să râdă şi, pentru că nu reuşea, *am* furios pe sine şi pe ea, lovi cu palma în scândurile care-l clătinară, „Aici, adă aici, nu plec de aici". Sofie încercă priceapă de ce se credea mai în siguranţă acolo decât în casă, nu reuşi, n-avea rost, de fapt, să caute raţiune şi logică în orice fleac, se ridică, îi făcu un semn de înţelegere cu mâna şi ieşi cu spatele din magazie, de parcă i-arl fost frică să nu dispară de acolo pata azurie, murdară, diformă a mantalei spintecate.

Nimeni, nici măcar Luca Demian nu ar fi putut spui cum a ajuns în acea magazie de lângă cazarma regimeătului în care soldaţii din Landwehr îşi făceau războiul lor gospodăresc. După ce scăpase cu viaţă din întâlnirea I ulanul german, pentru că doar aşa putea să-şi mai amrtească de înspăimântătoarele clipe când a simţit în cu «primele picături sărate ale sângelui duşman, după ce I părăsit *pe celălalt în*

întuneric, fără să vadă cum îi zvâcnea” spasmodic genunchii şi palmele lătăreţe ca două limbi lopată, a mers atârnat de chinga şeii lăsându-se tras calul la fel de ostenit şi speriat ca şi el, simţind eu vă:

uteptându-i pe barbari cizmelor pietrele şi smocurile de iarbă de pe marginea drumului, ştergându-şi mecanic, cu rost, fără rost? buzele şi pielea obrazului, lăsându-se în voia animalului care la un moment dat părăsi drumul şi se înfundă într-un lăstăriş cuprins de măceşi şi tufe de coacăz sălbăticit. Când s-a trezit era plin de brumă, înţepenit de frig, sau aşa credea din cauza gâtului ce rămăsese încordat, crispat ca şi în timpul nopţii iar în faţa lui, privindu-l plini de neîncredere, se aflau doi soldaţi necunoscuţi, în uniforme româneşti noi nouţe, cu cartuşiere reglementare la brâu şi carabinele îndreptate într-o doară către el. „Ce-i, leat, vi s-a făcut de prizonierat – se răsti cu o voce răguşită, străină, lasă arma şi dă-mi o mână să mă ridic”.

Soldaţii schimbară o privire între ei, unul făcu: „nţ, de unde să ştiu că nu sunteţi inamic, don locotinent!” iar Luca Demian se strădui să râdă dezvelindu-şi dinţii, „nu eşti prost, soldat, nu eşti prost” se ridică încet, căută din privire calul, era în spate, acoperit de promoroacă „dacă nu crapă de pneumonie, e mare minune”, şi pe neaşteptate îl împunse cu degetul în piept pe cel ce vorbise, „Nu eşti prost, eşti foarte prost. Dacă eram inamic, dormeam eu noaptea în hăţişul ăsta? Inamicul doarme în casele noastre, soldat, la căldurică, ne mănâncă brânza şi slănina, iar noi înghiţim în sec şi dârdâim de frig, nu-i aşa, ai ceva de zis, soldat?”

Amândoi luară poziţie de drepţi, cam caraghioşi, nu erau de multă vreme în armată, dar învăţaseră că trebuie să te strădui, să se vadă că te strădui. „Ce să zicem, don J°continent, asta-i situaţia, ei în casă, noi în pădure, n-avem încotro”.

Luca Demian se apropie de cal, îl bătu recunoscător gât, animalul fornăi, era flămând, era însetat şi singurul care îl mai ţinea era chinga strânsă, îl obliga să stea în Picioare, îl ţinea treaz. „Din ce unitate, soldaţi?” – apoi, ’ni de a le da vreme să răspundă, „de la Drăgăneşti?”. îi încuviinţară şi cel mai mărunt, negricios şi slab.

Eugen Un

AR:

cu o mustaţă tunsă scurt, cu fire albe în ea, adăugă „DIN divizie, dar noi suntem de la partea sedentară. To tulb făcut praf şi pulbere, am rămas noi la manutanţă, singi singurei, nimeni nu ne-a spus ce avem de

făcut, jur fi prejur numai moarte, numai pustiu, se auzea cum tjfl nemţii în căruţe huruind, huruia şi artileria, huruisb infanteria, se grăbeau, mâncau din mers, îşi reparb ciubotele din mers, totul era din mers iar noi state» lângă cazan în fundul gropii, ne picura apa în cap şi aveib capul plin de huruială. Noaptea am ieşit, ne-am streaM până la pădure şi tot aşa am ţinut-o prin păpuşoaie, pii tufişuri, prin lăstăriş. Şi acum ce facem, don locotine» încotro s-o luăm, că oricât am merge noi, ei merg rrg repede. Noi prin pădure, ei pe drum, noi cu picioare cu căruţa sau de-a călare. Eu cred că suntem gata, sf: Ne-a potopit neamţul, asta-i".

Luca Demian l-a ascultat în tăcere, în vremea căuta să înţeleagă şi el ce s-a întâmplat, nu doar cu *e\M* cu toată armata şi ar fi vrut ca soldatul să mai vorbease să mai spună ceva, orice, numai să mai treacă timpul, aibă vreme să găsească un răspuns. Ştia că de răspun» acesta atârnă multe, ştia că şi el, locotenentul Luca Demiş se va lăsa convins de acele cuvinte, dar care să fie şi care să fie răspunsul şi hotărârea ce trebuia să urmezi Amândoi soldaţii îl priveau cu o expresie de încredfii deplină, oarbă, de parcă de pe buzele lui trebuia să în desprindă formula libertăţii şi fericirii lor.

— N-avem încotro, soldaţi. Trebuie să ajungemb Armată. Asta trebuie să facem, purtăm uniforma ronwnească, suntem o parte a Armatei Române.

— Şi dacă dăm de nemţi, ce facem dacă dăm de nearf îl privi descumpănit pe celălalt care întrebase, m*

Înalt, cu nasul turtit şi ochii depărtaţi, ca de motan, „că adică, ce facem? îl ucidem, asta facem. Dacă nu J asta, o face el cu noi, aţi înţeles? Care pe care!"

În prima zi Luca Demian şi cei doi soldaţi au uci

Aişeptându-i pe barbari neamţ-Era un soldat cam bătrâior care umbla fluierând pe bicicletă, săltând caraghios la hopuri, zdrăngănind din bidonul de tablă ce se lovea de portbagajul de tablă verzie de care erau legate două gâşte vinete cu gâturile atârnând inert până aproape de butucul roţii. Cel care a tras a fost negriciosul, Ilie Tirioi zicea că-l cheamă, l-a lovit, din greşeală desigur, chiar în gât şi Luca Demian simţi că i se întoarce stomacul pe dos văzând din nou minuscula arteziană trandafirie care murdări totul, bicicletă, gâşte, mantaua verde-cenuşie şi chiar frunzele căzute din preajmă.

Abia noaptea târziu apucară să mănânce, muşcând cu lăcomie

din carnea mai mult crudă şi tare de gâscă, fără sare, doar cu gustul cenuşii şi al lutului în care fusese coaptă. Dormiră vârâţi unul în altul sub buza unei râpe, păziţi de vânt şi de ochiul omenesc cu o împletitură din crengi, meşteşugită de celălalt soldat ce se dovedi molatec şi cam nătărău sau poate numai leneş. Dimineaţa Luca Demian luă hotărârea să împuşte calul, n-avea rost să-l mai chinuiască, se clătina pe picioare, şi să-l lase nemţilor nu voia. îi prinse botul în încheietura cotului şi cu revolverul îl împuşcă în ureche. Animalul clipi nedumerit, se clătină, încât era să-l dea jos, străbătut de un spasm atroce, apoi se lăsă pe genunchii din faţă şi încet se răsuci pe-o parte, smucindu-şi botul într-o mişcare ce s-ar fi vrut plină de energie, eliberatoare, dar care se opri la jumătate. În cursul zilei, către amiază, omorâră doi soldaţi care însoţeau e că – aiţă plină ochi cu ceaune, ibrice, tăvi, chiar şi două sfeşnice, toate de aramă. Mai mult se chinuiră să tragă Şurile în pădure decât să-i omoare, pentru că soldaţii moţăiau amorţiţi de frig şi de ţuica pe care o băuseră nu cu multă vreme înainte. După ce în a treia zi împuşcară alţi doi nemţi, de astă dată fusese ceva mai complicat, Pentru că era vorba de doi călăreţi care erau atenţi, avertizaţi poate, ce se apropiaseră cu precauţie de căruţa Părăsită, Luca Demian hotărî că trebuie să se apropie cât

Eugen Umfl mai mult de Râmnic şi, dacă se poate, chiar să intrfb oraş. Aveau nevoie de căldură, de mâncare, desor adevărat. Îşi dădea seama că tot ce făcea atârna de uni de noroc, nemţii vor trimite cât de curând un detaşam» serios să scotocească pădurea, cei doi ulani erau un seni şi nici ei nu vor mai putea rezista în hăţişuri. Frigul veni în fiecare noapte tot mai aspru iar foamea se arătaM aproape. Din cele două gâşte nu mai rămăseseră deci nişte oase subţiri, negre, uşoare, lustruite, îngheţate. Cul I pănise bine că, apropiindu-se de oraş, şansele de a *scării* neatinşi erau mai mari. În mod logic, cu cât erau mi aproape de izvorul primejdiei, cu atât erau mai feriţi. H vreme au mers prin pădure ţinându-se de linia drumujb pe care îl auzeau fără să-l vadă. Nechezat de cai, scârţa de căruţe, din ce în ce mai multe căruţe, frânturi de cânttM oare de ce le-or fi plăcând soldaţilor să cânte când sua singuri, de frică, de plictiseală, de dor? Luca Demianb străduia să se ţină cât mai departe de fâşia înnoroiată, ştii simţea că de acolo poate să le vină sfârşitul, era conştiea că şansele de a fi luaţi prizonieri, deci de a rămâne vi erau din ce în ce mai mici. Fără îndoială, dispariţia vizitiii*! şi a ulanilor fusese resimţită nu doar ca un simplu acel dent,

câte nu se întâmplă unui soldat în vreme de războea ci îi pusese în gardă pe toţi care umblau pe şosea, iar „punerea în gardă” nu însemna decât că vor trage spaimă, pentru a fi siguri, în oricine le-ar ieşi în cale, fără să avertizeze, fără dorinţa de a se lămuri asupra a ce se petrece. Un străin mort e un străin bun. Se auziră câtew împuşcături, trase poate din plictiseală sau mai sigur dJ cauza unui smoc de ceaţă ori a unui vreasc rupt. Lu (j Demian se întoarse către soldaţi, gâfâiau, capelele atârnau până peste urechi, pleoştindu-le, îşi ţârâiau puştile ca dofl ciomege şi se vedea pe faţa lor crispată, plină de mâzM şi pete roşietice, că în orice clipă s-ar trânti la pământ, ci picioarele desfăcute, cu gura căscată din care iese aburi ar aştepta să vină *ceva* sau *cineva* să le aducă apă.

Heteptându-i pe barbari aducă pâine, să le aducă linişte şi somn. Mormăi ceva ce trebuia să fie pentru ei un îndemn, nici nu avea ce să le spună, simţea că şi lui îi plesneşte pieptul de încordare, mersul prin pădure era greu, trunchiuri căzute, hăţişuri, spini ce pe neaşteptate îţi intrau în pielea gâtului sau îţi crestau obrazul, frunzele roşcate se transformaseră într-o clisă maronie, un noroi parcă viu, în unele locuri făcea bulbuci, din cauza ploii, din cauza pământului lipicios, îmbibat ca un burete. Traversară o cărare, în capătul ei se vedea răritura din marginea drumului, nici nu se mai gândiră că s-ar putea să fie văzuţi de vreo patrulă, se apropiau din ce în ce mai mult de drum, fără voia lor, atraşi irezistibil, împotriva oricărei raţiuni. Dorea să ajungă înainte de căderea întunericului în oraş, amurgul era momentul cel mai bun, confuziile se pot produce, o şansă în plus, ceilalţi nu sunt încă stăpâniţi de frica nopţii, o altă şansă. Să se vadă acolo şi totul va fi în regulă, avea această convingere pe care nu o putea justifica, îi era teamă să nu fie întrebat de soldaţii pe care îi auzea gâfâind, târându-şi ciubotele prin frunziş, „Ce căutăm în oraş, acolo suntem în gura lupului”. N-ar fi fost în stare să le răspundă decât că *speră să se poată descurca*. O icoană aşezată sub două şindrile înnegrite de vreme şi de ploaie îi privea din încheietura unei crengi cu trunchiul, era bătută în lemn cu un cui de aramă ce lucea verde, rău prevestitor. Un întu’ Gheorghe triumfător, călare, cu sabia în mână, „caşteptat de viu şi clar, de parcă n-ar fi trecut nici vremea, nici ploile peste el, iar la picioarele pintenate ale calului O Pată neagră, balaurul fără formă ridicând către el un chip omenesc, de fapt chiar chipul Sfântului Gheorghe, se arătă dată disperat, dar nu mai puţin înălţător. Pe trupul-Pată sclipeau doar câţiva solzi auriţi, ca o

luare aminte. Poarte aproape se auzi scârţâitul unui car însoţit de un 280 mot înăbuşit, ca şi cum cineva ar târî un mănunchi de Crengi pe jos. Se hotărâră în câteva secunde, aruncă o Privire către imaginea mâncată de ploaie, poate ne ajută

Eugen Urk

„Măicuţa”, soldaţii îşi făcură în fugă semnul crucii şi tusă ieşiră către drum. Era într-adevăr un car plin cu trunchr şi crengi ce atârnau până la pământ, răscolind noroiuuj băltoacele. Pe lângă caii nemţeşti, cu hamuri noi-nor scârţâitoare mergea un ţăran cu biciul pe umăr şi căci ţuguiată, cu mustaţa pleoştită, îngălbenită de tutun, jfl de noroi şi frunze până deasupra genunchilor. Cercetai drumul, părea pustiu, şi parcă s-ar fi înţeles înainte* repeziră la cai şi la cărăuş, proptindu-i carabina în piA cu o expresie atât de fioroasă, încât omul se făcu palid deschise gura, dar nu reuşi să scoată niciun sunet. Mătui lui Adam îi juca în sus şi în jos cu o repeziciune uimite* şi Luca Demian reuşi să vadă în ochii ţăranului imagirş chipului său murdar, zgâriat, nebărbierit, o faţă dispers şi flămândă, pe care nu avea cum să o îmblânzească! nici nu voia aşa ceva. „Cari lemne la nemţi, hai?” – îşi aii vocea hârâită, de parcă n-ar fi fost a sa.

Omul îngăimă totuşi ceva, ridică mâna să-şi sceft căciula, ce va fi priceput el din apariţia lor nu avea fel unde să ştie. „Nu mişca, auzi, fără furtişag, ţărane”, îl S pe ţigănosul cu nas mare de lângă cal. „Buni cai au nenă graşi. Te băgaşi slugă, nea căciulă, găsişi stăpâni cu dat de mână”, continuă soldatul. „Ce facem, don locotir» îl punem să dea sumanu şi căciula, eu îi dau mantauajp nu-i îngheţe alea de frig, ce ziceţi?” Planul era bun, M are să fie vizitiu, ceilalţi doi se vor vârî sub crengi $ odată intraţi în târg, cu mila şi norocul n-aveau decât* dispară în vreo curte, vor găsi şi adăpost şi înşele;

câteva zile.

Între timp omul se dezmeticise cu totul. Avea glas ascuţit ca un şuierat de ferăstrău. „Ce-i cu voi, să teilor, poaimbeilor, hulubaşilor, ce v-a apucat, cum dau sumanu, asta-i aba prima întâi, ce-o să fac mântăluţa voastră, cum o vede, cum mi-o ia ghei cu dânşii nu-i de glumă, am tvai te duce-n lagăr. Bă; tustrei sub crăci, vă duc eu până la barieră, oameni

teptându-i pe barbari rumâni cumsecade, hei, ce ziceţi, flăcăiaşilor, ce ziceţi?” Celălalt soldat lăsă hăţurile să atârne în noroi, veni aproape Luca Demian, îl măsură pe ţăran din cap până în picioare

şi pe neaşteptate îi vârî sub nas pumnul cenuşiu, aloperit cu peri aspri, tari: „Ţine-ţi gura, auzi mă... târâtură. Scoate sumanu' şi căciula, executarea", apoi oftă de parcă gr fi făcut un efort peste puterile lui spunând atâtea cuvinte unul după altul. Lui Luca Demian nu-i plăcea că stăteau de prea multă vreme în mijlocul drumului, era nervos, mereu întorcea privirea peste umăr, era o vreme afurisită, a nicio sută de paşi totul se pierdea în ceaţă şi cu fiecare minut ceaţa se făcea mai deasă, apropiind lucrurile, nelăsând prea mult vederii. „Mai repede, mult mai repede, nu e vreme, nu e vreme deloc". Ţigănaşul trăgea de umerii sumanului care se agăţase în coatele ţăranului, înjurau amândoi amestecat, matahala smulse căciula lăsând să se vadă ţeasta acoperită de un puf caraghios, îi puse capela, soldatul mărunt se hlizi, „ia uite cum intră loaza în armata română" şi cu sumanul pe braţ îi întoarse capela cu coroana la spate, „gata de liberare, ţărane" şi Luca Demian nu înţelegea de unde le venea atâta chef, de parcă nu s-ar fi aflat în calea patrulelor, de parcă până atunci nu-şi trăgeau abia sufletul de spaimă şi osteneală prin pădure.

Îi lăsă pe toţi trei lângă cai şi se îndreptă către capătul căruţei pentru a căuta locul în care ar fi trebuit să se fihemuiască. Erau crengi moi de salcie şi tei, sub coajă se vedea câte un fir alb, orbitor de lemn proaspăt, încă viu. icălecă inima căruţei şi începu să dea la o parte mlădiţele subţiri şi amărui, „la ce le-or fi trebuind nemţilor gătejele astea? Sunt lacomi, asta e, sunt lacomi, le trebuie tot, şi sufletul nostai le trebuie, fără să aibă ce face cu el!", se sandi şi în acea clipă se ghemui instinctiv, lovindu-se cu „Untea de podişca neagră a căruţei, auzi împuşcături şi boantele ţiuiră în crengi. Auzi ţipătul de copil nătâng al lriuia dintre soldaţi, apoi înjurătura cumplită a celuilalt.

Eugen Ui din faţă se auziră din nou carabinele ulanilor şi un stri o poruncă guturală, căruţa porni pe neaşteptate hurducă decât peste trupul ţăranului în manta, apucai vadă că deasupra nasului avea o gaură întunecată, capi, căzuse la un metai şi braţele date în părţi se ridicag nefiresc din cauza greutăţii ce trecea peste trunchi. A f* clipa în care şi-a revenit, odată cu înţepeneala care-îH prindea din nou ceafa simţi şi un gust sărat, cunoscut! scârbos în cerul gurii. Ţâşni către pădure în diagonal drumului, ştia că ulanii vor întârzia câteva clipe din care căruţei, a crengilor, poate din cauza soldaţilor, se vor opri să-i omoare *întâi pe ei*. O plesnitură peste obraz îl înştiinţa că trecuse deja prin tufişurile de pe margine, pădurea era rară, prea rară i se părea,

alerga aplecat simţindu-şi răsuflarea fierbinte, arzândă în spate ani tropotul calului, după câţiva paşi înţelese că era unul singur. Un singur ulan, cu carabină şi sabie, oare ce are în mână, carabina sau sabia, poate sabia, dacă e aşa, fi şansă, simţea între omoplaţi un punct, nu care îl paraliza, care îl făcea să se aplece mai mult, tot mai mult, să alerge aproape atingând pământul cu mâinile, să se stereob pe sub crengi, pe sub rugii ţepoşi de măceş, simţindr saliva înecându-i traheea, picurând pe la colţul buze» crăpate de oboseală şi febră. În spate, aproape, neîjb de aproape se auzeau crengile frângându-se sub presiuni pieptului puternic al calului, sforăitul nervos din pricie zăbalei trase până la durere, sigur, fără îndoială ulaij era trufaş, aruncase carabina la spate, se aplecase pânâf vârful urechilor nervoase ale animalului şi întindea sae ca pe o prelungire a braţului său puternic şi pred* Aproape simţi în ceafă respiraţia calului, se poticni § întoarse plin de ură şi disperare, lungit în noroi lâfl trunchiul copacului ce-i stătuse în cale. Atunci îl văzv* călăreţ, îşi ţinea calul în diagonală, silindu-l să joaob picioarele dindărăt, ridicase sabia într-un gest energic? 1 necruţător şi cumpănea mişcarea să se potriveasc»

— *I pe barbari* cabrajul animalului. îi trebuia o clipă, exact aceea în care ulanul german rămase cu privirea pironită asupra imaginii Sfântului Gheorghe din icoana prinsă de cine ştie cine în trunchiul negru şi moale al copacului. O clipă de uimire, de stupoare, de incredibilă regăsire, în umezeala acelei păduri, a propriei imagini triumfătoare, superbe, închipuită cu multă vreme înainte, de parcă meşterul zugrav l-a împins să facă tot drumul din Bavaria sau Prusia lui până în acel loc al sfârşitului, pentru că asta a urmat, splendid, într-o minunată poziţie ecvestră, ca o nălucire.

Ulanul n-a reuşit să îngaime decât un „Wer ist da?” iscat din deranjarea sentimentului său de ordine când Luca Demian s-a repezit cu toate puterile sale de fiară la grumazul călăreţului şi sabia acestuia a căzut fără prea multă putere, îndeajuns să-i atingă carnea, dar alunecând pe împotrivirea moale a postavului şi căptuşelii.

Din acel moment şi până când domnişoara Sofie Vasiliu l-a găsit în magazia casei, îndărătul unor snopi de cânepă şi al unei stive de lăzi, totul n-a fost decât automatism şi spirit de conservare. Hemoragia, izbitura în osul tâmplei, uciderea sălbatică, ca o dezlănţuire de forţă, caizime şi dorinţă de a trăi cu orice preţ se amestecau în memoria sa, nefiind în stare să stabilească o ordine a lor şi nici măcar o posibilitate

de a scăpa de ele, de a le uita. De aceea, în momentele de luciditate se strădui să-i Povestească domnişoarei Sofie, repetând chiar, tot ce se întâmplase până la clipa în care şi-a dat seama că uimirea călăreţului german de a se vedea închipuit cu mult înainte, trecut în nefiinţă şi atârnat sub crengile unui copac, la mii se kilometri de casa lui, acea sinceră şi paralizantă uimire I-a dat răgazul necesar să treacă îndărăt din valea morţii 'n cea a vieţii. Aici se oprea şi voia să o ia de la capăt, încăpăţânat, ca şi cum ar fi vrut totuşi să-şi capete dreptul, e o *afla ce s-a petrecut mai departe*. Sofie îl liniştea, „am lr} teles, am priceput, mai bine ai căuta să uiţi tot, înţelegi, Să uiţi tot, chiar şi ceea ce crezi că te poate ajuta acum".

Eugen Urk;

Locotenentul Luca Demian închidea ochii, se lăsa mângâi! de o mână uşoară şi rece, ca o batere de aripi şi recăd* în inconştienţa ce i-o dădea febra, pe zi ce trecea ni ridicată, mai violentă.

Sofie Vasiliu îşi dădea seama că îngrijirea ei nu însemna mare lucru, nu era decât o formă civilizată de indifl rentă, îi dădea să bea apă, îi schimba bandajele, îi ştergi rana de la cap şi cea de la umăr cu cârpe curate, ce se îngălbeneau din cauza infecţiei, încât le ardea cuprinşi de frică în grădină, într-un morman de frunze uscatei cele din urmă se hotărî, îşi spuse de câteva ori în gând că e o nebunie ce face, se convinse că e aşa, apoi se îndrepî cu un aer preocupat către cazarma regimentului, sigurt că nu va face nici treizeci de paşi şi în cale îi va ieşi locotenentul de infanterie Rolf Timmerman. Fapt ce se întâmplă cu exactitate, de parcă locotenentul ar fi pân'<ş prin colţul unui geam orice mişcare de pe stradă şi poate chiar o şi făcea.

Îl lăsă în voia lui să trăncănească despre cum îşi pierduse nădejdea de a o zări şi cum apariţia ei era singura mângâiere pentru viaţa sa cenuşie, monotonă, plină de privaţiuni, sufleteşti, desigur, pentru că pe cât de greu le este localnicilor sub ocupaţie, tot pe atât învingătorilor nu le este uşor. De fapt, are impresia că i-a mai spus şi altă dată că a menţine o stare de lucruri este mai greu decât să o schimbi. Şi să nu mai vorbim de mulţumirea tf îl roade pe orice învingător, un vierme tenace şi neobosit la care se adaugă lenea şi teama, moleşeala după o» mare încleştare, nu-i aşa? şi în amor e la fel, domnişoa*8 trebuie să ştie, măcar din lecturi, nu?

Sofie îl opri atingându-i pieptul bombat cu mănuşii „am nevoie de un prieten, un prieten ca dumneata domnule locotenent". Ochii lui

Timmerman se mărirăm clipă de uimire, roşi în vârful pomeţilor, la orice altă replise aştepta, fusese puţin obraznic, mizase pe îndrăznea şi iată că domnişoara Sofie nici nu-l ascultase, „desig-l

Aşteptându-i pe barbari cu cea mai mare plăcere, puteţi să-mi spuneţi pe nume, Rolf, mi-ar face plăcere, câtă plăcere nici nu vă închipuiţi. Suntem atât de singuri, de izolaţi, toată ziua printre afumători şi lăzi cu şunci şi ouă, e greţos, domnişoară, ăsta nici măcar nu e război, nu e nimic…”

„E războiul vostru, Rolf, îl duceţi cum credeţi voi că e mai bine, singurii care îl suportă împotriva voinţei lor, care nu au de ales, suntem noi. Dar eu am nevoie de un prieten bun, înţelegi, un prieten bun care să mă ajute”. îl prinse de braţ şi încercă să-l privească în ochi, era o încercare caraghioasă de a-l domina. Rolf Timmerman o privi o clipă curios, apoi pe tăcute o obligă să îl ia de braţ, şi brusc îşi roti privirea în jur, căutând să zărească pe vreunul din prietenii săi. Era primul care reuşise o asemenea performanţă, să meargă la braţ cu o „domnişoară locală”, chiar prin mijlocul târgului. Fără a pune la socoteală că domnişoara era chiar frumoasa şi până acum inaccesibila Sofie. Dacă ar fi bănuit ceva, ar fi pus şi un pariu, o asemenea ocazie trebuie fructificată din toate punctele de vedere. „Un prieten e bun dacă foloseşte la ceva. Eu, ca bun prieten, cu ce vă pot fi de folos, domnişoară Sofie?” Şi nu auzi răspunsul pentru că deveni brusc preocupat să-i acopere palma cu palma sa, înfiorându-se la atingerea pielii uşor asprite de frig, în vreme ce saluta cu vădită afectare un grup de ofiţeri mai în vârstă, toţi purtând monoclu şi caschetele trase până la vârful urechilor, cu ceafa rasă şi gâturi subţiri de păsăroi. „Cum ziceaţi, dragă domnişoară, vămi dumneavoastră a suferit un accident? Dar e îngrozitor, pe vremea asta, când toată lumea se străduie să-şi scape viaţa, să suferi un accident de trăsură, s-a răsturnat deci şi e lovit la cap şi la umăr. Ah, da, domnul e proprietar şi transporta unelte, înţeleg, cu lipsa aceasta de oameni proprietarii sunt nevoiţi să facă tot felul de lucruri la care nu se pricep. Mergem, cum să nu mergem, deşi trebuie să spun, eu sunt medic, dar veterinar, însă dacă nu este nimic intern, numai răni deschise, o

L

Eugen infecţie, sigur, mă pricep. Omul este un animal, nu, domnişoară? un animal care râde şi care ucide alte animale asemănătoare, deosebiri intelectuale doar atât, în rest acelaşi lucru”.

După ce au străbătut tot centrul, vreme în care Rolf Timmerman i-a explicat câteva puncte de vedere mai ciudate asupra relaţiei moarte-eros, lăsând să se înţeleagă că atracţia naturală a femeilor pentru soldaţi, ofiţeri, militari în general nu vine doar din admiraţia uniformelor, coloritul, eleganţa, strălucirea fiind un soi de penaj al păsăroilor care atrag în jur stoluri de femeiuşti, ci ea izvorăşte din legături mai adânci ce există între moarte şi eros, deasupra militarilor tot timpul planând aripa neagră şi zdrenţuită a morţii. „E cunoscut, domnişoară Sofie, că leşurile ce acoperă câmpurile de bătaie, mai ales dacă a avut loc o încăierare cu arme albe, ei bine, toţi acei morţi se găsesc într-o situaţie, hm, înţelegeţi, evident erotică, sfârşitul stimulându-le în mod neaşteptat funcţiile. S-a observat acelaşi lucru şi asupra condamnaţilor la moarte, îndeosebi la cei executaţi prin spânzurătoare, ultimele clipe sunt dominate de un spasm, de o convulsie a cărei natură este evident sexuală”. Sofie bocănea mărunt pe pavajul din piatră de râu, îngrozită de ceea ce făcea, de ceea ce spunea Rolf Timmerman şi mai ales de ceea ce se putea întâmpla după ce neamţul îl va consulta pe rănitul din casa lor, un om cu totul necunoscut şi a cărui soartă se află pe *de-a-ntregul* în mâinile ei. Niciodată nu a fost într-o asemenea situaţie, viaţa cuiva să depindă de un gest, de un cuvânt al ei, şi cât de repede s-a hotărât să facă gestul, să-l cheme pe acest neamţ ciudat, un om deştept, inteligent, dacă ar fi să înţeleagă numai ce-i spune acum şi tot ar fi ceva pentru ea, vorbeşte despre morţi, despre dragoste, dar cine ştie, în cele din urmă e un neamţ, un ofiţer inamic, un militar care îşi va da seama că are în faţă alt militar, un duşman. „Dacă ar fi să judecăm în limitele simbolurilor, acest lucru ne dovedeşte că în faţa morţii ce ne înconjoară, care cu fiecare clipă se strecoară mai mult în noi, nu avem altă alternativă decât dragostea. Erosul, domnişoară, frenetic, dezlănţuit, triumfător. Nu credeţi?” Sofie Vasiliu făcu ochii mari, nu pricepea nimic, totul trecuse pe lângă ea atât de repede, încât nu prinsese decât nişte frânturi. „Nu ştiu, nu cred” spuse mai mult din obligaţia de a răspunde şi Rolf Timmerman o lăsă brusc de braţ, ridică mâinile a neînţelegere, a neputinţă, «„Nu credeţi, e formidabil, atâţia morţi, atâtea milioane, miliarde de morţi ce demonstrează un singur lucru, acela că nu ne rămâne altceva decât înţelesul erotic al acestei lumi, iar dumneavoastră, dumneavoastră care, mă iertaţi că vi-o spun atât de franc, sunteţi făcută pentru a fi iubită, răspundeţi cu uşurinţă că nu

credeţi!” Sofie se sperie, avu o clipă impresia că neamţul se va înfuria şi va renunţa să o mai însoţească până acasă, îşi ţuguie gura alintându-se, „nu cred, domnule locotenent, poate pentru că am cunoscut doar ofiţeri ce erau foarte departe de primejdia morţii. Războiul ne-a ocolit iar dumneavoastră, voi toţi, sunteţi atât de departe de el, încât nu cred că vă ameninţă ceva. Cât priveşte uniformele, odată cu trecerea timpului sunt din ce în ce mai cenuşii şi mai… uniforme?”

Rolf Timmerman strâmbă din buzele subţiri, acoperite de un puf gălbui, „mda, totul e o chestiune de timp, domnişoară, numai de timp” şi Sofie nu înţelese la ce se referă locotenentul, îl lăsă să facă câţiva paşi de unul singur, apoi se apropie în fugă, îl prinse de mâneca mantalei şi-i spuse „să ne grăbim, doctore, să ne grăbim, e cel mai bun lucru acum”.

A fost nevoie ca veterinarul neamţ să vină de mai multe ori în casa Vasiliu, de mai mute ori decât şi-a închipuit Sofie atunci când a luat hotărârea nebunească, Prostească, cum va fi fost, de a-l încredinţa pe Luca Demian l noi îngrijiri calificate, indiferent din partea cui trebuia să vină aceasta. Rănitul se afla într-o stare cataleptică, nu tot răul venea din rănile de la umăr şi de la cap, ci din altă Parte, din oboseala, suferinţa, neînţelegerea şi neîncreL

EIKIKN URIC

derea ce îl marinaseră în ultimele săptămâni fără odihi» Rolf Timmerman intra tăcut, se spăla îndelung pe mâi» deasupra unui lighean de aramă. Sofie îi turna apă cald J dintr-o cană de porţelan, apa şiroia în tabla roşcată, băti cu ciocanul, într-atât se obişnuiseră cu înţepenirea şi tăcerea suferindului, încât nici nu-l mai priveau, state» amândoi aplecaţi deasupra vasului, atingându-şi frunţii sau aproape atingându-le, uşor ameţiţi de curgerea supţi a apei şi de mirosul pielii şi al părului lor. Veterinarii schimba bandajele, ungea cu o vaselină roşcată, cu mir<J înţepător marginile zmeurii ale plăgilor, îi făcea semn să strângă cârpele îmbibate cu putreziciune şi să le ard* apoi se apleca deasupra lui Luca Demian şi cu un gel ascuţit, nefiresc, de parcă s-ar fi temut de ceea ce atingi îi ridica pleoapa lăsând să se întrevadă o clipă globul aii gălbui şi pupila mărită, lucioasă. „Gut, sehr gut, se face bine verişorul, cu răbdarea trecem marea, nu-i aşa, domnişoară?” şi în acea clipă Rolf Timmerman aveab expresie de om mulţumit de munca sa, de faptul că a făcut un lucru bun şi temeinic, expresia unui gospoda care îşi roteşte privirea prin ogradă, de la patul la grajd, peste spinarea

vacilor şi crupa cailor, iar Sofie Vasilil simţea o dorinţă nebună să izbucnească în râs, un în nervos, histeric şi, ca să nu o facă, îl trăgea de mânecă „hai, doctore, în grădină”. Mergeau în grădină şi ea adum crengi şi frunze, le dădea foc şi arunca bandajele umede, slinoase, de care îţi era silă să te atingi, le arunca în mijlocul flăcărilor verzi-aurii şi dintr-odată flăcările se făceau palide, creşteau ascuţite şi pline de o vremelnică vigoare, apoi Rolf aducea un braţ de paie vechi, le presăra deasupra şi fumul căpăta o mireasmă bună şi odihnitoare. În toate acele zile, deşi au avut ocazia, nesperat de bună. n-au schimbat decât câteva cuvinte, fără de importanţă, fără nicio legătură cu ceea ce se petrecea între ei. Amândoi ştiau că *ceva* este pe cale să se întâmple, că rănitul din casă se transformase cu trecerea zilelor din *cauză* a veniri

— *I pe barbari*

L

lui în casa Vasiliu în *pretext* şi că mai departe, după ce bolnavul se va face bine şi va dispărea, pentru că nu avea niciun loc şi niciun rost în acea împrejurare, după ce va dispărea, va fi totuşi în continuare primul, pluta de care se vor agăţa, subiectul veşnic al discuţiilor ce în acele zile nu se puteau închega. Amândoi sperau în această ieşire, în această amintire comună pentru că era singurul lucru ce îl puteau împărţi în egală măsură, singurul lucru care îi obligase la o concesie. Iar concesiile sunt funii nevăzute.

L-a purtat prin toată casa, i-a arătat albumele cu poze de familie, nunţi şi botezuri, ungherul cu păpuşi, rafturile cu cărţi şi colecţia de ziare, chiar cămara cu gutui şi borcane cu dulceaţă, totul într-o tăcere aproape desăvârşită, Rolf Timmerman înclinând meditativ din cap, înăbuşindu-şi câte o exclamaţie potrivită sau nu, uitându-se mereu cu uimire la covoarele de lână şi la carpetele prinse pe pereţii cam coşcoviţi ai casei. Mama Sofiei încerca un crâmpei de conversaţie care începea inevitabil „Ah, de n-ar fi fost războiul…”, atunci Rolf îşi purta palma umedă peste părul pieptănat cu cărare, „Războiul este gata, doamnă, nu observaţi…?” şi după o clipă de descumpănire toţi râdeau încet, „sigur, se vede, războiul e terminat”. îl invitau la dulceaţă, apoi Rolf pleca şi venea din nou după-amiaza ori a doua zi dimineaţă, după un program numai de e ştiut, dictat poate de evoluţia stării rănitului ori de felul în care veneau animalele la abatorul improvizat în spatele cazărmii. După trei-patru zile, Rolf Timmerman părea să fie un om de al casei, intra direct în camera bolnavului, câteodată nimeni nu ştia că

e acolo, doar într-un târziu se trezeau cu el în bucătărie ori în camera din spatele casei, zâmbind politicos, „E gut verişorul, e bine”.

Noaptea Sofie dormea în camera alăturată un somn iePuresc, gata să sară la primul geamăt, la primul semn al rănitului şi încordarea ajunsese la o asemenea limită, încât° dată cu venirea serii simţea că tot organismul său se

Eugen Ur crispează şi refuză să accepte somnul. Era agitată, plimba în jurul mesei, se ducea la fereastră şi privea în întuneric, lumini ale căror rosturi nu le ştia pâlpâiau I depărtare, lua o carte, o răsfoia, apoi se întindea pe sJ şi începea să găsească un rost crăpăturilor din tavan, apl o lua de la capăt până când începea să o usture pleoapei de la lumina slabă a lămpii, de la oboseala de peste zii se ghemuia cu genunchii la gură într-o stare de semş veghe.

Probabil că într-o asemenea stare se găsea şi în noaptea în care Luca Demian şi-a revenit din starea sa de absenţă, o revenire neaşteptată, şi cu atât mai ciudată cu cât nu o prevestea. Ori poate chiar Rolf Timmerman se ferise să le spună care era starea adevărată a rănitului, nu se ferise, neglijase desigur, credea că spunând „gut, l bine verişorul” spune totul, de fapt. Deşi se găsea la câţi” metri, doar o uşă îi despărţea, Sofie n-a auzit şi nici ni simţit, aşa cum credea că se va întâmpla, când Lu «Demian a ieşit din cameră, palid, încă ameţit de şedera îndelungată pe spate, de amestecul zilelor şi al nopţilor nefiind în stare să ştie cât timp a trecut de când se afla acolo, neştiind sigur nici măcar unde se afla, singura ceiti tudine fiind aceea că nu e mort, că îşi poate mişca braţdă şi că doreşte să plece, să dispară din acea încăpere care din când în când îi apărea în faţa ochilor, vis ori realitate? coşmar oricum, chipul unui ofiţer neamţ cu § expresie indiferentă, profesională să zicem, în ochi albaştri, fără licăr, fără tremur şi de aceea exacţi, neîfr durători. Nu voia să vadă acea imagine, deja în memori să se suprapusese peste o altă imagine, aceea a ulanului căzut în marginea drumului, nu voia, dar cineva, poate chiar el, îi ridica pleoapa şi-l silea să perceapă luciul metale al irişilor albaştri, fără nicio striaţie, cu o pupilă mic & dureroasă ca un vârf de stilet.

Dispariţia lui a avut urmări cu totul şi cu totul neb» nu te, nici de el şi nici de familia Vasiliu. Deşi a fost

— *I pe barbari* onstatată imediat dimineaţa, nimeni nu a fost în stare să ia *o* hotărâre. L-au căutat cu o panică infantilă în toate celelalte

odăi, au răscolit magazia, şopronul, chilerul, au cotrobăit în şifoniere şi chiar şi în lăzile cu scoarţe, chiar şi în cămara ticsită de borcane şi damigene, mai toate «oale. Doamna Vasiliu a avut ideea să-l pună pe bărbatul său, un om cam corpolent, prea corpolent pentru vârsta sa, să se aplece sub toate paturile, însă totul s-a dovedit a fi în zadar. Rolf Timmerman a venit către amiază şi Sofie a propus să-l reţină la masă, era un gest care depăşea cu mult limitele stabilite până atunci în relaţiile lor cu ofiţerul german. Dialogul a fost stupid, masa nu a fost grozavă, de fapt nimeni nu se pregătise pentru un musafir şi în cele din urmă domnişoara Sofie a trebuit să-i spună că „verişorul meu a plecat. E cu totul şi cu totul de neînţeles, dar a plecat". Atunci Rolf Timmerman a rămas cu furculiţa în aer, s-a uitat la bucata de friptură cam uscată înfiptă în dinţii gălbui de alpaca, a lăsat-o îndărăt în farfurie, s-a scuturat pe veston de parcă i-ar fi fost frică să nu se fi umplut de firimituri, s-a lăsat pe spate încet, încât scaunul a scârţâit, şi a zis – „Şi cum spuneţi că îl cheamă pe verişorul dumneavoastră?"

Sofie rămase cu buzele întredeschise, simţi că tot cerul Hurii se usucă dintr-odată şi nu reuşi să articuleze niciun sunet vreme de câteva secunde, vreme în care se auziră rând cum cad în farfurie tacâmurile celorlalţi. „Radu, Vasiliu, parcă v-am spus de la început, nu-i aşa?"

Timmerman se ridică, „Danke, însă trebuie să plec. u pot întârzia nicio clipă. Trebuie să vă amintesc ceva, Un lucru important şi pe care se pare că îl trataţi cu prea multă îngăduinţă. E război. Krieg!" strigă pe neaşteptate §! cuvântul căzu greu, sonor, năucitor peste cei care stăteau în jurul mesei, aşezaţi, domestic, cu priviri întrebătoare. L°cotenentul ieşi bocănind, niciodată nu-i auziseră până atunci cizmele şi iată că dintr-odată răsunară cu atâta Putere, încât geamurile zăngăniră.

Eugen *a-i pe barbari*

„O să ies în oraş, să-l caut, cred că e prin împrejuri nu se poate să dispară dintr-odată. Nu e în stare, este, nu-l ţin picioarele să poată dispărea, pricepeţi?" „Dd zise taică-său, du-te dacă vrei, eu ştiu…" şi în tremJ vocii sale Sofie Vasiliu redescoperi toată prostia şi nebfl (aşa cum zisese ea atunci) care o făcuse să-l aducă» casă pe necunoscutul rănit. îi privi întâi speriată, căutâp ajutor, vru să vorbească, apoi văzându-i cum continuă* mănânce liniştiţi, cu căutată grijă, ştergându-şi ce gurii cu şervetul aproape la fiecare îmbucătură, îşi fire

şi începu şi ea să mănânce.

Aşa i-a găsit patrula jandarmeriei militare, ele unde o fi apărut? până atunci nu-i văzuse în oraş, purtau căşifl metal ţuguiate, pe piept le atârna o placă da aramă gravfa cu litere gotice, aveau mustăţi răsucite către pomeţi roşcovani, tropăiau şi aruncau priviri furioase. Feldwebei i-a măsurat din privire, poate voia să le spună cevaiM înspăimânte, însă în ultima clipă se răzgândi „aveţi ui sfert de oră pentru bagaje, strictul de trebuinţă, doar atât şi în clipa următoare se întoarse către ai săi şi exact jir sfert de oră făcu totală abstracţie de cei din casă, fumând în tăcere laolaltă cu jandarmii săi două ţigări una dufalta, umplând casa de fum şi duhoare.

Ieşind din casă Sofie simţi că în jur totul se transfr mase pe neaşteptate, odată cu prezenţa jandarmiloiM mani. Mirosea, asta era, mirosea întocmai ca şi în preajfl11 cazărmii, a fum şi a rămăşiţe, piei, sânge, urină. Ajun» poartă se întoarse împotriva voinţei sale să vadă încă dată casă, poate numai dintr-un reflex al lecturilor, educaţiei şi atunci văzu ceea ce n-ar fi trebuit să vă vreodată, pentru că există imagini ce te urmăresc cal) * reflex al propriului glas în urechi, ca un răspuns al a (H la propria ta respiraţie.

Feldwebelul rămăsese în urmă şi prin uşa înf deschisă putea fi văzut cum împrăştia dintr-o canistaduseseră cu ei, unde au lăsat-o; în hol, să nu murdări cOvoail!) pete mari de petrol pe lemnărie, pe podele, pe uşi. Pe se ălpiâl vedea cum îşi agita braţele, canistra era area, cum stropii mari cad şi îmbibă scândura uscată (ori numai ochii minţii sale imaginau realitatea?), era atât de absorbită de gesturile subofiţerului, încât nu auzi nici hohotul de plâns al mamei sale, nici strigătele răguşite ale jandarmilor „Los, Ios, schnell”.

Omul din casă se lăsă pe vine, scoase dintr-un buzunar al mantalei chibriturile, frecă unul de câteva ori, băţul se rupse, încercă altul şi flacăra gălbuie sclipi. În clipa când cineva o lovi cu patul armei între omoplaţi şi o făcu să ţipe, flacăra atinse dâra întunecată şi se întinse odată cu durerea în restul trupului. Casa lor ardea fără fum, flăcările ieşind pe ferestre şi pe uşi aproape în joacă.

Adeptându-i pe barbari

DINTR-ODATĂ STRĂZILE SE PUSTIIRĂ. TĂCEREA DE peste noapte s-a întins în tot lungul zilei, iar ceea ce o făcea înspăimântătoare era zăpada ce curgea din cer fără încetare şi fără zgomot. Pentru Ermil era mijlocul cel mai potrivit de a înţelege cum

toate ulițele, bulevardele, fundăturile, parcurile și curțile imense, pline de copaci negri au putut fi cuprinse de infanteria și cavaleria germană într-o singură mișcare, fără să i se împotrivească nimeni și nimic. Oare cine și de ce s-ar fi împotrivit ninsorii! *Oncle* Leonida se făcuse nevăzut, fără să-i lase un cuvânt, un mesaj oarecare și Ermil se trezi pe neașteptate în cămăruța de sus a celor două domnișoare, de parcă o mână nevăzută și puternică l-ar fi împins din spate, i-ar fi dat brânci dincolo de ușa galbenă ca lămâia, în odaia lungă, cu două geamuri ascunse de o draperie la fel de grea § de încrețită ca și macaturile de pe somierele cu arcuri puse cap la cap pe lângă pereți. Cu toate că ușa era descuiată, înăuntru nu se găsea nimeni, doar o vagă undă & parfum, apă de colonie, poate chiar spirt camforat plute2 în încăpere și fleacul ăsta îl determină să rămână acolo își dădea seama că prezența sau prezențele feminine că încăpere aveau ceva deosebit față de ceea ce știuse dă ceea ce aflase în preajma Sofiei, ceva care îi dădu *am* care îl elibera de stânjeneala, chiar de umilința provoci de verișoara sa mult prea sigură de sine și mult prea neatentă la ce se petrecea în jur *din cauza ei*. Se apropie de tăblia patului și atinse cu vârful degetelor cămașa de noapte ce atârna prinsă de un colț, era moale și rece ca mătasea, o strânse în pumn, se supunea cu plăcere și răcoarea îi umplu palma, își frecă obrazul cu ea, inspiră aerul îmbibat de parfum, era într-adevăr un obiect plin de feminitate, făcu constatarea cu o înțelepciune ce nu și-l) știuse până atunci. Răsuci în joacă robinetul lava-boului, apa târâi în lighean, o opri imediat, speriat parcă de zgomot, întârzie în fața oglinzii atârnate de un șnur cu canafi de un cârlig pentru tablouri, se cercetă amănunțit, era puțin cam palid ori doar emoționat, își trecu mașinal mâna prin păr, nu se simțea deloc mulțumit de cum arăta, prea tânăr, prea necopt, cu o expresie cam prostească, oricât s-ar fi străduit nu putea să și-o schimbe, se alcătuia din tăietura feței, dintr-o anumită disproporție, ochii prea mari, fruntea prea ascuțită, cine să știe? își scoase maxilarul înainte, așa ar mai merge, dar nu poți sta toată ziua cu dinții încleștați, mai privi câteva clipe insistent, căutând să se obișnuiască cu imaginea și pe neașteptate își umflă obrajii caraghios, „asta este, băiețică”, zise cu voce tare. Ridică pupitrul comodei, înăuntai era o puzderie de borcanele și tuburi, săpunuri mici învelite în hârtie roz, o casetă cu inele și lănțuguri ieftine de argint, pudre, piepteni, agrafe, perii, panglici, șipuri din sticlă verde-închis, nimicuri femeiești care îți

încântau ochiul, iar într-unul din sertare găsi un caiet cu coperţi tari, vişinii. O clipă ezită, niciodată nu cotrobăise în camere străine şi iată că ajunsese să descopere de la început un „jurnal”, ce altceva Putea fi decât un jurnal, din acelea pe care le ţin domnişoare şi în care se află trecut *tot*, mai ales lucrurile ce nu se cad a fi spuse altcuiva. Ezitarea aceea de o clipă, chiar aptul că involuntar împinsese sertarul la loc s-a dovedit a f providenţială. Asta deoarece în clipa următoare uşa s-a

Eugen Umqb

deschis şi vocea lui *oncle* Leonida răsună în lungul culfl rului: „Ia te uită, ia te uită, cocoşelul nostru face aripif» Ermil roşi, mai mult la gândul că *oncle* aflase unde est* deci nu era chiar atât de singur şi de liber pe cât» închipuia, bătrâneii de la bucătărie îl pândeau de după perdeluţele scrobite, „mă plictisesc, *mon oncle*, nu altceva, mă plictisesc şi am crezut că e cineva aici, să rqfe schimb o vorbă, nu?”

Leonida Soroceam) adulmecă demonstrativ „Mda, s-ar zice că e locul cel mai potrivit. Ascultă, nepoate, laş fleacurile, doar ţi-am spus că nu-s de tine fetele astea, ţie îţi trebuie altceva, mă înţelegi, mai practic, fără complicaţii… Acum hai jos, am noutăţi. Pricepi? Noutăţi şi avea importante”.

Oncle Leonida respira greoi, îmbătrânise şi asta se vedea din ce în ce mai mult, chiar scările scârţâitoare de lemn deveniseră o greutate, pentru a-şi ascunde gâfâielile se bătea cu palmele în cruciş pe umeri, „frig, tinere, foarte frig”, ofta plin de afectare şi până jos se opri de două ori să-şi tragă răsuflarea. Găsi vreme să-i spună: „Domnii Berzea e mare, a dat lovitura! Are bătrânul Leo un nas $ milioane. Ce ţi-am spus, ai răbdare, trebuie să găsim omfli potrivit. Şi, uite l-am găsit. Cine ar fi crezut că într-o vrefif ca asta să mai fie vreo cale pe care să răzbaţi. Uiteb este. Şi lângă o cale bună, serioasă se croiesc alte şi atât potecuţe pe care noi amândoi o să păşim, pâş, pâş, pâltf când totul se va aranja. Războiul nu poate să ţină e veşnicie, nici măcar până în primăvară nu poate ţine, chiţ domnu’ Berzea mi-a spus-o. Se face pacea, ce-avem noi cu ei, ne-am vârât ca musca-n lapte, hodoronc-troi» huştiuluc, şi acum nu mai ştim cum să ieşim. Cu neamţi nu te joci, că e albă, că e neagră, că stai să vezi, că o fi, e o păţi. Tu ce zici, ai?”

Ermil strânse neîncrezător din buze, „cum adidH mare! Cine mai e mare astăzi? Uite, de câteva zile staul*ndu-i pe barbari* mă uit pe geam, totul e pustiu, totul a încremenit. Nici ciorile nu mai zboară, zăpadă pe stradă, pe sub garduri, pe casă, peste tot şi niciun semn de viaţă. E

mort Bucureştiul, *mon oncle*, e mort de-a binelea, crezi că eu nu ştiu? Ar fi mai bine să plec îndărăt la Râmnic”.

Leonida Soroceanu îl bătu protector peste ceafă, „umbli cu prostii, Ermil dragă, cu prostii atât de mari, că mă mir de tine. Ce mortăciuni, ce tot îngaimi acolo, nimic nu e mort, niciun oraş nu moare, chiar dacă toţi oamenii ar crăpa. Oraşul continuă să trăiască, pricepi tu, ce să pricepi, n-ai de unde să pricepi, el este în sine, poţi să-l dărâmi, poţi să-l îngropi, poţi să-l îneci, tot va exista. Ajunge ca un singur om să-l pomenească, ca un singur om să dea peste un ciob, peste o urmă a sa şi dintr-odată se vor îţi o sumedenie de semne şi dovezi ale vieţii sale. Dar nici măcar despre asta nu e vorba. Ascultă la mine, îngeraşule: domnul Tănase Berzea este prefectul poliţiei de Bucureşti, ai priceput? Prefectul poliţiei! Nu-i glumă şi mai ales nu-i un lucru de ici de colo. Aşa că mergi de te îmbracă omeneşte, trebuie să-i facem o vizită, acum după instalare îi va face plăcere. Nu-i grozav, ce zici, nepoate?” Ermil se simţi cuprins de o undă de veselie amestecată cu o duioşie neînţeleasă faţă de unchiul său, înţelegea destul de bine că totul atârnase de un fir de păr, de o şansă în care nici el, bătrânul panglicar, nu mai crezuse şi iată că dintr-odată întâmplarea i-a scos la liman. Nu-şi făcuse cine ştie ce planuri, dar odată plecat din Râmnic îndărăt nu se mai putea întoarce.”, E minunat, *mon oncle*, absolut minunat, nici nu mai speram că se va arăta ceva şi pentru noi într-o vreme ca asta, nu mai aşteptam”.

„Bine, bine, acum du-te, grăbeşte-te, vremurile sunt acute pentru fiecare în parte, asta trebuie să o ştii, pentru lecare în parte…”

Într-adevăr, traversarea Bucureştiului în acea vreme iarnă, chiar dacă nu erau nămeţii copilăriei, se făcea fi

Eugen UriqM

anevoie şi în tot acest lung drum Ermil văzu îndeaproa* cum vremurile erau făcute pentru fiecare în parte. Altefe erau ceasurile zilei pentru ei şi altele se arătau a fi penta cei întâlniţi în calea lor către Prefectura Capitalei, acolo unde numai de două zile se instalase noul şef, domrji Tănase Berzea. Stâlpii felinarelor cu gaz aerian purtai petece de hârtie colorată, unele albastre, altele galbene şi din fugă reuşi să desluşească, mai mult să închipuie dec să citească, cuvintele Manifestului. Vru să-l întrebe pe unchiul Leo dacă într-adevăr se făcuse pace, poate nu o pace adevărată, după toate regulile, dar totuşi să fie altceva decât război, însă Leonida Soroceanu se depărtase praf mult,

ţinea marginea trotuarului şi se înălţa pe vârful botinelor ca să vadă ceva în capătul străzii, capăt dinspre care venea un zvon neclar, o târşâială şi un amestec de sunete înăbuşite. Zăpada era spulberată în câteva locuji lăsând caldarâmul sticlos, făcându-te să simţi şi mai taie frigul, mai tare decât şfichiuirea vântului ce răzbătea) rafale printre casele negustoreşti despărţite de maidane şi grădini. „*Mon oncle*, strigă, de ce nu luăm tramvaiul, (» înţepenim de frig, dumneata nu simţi?” Leonida îi făcu semn cu mâna, „Lasă asta, hai odată, uite la ei, uite ce s-a ales de ei” şi voia să spună „săracii”, dar cuvântul nu *f* lăsa rostit, se împiedica în piept, în gâtlej, „uite la ei, u» cum s-a sfârşit, băiete…” Abia atunci Ermil văzu deslufi ceea ce unchiul său întrevăzuse, poate se mai întâlnii cu aşa ceva în alte zile, pe alte străzi, era o coloană prizonieri români, în mantăile lungi şi albastre ale infafl teriei, istoviţi, vineţi de frig, unii purtând cuşme, alt” capele, cu mâinile înfundate în buzunare, iar ceea cejf auzea nu era decât respiraţia grea, geamătul reţinut! cerul gurii, dar care nu putea fi stăpânit întru totul» potriva legilor firii şi ale fizicii. Pe margini erau păziţi (soldaţi bătrâiori din *Landwehr* care umblau doi câte dfil ascultând cu atenţie cadenţa potcoavelor de la cizmw *uteptându-i pe barbari*

L

] ºC scurte şi lustruite pe piatra goală a străzii, bucuroşi parcă din cauza acelor sunete ritmate ce puteau, în puţinătatea lor, să domine neorânduiala coloanei ce venea alene în întâmpinarea celor doi trecători care nu puteau face altceva decât să privească îndelung, în nemişcare şi apoi să-şi vâre capul între umeri şi să plece mai departe atenţi la gheţuş şi la palele de vânt învârtejite.

Un tramvai trecu pe dinaintea lor la o intersecţie, vagonul era jumătate gol şi altă jumătate era ticsită, apucară se vadă într-o fulgerare grilajul de lemn şi plăcuţa galbenă cu litere negre la uşa din faţă „pentru domnii soldaţi germani”, aruncă o privire întrebătoare iar unchiul ridică din umeri, „Ordine, tinere, prima dată s-au apucat să facă ordine, ce-i al lor, e al lor, n-ai ce-i face!”. „Noi nu ne urcăm?” „Nu, spuse unchiul, noi mergem pe jos” şi Ermil ar fi vrut foarte mult să descopere în scurtimea răspunsului, în tonul puţin agasat (sau numai i se păruse?) o dovadă a împotrivirii, a nemulţumirii. Poate era aşa, dar poate că era numai dorinţa sa de a fi aşa. Din spate se auziră tropote de copite şi zvon de clopoţei, abia reuşiră să sară în lături, o sanie deschisă trasă de doi cai murgi trecu în goană, plină cu veselie, cu

chipuri de femei înroşite de vânt şi de bucurie, cu un ofiţer german de cavalerie pe capră, în Picioare, îndemnând caii din ţocăitul buzelor, elegant şi frumos, cel puţin aşa părea din cauza uniformei şi a reverelor roşii cu frunze argintate. „Vin sărbătorile, n-o să fie chiar ca altă dată, dar nu ai ce să le faci, ele vin oricum. Şi spune, tinere, ce căutai matale în cămările de la etaj?”» Doar ţi-am spus că mă plictiseam, înţelege şi dumneata, a trecut aproape o lună de când am venit şi în afară de v zita la domnul Berzea nu s-a mai întâmplat nimic. ricuiâi, domnişoarele de la etaj pot să te intereseze chiar S dacă n-ai fi plictisit. Dar dumneata, *mon oncle*, pe unde 1 Umblat, ia spune?” Văzându-i privirea serioasă, mustrare, Ermil îşi închipui că a sărit peste cal, se înciuda. „În

EllGKN Un definitiv ar trebui să punem la punct chestia asta cu relfl dintre noi. Nu sunt şi nici nu mă tratează ca pe un *pm* însă când te aştepţi mai puţin se trezeşte în el spirit tutelar. Chiar dacă rămâne «mon oncle», suntem partener; cum zic americanii”. Nu ştia precis de unde aflase că aM îşi zic americanii „partner”, însă cuvântul îi plăcea nespt avea o adiere de nepăsare şi de libertate în el cărei dădea curaj.

— Scuze, *mon oncle*, dar suntem partners. Chia chit, nu?

Leonida Soroceanu fusese pe punctul să-i spună un fl fusese în cele aproape două săptămâni, zi de zi, câteodii întârziind peste ora de liberă trecere şi fiind astfel obliga: să rămână în casa lui Tănase Berzea, într-o cam & neîncălzită, ghemuit sub o pătură miţoasă adusă chiaM stăpânul casei de la Glasgow, mirosea a naftalină în levănţică. În tot acest răstimp se străduise din răsputeri şi găsească destul de multe şi de serioase motive pentti *acţiunea*, pentru că era o *acţiune*, în care se vâra» numai după ce ajunsese la o concluzie fermă s-a întorc Ermil triumfător: e gata, s-a făcut! De fapt nici nu ajuns* el la această concluzie, ci evenimentele, faptul că germani acceptaseră şi publicaseră *manifestul* lui Tănase Berzea prin asta acordându-i credit, l-a făcut să răsufle uşurat f să-şi spună întâi sieşi: gata, s-a făcut!

„Schizofrenia socială”, zicea Tănase Berzea, şi-şi spunea destul de des, aproape în fiecare seară. cuprif de o agitaţie rece şi interioară, asemenea febrei vesperal de unde o mai fi scos şi cuvântul ăsta „schizofrenia”, nuK amintea să-l fi auzit vreodată, nici măcar în gura chiriaşei” de sus care vorbeau un fel de păsărească, social, aspirat just-nejust, expresia instinctului de clasă, tot aşa mal parte. „Schizofrenia socială este caracteristica *vxe* & – noastre. Trebuie să

luptăm, să ne împotrivim ei din t<fi puterile, să ne întoarcem în realitate, domnilor! Nu pute11

— *I pe barbari*

L

vieţui într-o lume comportându-ne după regulile alteia, închipuită ca mai frumoasă, mai bună. Pentru că aici am ajuns şi e doar începutul”. Nu era prea limpede în ce chip se arăta acest început, însă Tănase Berzea era convingător. Cei care au plecat la Iaşi, spunea el, au procedat bine, însă numai la început, acum lucrurile s-au schimbat atât de mult, încât a persevera pe acest drum e diabolic. Războiul e pe sfârşite, Franţa e departe, noi suntem o biată bărcuţă într-o furtună. În câteva zile, săptămâni, luni, barca noastră se va scufunda, e limpede, se va duce de-a dreptul în fundul mării şi nimeni n-o să-şi mai bată capul cu ea. Noi însă nu trebuie, nu avem dreptul să ne înecăm, să ne lăsăm mâncaţi de amărăciune şi de peşti. Trebuie să înotăm. Dacă nu ştim, să învăţăm să înotăm. Vom ajunge iar la mal şi ne-om face altă barcă să pornim pe marea cea mare. Să ne grăbim, domnilor, lecţiile de înot, lecţiile de supravieţuire în istorie sunt scurte şi scumpe!”

În fiecare din aceste seri Tănase Berzea înainta în demonstraţia sa, lărgind neaşteptat de mult înţelesul „schizofreniei sociale”, agăţându-se de aceste cuvinte cu deznădejde, de parcă ele în sine ar fi putut să ajute, să schimbe cu ceva realitatea în care trăiau – războiul. „Trăim după reguli – altfel nici că s-ar putea – însă ele nu sunt ale noastre, le-am primit de la părinţi, ei de la părinţii lor şi tot aşa. Iar legile acestea le-au făcut pornind de la o urne, iar între timp lumea s-a schimbat, noi, cei de azi, trăim în cu totul altă alcătuire a binelui şi a răului, însă nu Vrem sau nu putem să ţinem seama de asta şi o ducem mai departe după vechile orânduieli. Nu vrem pentru că ne este frică, dacă schimbăm înseamnă să aducem noul, ne>ul e necunoscut, mai bine păstrăm vechiul şi suntem liniştiţi: omul este bucuros să recunoască, nu să cunoască. nu s-a schimbat, domnilor, totul merge înainte că ne e frică, ah, ce frică, să vedem că ar putea

Eugen UkicARI.

foarte bine să o ia şi într-o parte. Egipţienii. nu-i aşa domnule Leonida?...” iar el încuviinţa, atent de fapth descopere cât era joacă şi cât era joc în ceea ce făca Tănase Berzea, noaptea nu se putea umbla pe hudiţe singurii care îşi târşâiau picioarele prin zloată erau doctaj chemaţi de peste zi şi vardiştii fără tesac şi piste» supravegheaţi

îndeaproape de vreun mustăcios bălai din Feldgendarmerie. Totul era stins, totul era îngheţat, totul era mort sau trăgea să moară, iar Tănase Berzea găseaM cuviinţă că singura cale de a ne reîntoarce la viaţă jfl chiar lumea morţilor egipţieni, aşa spunea, „… egipţienii credeau în aceasta (când spunea *aceasta* era de înţelet schizofrenia socială) pentru că lumea lor de carne, de suferinţă, de trudă, pământească lor lume nu era pontif ei decât o imagine, un vis. Adevărata viaţă urma *dincoA* Se pregăteau îndelung, de la naştere până la moartă pentru a trăi, şi viaţa lor, scursă între malurile Nilului, ne era decât o pregătire. Tot ce făceau, pricepeţi, tot, până şi politica nu slujea decât pentru a ajunge cât mai bine *acolă* în lumea morţilor. Simplu, s-ar putea spune – viii cranenăscuţi, morţii începeau să trăiască. Pentru ca să pql trăi astfel nu ajunge doar să crezi în aşa ceva, mai ei ceva, ceva care ni s-a transmis nouă, oamenilor de azi, ca un sâmbure malefic şi care doar aşteaptă timpul potriva apa fricii, soarele singurătăţii să încolţească, să dea frunz» muguri, ramuri care ne cresc pe dinăuntru, ia privi» degetele sunt frunze, braţele sunt crăci, trupul trunchi a aici…” Tănase Berzea îşi atinse fruntea lucioasă, gălbujj din cauza luminii înşelătoare „aici cu vremea se deschidă o floare neagră, care ne acoperă creierul ca un clop «moale şi sufocant: lumea nu este cum este, ci cum I vrem noi. Dar oare noi o vrem într-un fel anume ori nuM vrem decât cum am fost învăţaţi că trebuie să fie ea? Ştii cum se cheamă sâmburele acela, domnilor? Trufie! Trfi de a crede că poţi să impui lumii modelul tău, să o și

— *I pe barbari* sg se mlădieze, să o constrângi să încapă în chingile înţelegerii tale, să crezi că tot ce nu intră în forma minţii tale nu există, iar ceea ce nu există nu te poate atinge! şi peste toate celelalte să crezi că ăsta este singurul ei rost. Ei, nu, domnilor, trebuie să colaborăm cu lumea, înţelegeţi, să lucrăm dimpreună, altfel vom dispărea”.

Abia după câteva lungi explicaţii de acest fel se încumetă Tănase Berzea să le comunice că acţiunea sa, întemeiată pe cele spuse, găsise ecou la înaltul Comandament al nemţilor şi în câteva zile va fi chiar numit într-o funcţie ce-i va permite să uşureze soarta celor rămaşi la casele şi la vetrele lor „acum stinse, dar în care pâlpâie speranţa. Ne-a cuprins pe toţi. trebuie să o recunoaştem, nebunia războiului. Ce ştiam noi despre el? Imaginaţia şi sensibilitatea artistică a fiecăruia a luat decizia şi de această dată, ne-am repezit în vârtej cu ochii închişi, cu

urechile astupate, nevăzând şi neauzind cum coseşte moartea la hotarele noastre. Iar plecarea, fuga, retragerea cum vreţi s-o denumiţi, nu poate privi poporul. Un popor nu se poate refugia, nu se poate retrage. El trebuie să rămână, să strângă din dinţi, să sângereze, dar să rămână. Şi noi am rămas. Am rămas pentru a continua dialogul. Să fim tari, să putem să răspundem la întrebările sorţii şi să ne pregătim să punem întrebări. Pentru că va veni şi acea vreme când vom pune întrebările ce se cuvin, ce ni se cuvin".

Leonida Soroceanu îşi dădu seama că pricepe foarte Seu această greoaie şi înceată întoarcere a spuselor lui rerzea către aceleaşi poziţii, către aceleaşi formule şi expresii de care erau pline ziarele în ajunul războiului. Un lucru era limpede: Tănase Berzea, de va avea noroc, Va fi unul dintre aceia care vor întoarce jocul, ce părea deocamdată pierdut, şi cu vremea înfrângerea noastră se va transforma într-un câştig. Nu-i trebui prea mult să „înţeleagă că secretul acestei transformări nu stă în

EIKÂKN U

schimbarea faptelor, ci a părerii pe care o au jj despre fapte. Şi se entuziasma subit zicându-şi că totuşi are fler; să stai în apropierea unui asemenea om în astă de zile nu era un lucru de ici de colo.

— O să vezi, băiete, cum se bate istoria naţiei pe ilău' rosti Leonida Soroceanu tocmai când intrară în Calea Călăraşilor, în dreptul celor două străzi Romulus şi Remus vestite pentru stabilimentele cam deocheate ascunse în curţi interioare, protejate cu glasvanduri şi imense draperii trase pe scripeţi chiar din cămăruţa portăresei. îl privi cu coada ochiului pe Ermil, tânărul se arăta neştiutor de cele din preajmă, îşi drese glasul ca să-i atragă atenţia, în cele din urmă va trebui făcut un început şi în această direcţie, dacă e vorba să-l iniţieze, să-l poarte prin lume. atunci să fie cu tot dichisul. „Ce zici, tinere, ai chef de o vizită ta, hm, la dame?" Ermil căscă ochii, „ia te uită, domnule, cu ce umblă *mon oncle*!" Roşi până în vârful urechilor „nu-i nevoie, *mon oncle*, mă descurc ele unul singur". Brusc deveni obraznic „cred că mi-ar fi mai simplu de unul singur, mai puţine obligaţii, *mon oncle T* Leonida îi dădu o palmă peste ceafă. „Ia uite, îşi ia nasul la purtare, generaţia asta a voastră cam sare calul; treaba ta, dar să nu te căptuşeşti cu vreo chestie din aia, că nu mai pupi I Bucureşti, auzi" se răsti mai în glumă, mai în serios. „AuA dacă domnul Berzea îţi propune să intri în poliţie, nu te grăbi. Mai bine cere un post de funcţionar pe la

Primărie. la un Minister, mă-nţelegi. Nu te repezi la greu. repede-tt la bine, ai priceput?”

— M-aş face ziarist, *mon oncle*, zău că m-aş face. De nu mai ştiu dacă se mai scot ziare. Dacă se scot, acof merg. Ce zici, mă poate sprijini domnul Berzea în treab asta?

Nu apucă să-i răspundă, trebuiră să se lipească & un zid coşcovit, gălbui, mustind a apă. De după un *cim* îşi făcură apariţia în trap săltat un grup de călăreţi

— *I pe barbari* care se întindea pe toată lăţimea străzii. Aveau cai negri, uriaşii valtrapuri argintii, lăncii cu steguleţe negre şi liniforme de ulani cenuşii, cu căşti de bronz şi coame negre. Carabinele scurte săltau la fiecare pas scoţând un sunet ascuţit, lovindu-se de cataramele centiroanelor. Erau întunecaţi, tăcuţi, dar asta nu se putea vedea, nu se putea înţelege de pe chipurile lor pentru că de acolo, de lângă zidul umed nu se distingeau nici ochii, nici frunţile, nici bărbiile, doar pete cenuşii, reflex al uniformelor? urma oboselii a trei ani de război? gesturi stăpânite, un ritm al mişcării deprins în lungul tuturor drumurilor Europei Orientale, pe străzile înguste, supuse de streşinile lungi, acoperite cu muşchi ale târguşoarelor din Podolia şi Galiţia, în praful şi nisipul pustei, în dealurile golaşe, râpele şi tancurile albe ale Bosniei, iar în ultima vreme aici, în pântecul larg şi rodnic al Valahiei. Ermil îi privea cu atenţie, cu teamă, cu respect şi cu o nelămurită îndârjire, niciodată nu văzuse atâta îndepărtare de omenesc adunată la un loc şi niciodată nu dorise, nu invidiase atât de mult indiferenţa şi stăpânirea de sine. Păcănitul potcoavelor pe caldarâm, scârţâitul curelelor, zăngănitul armelor, ici colo un sforăit de cal, o cabrare scurtă, stăpânită fără tresărirea unui muşchi pe obrazul de piatră al călăreţului, asta era, culoarea şi nemişcarea pietrei era în cenuşiul lor, implacabilitatea trecerii lor ca o lavină neagră-cenuşie, vie doar Pentru a înainta, indiferentă pentru a se menţine în Muchiile, în asprimea ei, toate acestea la un loc însemnau Pentru el prima atingere a înspăimântătoarei forţe ce se constituise în armata duşmanilor. „Cel mai important lucru este să reuşeşti să schimbi imaginea din capul tău, să schimbi punctul de vedere. Pentru asta ajunge să priveşti şi cu atenţie ceea ce ai privit cu obişnuinţă” – îl auzi pe Leonida Soroceanu şi înţelese că nici lui ulanii germani nu-i făceau deloc o impresie rea. „Cu ei trebuie să te baţi nilrnai dacă reuşeşti să le intri în piele. Iar dacă ai ajuns

L

Eugen

— *I pe barbari* să intri în pielea lor nu mai are rost să te baţi” conţinbătrânul actor. De fapt repeta în felul său desuet-retorje spusele lui Tănase Berzea: „Dacă vrem să-i învingem până la urmă, trebuie mai întâi să-i învingem pe cei dinăuntru] nostru. Pentru că acum sufletul, simţirea noastră este supusă de cei care i-am creat noi, de cei care s-au alcătuit pe dinăuntrul nostai. Şi noi ne supunem lor, celor dinăuntru, de aceea izbânda celor din afară este atât de mare – şi fără scăpare. Trebuie să câştigăm timp, să tărăgănăm, şi lungim lupta cu cei din afară pentru a o putea câştiga cu cei dinăuntru. Ne trebuie pacea, cel puţin o vreme, trebuie mai ales convieţuirea, pentru că doar aşa îi vom putea face din nou oameni cu slăbiciunile şi păcatele lor. Fierul în apă ruginește, să fim apa pe care fierul o taie şi o străbate”.

„Sunt grozavi, *mon oncle*, te ia cu frig când îi vezi, parcă nici n-ar fi oameni, n-au nici mamă, nici tată!” j

„Vom vedea, vom vedea, tinere, cu vremea vom putea vedea dacă sunt sau nu şi ei ca noi”.

Primul escadron trecuse deja când îşi făcu apariţia un grup de călăreţi pe cai diferiţi, pătaţi, murgi, şargi. mergeau în dezordine sau aşa părea dacă te luai după cei ce trecuseră şi după cei ce veneau în spatele lor. În mijlocul lor reuşiră să vadă un bărbat uscăţiv cu mustăţile întoarse, încruntat, cu obrazul încreţit în zbârcituri mărunte, ochii vii şi galbeni, purtând o manta de general cu gulerul acoperit de petliţe roşii şi frunze aurii de stejar. Fruntea era acoperită de o căciulă înaltă, neagră, prinsă cu° cureluşă sub bărbie, iar de aceasta erau prinse un craniu şi două oase încrucişate. Însemnele luceau stins în to mina amiezii de iarnă, atrăgând atenţia asupra lor n* mult decât ar fi vrut şi cel ce le purta. Din când în când câte un călăreţ se apropia atât de mult de el, încât pârcă-l va răsturna din şa, însă el stătea ţeapăn, nu se fier* nu făcea niciun gest, înclina doar uşor căciula ifl

aruncând aşa raze palide în jur. Ermil reuşi să-şi desprindă privirea de la grupul ce se frământa mereu într-o mişcare savantă de du-te-vino şi se uită în susul şi în josul străzii. Constată cu uimire, apoi cu groază că sunt singurii trecători, orice mişcare, orice prezenţă dispă – aise, îngheţase, rămânând doar curgerea precisă a ulanilor să ţină loc de viaţă în acele clipe.

„Cine e?” întrebă cu destulă teamă în glas, încât vocea să-i

devină un fel de hârâit necontrolat.

Leonida Soroceanu lăsă să treacă grupul, de parcă i-ar fi fost frică să nu fie auzit şi, purtându-şi palma peste frunte, oare într-adevăr transpirase? îi răspunse: „Mackensen. Mackensen Moartea”. Exact în acea clipă, din al doilea escadron se desprinse fulgerător un călăreţ, doar doi paşi îi trebuiră să ajungă lângă ei, înghesuindu-i, strivindu-i în zid, Ermil văzu şi ţesătura groasă şi rară a valtrapului, zgârietura de pe cureaua chingii, două litere gotice săpate în metalul tecii, simţi cum este învăluit într-un miros profund de sudoare de cal şi camfor, avu vreme să-şi ferească obrazul altfel pintenul călăreţului i-ar fi atins coada ochiului, *oncle* Leonida se clătină sub lovitura cozii de lance, căciula sa neagră, cu firul creţ şi fundul căptuşit cu atlaz roşu, se rostogoli în zăpada semitopită, gălbuie. Şi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ulanul îşi reluă locul în rând, jucându-şi calul într-o complicată figură de trap, acordându-se la ritmul celorlalţi. Ermil se aplecă după căciulă şi când o atinse cu vârful degetelor văzu alături cum zăpada lacomă ea o bucată de zahăr, se îmbiba cu picăturile de sânge ce se prelingeau de pe bărbia lui Leonida Soroceanu sfâşiată de rotiţa pintenului. Strânse fa pumni puţină zăpadă mai curată şi încercă să oprească hemoragia. Leonida se strâmba de durere, însă nu scotea lln sunet, avea ochii umezi, îşi îndesa în prostie cu amândouă palmele căciula pe creştet şi îşi întindea bărbia crestată, ca un miel prost gâtul la tăiere. Într-un târziu, ca

L

Eugen şi cum ar fi vrut să dea o explicaţie, îngăimă: „Am scapi şi de data asta din întâlnirea cu Moartea”, iar Ermil mula vreme a crezut că măcar o dată *oncle* Leonida a minţit, în când povestea despre lupta lui din tinereţe cu Moarte* fie acum. Dar nu mai avea cum să-l mai întrebe deoare M chiar din clipa ce trecuse, lumea din jurul său a căpătataltă dimensiune, de parcă ar fi ajuns într-adevăr la acă dorită „schimbare a punctului de vedere”.

O s-o auzi lătratul câinilor, ziua în amiaza mare, lătrau îngânându-se, parcă a plictis, parcă a pustiu. Geamuri! erau opace, gheaţa se încreţise pe sticlă şi golul casele» al curţilor cu porţile date în lături, unele smulse. şi ţi întiâp în zăpadă ca nişte leşuri, liniştea şi golătatea se vedeai mai clar şi mai dureros chiar din cauza acestei orbim acestei cataracte pe care frigul o impusese fără alegeri. Se mişcau greu, *oncle* Leonida culegea din mers câte un pumn de zăpadă,

îşi atingea rana vie, sângerândă, tresară de usturime, de durere în vreme ce mormăia: „trece, până la urmă trece, nu te necăji tu de asta, bine că nu mai joi ar fi fost dezastru, pricepi, cel puţin zece spectacole în şjf s-ar fi suspendat, o groază de bani, înţelegi, e drept arp scris ziarele de accidentul meu, în cele din urmă a fost un accident, înţelegi, trece şi asta, poate o să rămân cu un semn, o să fie chiar interesant, nu pricepi tu, măi băiete! iar Ermil nu asculta, nu auzea decât chefnitul dulăilor, urletele lor întrerupte de alte zgomote, poate se înec* de atâta hârâială în gâtlejul lor. Afişele atârnau zdrenţuiţi nimeni nu se mai ocupa de asta, chiar că ar fi fost prea dB tot, însă totuşi, face impresie proastă, poate o să-i spufi» domnului Berzea, un oraş arată bine în primul rând datefrită afişelor, reclamei şi apoi din pricina igienei strada™ e cam preţios clar spunea adevărul. Dintr-o gură de cafifl ieşi un şobolan negru. Era gras, leneş, indiferent, poatf nici măcar nu-l observase. Din gât îi ieşi un soi de ţifjb de groază, întinse piciorul prin zăpadă să-l sperjH

uteptându-i pe barbari şObolanul îl privi cu doi ochi rotunzi-rotunzi, negri-bleu, o clipă o lumină sclipi în ei, sau poate i se păru lui, atingea cu burta umflată zăpada frământată de copitele cailor generalului Moarte, îşi dezveli dinţii de sus, albi, jaţi, strălucitori, la fel ca şi privirea şi înainta către el doi paşi mărunţi dar hotărâţi. Coada era neagră, ţeapănă, îndoită şi perii de pe spinare se desfoiaseră. Simţi că i se face greaţă, nu din cauza animalului, în niciun caz, ci pentru că îi era teamă de el, teama îi producea greaţă, în mod sigur. îl ocoli călcând în afara trotuarului, în drum. Reuşi să vadă în zemuiala, în terciul zăpezii amestecate cu paie şi bălegar urmele întipărite a unui cârd întreg de şobolani, traversaseră strada de curând, cel pe care îl văzuse era un solitar, un singuratec, ah, da, asemenea lor, pentru că într-adevăr erau foarte singuri, nu se auzea niciun pas, nicio tuse, nicio poartă scârţâind.

Către capătul căii Călăraşilor au văzut o clădire cu geamurile sparte, din cercevelele cărora atârnau bucăţi de perdele, saci de pernă, fâşii din lenjeria de damă, păstrate de cine ştie când, dantele şi inuri gălbui. Vântul aducea până la ei fulgi de gâscă imenşi ce se lipeau îndărătnic de haine şi de obraz. Până departe strada era acoperită cu hârtii şi cioburi, bucăţi de faianţă colorată, sticle verzui şi aurii ce zăngăneau la atingere, deşi erau hine înfundate în mocirlă.

Ermil l-a observat primul. Era un câine mijlociu, puternic, o corcitură de fox-terrier roşcat, păstrând de la vechea rasă botul pătrat

cu peri mari şi privirea inteligentă, cercetătoare. Se proptise în mijlocul străzii, ca şi cum le-ar fi ţinut calea, ceea ce era cu totul şi cu totul ridicol. Când s-au apropiat, a ridicat botul şi a scheunat moale, cu fălcile şti înse, cu urechile lipite de ceafă. Câteva smocuri de pe Picioare şi pântec erau smulse, se încăierase ori fusese °Părit. îi privea fix, era neliniştitor pentru că Ermil simţea cum îi caută privirea, cum doreşte să-l privească neapărat

Eugen în ochi, pe el, omul. De obicei era invers, ştia bine, chji acasă la Râmnic învăţase cum să nu-i fie frică de câini, se privească drept în ochii lor galbeni, striaţi, ca două buc & de fagure, să-i privească până când îşi vor pleca, îşi vor întoarce capul şi se vor ghemui, cu burta la pământh coada în praf, cu urechile blegite. Iar aici, la capătul Qjj Călăraşilor, aproape de Azilul de bătrâni fundat de un ieromonah cu stare, o clădire turtită şi încă de la începu, turile ei scorojită, un câine îl privea cu o altfel de îndrăzneală, ar putea spune obraznică, ironică, ameninţătoare, sigură de sine. Îl prinse de cot pe *oncle* Leonida, „Ce-i, lasă că trece, până mă-nsor eu trece”, zise acesta, „Nu, nu-i asta, uite, îl vezi, nu se mişcă, nu se teme, se uită la mine de parcă… nu-l vezi, *mon oncle*?!”

Leonida Soroceanu se opri, contemplă îndelung zăpada rozalie, era sângele lui, crestătura îl durea, n-avea chef de vorbă, nu va putea nici măcar să zâmbească, o porcărie, la aşa ceva nu se aşteptase, întotdeauna şi-a ferit faţa, orice ar fi fost, şi-a păzit chipul, un actor fără chip e un mort încă neîngropat, „Mai bine să-l ocolim, poate-i turbat, cine ştie, au scăpat toţi din legători, umblă lelea prin târg, o să-i spun domnului Berzea să pună hingherii pe ei, să-i facă săpun”. O luă de unul singur pe lângă zid, intră chiar o clipă în curtea devastată, fără porţi, ocolind astfel şi mai mult câinele care stătea nemişcat, se vedea limpede că era bine înfipt pe cele patru picioare scurte, puternice, acoperite de zgârieturi, de răni supurante. Ocolindu-l, Ermil simţi în continuare privirea câinelui, privirea unui animal are o altă încărcătură, de neînţeles, nu pricepi nimic din ea, este doar într-un fel grea, uleioasă, lunecătoare, hipnotică. Aceasta era de nesuportat, cel puţin aşa i se părea lui, îşi închipui că va trebui să meargă încă o bună bucată de drum drept şi îl va avea în spate, priviri du-l, sfredelindu-i ceafa, i se făcu greaţă, acelaşi simptofl1 al fricii.

— *I pe barbari*

„Ceva nu e în ordine, *mon oncle*, întâi şobolanul, „Cum câinele,

parcă s-a schimbat ceva în oraş, parcă e. *O*, ordine, nu ţi se pare?” Leonida Soroceanu dădu a lehamite din braţ, „acum o să te apuci să te zgâieşti la toate lighioanele, lumea a plecat, băiete, şi-a făcut bocceluţa şi a întins-o la Moldova. Câinii umblă fără stăpân, guzganii ies din canale pentru că străzile sunt pustii, uită-te bine o să vezi şi arici, sunt o groază de arici prin grădinile astea, vara trec strada, pâş, pâş, te împiedici de ei, iarna dorm, dar se prea poate să le fi sărit şi lor somnul. Hai să-i dăm bătaie, să ajungem până la trei-patru la Prefectură, înapoi ne dă bilet Ausweiss domnu’ Berzea, numai să-l prindem acolo. Cum naiba să mă arăt cu faţa asta terciuită, a luat-o pe cocoaşă comediantele, care va să zică. Şi zii, te băgaşi în colivia fetelor. Eu ţi-am spus, stai la locul tău, nu-s de tine. Însă tu, una-două, hop-ţop, te vârâşi! Cu astea nu-i de glumă, tinere. Astea au gărgăuni în cap şi-s cam, hm, mă-nţelegi, cam postite. Din vina lor, nu ştii cum să le iei. Una-două îţi fac o pasiune intelectuală şi după aia nu mai scapi nici descântat de popă. Ascultă la mine, cu femeile care sunt în stare de pasiuni intelectuale să nu te încurci, întotdeauna iese prost. Mai bine cinstit, curat, lăutăreşte. Îţi dau, îmi dai, săru-mâna, mi-a făcut plăcere, la revedere sau adio, după caz. Tu ce zici?”

Era caraghios bătrânul actor, se vedea de la o poştă că e neliniştit, că se temea şi el de ceva, asta era teroarea, nu ştiau anume de ce să se teamă, însă frica plutea în Urul lor, din cauza pustiului, din cauza lipsei de sunete, se glasuri, trecerea generalului Moarte fiind nu doar o siniplă traversare călare a oraşului, ci un seceriş în toată Puterea cuvântului. „N-am stat nicio clipă de vorbă cu l na dintre ele, nici nu ştiu cum le cheamă… îl vezi, iar a trecut!”

Leonida strânse ochii, lumina se împrăştia ici-colo în Cloburi şi ţurţuri. „Nu văd nimic. Cine, câinele?”. Ermil

Eugen cât dădu încăpăţânat din cap, strângându-şi buzele, de aşa şi-ar fi ţinut cumpătul, „Guzganul, are ochi sau vineţi, aşa ceva n-am mai văzut, la Râmnic nu? „Ţi s-a părut, băiete, sigur că ţi s-a părut. Ai stat mult în casă, eşti cam palid, nici nu ştim, poate sunteu chiar într-o perioadă din aceea cu explozii în soare, şti, cu razele lui Röntgen, oamenii sunt mai agitaţi, mai slăbiţi vin epidemiile, se înmulţesc lăcustele, încep războaiele nu ştiu dacă e o vreme din asta, domnii de la Academie trebuie să ştie, dar nu au vreme să ne spună şi nouă, zău că ţi s-a năzărit, n-am văzut nici urmă, de fapt nu e nici gură de canal, de unde să iasă. Miriam şi Raisa le cheamă studente, nihiliste,

socialiste, teozoafe, nu prea ştiu ce sunt, n-am apucat să mă lămuresc. Nici chiria nu le-o cei, cu toate că n-ar strica un ban, dar m-am gândit, casa fără femei, chiar dacă nu sunt de-ale casei, e pustie. Trebuie să-ţi spun însă că…”

Din spatele unor table mari, vopsite în galben şi maro, reclama unei vinarii de mahala, ţâşni un om cu o privire rătăcită, avea o continuă mişcare a globilor încât irişii săi albaştri alcătuiau două cercuri imense în continuă mişcare, avea un fular lung şi subţire, nu-i folosea la nimic, doar că-i atârna zdrenţuit până la pantofii de vară scâlciaţi, traşi peste piciorul gol. O manta românească, albastră spălăcit, prinsă cu sârmă de aramă în loc de nasturi fâlfâi3 pe lângă picioarele subţiri învelite în moletiere de şut care ieşeau bucăţi de ziare. „Pe la Foişor nu se mai poa’ e trece, gata, au pus laba pe el. Roşcatu, roşcovanii ălae capul răutăţilor. Lucrează împreună, întâi subpământuri după aceea pământul. Nu avem scăpare. O să-i alunge* pe nemţi. Nimeni nu le rezistă. Dacă am fi ştiut, ah, & *L* am fi ştiut de ce sunt în stare!” şi se prinse cu mâinile cap.

râs” „Cine eşti, ce vrei, despre ce naiba vorbeşti?”, se”.

şi nu se răsti oncleleonida. „De unde ai… ai ţâşnit aşa

— *I pe barbari* o astea? Nici nu vreau să ajung la Foişor. Îmi trebuia *A* ajung în Calea Victoriei, pe la Kretzulescu, pe la Palat, „e unde s-o putea. Ce-mi trebuie mie Foişor. Nu-mi trebuie, deloc nu-mi trebuie”.

Omul îşi înfăşură de câteva ori în jurul gâtului fularul umed la capete, îl călcase în picioare, îl târâse prin cotloane, prin zemuiala curţilor, mirosea a fum, a sărăcie. Nafăcu el, rotindu-şi încă o dată ochii bulbucaţi, sticloşi, uimitor de albaştri – tare aş vrea să o văd şi pe asta, s-ajungi eins-zwei în Calea Victoriei. Ascultă la mine, *trecătorule*, pe unde a umblat călare Moartea nu se mai poate răzbate. În urma lui pun stăpânire *ei*. I-aţi văzut, nu-i aşa, i-aţi văzut, nu se poate să nu-i fi văzut, ah ce rău îmi pare că nu mi-am dat seama la timp, măcar cu o clipă mai devreme, cu o clipă”. Se opri să-şi tragă răsuflarea, deşi îi părea rău, era amărât cu toată fiinţa lui, tonul avea o neaşteptată undă veselă, poate era numai o stare de excitaţie, aşa cum se întâmplă în preajma marilor nenorociri. „Eu i-am crescut, aş putea spune, cu mâna mea le-am dat de mâncare amândurora şi uite ce fac acum, mă hăituiesc, mă năpăstuiesc, mă alungă din casă în casă, din cotlon în cotlon, din ungher în ungher. Aha – ţipă pe neaşteptate – uite-l, ce v-am spus,

uite-l, dă târcoale”, se uită în jur să caute o piatră, nu găsi, făcu la repezeală un bulgăre cenușiu de zăpadă, umed și greu, se clătină pe Picioare de parcă în clipa următoare urma să se desprindă în bucăţi iar ele să-și ia zborul pe deasupra livezilor negre dintre case, ieși și aruncă undeva în colţul unei case cu °bloane verzi. „Îl vedeţi, stă acolo și pândește, nu-i singur, nu credeţi că-i singur, sunt o haită, o haită întreagă, mereu treji, mereu pe drum, mereu neîndurători. Nici nu jj’și de ce sunt în stare, nici nu vă închipuiţi, domnilor, și acă aș fi știut cu o clipă, doar cu o clipă mai devreme, 011 a mea, pe amândoi, pe amândoi cu mâna mea…” – Despre cine vorbiţi, domnule, interveni Ermil. Eu

Eugen n-am văzut nimic, dar chiar nimic la colţul casei. De alţfe] cred că e un pustiu pe aici, încât nu se poate să nu și când vine cineva. Pur și simplu se strică echilibrul! 1

= – EY. Despre *ei* vorbesc, câinele și șobolanul. câtăva vreme erau ai mei. Eu îi ţineam, cu mâncare, casă ca pe doi copii, asta-i. N-o să mă credeţi, dar stăteam în aceeași casă, câteodată în aceeași cameră, animale deștepte, domnilor, foarte deștepte. Nu pot să spun că le-am dresat, le-am învăţat, exact asta am făcut, le-am învăţat, hai să zic și asta, *omenește*. Dar nicio clipă n-am bănuit că de fapt *ei pricep totul*. Dacă știam asta mă feream, mă opream. Dar nătărăul de mine le spuneam totul și ei pricepeau chiar totul. Ah, dacă aș fi știut, măcar cu o clipă, cu o clipă înainte de a începe Moartea să cutreiere străzile că *ei* vor face ceea ce fac, cu mâna mea, pricepeţi, cu mâna mea îi omoram. Să ajung în halul ăsta din cauza *lori* Eu să ajung să fug, să mă ascund, să trăiesc de azi p «mâine, să pierd totul, și ţigări, și haine, și curaj, și chef de viaţă, din pricina *lor*? Ermil trase cu coada ochiului întrebător la Leonida Soroceanu, acesta părea furat cu totul de spusele jalnicului personaj, dar avu vreme și prezenţă de spirit să-i facă semn cu ochiul „e nebun săracul”.

Se auziră câteva chelălăituri, nu prea depărtate, „Auziţi, nu mai au răbdare, vă așteaptă, aţi fost urmăriţi n-aţi văzut cum aţi fost urmăriţi?”. Se vedea pe obrazul lu’ spânatec o frică adevărată care în orice clipă se putea răspândi în juru-i și așa i-ar fi cuprins și pe ei.

— Cine să ne spioneze, domnule? întrebă emfatic Leonida. Străzile sunt deșarte cu totul, ziua în amiaz2 mare au intrat cu toţii în pământ, stau prin culcușuri” lor, dumneata nu vezi?!

Omul ţivli scurt „hi, hi”, se uită încă o dată conspiri în jur, „Doar vi l-am arătat, javra aia îngrozitoare și to-l haita lui. Dar mai ales el,

simpaticul, drăguţul, dihafiroşcată. Unde spuneaţi că vreţi să ajungeţi, la Palat?] *a-i pe barbari* duc eu, până aproape, nu pot chiar până acolo, pricepeţi, ar fi o nenorocire dacă i-aş lăsa singuri, de capul lor". Făcu un semn conspirativ, îndoindu-şi degetul arătător, crestat, încreţit, cu o unghie mare, lată, murdară. Încă se mai tem de mine! Dacă plec şi eu, atunci nu se mai tem de nimeni, nu se mai tem deloc de oameni, ei vor stăpâni pământul", şopti aproape şuierând în urechea lui *oncle* Leonida. „Mergem, să fiţi cu ochii în patru, atenţie, cea mai mare atenţie, să nu vă fie frică nici măcar o clipă, ei ştiu când oamenilor le e frică, chiar în clipa asta li se înibârligă coada şi haţ, sunt la beregata noastră". Îşi roti ochii ca pe două lentile ale unui nemaivăzut aparat, „să mergem, domnilor, să traversăm bolgia" şi o luă înainte de unul singur, încredinţat că va fi urmat fără crâcnire. După o clipă, două de cumpănă, Ermil şi Leonida Soroceanu îl urmară grăbind pasul şi numai pentru că în colţul străzii îşi făcuse din nou apariţia dulăul flocos, roşcovan şi inteligent, de astă dată având în preajmă doi căţelandri cenuşii, gunoieri ai maidanelor, care se foiau pe lângă zid, aruncând câte o privire înspre ei, o secundă doar, însă îndeajuns pentru a-i face să simtă peste obraz lumina galbenă a irişilor câineşti.

Călăuza lor mormăia în surdină cuvinte al căror înţeles era de nepătruns, îşi strângea la fiecare pas mantaua în jurul taipului sfrijit, smucea fularul atârnând prin zoaie, apoi ridica umerii şi braţele în semn de neputinţă, războindu-se poate cu trecutul său pe care l-ar fi schimbat, însă cine ar fi garantat o mai bună întrebuinţare? Străbătură câteva curţi dosnice, în care zăpada se topise cu totul lăsând privirii smocuri de iarbă cenuşie şi pietre de râu. Gardurile negre erau aproape putrede, picurii luceau în soarele moale, părea să se apropie primăvara, lucru cu totul neadevărat, însă îngrămădeala de case, de garduri, Mulţimea de streşini de unde curgea apa zăpezilor de demult genera un microclimat cu totul deosebit de restul oraşului, provocând chiar şi acea stare de enervare osteneală a zilelor de martie: capete de pisici tărcate ude se arătau în lucarnele sparte, cu privirea nepăsătoa leneşă, absentă. „Pisicile se ataşează de case, nu de meni. În casele părăsite, după mulţi ani, vei găsi înti deauna o mâţă. Sau măcar hoitul ei. Se vor prăsi şi coborî din poduri în camere, în pivniţe deja au intrat, vor stăpâni casele şi *ei*, câinii, străzile, grădinile. Aici bine, pentru noi deocamdată e bine, mergem prin curţi lor, nu le interesează. Numai să nu intrăm în case. Vn să intrăm?" Era o întrebare chiar prostească, ori

poate şireată. Ermil dădu energic din cap, „ce să căutăm, suntem hoţi, noi avem treabă, trebuie să ajungem Prefectură, domnule…” „Vergii, domnu’ Vergii. În tinerei am umblat cu circul «Merlin», poate aţi auzit, dumnei voastră domnu’, că vă văd mai în etate (Ermil simţi cui *oncle* se crispează, poate din cauza durerii, poate altceva), aşa m-am apropiat de animale. Cu vremej înţelegeţi, şi domnu’ mai tânăr poate să priceapă, dl singurătate, de bătrâneţe, de frică, de toate la un lo*c în* făcut chiar o pasiune. Şi uite unde am ajuns, domnile* Aş putea să vă spun că e din dragoste, e o vină, ştiu bint dar e din dragoste, dacă nu era din această cauză, aşi putut observa la timp, dar dragostea te orbeşte…”

— Din dragoste pentru un câine şi pentru un guzgan? se auzi vocea hârâită, iritată a bătrânului actor. Cine să f creadă, cine poate să te creadă?! Doar nu poţi să fii or» din dragoste pentru o javră, nu?

— Totul se poate, absolut totul se poate din drago» Ea vine din singurătate. Şi parcă dumneata nu ştii că îl există dragoste *în doi*. Ea e o proiecţie, atâta tot, te iubea pe tine, celălalt e doar îmbrăcat cu sufletul, cu dorinţe» cu calităţile ce i le dăruieşti. Şi ea durează atât cât hainei se potrivesc, cât nu rămân mici sau cât nu se tocesc, J nu se zdrenţuiesc. Oare n-aţi văzut câini îmbrăcaţi

Eugkn Uriq «*Agentându-i pe barbari* am văzut. Câinii sunt nişte copii, chiar în oraşul ăsta sunt oameni care nu văd nicio diferenţă, ba chiar îi consideră mai buni, nu doar înlocuiesc pruncii, sunt chiar odraslele. Frate soare, lună soră, totul, chiar şi omul are suflet.

Apoi prefăcut, meditativ, „Da, e un păcat, dar dintre cele uşoare. Oare voi fi iertat?”. Vergii rămăsese cu privirea pierdută în cine ştie ce ungher năpădit de păianjeni, acum când geamurile şi uşile fuseseră sparte şi totul jefuit, până la ultima cârpă, de soldaţi, de tâlhari, de cei în nevoie, de cei curioşi, de trecători ca şi ei, în locul mobilelor şi al fleacurilor uitate sau lepădate de stăpâni îşi făcuseră casă, culcuşul, vizuina, toate la vedere, gâzele şi dihăniile ce altfel trăiesc pe lângă noi şi care se feresc din calea privirii noastre, vietăţi cu o viaţă paralelă, necunoscută, care ştiau că nu trebuie să-i deranjeze pe oameni, să se arate măcar în calea lor, pentru că vor fi stârpite, nu atât din necesitate cât dintr-o firească pornire: nimeni nu trebuie să încalce „terenul de vânătoare” al altcuiva. „N-ar fi mai bine să ne grăbim, domnule Vergii, dacă o să tândălim aşa, nu mai ajungem azi în Centru. Şi suntem aşteptaţi, e o chestiune delicată, înţelegeţi…”

„Eram sigur, mormăi Vergii, eram sigur că pe nimeni nu interesează suferinţa mea. Dar nici nu vă daţi seama câte lucruri se vor întâmpla din cauza neglijenţei mele. Diavolul ăla roşcovan împreună cu celălalt împieliţat, ce e al lui e al lui, e deştept foc guzganul, l-am învăţat să numere şi să se dea peste cap, când râde îşi dezveleşte dinţii, uite-aşa” – şi arătă ridicându-şi cu două degete buza de sus, dezvelindu-şi incisivii şi caninii gălbui, ferestruiţi, de om bătrân, cum rânjeşte pupilul său. «Ştiu, l-am văzut, e scârbos, de-a dreptul o dihanie scârboasă, dacă-l mai văd, îl stropesc cu benzină şi-i dau foc…” se repezi Ermil iar călăuza lor clătină din cap, „He, he, să nu faceţi asta, o să daţi foc la tot oraşul, n-aţi văzut niciodată cum fi un şobolan îngrozit, ca din puşcă ţâşneşte şi o ia

EIIGKN URICARu razna, una-două aprinde maghernţele, ce vă închipuiţi Mai bine lăsaţi i, cel puţin e un guzgan inteligent, garantez pentru asta, decât să vină unul tâmpit şi necivilizat în locul lui, mai bine cu ăsta. Roata s-a întors, domnilor, e vremea lor acum, noi, oamenii, nu avem încotro, trebuie să învăţăm din experienţa lor şi să încercăm să ne descurcăm. Cum au putut ei, o să putem şi noi. Suntem fiinţe inteligente cu toţii, ce naiba”.

Trecură în grabă pe lângă nişte case pitice din paiantă, îngrămădite toate în jurul unei cârciumi cu obloane negre, dinăuntru venea un miros acru de vin oţetit, bălţi aproape îngheţate, roşcate, doage azvârlite în mijlocul drumului, hornul rece şi cioburi, milioane de cioburi împrăştiate în jur. Firma groasă „La omu’ rău cu vinu’ bun” rămăsese înfiptă bine în tocurile de lemn, trufaşă şi singuratecă. „Pe aici au trecut turcii, ei nu beau, dar strică. Au stricat tot şi până la urmă au şi băut. Un turc mort e mai bun decât unul treaz, iar unul treaz e mai bun decât unul beat mort. Cârciumarul le-a dat de băut ca să nu mai strice, ei s-au apucat de băut şi din cauza aia au sfărâmat tot. A rămas în camere şi după o zi şi o noapte au venit câinii şi l-au alungat. Poate nu-l alungau, dar stătea în mijlocul uliţii, chiar aici, şi aduna într-o găleată vinul vărsat în baltă. Îşi scosese cămaşa de pe el, o muia în baltă şi apoi o storcea cu amândouă mâinile până se făcea din nou albă şi uscată. Javrele au aşteptat să se întunece, s-au apropiat încet, din toate părţile, mârâiau încet, câte unul mai îndrăzneţ se repezea aproape în joacă şi clănţănea din fălci chiar la urechea lui, se strângeau din ce în ce în ce mai aproape până când omul a priceput că nu-i de glumă, şi-a luat găleata şi a plecat. Cred că înăuntru stau acum nişte

căţei, i-am văzut de câteva ori pe aici, unul cu coada tăiată şi ceilalţi doi sunt mărunţei şi flocoşi ca nişte vulpi corcite. S-a terminat şi cu strada asta. În căsuţe nu mai stă nimeni, şi ce lume era aici, domnilor, ce lume-*Aşteptându-i pe barbari*

Ţigăncuşe, una şi una, numai pân' la douăşcinci de ani, mai mult nu lăsa patronul. El ţinea crâşma, el ţinea şi distracţia. A fost o nebunie când au ajuns soldaţii, să vezi cum stăteau la coadă, disciplinaţi, cu pacheţelul subsuoară, vată, spirt, desinfektion, domnule, ordnung, ce mai. Pentru ofiţeri, separat, pentru gradaţi, separat, pentru soldaţi la fel. Au fost necazuri cu rânduiala, soldaţii sunt mai mulţi, ofiţerii mai puţini, s-a pus program, soldaţii zece minute, subofiţerii un sfert, ofiţerii cel mult o jumătate de oră. Idee modernă, civilizată. Dar după aceea s-a stricat afacerea, au venit alţii, aliaţii lor, s-a schimbat calimera, bătăi cu pumnul, dă-i cu cratiţa-n cap, arde-l cu tesacul, ţigăncile nu mai voiau, ziceau că-s exploatate, de unde aflaseră de vorba asta nu pot să vă spun. Asta până când într-o zi a apărut o javră, cred că diavolul roşcovan l-a trimis, era şi ideea lui, cu botul căscat, cu limba atârnată, cu ochii sticloşi şi umbla năuc, fără să se uite nici într-o parte. S-a dus de-a dreptul la aia de făcea faţă la ofiţeri, s-a căţărat pe fereastră, uite ce mic e pervazul, uite şi dumneata, parcă-i până la genunchiul broaştei, cum zic, s-a căţărat cu ambele labe pe fereastră, şi-a lipit botul de sticlă şi a început să urle. A mai auzit cineva de un câine care-i turbat să şi urle? Nici pomeneală, aici cred că a greşit roşcovanul, n-avea de unde să ştie cum e când turbează, ăla de turbează moare, e omorât, n-are cum să spună în ce fel este. Vă ziceam, îşi lipeşte botul şi trage chelălăituri de se clătinau pereţii. Şi aşa parcă-s de hârtie. Să-i fi văzut atuncea cum au sărit oştenii, care-n izmene, care-n pantalonii atârnaţi, care în c. gol, „turbat" răcneau în limbile lor, ţigăncile după ei fluturându-şi fustele ca un smoc de frunze. Poate l-ar fi omorât ei pe el, dar niciunul n-avea puşca la el şi cu tesacul le era frică, să nu se zgârie şi să-i atingă spuma. În urma lor şi-a făcut apariţia roşcovanul meu, mânca-l-ar turbarea, însoţit de dulăii lui, unii cu zgardă, alţii fără, cei ai mulţi târşâind prin pietre lanţurile cu care fuseseră

EllGKN URICARU

legaţi, pentru că, ştiţi, o mare parte dintre proprietari au plecat în refugiu la repezeală şi şi-au lăsat câinii legaţi, lângă casă. Şi v-am mai spus, câinii se ţin după oameni, pisicile stau lângă case".

Se auziră din nou câteva mârâieli înfundate, o chelălăitură spartă într-un capăt de grădină… „Aha, se bat între ei, las' că-i bine, prea merg cu totul pe-o mână, hai să mergem, domnilor; scurtătură, scurtătură dar e de mers”.

Nici măcar Leonida Soroceanu, bucureştean vechi şi umblat prin toate mahalalele – pe unde nu ajunge un actor către dimineaţă după un chef cu lăutari? – nu îşi putea da seama pe unde se găseau, chiar şi cu oarecare aproximaţie. După ce părăsiseră Calea Călăraşilor, dincolo de Romulus şi Remus, dincolo de Azilul de bătrâni, se încurcaseră într-o înşiruire de grădini şi fundături, de case mici, de curţi interioare cu balcoane de lemn, cu streşini apropiate, care vara trebuiau să fie năpădite de urzici groase, de un verde-roşcat, de păpădii şi troscot, de smocuri de pătlagină. Dar acum era început de an, zăpadă murdară, într-un loc mai ferit, cu gheaţă şi lunecuş, într-altul mai cald, cu noroi şi fleşcăială, cu atâta murdărie strânsă de peste an, acoperită de omăt şi apoi dintr-odată ieşită la lumină, încât credeai că totul, casele părăsite, gardurile proptite în dulapi de scândură dată cu păcură, pomii negri, săraci şi umezi, bucăţile de turbă şi lobdele verzi, tăiate la metai din lemn prost, pentru nevoiaşi, totul este cuprins de o mâzgă nesfârşită, de o mare mlaştină ce pute, în care se văd numai urmele câinilor, pisicilor, fire de păr şi de scame, fecale alburii, oscioare şi cârpe. Vergii, călăuza lor, reuşise să-i convingă de gravitatea situaţiei, oare cine şi-ar fi permis să răzbească înspre Palat, chiar ziua, aşa cum încercau ei, acum, după trecerea generalului Moarte pe străzile principale, în vreme ce restul, tot hăţişu' de hudiţe, fundături, intrări şi maidane gâtuite trecuse I stăpânirea diavolului roşcovan şi a haitei sale, urmele

Aşteptându-i pe barbari stăpânirii lor fiindu-le arătate cu limpezime chiar de omuleţul acela ciudat, cu ochii mari, aproape căzând în afară? I se încredinţaseră încetul cu încetul, oprindu-se şi ascultând cu urechile ciulite, cu toate simţurile încordate, viziunea unei haite de câini vagabonzi care să-i înconjoare, să-i înghesuie în colţul unui zid, să-i sfâşie încetul cu încetul, aproape în joacă, îi făcea să stea încordaţi, cu nervii vibrând, tresărind la fiecare foşnet, la fiecare scârţâitură de geam pe care vântul călduţ îl izbea de canat. „Uite, aici, chiar aici s-a întâmplat”, zise Vergii arătând un soi de piaţetă în faţa lor, înconjurată de prăvălii modeste, cu uşi galbene şi verzi, în care intrai direct din stradă şi deasupra capului zăngănea clopoţelul. Erau dughene în care nu veneau decât cei din împrejurimi, în unele se

vindeau pâini mici, crestate, chifle, cornuri, covrigi săraţi laolaltă cu bomboane şi susan, alături găseai din nou zaharicale şi vanilii, scorţişoară, cuişoare, ienibahar, roşcove, agică turcească, ciupliţă bulgărească, anason şi cofeturi. Găseai aţă şi panglici, gaz, sare, carne de oaie, pingele şi cuie de lemn, măsline şi hamsii, gâturi de porc, piper, ardei pe sfoară, pui jumuliţi şi măruntaie înotând în zeama lor, lucind a grăsime. „Aici s-a întâmplat prima dată când şi-au dat seama că nu e de glumit cu potăile. ziua aceea şi-a luat lumea tălpăşiţa, golindu-se căşile, erau, câte două pe zi. Cum vedeai că în curte umblă teleleu tot felul de javre însemna că au mai pus mâna pe° casă. Aveau răbdare scârnăviile, încetul cu încetul, casă cu casă, grădină cu grădină, nici nu era prea greu, cum începeau să se plimbe în jos şi-n sus prin faţa casei omul şi dădea seama, strângea ce avea prin casă în boccele şi valea. Dacă întârzia, dacă o lungea, se făcea că nu pricepe, intâi îşi găsea orătăniile sugrumate în curte, apoi aduse Pe prag, dimineaţa când ieşea din casă se împiedica de e-e, călca pe ţeapăn. Dacă nici atunci nu pricepea, nu-i dădea bătaie cu împachetatul, animalele astea afurisite

Eugen Uricaru trimit câte o jăvruţă mică, de stă ascunsă după poartă, stă toată ziua, fără să mănânce, fără să horpăie o gură de apă şi nu-şi ia ochii de la casă. Poţi să te duci la el, să-i dai cu piciorul în pântec, să-l loveşti cu piatra, să-l croieşti cu coada furcii, nimic. Scheaună, mârâie, dar nu se mişcă. Cred că îi e mai frică de roşcovanul meu decât de orice altceva pe pământ. Stă, se uită şi noaptea vin în jurul casei şi încep să urle, să dea cu laba în uşă, îi auzi cum cotrobăie prin şopron, cum se suie pe magazie, cum intră prin gura podului şi zdupăie de parcă s-ar împreună acolo. Dacă ieşi în prag nu vezi decât ochii cum le sticlesc, îi auzi cum mârâie, le simţi mirosul de blană udă, dar nu-i poţi vedea, sunt doar nişte umbre, nişte păreri şi începe capul să-ţi vuiască, dacă nu cumva javrele sunt în tine şi din cauza războiului, a necazurilor, a fricii şi a descumpănirii tocmai ies la iveală. Tu le cauţi noaptea primprejur şi ele sunt în casă, sunt în tine, în capul, în sufletul tău. Desigur asta nu este decât o închipuire, dar ce să-i faci, închipuire dar *este*”.

„Şi ce spuneaţi că s-a petrecut aici?”, zise Ermil tot cercetând vitrinele goale, rafturile galbene, pustii, cârligeki de carne, lucitoare, uscate, obloanele crăpate, ca şi multă dintre firme şi geamuri.

„Ştiţi cum se întâmplă într-o asemenea situaţie – erau cuvinte

degeaba, cum avea să ştie «cum se întâmplă» dacă niciodată nu li se mai întâmplase aşa ceva – întâi dispari carnea. Oamenii stăteau la coadă, la noi întotdeauna şi găseşte cineva să spună că trebuie să se aducă, nu şi poate să ne lase aşa şi de vorbele lui se agăţau mai tare decât de cârligele goale dinăuntai. Zile întregi au st» aşa, după câteva ore ieşea măcelaail din spatele prăvăliei, îmbrăcat în palton negru, cu pălărie tare, ca să le arate <*M* merge cu tot dinadinsul cu treburi în oraş şi le spuneş «astăzi nu este carne, poate mâine». De ce le spunea «poatt mâine» numai el ştia. Nici a doua zi carne nu era şi i*

heteptându-i pe barbari ieşea măcelarul plictisit, dezamăgit, cine ştie adevărul unui negustor, şi spunea acelaşi lucru. După câteva zile n-a mai ieşit, nici măcar oblonul nu-l mai ridica. De fapt nimeni nu-l mai vedea, nici pe stradă, nici la cârciumă, nicăieri, între timp a început coada la pâine, în capătul celălalt al pieţei, adică exact aici, şi Vergii arătă cu amândouă mâinile locul în care stăteau. Câinii deja apăruseră, se învârtiseră un timp în jurul cozii de la măcelărie, s-au lăsat păgubaşi văzând oblonul tras. Se mai repezeau în joacă la câte cineva să-i smulgă pâinea din mână, dacă tot nu reuşeau să o ia toată, măcar să-şi înfigă colţii, să simtă îndeaproape cum mirosea. Suflete sărmane şi ei. Întâi nu se repezeau decât la bătrâni, apoi au devenit mai îndrăzneţi şi câte doi-trei înconjurau pe câte cineva, alegeau ei din ochi, se învârteau ca nebunii, ca turbaţii în cerc şi dintr-odată „haţ” rămânea fără pâine. Cei mai răi sunt ăştia mărunţi, cu coada mare, cu bot de vulpe şi urechi gălbui, ascuţite. Potăi, corcituri, de aia sunt aşa de răi. Şi în ziua aceea, când şi-au dat seama că nu mai este cale de întoarcere, că mahalaua, oraşul e al lor, s-a întâmplat aşa: măcelarul s-a aşezat ca toată lumea la coadă la pâine. Nu zicea nimic, purta tot paltonul negru, tot pălăria tare, cu coş împletit, gol ca sufletul lui. Toată lumea ştia că e ticălos, că nu se poate să nu mai aibă el carne, măcar ciolane Pentru supă, noaptea se mai auzea câte o căruţă intrând în curtea dosnică, dar ce să faci. Taci şi înghiţi în sec, te rogi să nu se facă mai frig şi să ajungă pâinea până la tine. Javrele au apărut ca din pământ, de după garduri, Prelingându-se pe lângă ziduri, zdupăind prin porţile lăsate Pe-o rână. S-au învârtit ce s-au învârtit în jurul oamenilor, Se mai hărăţeau potăile printre picioarele celor ce stăteau Sclintiţi, cu ochii lipiţi de oblonul brutăriei, până când au reuşit să-l cuprindă pe toate părţile pe omul nostru. ai cât, mai mâr, mai o hămăitură, mai o muşcătură în P°alele paltonului, o izbitură cu toată puterea în genunchi.

J

Eugen Uricam la virtutea ciobanului, ştiţi dumneavoastră, l-au scos din rând. Măcelarul se învârtea speriat, încerca să-i repeadă, mai dădea cu cizma în coaste, în burtă, câinii o ţineay pe-a lor. Oamenii se uitau cu coada ochiului, alţii de-a dreptul, dar nu se băgau, de ce s-ar fi băgat dacă el ni zicea nimic, nu striga după ajutor. Se putea prea bine să nu ceară ajutor pentru ca să nu rămână dator cuiva, ştiţi cum e omul, te scoate din rahat şi după aceea vrea să-l duci în spinare cât o trăi, mă rog, şi încetişor, încetişor l-au dus în capătul celălalt al pieţei, adică aici. Dulăii st obrăzniciseră de-a dreptul, unii săreau până îi ajungeau cu labele pe umeri, în piept, se auzeau bufniturile, era cam alunecuş, se repezeau scheunând şi după aceea, buf, la pământ, pe gheaţă. Nu se vedea mai nimic, parcă înnebuniseră, se învârteau, se răsuceau, făceau tumbe în aer cu cozile fâlfâind, apoi, dintr-odată, nu s-a mai înţeles nimic. S-a auzit un urlet, putea să fie al lor, putea să fie al lui, un urlet de-ţi îngheţa sângele în vine, te făceai mic pe dinăuntru şi se răcea carnea, îţi înţepenea gâtul şi obrazul. Măcelarul a căzut jos, ei l-au trântit, a fost o învălmăşeală cumplită, mârâituri, bucăţi de stofă şi de blană săreau de parcă le-ar fi aruncat cineva, ca la o despăduchere. Adevărul este că şi oamenii s-au mişcat greu, cine să fie ăla să-şi lase locul la coadă, unii veniseră de cu noapte cu scăunelul, până la urmă s-au urnit. Au început să strige „Huo, teo, marş”, care cum apuca. Javrelor nici că le păsa erau un ghem de carne vie şi aţâţată, boturi, dinţi albi cozi şi labe, gheare, ochi roşii, blănuri umede, asudate Au dat cu picioarele, cu bucăţi de gheaţă, cu scăunelele care cu ce avea, până la urmă ghemul s-a rostogolit, încO lăcit, încurcat, scheunând, mârâind, ca un boţ de araitopită şi în urma lui prin zăpadă se vedeau bucăţi I hainele lui, şorţul de măcelar plin de pete, se vede ci purta pe sub palton, de aici i s-o fi tras, potăile auntf ascuţită, şi atât. Nimic altceva. Nici urmă de măcelar, *o*

Aşteptându-i pe barbari fugit din miezul ghemului, l-au făcut fărâme, l-au dus cu ei în rostogolirea lor? Cine să ştie. Unii au spus că şorţul lepădat în zăpadă era dovada că măcelarul făcea tăieri noaptea şi că Dumnezeu nu bate cu ciomagul. Alţii că ar fi chiar sângele lui, ce sfârşit îngrozitor, domnilor, să te termini în burta javrelor. Poate s-ar fi aflat mai multe, însă s-a auzit huruitul oblonului şi toată lumea a luat-o la fugă să-şi găsească locul la rând sau dacă se poate să-şi facă rost de unul mai bun, mai în faţă. Chiar de a doua zi s-a văzut limpede că

mahalaua e a dulăilor, nici nu se mai sinchiseau de noi, treceau agale, miroseau, unii mai ridicau şi piciorul, cine ar fi îndrăznit să se mişte după cele întâmplate în ajun, şi după ce lumea capătă pâinea, li se face partea cuvenită. În ordine şi disciplină”.

Drumul continua. Erau murdari şi osteniţi, Leonida bombănea „suntem nişte proşti, ne-am luat după nebunul ăsta, trebuia să luăm tramvaiul, eram de mult la Prefectură, domnul Berzea ne-aşteaptă, cât crezi că o să ne mai aştepte, hai?”. În vreme ce vorbea, faţa i se strâmba într-un rictus necontrolat, era limpede că suferea, din cauza frigului rana nu prindea coajă, sângerarea se oprise, datorită zăpezii însă crestătura rămânea deschisă, zmeurie. Traversară nişte magazii, antrepozite mirosind dulceag a murdărie de şoarece, desigur în jur viaţa colcăia nevăzută, cenuşie, subterană, însă pentru ei nu mai rămăsese nimic. Cu câteva zile înainte trecuseră pe aici oamenii generalului Mackensen şi confiscaseră tot, se găseau în marile depozite ale Halelor Traian, foarte aproape de Calea Victoriei, aproape – faţă de cât străbătuseră, mai aveau ceva de mers, Poate zona era cea mai periclitată, plină de capcane şi primejdii. Aici nu mai e stăpân deplin roşcovanul domnului Vergii, ci alte haite, se produc ciocniri fioroase cu sfâşieri de pântece, cu adevărate acte de caizime, „dacă vă închipuiţi că animalele sunt în stare de aşa ceva, însă.

Eugen Uricaru spunea domnul Vergii, vom trece peste toate, să ne apropiem de ţintă”.

Le-a arătat astfel o casă înconjurată de tufe tunse, sârmoase, „vedeţi, acolo se află încă nişte oameni, nimeni nu ştie câţi sunt, cine sunt. De peste o lună de zile n-a ieşit nimeni de acolo, n-a intrat nimeni. Noaptea se aud voci, zgomote, cineva cară mobila, sparge vesela, puţin, puţin au înnebunit, e de crezut, să stai atâta vreme închis poate nu e mare lucru, dar să ştii că eşti pândit, că câte aşteaptă să ieşi în stradă, asta te face să-ţi pierzi minţile, nu credeţi?”. Stăteau pitiţi după un gard pe jumătate dărâmat, trebuiau să traverseze un maidan pe toată lungimea lui, locul era pustiu, însă le spusese călăuza lor că e primejdios, „vom fi o vreme la vedere, dar cu puţin noroc…”. Aşteptau cine ştie ce semne doar de Vergii cunoscute, semne care să le arate că se poate trece, acesta le arăta cu degetul negru şi murdar locurile în care stăteau ascunşi câinii, „acolo, şi acolo, nu vedeţi, cum nu vedeţi, le strălucesc dinţii”. Ermil se întreba cum pot să le strălucească dinţii când lumina era atât de palidă, un ban de ceară ce aluneca pe deasupra

streşinilor negre. „Trebuie să aşteptăm să treacă jigodia aia mică, până nu trece coteiul, javrele stau cu ochii în patru şi urechile ciulite. După aceea se mai lasă cu botul pe labe, mai trec cu vederea. O lasă în seama guzganilor, numai sitele noi cern bine, ce pretenţii poţi să ai, tot oraşul e pe mâna lor de mai bine de o lună şi s-au cam săturat, obişnuinţa, domnilor, obişnuinţa înlocuieşte natura!”

Au stat destul de mult lipiţi de scândurile mâncate de carii şi de apa ploilor, aveau un miros dulceag, amintindu-i de lada cu cărţi şi vechituri de acasă. La fel mirosea şi acolo, intra în ladă ascunzându-se de toţi ceilalţi, stătea ghemuit ca şi acum, acolo era însă cald, aproape înăbuşi tor, pe când aici totul era ostil, umed, rece. Fuga, teama, ascunzişul, omul ciudat de lângă ei care de fapt îi stăpânea *tdeptându-i pe barbari* cu gesturile sale necontrolate, cu fuga continuă a globilor mari, albaştri, apoşi, apăsarea, pustiul, dezastrul din jur, totul îi producea o greaţă violentă, ar fi vrut să vomite chiar acolo unde se găsea, nici nu ştia ce îl opreşte, strângea din dinţi, urmărind cum îi amorţesc picioarele, cum încetul cu încetul nu-şi mai simte jumătate din trup, propunându-şi ca atunci când amorţeala va creşte până la stomac, să-i dea drumul, urât, scârbos, murdar, însă absolut necesar.

„Cum s-a ajuns în halul ăsta? Cum s-a ajuns? Asta mă întrebaţi? Dar e firesc, domnul meu, e *natural*. În fiecare oraş, în fiecare loc unde s-au strâns să trăiască laolaltă oamenii se află şi *ei*. Dumneata ştii că sunt oraşe în care numărul animalelor întrece pe cel al oamenilor? De fapt, nici nu este adevărat că *oraşele* sunt ale oamenilor. Sunt invenţia, creaţia lor, însă aparţin câinilor, pisicilor, guzganilor. Oamenii muncesc să-i hrănească pe ei. Dacă nu le-ar da de mâncare la vreme, îndestulător, *ei* ar ieşi în stradă, ar intra în case. În fond, şi-ar cere dreptul. Singurul lucru ce mai rămăsese în picioare din toată ordinea pe care îşi închipuie oamenii că o aplică lumii este că la vedere, la vederea lor, bineînţeles, oamenii decid. Ridică o casă, dărâmă o casă, taie o stradă, o luminează, o întunecă. În clipa în care au părăsit oraşul, totul, dar absolut totul intră în stăpânirea *lor*. Oraşul a devenit terenul lor de vânătoare. Simplu ca bună-ziua”. Ermil nu auzise întrebarea lui *oncle* Leonida, poate nici n-o pusese şi numai călăuza lor o inventase, pentru a-şi exprima teoria pe cât de naivă pe atât în stare să se adeverească.

— Şi ei, *ei* vor fi cei care vor stăpâni în continuare, ei vor fi noii locuitori?

Vergii îl privi uşor dispreţuitor, ca şi cum ar fi spus, ia uite cum se bagă şi tineretul în chestiunile serioase, de-a dreptul fără nicio pregătire, fără nicio dovadă de Aspect. Strâmbă din colţul gurii, „Nu cred, tinere, nu prea

L

Eikâkn UrjH

cred. Au o viaţă prea scurtă şi prea dezordonată. Apşi dacă stăm să ne gândim bine, oraşul propriu-zis nu-i făcu, chiar pentru *ei*. Adevărul este că oamenii trăiesc cu ei în «simbioză», cred că ştii ce-i aia”. Ermil dădu din cap, amor. Ţeala urca încet către punctul critic, nu ştia ce-i ace” simbioză, dar voia să-l grăbească să spună ce are de spus după aceea o să-i treacă cheful. „Şi e/sunt pândiţi la rândul lor. Odată ajunşi stăpâni, îşi găsesc automat adversarul acela pe care îl hrănesc, îl poartă, îi creează toate condiţiile pentru a-l întări, pentru a-l face gata să-i distrugă şi să ia locul. E o cale fără întoarcere, domnilor. Când Moar» şi aţi văzut-o pe străzi cum se plimba, când Moartea se află în vârful piramidei, atunci sensul evoluţiei este invdi cea mai bună formă de manifestare a vieţii este forma inferioară, nu cea superioară. Protozoarul – iată cine are cele mai multe şanse când Moartea umblă călare pe bulevarde. Noi, oamenii, suntem prea încâlciţi, prea complicaţi pentru a conduce o astfel de ierarhie”.

Începu să se întunece, frigul deveni pătrunzător, din cauza umezelii, din cauza puţinătăţii luminii. Umbrele se întindeau lungi şi încâlcite, se suprapuneau, se pierdeau unele în altele, ascunzând adevăratele contururi ale lucrurilor şi chiar marginea lor. Era ca şi cum ar fi trecut multă vreme peste lume, ca şi cum amorţeala ce-l cuprinsese pe Ermil se răspândise în tot ce era viu.

— Şi cine le va lua locul ăstora? întrebă *oncle* Leonida, iar când rostise *ăstora* se lipi şi mai tare de gard, parcă pentru a simţi ceva bine înfipt în pământ prin apropiere „Ce faci, omule, se dărâmă, dăm de dracu’!” ţipă sau aproape ţipă Vergii, călăuza, şi, pe neaşteptate, o luă la fugstrângându-şi mantaua jerpelită cu mâinile, făcea paşi mari, aproape ţopăia, îşi vârâse capul între umeri, se vedeau numai urechile ca două frunze galbene fluturând. *Ond1* Leonida împinse şi mai tare în gard, acesta scârţâi îndelung* plângăreţ, „hai, băiete, să trecem odată, m-am săturat!

Aşteptându-i pe barbari

L

fiu al naibii dacă nu m-am săturat!” şi îl apucă de umăr pe Ermil care era palid, aproape verzui la faţă, cu ochii roşii *a* de iepure albinos, „hai, îţi spun, s-ar putea să aibă dreptate nebunul, până acum i-am dat dreptate şi am zăcut în balta asta de frica javrelor, de ce să nu i-o dăm şi de acum? N-ai auzit, sunt mai mulţi ca noi, «sunt stăpânii oraşului, acum noi trebuie să mergem pe lângă ziduri, pe lângă şanţuri, să ciulim urechile. Hai, băiete, hai că ne aşteaptă domnu’ Berzea”. Şi aproape îl târî afară din ascunzătoarea ce cu vremea se încălzise, ca orice alt culcuş.

Ermil fugea alături de bătrânul actor, cu dinţii strânşi, simţind cerul gurii ars de acid, era tot o convulsie, avea impresia că guzganul albastru se repezise în stomacul său şi căuta să-şi facă loc, încăpăţânat, neîndurător.

La jumătatea zidului auziră în spate câteva lătrături răguşite, înrăite de lunga tăcere ce domnise până atunci, *oncle* Leonida vru să se întoarcă, să vadă. Parcă presimţind ceea ce vrea să facă, Vergii începu să urle: „Nuuu, nu te uita, nu te uita îndărăt, fugi, aleargă cât poţi şi nu privi înapoi”. Stătea căţărat pe o muchie de zid, gata să sară de partea cealaltă, să se facă nevăzut. *Oncle* înteţi pasul, aproape îl ţâra pe Ermil încleştându-şi mâna de umărul slab şi colţuros, „Mai bine ar veni să mă ajute nebunu’ dracului”, mormăia bătrânul actor printre dinţi, respira greu şi nu putea înţelege ce se întâmplă cu nepotul său atât de tânăr şi atât de viguros totuşi.

Când s-au văzut dincolo de zid, o poartă de me-talverde cu un herb bătut cu ciocanul în relief, s-a închis în spatele lor, îşi dădură seama că situaţia nu se schimbase. În colţul zidului se vedea reclama unei vinarii de mahala cu table vopsite în galben şi maro iar în spatele lor se auzeau lătrăturile, poate ale aceleiaşi haite de câini. Se găseau în vechiul loc, cam în acelaşi loc unde le ieşise în Cale omul cu privirea rătăcită iar el era într-adevăr acolo, bâlă-şi picioarele, răsucindu-şi ochii, la fel de

El GKN

speriat, întorcându-se din când în când către dulăii fi dincolo, arătându-le un pumn mic, scheletic, un te subţire şi păros, jalnic.

Oncle Leonida îşi trase răsuflarea, privi în lungul stf. zii, era pustie, recunoştea, „fir-ar să fie, tot Calea Călăraşilor ne-a învârtit în cerc” şi scoase un oftat de uşurare, totul nu fusese decât o *prostie*, poate nebunul ăsta care lucrai la circ le făcuse cine ştie ce

demonstraţie de hipnotism sau chiar cumberlandism, într-adevăr, şi-a găsit proştii. Se apropie de el, aproape că îi atingea tocul scâlciata bocancului, „Ascultă, domnule, dacă îţi ard vreo câtek în spinare, o să-ţi convină?”

Vergii dădu din picioare ca un copil, ceva îl disş nemaipomenit de partea cealaltă a zidului. „Roşcovani meu îl chelfăneşte pe cotei, a început zâzania, ia te uş ce-l mai flocăieşte, numai petice, dom’le, pe onoarea mei. Apoi se întoarse către *oncle* Leonida şi cu un aer *um* preocupat îi spuse: „Cum ziceaţi, cine o să vină după *U* Cum cine? Păduchii! Şi după ăştia vine tifosul, norrrl. nu? Tifosul e o stare primitivă, deci superioară. TifoiM Moartea, alfa şi omega, începutul şi sfârşitul” şi, pe ne* teptate, începu să îngâne popeşte, pe nas, ridicându» braţele deasupra creştetului, cu mânecile fluturând: suunt aaalfa şi ooomegaa, începutuuul şi sfâââârşituPB

Oncle Leonida auzi un sunet spart, o bolborosear o duhoare acră îi umplu nările. Ermil voma cu frunP rezemată de zid, cu mâinile proptite în tencuiala ce nu» încovoiat, cu umerii tresăltând neputincioşi.

Se îndepărtă câţiva paşi din pudicitate, din scă» privi în susul şi în josul străzii, dacă socotea binea aveau decât o jumătate de oră de mers, o să ţină mijloc străzii, pot să vină şi câinii şi călăreţii lui Mackensen. H ajunge la Prefectura Capitalei, acolo unde sunt aştepH Tot ce se petrecuse până atunci nu fusese decât o *prow* îi dusese de nas ţăcănitul ăla de la circ, ce prostie, domr

Aşteptându-i pe barbari să asculte el de unul ce de la o poştă se vede că nu-i întreg la cap, îi fug ochii ca la roata norocului. „Hai, Ermile dragă, hai, băiete, e târziu, mă-nţelegi, ne aşteaptă domnu’ Berzea, mai avem doi paşi şi suntem în Calea Victoriei, las’ că-ţi trece pe drum, e aerul mai curat pe drum…”

— Auzi ce spune, hi, hi, auzi ce spune bătrânul, că e aerul mai curat. Eu v-am adus până aici, mai departe nu merg. Acolo e ultimul cerc, înţelegi, acolo se chinuie *trădătorii*, tinere, n-ai ce căuta acolo. Eşti prea tânăr ca să fi apucat să trădezi, lasă-l pe el să se ducă, el e bătrân, el e uns cu toate alifiile, lasă-l pe el, tu n-ai ce căuta!

Vergii călăuza stătea deasupra lui Ermil, întins pe muchia zidului, îşi întinsese gâtul în jos şi căpăţâna atârna ca o măciulie de mac, „Nu te du, tinere, tu n-ai avut vreme să ajungi ca el, ce să cauţi tu acolo, acolo e ultima bolgie, cea mai neagră, cea mai afundă. Rămâi aici

cu roşcovanul, cu prietenul meu guzganul, rămâi cu noi, o să ne împăcăm până la urmă şi cu ei. Nu simţi, au tăcut, nu se mai aud, ştii de ce, ştii de ce au tăcut?”

Ermil, sprijinit în mâini, ridică privirea şi o întâlni pe aceea a călăuzei lor de până atunci. Era clară. „Au tăcut pentru că simt şi ei primejdia. Se apropie gâzele, insectele. Vine tifosul, tinere. Vine sfârşitul”. Şi, brusc, începu iar să îngâne: „El e aaalfa şi ooomega, îâânceputul şi sfâââârşitul”. Ermil se desprinse de zid, se dădu câţiva paşi îndărăt, totul era jalnic şi înspăimântător, parcă atunci descoperea dizarmonia, zdrenţele, jegul, plăgile şi urâţenia celui întins Pe creasta zidului, „Cum dumnezeu s-au întâmplat toate astea, ce-a fost cu mine, ce-a fost cu *onclei*

Oncle Leonida îl strigă, „Hai, băiete, e târziu, mă-n-ţelegi, n-a fost nimic. A fost doar o *prostie*. Un circar şi-a bătut joc de noi. Când eram mai tânăr am văzut chestii şi toai şi. Mă mir că nu mi-am dat seama când a zis că a fost la circul Merlin. Acolo aproape că învăţasem şi eu să fac chestii de astea, m-am lăsat la timp, nu e prea faimos.

Eugen Uricaru înţelegi, *să te bazezi pe şmecherie şi pe slăbiciunea omenească*. Să ne grăbim, băiete, e târziu!”

Făcură în tăcere o bucată bună de drum când Ermil, pe neaşteptate, îl opri în mijlocul străzii pe oncleleonida, îl privi drept în ochii săi ce văzuseră multe şi îl întrebă: „Cum se face că e *târziu*, *mon oncle*, dacă totul a fost o *prostie*, *o şmecherie*. De ce s-a făcut *târziu*. Unde s-a dus timpul? O iluzie nu are nevoie de timpul nostru –, ea are timpul său care ni-l impune, ni-l bagă cu de-a sila în suflet. Dar timpul nostru rămâne neatins, unde se află timpul nostru, unde s-a dus, *mon onclei*

Şi pentru că, de fapt, nu avea nevoie de un răspuns, o porni singur înainte, lăsându-l pe Leonida Soroceanu descumpănit, plin de uimire şi apoi încetul cu încetul înspăimântat. În tot lungul străzii, de jur-împrejur era pustiu, aşa cum trebuia să fie după ce pe acolo trecuse Moartea călare.

VI

DUPĂ CÂTEVA MICI ACŢIUNI, ÎN CARE OAMENII LUI Luca Demian se aruncaseră „tâlhăreşte” asupra câte unui convoi scârţâitor, protejat doar de câţiva Landwehri somnoroşi ori de oboseală, ori de prea multă mâncare, ocuparea satului Gherani părea o răsplată firească a nopţilor de frig, a zilelor de foame, a nesfârşitelor marşuri

încâlcite, fără de rost, în care orice pornire firească – către căldură, către odihnă, înspre un cazan de mâncare adevărată sau un ciubăr cu apă fierbinte în care să-şi lepede jegul strâns de săptămâni – era reprimată fără ezitare. Luca Demian, „Şefu'" după cum se obişnuise lumea să-i spună, uitându-i chiar numele, cu ştiinţă sau fără de voie, umbla în jurul cetei flămânde şi zdrenţuite ca un turbat, se auzea doar zăngănitul cataramelor ori al sabiei de care nu se despărţea nici în somn, poate aşa sunau măselele sale încleştate, obrazul tot căpătase o tăietură aspră, de parcă toată inflexibilitatea hotărârilor şi convingerilor sale nu era altceva decât o emanaţie a Acordării muşchilor feţei. Nu fusese prea greu să-i adune, soldaţi rătăciţi, prizonieri ce apucaseră să fugă, fie din trenuri, fie din lagărele de tranzit, oameni care pierduseră totul şi care umblau năuci prin cătune, prin viile părăsite, dormind în pătule ori în stogurile vechi de ani de zile şi se aceea mirosind permanent a grâu încins ori a mucegai.

Eugen Ukicaru

Mai greu fusese să-i păstreze cel puţin o săptămână strânşi laolaltă, să-i deprindă din nou cu ascultarea faţă de şef, să-i aducă iarăşi la starea aceea de nepăsare pentru propria viaţă, stare deloc de invidiat, însă singura capabilă să-l facă pe om soldat iar pe soldat luptător, în stare să ucidă nu doar pentru a nu fi ucis.

Ceea ce nu reuşise el înfăptuise locul în care îşi stabiliseră tabăra – dacă nişte vizuini căptuşite cu nuiele, coajă de copac şi muşchi puteau fi numite astfel. La început văioaga i s-a părut ciudată, deosebită, asemănătoare cu situaţia în care se găsea, în care se aflau cu toţii. O încâlceală de aluniş creştea pe coama dealurilor dimprejur, ascunzând privirii căldarea în care se găseau. Oare cine s-ar fi încumetat să străbată mlaştina noroioasă care bolborosea necontenit, zvârlind trombe răsucite de mâl, de gaze sulfuroase, trăsnitoare. Un vuiet, ori un şopot? se auzea în orice clipă a zilei şi a nopţii, pământul ofta, fierbea în zemurile lui tulburi, totul era nelinişte, încordare, părea că se pregăteşte de o revărsare înceată dar sigură. Vulcanii noroioşi, nişte fântâni încă pline cu nămol din care ţâşneau jeturi şi bulbuci, alungaseră totul din preajma lor, făcând din zonă un teritoriu lipsit de viaţă, în care doar câteva tufe de dobriţă rezistaseră, nici păsările, nici jivinele încumetându-se, cu atât mai puţin oamenii. Doar ei, Luca Demian şi soldaţii răzleţiţi, prizonierii evadaţi, bărbaţi rămaşi singuri pe lume din cauza nenorocirilor războiului îndrăzniseră să-şi caute

adăpost, ascunziş în acest deşert. Au constatat că e într-adevăr mai cald când peste tot în jur zăpada s-a lăsat greoaie, numai peste bordeiele lor nu. Cu cât săpau mai adânc, cu atât li se părea că e mai bine, mai omenește. Până şi Luca Demian începuse, dar numai câteva zile, doar câteva zile să-şi sape vizuina cât mai adâncă, cât mai îngustă şi mai aproape de căldura ce venea din afund. Parcă îi cuprinsese o boală tăcută, zăceau ascunşi în gropi, dormitând, brusc se apucau de săpa

Aşteptându-i pe barbari aruncând pământul în jur încât de pe muchia dealului puteai crede că nişte cârtiţe uriaşe scormonesc, ridicând muşuroaie negre, brăzdând viroaga cu galerii şi cotloane. Apoi locotenentul îşi dădu seama, dacă vor sta ascunşi în capătul ăla de lume era ca şi când ar fi stat în vreun lagăr. Doar că acolo ar fi trebuit să fie păziţi pe când aici erau îndeajunse frica şi frigul. Înţelese la timp că singur nu-i va putea urni din văgăunile lor, nemţii în niciun caz nu s-ar fi arătat pe dealuri, era atâta pustietate şi sărăcie, încât nici nu socotiseră că merită măcar inspectate locurile. Nu mai sapă nicio palmă de ţărână. Dincolo de peretele lucios al vizuinei se simţea căldura, ca o inimă uriaşă, trimiţând înspre el valuri din pulsaţia ei care se auzea odată cu mugetul bulboanelor noroioase. Trecu pe la fiecare din cei ce stăteau lungiţi în gropi, bărboşi, zdrenţuiţi, aproape epuizaţi, întrebându-i în şoaptă, spre a nu fi auzit de ceilalţi, „câtă merinde mai ai, soldat?” şi aproape de fiecare dată răspunsul îl mulţumi, aproape toţi erau la fundul sacului. Ştia că mai tare decât frigul şi teama e foamea. Când socoti că foamea se află prin preajmă, îi scoase din vizuini răstindu-se, rugându-se, lovind cu teaca sabiei, cu vârful cizmei, de fiecare dată zicându-şi că nu va mai ţine mult, talpa se desprinsese, atârna doar în câteva cuişoare de lemn. „Ne trebuie mâncare, soldaţi, mămăligă, pâine, slănină, cârnaţi, ceapă, ouă, brânză, lapte, borş, jumări, copane, smântână” şi urmărea feţele negre, ochii sticloşi, înghiţiturile dureroase în sec, „aici Putem să zăcem mult şi bine, nimănui nu-i pasă de noi, nici nemţilor, nici alor noştri. O să leşinăm de foame unul după altul şi o să crăpăm la căldurică, soldaţi. Limpede?!” Nimeni nu ştia unde se găsea frontul, în jur era pustiu, ’n jur era pace şi, de n-ar fi fost foamea, stârnită cu bună Ştiinţă de Luca Demian, lenea şi tăcerea i-ar fi acoperit aşa cum zăpada acoperise totul în jur la o distanţă de câţiva kilometri, ei singuri trăind într-o altă lume, într-un

Eugen Uricaru ochi de tihnă, când împrejur, oamenii, vitele, faptele se învârtejeau cuprinse de îndoială, de osteneală, de teamă şi disperare.

Primul lucru pe care îl făcu Luca Demian fu să ordone curăţenia generală. Pretinse ca oamenii să se bărbierească, să-şi dreagă mantăile şi nădragii, să cureţe braţul de puşti, păstrate din obişnuinţă soldăţească, nu din simţul datoriei. Puse plantoane, cu toate că nici măcar o vietate nu se rătăcea în pârjolitura cenuşie, crăpată, acoperită cu cruste sfărâmicioase, asemeni unei uriaşe răni ce sângerase de curând. Mârâiturile, căutăturile piezişe se făcură simţite în câteva zile, mai ales după ce locotenentul hotărî să trimită în patrulă câte doi sau trei oameni, ziua şi noaptea, de parcă ar fi vrut ca să li se întâmple ceva cu tot dinadinsul. Ceea ce se şi petrecu în a patra zi de când se hotărâse să ia comanda. Din cei trei oameni trimişi să atingă marginea satului Gherani nu se întoarse decât unul în miezul nopţii cu obrazul zdrelit de o lovitură zdravănă de sabie, cu ochiul stâng scurs, gemând la fiecare pas, „I-au căsăpit, don'lent, în faţa mea, harşt, harşt, nici n-au apucat să scâncească, ca pe doi pui de găină, don'lent, de ce ne-aţi trimis, don'lent, ziua în amiaza mare, scăpasem din prizonierat şi acum în loc să ne trăim viaţa ne-aţi dat pe mâna neamţului, să ne toace din fugă, de ce, don'lent?"

Omul nu striga, şuiera, din ochiul sănătos, ca de mâţă, care clipea înroşit, înlăcrimat, ţâşnea o scânteie galbenă, „De ce, don'lent, de ce, dumnezeii tăi de comandir". Soldaţii se strânseseră ciorchine, păreau că atârnă de un gest, de un cuvânt, degetele noduroase, cu unghii galbene ieşeau prin spărturile bocancilor şi atingeau ţărâna călduţă, tăceau, însă era o ameninţare, trebuia doar ca anume ceva ori cineva să o îndrepte către locotenentul Demian ori către soldat. Acesta se clătina pe picioare, încetul cu încetul îşi pierdea controlul asupra buzelor, a vocii, întregul chip se contractase în jurul rănii, hârâia îndârjit de parca

Aşteptându-i pe barbari o spumă ar fi trebuit să-i înflorească în colţul gurii. „De ce mă, comandirule, ne-ai trimis să ne spintece, ca pe nişte miei, ca pe nişte porci i-au tăiat pe ceilalţi, numai eu am scăpat, uită-te la mine cum am scăpat…"

Luca Demian simţi densitatea privirilor, la început nelămurite, apoi curioase, apoi îndârjite, întunecate, „Chiar aşa, de ce să-l ascultăm, noi am scăpat, ne-am făcut datoria fiecare cum am putut, de ce să

crăpăm fără niciun rost, aici, unde nimeni nu mai ştie nimic de noi, nici nemţii, nici Armata”. Cumpăni o fracţiune de secundă, roti privirea peste chipurile înnegrite, păroase, cuprinse de tulburare; energia, furia stăteau să se reverse, răcni turbat, un pic teatral, smulgându-şi sabia din teacă şi aţintind-o către grumazul înroşit, dezgolit al soldatului: „Tu, tu de ce-ai scăpat, ticăloşiile, cum de-ai scăpat dacă pe ei i-au căsăpit ca pe nişte pui de găină?”, şi din piept îi ţâşni un gâlgâit „Aaah”, şi când nimeni nu se mai aştepta, când toţi credeau că întrebarea sa avea nevoie de un răspuns, se răsuci jumătate, arcuind tăişul odată cu schimbarea iute a pasului, trecând aşa greutatea de pe un picior pe altul, în clipa aceea, simţind cum pământul cald i-a pătruns în cizmă şi îi înfioară pielea tălpii, trecu sabia prin locul în care gâtul se leagă de trunchi, o scobitură moale şi palpitândă, făcând ca sângele să se reverse ca vinul dintr-un burduf plesnit.

Omul se îndoi din genunchi, căzu încet, neverosimil de încet, zvâcni de câteva ori din umeri şi glezne apoi se linişti. Pământul uscat supse sângele înnegrindu-se iar Luca Demian îşi înfipse sabia în ţărână, lăsând-o să vibreze sub ochii îngroziţi, o conversiune rapidă şi fără întoarcere. «Un ticălos, ceilalţi doi au fost proşti, însă el era un ticălos”. Se întoarse către cineva anume, oare şi-l alesese încă dinainte, „Ai auzit vreodată, soldat, ca dintr-o patrulă de nfanterişti să scape cineva dacă sunt surprinşi de călăraşi? spune, ai auzit asta cumva?!” şi Luca Demian îl privea în

EIJCEN URICARU

ochi pe soldatul de lângă el, mărunt, negricios, cam bătrâior. Omul clipea speriat, privea peste urnă – ail ofiţeailui la camaradul tăiat sub ochii săi şi spunea mecanic: „Eu, eu, eu nu ştiu, don’lent, nu ştiu, nu se poate, nu ştiu”. Luca Demian se întoarse către ceilalţi, „Ori poate tu, sau tu, ori tu ai auzit de aşa ceva? Să vă spun *eu* cum s-a întâmplat, ăia doi mergeau împreună pe daim şi ăsta o tulise prin grădini. Ulanii au ieşit de undeva şi, oricât ar fi fugit ei, nătângii, i-au prins şi i-au căsăpit. Iar ticălosul a luat-o la fugă, de-a dreptul peste garduri, având vreme să scape pentru că nemţii erau ocupaţi cu ceilalţi doi. Asta a fost, să ştiţi de la mine, locotenentul Luca Demian, şi cine va face ca el, ca el va păţi. S-a terminat cu lenea, cu joaca de-a uite popa, nu e popa. E război, dacă e război, atunci o să ne războim care pe care”. Mârâi scurt, trăgându-şi capul între umeri, „Luaţi-l careva şi îngropaţi-l de partea cealaltă, pământul e cald, o să pută niţel, dar se va termina mai repede.

De la noapte începem”.

Începutul acesta le dădu curaj, în câteva zile şi câteva nopţi ceata locotenentului se transformă într-un detaşament iute, necruţător, se stabilise o regulă nescrisă, niciun martor, patrulele erau hăcuite în tăcere până la ultimul om, o încleştare cu scrâşnet de oţel, cu icnete şi horcăituri, nechezaturi întretăiate, sugrumate din frâu. Luca Demian pleca întotdeauna ultimul de la locul ciocnirii, cercetând cu vârful sabiei fiecare trup căzut. Era convins că doar tăcerea, tăcerea morţii îi va putea păstra în viaţă, pe ei, o mână de oameni ce-şi trăiau cu frenezie libertatea *Ş* disperarea în mijlocul unei ţări ocupate până la ultimul cătun de armatele germane, austro-ungare, turceşti, bulgăreşti. Părea că niciodată văile, între apele, dealurile şi bărăganele nu văzuseră atâta soldăţime străină, flămâfl dă, aspră, sătulă de tranşee, de ploaie, de jeg şi de păduchi care în sfârşit se trezea stăpânitoare, hotărâtă să răscumpe” anii de arşiţă şi zloată «din şanţurile Galiţiei şi Mazuri-l-*Aşteptându-i pe barbari* din mlaştinile Serbiei, să-şi mulţumească pântecul şi instinctele cu vorba bună, cu pumnul, cu hârtiile de rechiziţie ori cu arma.

Din pustiul de lângă Pâclele Mari, loc în care detaşamentul lui Luca Demian se trăgea când în jur se găseau companiile jandarmeriei de câmp germane, lumea arăta numai într-un anumit fel: tot ce ţinea de trupa de invazie trebuia nimicit, tot ce se afla în proprietatea sau în grija invadatorilor trebuia luat, tot ce le putea folosi acestora trebuia distals. O logică simplă şi eficace pe care oamenii lui Luca Demian o înţelegeau într-un anume fel, norocul şi dreptatea erau de partea lor, nimeni nu le putea sta în cale atunci când izbeau, nimic nu-i putea încolţi atunci când trebuiau să se pună la adăpost. Succesul le dăduse încredere şi câteodată în mintea lor se strecura o întrebare plină de amar „Duşmanul era atât de slab, de nesigur, de ce oare nu e lovit dintr-odată din toate părţile, şi pe front şi în spatele lui, în fiecare casă, în fiecare cotlon, pe daim, în pat, la masă, în cazărmi şi în latrine?” Nici nu puteau să se ferească de o asemenea întrebare când numai într-o săptămână făcuseră praf şi pulbere vreo zece convoaie militare între care patru transportau efecte şi armament şi asta fără să piardă niciun om. Singurii răniţi, o adevărată pacoste pe capul locotenentului, s-au întâmplat într-o ciocnire cu o patrulă mai experimentată decât toate celelalte întâlnite până atunci, o patrulă care s-a dovedit a Pne nu de Landwehr, cum se obişnuiseră, ci de o unitate combatantă, aflată în

trecere prin Buzău, cel puţin aşa bănuia Luca Demian, patrulă ce se rătăcise către Pâclele Mari, altfel neavând niciun rost să bată drumurile acelea de ţară care veneau de niciunde şi mergeau nicăieri. Cavaleriştii se bătuseră bine, în tăcere, apărându-se cu lăncile şi ţevile carabinelor, multă vreme îi ţiui în urechi Scrâşnetul metalului, în cele din urmă îi dovediseră, nemţii erau doar şase, iar ei peste o duzină. Trei oameni de-ai

Eugen Uricaru locotenentului fură crestaţi, unul muri pe drum iar ceilalţi doi zăceau de două zile într-un bordei, cuprinşi de sete şi de febră. Luca Demian îşi dădu seama că nu putea să-i ţină acolo pe răniţi, mai devreme sau mai târziu vor muri şi asta din vina lor, însă nimeni nu va gândi aşa – vor muri din cauza lui, pentru că nu i-a dus într-un sat să-i vadă felcerul sau măcar o moaşă. Sfârşitul lor va însemna începutul sfârşitului pentru tot ceea ce obţinuse până atunci: încredere în ceea ce făceau, încredere în norocul lor, încredere în el, încredere în rostul înverşunării. Ştia bine că fiecare dintre cei cărora puţin le pasase de viaţa lor, văzându-i pe răniţi cum se chinuie, cum se sting sub ochii lor, se vor închipui o clipă, doar o clipă, însă îndeajuns, întinşi în groapa călduţă, înconjuraţi de muşte, de unde vor fi apărut în plină iarnă, cu privirea tulbure, cu buzele crăpate, cu părul lipit de frunte din cauza sudorii. Atât va fi destul ca în sufletele lor să se strecoare îndoiala, frica, necunoscutul. De aceea Luca Demian luase hotărârea să ocupe satul Gherani. Dăduse ordin să se facă două târgi pentru răniţi şi patru dintre caii costelivi roşcaţi, cu greabănul ros, cai ţărăneşti nu numai proşti, dar şi răbdători, fură legaţi doi câte doi de târgile făcute din curele şi mantăi, răniţii urcaţi pe ele se făcuseră mai grei, semn sigur că de ei se apropia sfârşitul. După ce se asigură că totul fusese pus la punct, cataramele strânse, nimic să *w* fluture, să nu zdrăngăne, dădu ordin de încălecare şi portiră încet, cu grijă către drumul mare, călăreţii în mijlocul şirului de infanterişti ce pipăiau cu patul puştilor poteca spre a nu se afunda într-un ochi de nisip mişcător ori *v* mlaştina ce răsărea de sub scoarţa uscată când te aştept mai puţin. îi trezise pe la trei de noapte pentru că hotărât să intre în sat odată cu prima zare de lumină. Ştia & oamenii se trezesc cu mult mai devreme, însă ideea plăcuse – să intre odată cu prima geană de lumină. Dur câte ştia, în sat nu se găseau soldaţi, dar trebuia să!

Aşteptându-i pe barbari ni cont de neprevăzut, în război totul se schimbă de la o clipă la alta, doar întâmplarea este aceea în care te poţi

încrede pe deplin. Aerul era călduţ, arar venea cu o răbufnire de gaze, miros de pucioasă şi putreziciune dinspre bulboanele cu noroi, această ieşire va fi ultima, trebuia să fi plecat chiar cu o zi două mai devreme, întâlnirea cu patrula de cavalerie îi clătinase un pic încrederea în liniştea ce domnea în preajma Pâclelor. Putea să fie o simplă întâmplare, într-adevăr cavaleriştii să se fi rătăcit, nimic mai mult. Era conştient că dintr-o întâlnire cu o unitate de luptă nu putea să iasă decât o mare nenorocire. Ridicat în scări, privi în faţă şi în spate, detaşamentul se întindea pe o lungime de două-trei sute de metri, mergeau agale, poate chiar dormeau în picioare, soldatul e în stare de orice, unul în spatele celuilalt, călcându-şi pe urme, un şir lung şi subţire, din care se ridicau umbrele călăreţilor, douăzeci, exact douăzeci şi unu cu el. Puţini, foarte puţini în cazul unei ciocniri frontale. Săptămâna care trecuse fusese o beţie, scurtă şi violentă, în care oamenii căpătaseră un curaj nebun, însă el ştia că nu-ţi trebuie prea multă minte şi putere să hăcuieşti nişte paznici de căruţe ori câţiva soldaţi umblând aiurea, fumând şi pălăvrăgind ca la ei acasă, şi asta îi scotea din minţi, nepăsarea lor, se simţeau *ca la ei acasă*, când totul în jur le este străin, când totul în jur se retrage din calea lor ca la trecerea unei jivine băloase pe care întâi greaţa te face să n-o omori. Iar el reuşise să-i facă pe oamenii din detaşament să-şi înfrângă greaţa. Se legăna alene în şa inspirând izul de baltă, de fermentaţie ce stăpânea locurile şi-şi repeta că face bine ieşind de acolo, din văgăuna lor caldă, o să scape de răniţi, şi vor pleca mai departe, din sat în sat, din pădure în pădure, până vor ajunge la linia frontului. Mai devreme sau mai târziu va obosi şi el, ştia cu precizie lucrul ăsta, şi când va obosi, *ei* îl vor căuta şi atunci va trebui să se apere. Până acum *atacase* şi de fiecare dată

Eugen Uricaru simţise frica adversarului ca pe o a doua fiinţă a acestuia, o fiinţă înzestrată cu imaginaţie, care anticipa cu o fracţiune de secundă izbitura sabiei ori ţiuitul glonţului şi această anticipare îl paraliza cu totul, făcându-l să-şi înţeleagă moartea înainte ca ea să-l fi atins. îi venea să creadă că toţi acei bătrânei burtoşi pe care îi spintecaseră lângă căruţe ori adormiţi în şaua cailor cu coada tunsă, toţi acei duşmani ai săi muriseră cu o clipă înainte de a-i ucide el, muriseră din cauza lor şi nu a sa. Iar lui îi era teamă de această *frică* pe care nu şi-o descoperise încă, dar de care se apropiase de atâtea ori ziua ori noaptea, se apropiase cu gâtul înţepenit, cu un urlet hârâit în

gâtlej, cu braţul întins şi arzând la încheietură, împungând cu o furie care îl făcea să simtă o durere în ochi, spintecând trupurile înmuiate, ca o pâine umedă, ca un sac plin cu tărâţe ale acelora ce aproape sigur erau deja morţi. Cunoscând-o, avea senzaţia că şi-o apropiase şi că în curând ea va pune stăpânire pe el şi va fi o *frică* neobişnuită, una imensă, pe potriva însumării tuturor acelor fiinţe pe lângă şi prin care trecuse nepăsător.

Brusc se făcu mai frig. Ieşiseră din zona pământului cald, încet, încet începu să se audă gheaţa sub copitele calului şi după câtva timp văzură şi zăpada. Se ridică din nou în scări, oamenii mergeau tot în şir, deşi părăsiseră mlaştina, dădu pinteni calului, „Strângeţi rândul, strângeţi rândul, cavaleria în faţă, mai repede, călăraşii în faţă, lasă gura, treci în front” şi se simţi din nou puternic, strângându-şi coatele lângă tainchi, regăsindu-şi tonul aspru cu care, auzindu-l, devenea mai încrezător în sine, în puterea sa, de parcă nu el, ci altcineva, cu o voce străină striga.

Aşa după cum se gândise, intrarea în Gherani se făcu odată cu prima geană de lumină, satul mai dormita în camerele din spatele caselor, în vreme ce grajdurile aveau porţile deschise prin care ieşeau fuioare de aburi şi un miros dulce de paie macerate în urină. Vitele se frecau de

— *I pe barbari* jeste, din pod gospodarii aruncau braţe de fân ce cădea ca o ploaie moale peste creştete, coarne şi grumaze. Câte un câine lătra înspre grădini, pe unde se strecurau iscoadele lui Demian. Se părea că totul era în linişte, satul n-avea soldăţime încartimită, asta o ştiuse de la bun început, de aceea îl şi alesese. Se auzi clopotul, oamenii săi ajunseseră până la biserică şi îi dădeau de ştire că poate să intre cu restul trupei. Ordonă să se strângă rândurile, îşi trecu privirea peste cei ce mergeau pe jos, oricât s-a străduit, tot arătau a tâlhari, a dezertori, a oameni fugăriţi în păduri, nu era deloc o armată, o parte din armată, aşa cum credea, cum trebuia să fie. „Strânge burta, leat, capul sus, nu târâi puşca, nu-i bâtă, privirea înainte, aşaa” se străduia să-şi facă o impresie mai bună, doar de asta se răstea la ei. Călării mergeau în faţă, un om pe cal e altceva, parcă nu mai e *doar un om*, le spuse pedeştrilor să ţină aproape şi intrară în sat ţinându-şi caii în trap mărunt şi săltat, să meargă cât mai încet, să fie văzuţi de toată lumea, să se bage de seamă că nu le este frică, să se vadă că sunt puternici, că poartă armele în mâini. Uliţa urca printre gardurile de nuiele împletite,

copacii negri străjuiau porţile, lămpile încă pâlpâiau în ferestre şi se întoarse greoi în şa „daţi drumul la cântec, băieţi. Haide, ziceţi-i «Batalioane române, treceţi Carpaţii» şi se săltă în scări auzind cântecul bărbătesc în liniştea drumului. Paşii lor, ţăcănitul potcoavelor în pământul îngheţat şi vocile aproape răguşite, cu melodia ieşind din piept, acoperind orice alt semn al vieţii, al mişcării satului. În câteva minute uliţa se umplu de lume, bărbaţii ţinându-şi căciulile în palme, învârtindu-le în neştiinţa lor, femeile cu basmale legate sub bărbie, cu o palmă acoperindu-şi zâmbetul, uimirea, cu cealaltă apro Piindu-şi cotul de piept, de parcă ar fi vrut să-şi stăpânească Plânsul sau bucuria, babe cu creştetul învelit cu pestelci negre, degete subţiri, noduroase, lipite de obraz, căutând cu vederea lor slabă, înceţoşată chipuri cunoscute în mă-Eugen Urica»

nunchiul acela de bărbaţi, soldaţi-nesoldaţi, neîndrăznirtei să scoată un cuvânt, ci lăsând doar să le scape un plescăit de mulţumirenemulţumire, pentru că îi văd şi pentru că aceia pe care îi văd nu sunt *ei*, cei pe care i-ar dori sâj vadă.

S-au oprit la casa parohială, Luca Demian hotărâse că e locul cel mai potrivit, într-un fel era casa tuturor şi nu se va putea spune că unul sau altul a fost nedreptăţit din cauza trecerii lor pe acolo. Abia după aceea constată că odăile erau pustii, că mobila, câtă fusese, dispăruse sau era spartă cu lovituri de secure, că geamurile erau crăpate şi prin ele pătrunsese zăpada în camere, risipindu-se într-o pulbere fină pe podele. Puse să se facă curăţenie şi trimise după primar. Dădu drumul oamenilor să-şi găsească adăpost şi îngrijire pentru cât vor sta în sat şi totul i se păru în ordine, soldaţii săi meritau un pat şi un blid cu ciorbă după câte înduraseră în văgăunile de la Pâclele, în încăierările de noapte, în toată vremea asta de hărţuială şi primejdie, care pentru o zi sau două se oprise sau părea că se oprise.

În aşteptarea primarului cercetă cu amănunţime casă, pivniţa, podul. Totul era distals, spart, furat, câteva zdrenţe din perdelele de altă dată arătau semnele unei vieţi tihnite şi nu lipsite de bunăstare, erau bucăţi de brocart vişiniu, „avea gusturi popa”, mormăi Luca Demian şi după cek frecă între degete, se înfiora la atingerea stofei, venea din altă lume, le aruncă într-un colţ. Un ciob de oglindă lucea printre câteva scânduri lustruite, un fost dulap, un cape de pat, îl luă în palmă şi se privi. Devenise cenuşiu, la fe> cu mâlul şi scoarţa mlaştinii din preajma Pâclelor, poate toată pielea sa era îmbibată cu duhoarea

sulfuroasă, strân* din pleoape, îl priveau două puncte cenuşii, tăioase, d* ţurile din jurul ochilor se îndesiseră, obrazul devenii scorţos, părul crescuse ca o coamă, se înspicase şi albe erau aspre şi răsucite. Îşi plimbă mâna peste *teţeptându-i pe barbari* mda, da, nu prea arăţi a locotenent din Armata Română, ce să-i faci, dacă nu te cred, vor trebui să te creadă" îşi ridică buza de sus într-o strâmbătură de mâţă, dinţii erau albi, strălucitori, asta îl încântă, era semnul cel mai sigur al sănătăţii, începu să privească mai atent în luciul sticlei, rana se închisese demult, aproape nici nu mai ştia până unde se întindea crestătura, începu să-şi strângă pielea cu degetele, „va ieşi la vedere, trebuie să iasă", o luă metodic, centimetru cu centimetru, din dreptul urechii către colţul sprâncenei, pielea era încreţită, aspră, solzoasă dar întreagă. Se apropie de osul frunţii, când în spate auzi o tuse ca de fumător, un chihăit de om bătrân, se întoarse, puţin iritat „Dumneata eşti primarul?" Era înalt, aproape mătăhălos, cu fălci zdravene, îmbujorate, un păr cânepiu, încâlcit, cu cizme scurte, pantaloni de pănură, aspri şi suman cenuşiu, tocit pe la coate şi guler. Privea plin de neîncredere ori poate ochii îi fugeau din obişnuinţă, mai tuşi, ca pentru a-şi drege glasul „da-păi, aşa s-ar zice, eu sunt primarele, Înălţimea Voastră" şi lui Luca Demian nu-i plăcu felul în care bălmăjea lucrurile, vrând şi nevrând să-i facă pe plac. îl măsură o dată, făcu un pas către el, îşi aplecă fruntea, întinzându-şi gâtul, îl ustura pielea în dreptul gulerului, se iritase de atâta praf şi sudoare, ar trebui să se îmbăieze într-un ciubăr, o să-i spună să facă uncrop, o duc cam boiereşte în Gheranii ăştia „ia vezi, se cunoaşte un semn aici?" şi îi arătă cu degetul tâmpla şi fruntea, descriind un rotocol nesigur. Primarul. Se aplecă şi el, cercetă câteva clipe, ridică palma să-l atingă, dar se opri la câţiva centimetri de frunte, oftă greoi, tuşi – n nou, mirosea a lapte proaspăt muls, poate îl aduseseră direct din grajd, clătină din cap „nu, nuu, nu se vede Mimică, d-apăi ce să se vadă?" Luca Demian aruncă oglinda pire se sparse pe podea, „nimic, ce să se vadă, nimic. Am 'ntrebat şi eu, aşa…" Primarul dădu să râdă, se opri într-un icnet, ca luându-şi seama „eu sunt primarele din Gherani".

Eugen Urica Ru spuse a doua oară, de astă dată pe un ton uşor certăreţ „A, da 'mneavoastră cine sunteţi?"

Luca Demian străbătu de două ori camera înainte de a-i răspunde, într-adevăr, el, ei cine erau? Oare într-adevăr nu se vedea cine sunt, nu intraseră aşa cum nici în visele bune nu închipuiseră o

oştire, nu intraseră în pas, cântând, cu cavaleria în faţă, fără împuşcături, fără ţipete, fără să spargă sau să strice ceva? „Ei, şi?” iată că vine ţăranul ăsta prostovan şi întreabă şiret, de unde atâta inteligenţă la unul ca el, nici nu e vorba de inteligenţă, ci doar de o viclenie care nici măcar nu se poate învăţa, nici cultiva, nici dezvolta, e o viclenie care trăieşte în ei de la început, poate stă chiar în aerul acela de care auzise că nu părăseşte plămânii decât odată cu ultima suflare, el este ultima suflare.

— Armata. Facem parte din Armata Română. Locotenent Luca Demian, eu şi oamenii mei am eliberat satul Gherani, e de datoria Armatei Române să elibereze orice sat pe care îl întâlneşte în acţiunile ei de luptă. Nu?

Afară se luminase de-a binelea, curtea plină cu petece de zăpadă era săracă, doar câţiva pomi pitici, un coteţ lăsat vraişte, pământ negru în jur, în care te poţi înnămoli. Ar trebui să-l întrebe ce s-a întâmplat cu părintele, de ce a plecat din sat, cum de-a rămas casa de izbelişte. În vecini se auzi zburătăcind o găină, scârţâi roata fântânii, cineva striga după copii să nu umble la cuibare.

— Câtă vreme? spuse primarul, înroşindu-se atât de mult, încât începu să transpire. îi venea din ce în ce mai greu să vorbească cu ofiţerul acela jerpelit şi mirosind a nămol, a murdărie, a transpiraţie, părea că ieşise dintr-o baltă ca o stafie a înecaţilor. Şi nu era oare o stafie dacă spunea că e ofiţer în armata care plecase de multă vrene şi despre care aproape nu mai auziseră nimic. Dacă s-a lua după „Gazeta Bucureştilor” care începuse să vină tf fiecare săptămână, adusă de domnul Rozeanu de la au

Aşteptându-i pe barbari singurul care se încumeta la o vreme ca asta să bată drumurile „pentru interese înalte, domnu’ Branea, dacă n-am sluji interesele înalte, n-am mai putea trăi, noi ăştia cu interese mai mici”, dacă se lua după Gazetă, războiul era ca pe terminate şi nici nu mai pricepea de ce se mai poartă. Doar aşa, ca să moară lumea? Şi iată că, după ce vreme de aproape două luni nu mai pusese în sat picior de soldat, vine unu’ de îşi zice locotenent, cu uniforma toată flenduri şi nici mai mult, nici mai puţin zice că a „eliberat Gheranii”. Mă rog, aşa o fi în treburile lui ostăşeşti, dar el, Niculae Branea, ştie bine, chiar prea bine că asta o să-l coste cel puţin cinci oi, găini şi oale cu lapte cât cuprinde, slăninile puse la traistă, o noapte două de chef şi după aceea, locotenentul cu oamenii lui p-aci ţi-e drumul iar ei rămân să-i aştepte

din nou ori să vină alţii, ca şi cărăbuşii în luna tui mai, toţi flămânzi şi cu poftă de muieri. Hodoronc-tronc, trebuie să vină şi domnu' Rozeanu cu gazetele şi cu afacerile şi iar întrebări, iar descoase, iar lămureşte, iar…

„Ce-ai întrebat, că n-am priceput, câtă vreme? Câtă vreme ce?"

Niculae Branea se descheie la suman, avea cămaşa descheiată la gât, i se vedea pieptul mare şi păros, întins, bombat ca o tobă „câtă vreme staţi domniile voastre la Gherani, ştiţi dumneavoastră, cu grijile, trebuie una, trebuie alta, să nu vină domnii centrali, nici pentru noi nu e uşor, asta-i întrebarea noastră, câtă vreme?"

Luca Demian simţi că e cuprins încetul cu încetul de un val de furie (ori indignare?) ce nu va mai putea fi stăpânit în câteva clipe şi se va repezi la beregata prostovanului de primar, ori „ticălosului", ori „trădătorului", „să ieşi, să ieşi imediat, târâtură, noi ne dăm sângele, în orice clipă ne putem trezi fără cap, cu un glonte în piept şi tttu, voi, ăştia pentru care ne dăm şi ultima picătură de sânge vă caliciţi la un blid de zeamă, vă încurcă, vă stă în gât

Eugen Uricaru'

libertatea, vreţi să fiţi slugi, robi, asta vreţi?" şi simţi cum degetele i se încleştează pe garda sabiei, auzi ca din altă încăpere hârşâitul oţelului şi gestul porni instinctiv, un automatism, de sus în jos, de la dreapta la stânga, diagonal, printr-o răsucire completă. Ţăranul nu se clinti, se făcu alb, mai alb decât zăpada spulberată la picioarele lor, „de ce, don'locotenent, noi o vită avem şi pe aia J dăm, dar de ce?" Luca Demian se opri cu tăişul în dreptul ferestrei, se uimi şi el de ce fusese în stare să facă, aerul rece venea şuierând, se stârnise vântul, prin spărtura geamului şi îi făcea bine, se înfierbântase ca un adolescent, de fapt, fiecare are dreptatea sa, nu se poate să i-o iei înainte de a i-o cunoaşte, dar cine mai are vreme de cumpănire, cine oare? îi fu ruşine, o clipă, doar o clipă de poziţia sa de luptă, celălalt nici nu se clătinase, doar albeaţa obrajilor arăta că înţelesese bine ce se petrece, că era conştient de inutilitatea unei împotriviri şi de aceea alesese singura cale de a-şi fi credincios până la capăt, continuase să pună întrebarea care îi aducea moartea. Luca Demian vârî sabia la loc, făcând-o să pocnească sec, ca o păcănitură de zăvor, se dădu la fereastră, îşi cuprinse umerii cu palmele, era atât de obosit încât voia să termine discuţia în câteva clipe: „Tai oi, faci mâncare, le dai oamenilor să se sature. Fără băutură, numai seara un gât de rachiu, un

pahar de vin. Sunt soldaţi, duşmanul e de jur-împrejur. Dacă nu faci aşa, şi tu eşti un duşman. Dacă mă conving că e aşa, nu mai cumpănesc, la zid, unu, doi. Ai priceput? Să pui oameni de pază, să nu se apropie nimeni de sat fără să aflăm. Asta-i tot. Răspunzi cu capul. Ai priceput?" Stătea în continuare cu spatele la ei şi voia să-i audă glasul spunând „Da, să trăiţi", şi răspunsul nu venea. Se întoarse încet, nedumerit. Primarul privea la vârful cizmelor sale, nici nu se puteau compara cu ale locotenentului, erau întregi, zdravene, îşi răsucea căciula încet, mai bine spun o frământa, pierzându-şi degetele scurte şi groase în creţii

Aşteptându-i pe barbari blănii de miel. «Ai auzit sau nu ce vreau?!" se răsti Luca pemian şi atunci primarul ridică ochii săi bovini, de o blajinătate ce te dezarma, „Înălţimea Voastră, e limpede, o să le dăm de mâncare la soldăţei, o să le dăm şi aşternut, numai un lucru am vrea să ştim – câtă vreme vreţi să hodiniţi la Gherani? Că şi pe mine o să mă întrebe oamenii, orişicât, sunt cum s-ar zice primarele aicea…"

Luca Demian se apropie de el, îl prinse cu mâna de sumanul ros, îl trase către el cu toată puterea sa, încât reuşi să-l descumpănească, „Stăm cât va fi nevoie, domnule primar. O să stăm până vă învăţăm din nou cu libertatea. I-aţi pierdut gustul, voi, ăştia din Gherani. Sau nu mai ştiţi ce-i aia libertate?!" Niculae Branea se trase încet, îşi aranja poalele întinzând colţurile, paloarea îi dispăruse şi obrajii începură din nou să capete o roşeaţă aproape violacee, datorită vinişoarelor subţiri ce răzbăteau prin pielea prea subţire a pomeţilor, „ştim, sigur că ştim ce-i aia, dar nouă, pricepeţi, Înălţimea Voastră, nouă, ţăranilor, ne trebuie mai degrabă liniştea decât libertatea. Dacă e linişte avem bucate şi dacă avem bucate ne putem bucura şi de libertatea care-i numai ca o pasăre din somn".

Locotenentul îl lăsă singur în casa goală, prin podelele căreia până în primăvară va creşte iarba, ieşi să cerceteze cum s-au cartiruit oamenii, dacă toţi sunt mulţumiţi, dacă nu se întâmpla vreo strâmbătate, aşa cum era aproape firesc să se întâmple cu nişte oşteni care trăiseră atâta vreme ca jivinele. Trecea pe uliţele îngheţate ascultându-şi bocăniturile cizmelor care îi sunau în ţeastă, tocurile erau întregi dar talpa mai că se desprinsese cu totul, încetinea Pasul în dreptul gospodăriilor ce forfoteau, copiii, femeile alergau din casă în grajd, din pod în şură fluturându-şi Poalele şi cămăşile, oamenii lui se învârteau prin curte fără rost, aşteptau să mănânce, să bea, să doarmă, mai ales să doarmă în aşternut, fără mantăile sfâşiate, aproape

Putrezite, fără să-şi ţină urechile ciulite, fără să-i doară

Eugen gleznele de încordare, gata să zvâcnească la primul semn de primejdie. Dinspre nişte şire de paie înnegrite de ploaie se auzi un chicot ori un ţipăt, dracu' să le ia pe femeile astea, nimeni nu ştie precis ce anume vor, zâmbi, lasă-i că n-o fi foc, dacă n-or fi ei, vor fi alţii, de asta nu scapă nimeni, e război în toată legea şi se auzi strigat, „dom locotinent" era vocea bătrânicioasă a primarului. „Ce vrei?" aruncă peste umăr Luca Demian „ce mai vrei?" şi întinse pasul către capătul satului unde se zărea marginea unui pod cu parapetul stricat, „ce apă-i asta, cum îi spune?". Primarul veni în fugă, deja începuse să gâfâie, cam gras, cam plin de osânză, primarele. „Slănic, Slănic, apă sărată. Vedeţi că nici de asta n-avem noroc, ia uitaţi-vă, râpi şi sărătură, nici lăstărişul nu se face, am fi împletit coşărci, că nemţii au nevoie, dacă le dai coşărci te scutesc de celelalte – le trebuie coşărci, coşuri de damigene, vârşe de peşte, tot ce e împletitură le trebuie. Dacă aveam noroc de malu' ăsta eram şi noi scutelnici acum. Muncea tot satul o săptămână – două şi ne lăsa în plata domnului". Era multă părere de rău în vocea lui încât, dacă nu i-ar fi pomenit pe *ei*, te-ar fi făcut să-i compătimeşti pe nenorocoşii din Gherani şi să-ţi spui că au un primar de toată cinstea care se străduţe pentru obşte.

— Şi, pentru că nu aveţi coşărci de dat, ce le trebuie în schimb, ia zi!

În vreme ce primarul înşira felurile şi cantităţile de grâu, atâta cu bobul mic, atâta cu bobul mare, vor şi de toamnă, vor şi de primăvară, sunt năzuroşi ghermanii, le trebuie numai porumb ciocantin, mei, în cânepă, sfecla albă fără frunză şi pământ, penele curate, cârpele spălate, le trebuie găini roşii, ouăle să nu treacă prin inelul lui domnu' Rozeanu, mai închide el ochii, mai ungem şi noi-oameni suntem, hrişcă, rapiţă cu rădăcină, la ce le-o fi trebuind şi buruiana asta, „nu le merge fierea şi beau ulei de rapiţă" mârâi Luca, sămânţă de mac, fasolea pestriţă.

Aşteptându-i pe barbari trifoiul da, lucerna nu – în toată această scurgere de cuvinte care îi făcea o plăcere deosebită pentru că se arăta folositor – locotenentul privi cu luare aminte râpa şi valea apei, gâtuitura dealurilor care închidea accesul către Gherani dinspre Cernăteşti-Săpoca, pe drumul Buzăului, socotindu-l singurul loc de pătrundere a vreunui detaşament inamic. Faptul că oamenii lui se întâlniseră cu o formaţie ordonată, combatantă prin locurile acelea

mai mult pustii ale Pâclelor nu-i dădea pace, trebuia să se pregătească şi era hotărât să o facă, poate chiar îşi dorea înfruntarea, de va fi, aici, în Gherani o va da, ce altceva făcuse decât să o provoace? Toate atacurile sale, toate întâmplările prin care trecuse de când se rătăcise – oare se rătăcise sau instinctul său îl scăpase din masacrul regimentului? – nu fuseseră decât o provocare a sorţii, o înfruntare de unul singur cu moartea. Ştia bine că părăsind Pâclele ieşiseră din ochiul furtunii, acolo unde totul e fără de viaţă pentru a se avânta în calea vârtejului. Mai devreme sau mai târziu înfaintarea trebuia să aibă loc şi poate soarta îi trimisese semn, încăierarea cu ulanii în care suferiseră primele pierderi nu era altceva decât apropierea de luptă, de sclipirea rece a războiului. Era mai bine ca întâlnirea cu *ei* să aibă loc aici decât să se întâmple pe neaşteptate.

„Avem doi oameni răniţi. Să meargă felcerul ori moaşa să vadă ce-i cu ei. Dacă va trebui să plecăm, îi vom lăsa în grija ta, răspunzi cu capul”. O luă grăbit îndărăt către sat, făcându-l pe Niculae Branea să gâfâie, se ţinea după el la mai puţin de un pas, repetând în neştire „Nicio grijă, nicio grijă, dom locotinent. Le dăm ghermanilor tot ce trebuie şi de aia nici nu calcă pe aici, n-o să dea nimeni de ei, mă pun chezaş, ştim noi cum să facem mai bine ca să iasă treaba. Numa’ un lucru trebuie să vă mai spun, unu singur, pe care neapărat trebuie să-l aflaţi, dom ofiţer, eram singur…” Luca Demian rupse o creangă neagră ce se umezi în palmă, cât de puţin îi trebuie să se schimbe*!*

Eugen Uricar cu totul, „Ce mai e, ce-ţi mai trebuie, va trebui să sco toţi bărbaţii la săpat şanţuri, uite în partea aia (şi arătă a vârful crengii către pod), acolo ne trebuie şanţuri şi grop vizuini de vulpe, ştii ce-s alea, pentru puşcaşi, stau! (groapă şi pac-pac, îl ard pe neamţ la scăfârlie”. Primam făcu ochii mari, zicând într-o doară „să săpăm, ziceţi, s săpăm, da’ pe aici n-a călcat picior de gherman, nici n-ai văzut cum arată, aici e pustiul de pe pământ, vine domnu’ Rozeanu, ne spune ce avem de dat, cât şi cum, cărăm a boii, cu caii până la Săpoca, ori până la Clinciu, de-acol vin ei, le iau, bună-ziua, la revedere. Şi acum să ne-apucăn de săpat, nu-i vorbă săpăm dacă trebuie, da’ de ce să hărăţim, de ce să-i ischitim, să vină încoace. Nouă, înalţ mea voastră, ne trebuie linişte, doară ştiţi bine, şi, slav domnului, am tot dat pentru ea, şi cămeşa de pe noi an dat-o, că le trebuie de toate arză-i-ar gheena, iar acuma să-i întărâtăm, să nu ne alegem cu nimica?”

Ofiţerul îşi privi cizmele, erau într-adevăr hărtănit rău, îl lua cu

frig, cât mersese pe drum, treacă-meargi acum însă trebuia să facă bine şi să le repare, „cizma aveţi?” Niculae Branea făcu „n-avem, dar eu mă pricep Una-două le fac, ca noi, dom locotinent. După aia pute pleca liniştiţi, vă ţine talpa toată iarna”. Demian zâmbeta viclean, dar prost, nu scăpa un prilej să nu-i spună e ar trebui să-şi ia tălpăşiţa din sat, o lichea, poate până 1; urmă va trebui să-l împuşte, e omul nemţilor, ce mai, di aia l-au pus, să poată dormi liniştiţi, la Gherani e linişte şi pace, ce-şi face omu’ cu mâna lui e bun făcut. Ce să-i mai ocupe, s-au ocupat singuri, cu silinţă. Frica e cel mai bun jandarm. „Cine zici că vine pe aici?” „Păi ăsta e lucru de care mă tem, Înălţimea Voastră, în fiecare săptămână vine cu şareta domnu’ Rozeanu, inspectorul. Acum el e percitofl el e prefect, el ne zice ce avem de dat şi ce mai trebuie. şi dacă vă vede, don locotinent, află ghermanu’ şi una două trimite oştirea peste noi. Şi cu oştirea nu te poţi pune, n-are

Aşteptându-i pe barbari îndurare, nici nu pricepe ce vrei să spui. Am, tvai, îţi face felul. Întâi domniilor voastre şi după aceea nouă, că ştiţi, *nu-i voie*”. Zisese *nu-i voie* cu o umbrire de taină în glas, privind pe sub sprâncene, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva. Totul în mintea lui era o înţelegere pe furiş, aşa cum se înţelesese şi cu nemţii ce socotiseră că e de prisos să-şi mai facă apariţia în sat. Niculae Branea se temea îndeajuns ori era într-adevăr cel mai bun primar. „Lasă, lasă, porunceşte să se taie două-trei oi, să facă de mâncare pe mâine. De mâine oamenii mei trec iar pe picior de război, o să mănânce laolaltă, o să doarmă tot aşa. În casa parohială şi în vecini. Noi suntem armată şi armata trăieşte în disciplină. Ordine şi supunere. Din clipa asta în Gherani e starea de război. Toată lumea e la dispoziţia comandamentului militar, adică a mea. Într-o oră să pui străji la intrarea şi ieşirea din sat. Executarea. Peste o oră să vii să-mi raportezi ce-ai făcut. Şi să nu uiţi sculele, aşa nu se mai poate”, demonstrativ îşi mişcă degetele prin talpa desprinsă. „Hai, du-te, du-te”.

Primarul o luă către mijlocul aşezării, legănându-şi mâinile şi capul, cu umerii îndoiţi, fără să se grăbească, parcă ar fi vrut să câştige vremea ce până atunci trecuse liniştită pe lângă ei, şi care dintr-odată i-a lăsat descoperiţi în faţa întâmplării. Cine şi-ar fi închipuit că un locotenent cu o manta zdrenţuită, cu cizmele rupte şi poate nu prea întreg la minte va intra în satul lor, Gherani, o fundătură de lume, ocolită de oameni şi de tot ce făceau ei, şi va hotărî că războiul va avea loc chiar acolo. De la pod, în dreapta şi în stânga şi după aceea pe uliţă,

urmând să ajungă chiar până la casa părintelui poate şi cu vreo două gospodării mai mult. Socotea că n-a fost îndeajuns de limpede, că nu l-a lămurit să ia tot ce are nevoie, doar ştie el ce-i trebuie soldatului, să ia cât poate duce şi să plece. Ceva îi rămăsese din cuvintele ofiţerului. „O să stăm până vă învăţăm din nou ce-i aceea libertatea”. Şi

EIK iKN URICARU

Începu să-şi agite braţele lungi, cu mâini înroşite de frig, cu degete scurte, noduroase, cu bătături imense „*Cern* aceea libertatea?”, şi doar i-am spus, nu-i decât o pasăre din somn. Nici în somn nu poţi să o atingi, că zboară. O vezi, dar nu ştii cum arată. De te trezeşti, îţi aduci aminte de ea, ştii că a fost, dar n-o mai vezi. Nesmintit că ea îţi apare, pentru că vine din tine, n-are niciun rost să o cauţi în afară. Şi dacă nu e în tine, cum poţi să o găseşti împrejurul tău? Cum?” Chica imensă de păr cânepiu ieşind de sub căciulă se clătina în aerul aproape îngheţat, arătând o încăpăţânare, o împotrivire adâncă, aducând a neştiinţă. Două zile detaşamentul locotenentului Luca Demian a dormit, a mâncat, a dormit şi iar a mâncat în odăile cu geamuri bătute în scânduri ale casei parohiale, cei care n-au avut loc s-au îngrămădit în pod sau pe la vecini. Primarul i-a reparat cizmele ofiţerului, soldaţii s-au săturat de lapte şi ouă, puştile străluceau sub unsoare, caii sforăiau mulţumiţi la conovăţ şi frigul se făcea tot mai pătrunzător sau doar li se părea lor, dezobişnuiţi fiind de iarnă pe cât zăcuseră în vizuinile de la Faclele Mari. Luca Demian ieşise de două ori în inspecţie, într-adevăr ţăranii săpaseră şanţuri şi gropi de-o parte şi de alta a podului, cam fără tragere de inimă şi cam fără ştiinţă, puse să se aducă zăpada pe sănii şi să se acopere pământul scos „să nu priceapă neamţul ce-l aşteaptă”, explicase în zadar pentru că ei nu pricepeau de ce ar veni germanii în satul lor, nu veniseră niciodată, de ce ar fi venit acum. Ar fi trebuit să le spună altceva, că nemţii vor veni deoarece *el* se află acolo, însă în niciun fel nu le va putea explica de ce se află acolo şi nu în altă parte. Le spuse în schimb de unde venea împreună cu oamenii lui. Constată cu uimire că, deşi Faclele se găseau la nici douăzeci de kilometri de Gherani, nimeni din sat nu se încumetase să le cerceteze. „Nu ştim noi toate câte se află în ograda noastră, ce să ne mai umblăm prin pustietăţi?”, spuse Niculae Branea şi

uţeptându-i pe barbari locotenentul simţi o urmă de antipatie, dacă unul ca primarul din Gherani poate avea un astfel de sentiment de iritare, mai ales că zilele treceau şi vizita domnului Rozeanu

Revenea iminentă. îi povesti nătărăului cu chică încâlcită, cenuşie, care îi transforma capul într-o baniţă plină cu lână, despre bolboroseala noroiului fierbinte, despre miasmele, duhorile de sulf şi putreziciune care se învârtejeau deasupra vulcanilor de pământ, despre căldura ce uscase mlaştina, despre cum dormiseră în văgăunile calde şi cum nu le pasase de iarna din jur. Şi cu toate acestea ieşiseră de acolo, din locul în care nu fusese nici măcar închipuit de duşmani, ieşiseră cu bună ştiinţă să-şi ducă războiul, pentru că dacă erau oşteni, militari, va să zică, atunci trebuie să poarte războiul, adică datoria lor de oameni care ţin în mâini o armă. Primarul îl ascultase în tăcere, poate cu evlavie prefăcută, şi aşa nu putea pricepe rostul faptelor legate de locotenentul ăsta jerpelit şi puţin nebun, la ce mai caută glonţul cu lumânarea, la ce se bagă în calea sabiei şi mai ales la ce nu-i lasă pe ei în liniştea lor? Cu sau fără satul Gherani războiul tot se va sfârşi, legile lui nu ţin seama de fărâmitura omenească de pe apa Slănicului, iar omul ăsta care vine de bună seamă din vreun colţişor al iadului, singur vorbise de pucioasă şi cazanele clocotinde, omul ăsta căruia el, cel puţin, îi făcuse atâta bine, i-a dat să mănânce, cinci oi a tăiat pe medeanul din faţa primăriei, i-a cusut încălţările, toamna o să-l prindă C*J ele trase până la genunchi, omul ăsta se încăpăţânase să aducă nenorocirea. Nenorocirea veni într-adevăr în a treia zi sub înfăţişarea blajină a domnului Rozeanu care conducea singur şareta la care înhămase un cal mare şi 8 r<ts, un bavarez de la compania de subzistenţă a regimentului proaspăt adus în refacere, tocmai de pe valea uşiţei. Fiind iarnă grea, ostilităţile lâncezeau, aşa încât aproape trei sferturi din oameni fură scoşi de pe poziţie şi aduşi la odihnă în oraş, să se ghiftuiască cu covrigi şi

L

Eugen

Şi înfulece ridichi cu ceapă şi ulei, după reţeta locală. Cu tot gheţuşul, cu tot omătul grămădit pe drum, Pitiri-Rozeanu se încumetase în călătorie, înghiontit *în* obligaţiile ce şi le asumase faţă de Militărverwaltung-ţi urbei. Nu s-a oprit la pod, cu toate că din mers văzuse şanţurile săpate în malul râului, zăpada cărată pe târgii împrăştiată peste pământul galben-cenuşiu, nu s-a oprit decât la casa lui Niculae Branea, aşa cum obişnuise de fiecare dată. Ştia că este aşteptat, nu era doar un măruş negustor de catifele şi mercerii, ci omul care asigurase, în felul său, dar *asigurase*, liniştea Gheranilor şi a

locuitorilor săi vreme de câteva luni. Pe Niculae Branea îl ştia de câţiva ani buni, era client statornic şi aproape că îi dădea pe gratis tot ce îi trebuia. Faptul că Branea cumpăra deşi el însemna un câştig adevărat, nu numai tot Gheranii, ci şi Scorţenii, Răteştii, Aldenii, Căldăruşa până şi Dogarii fi Cocorăştii veneau la prăvălia lui domnu' Rozeanu. Aşa începuse şi priceperea lui în ale afacerilor agrare, de la aţă şi nasturi trecând încet, încet la porumb, m şi grâu, şi secară şi ovăz, aventurându-se chiar în a cumpăra recolta pe un an înainte. Nu ieşise prost, dar nici grozav, cam cât îi trebuia să nu spună că afacerea scârţâie deşi merfje înainte. După retragerea Armatei numai ce se trezeşte Branea în prăvălie, cu o privire încurcată, aşa cum nun* el ştie să arate, clătinând din chica câlţoasă, răsucinduf căciula de parcă ar fi vrut să o facă bucăţi-bucăţele. Pentfl1 Pitirim Rozeanu situaţia era limpede. „Care-i necaz* domnu' Branea?" întrebase el tare, ştiind bine că din tee târguiala ce va să urmeze tot Branea se va alege jf1 caimacul. îl ştia viclean, nici el nu se dădea pe unae două, îl ştia încăpăţânat şi ajunsese după atâţia ani *o* conversaţii la concluzia că oricum ar face el, Pitie Rozeanu, tot Branea rămâne cu cheagul până la urfiş „Ei, care-i necazu' domnu' Branea" zic şi eu aşa, că w pierdurăm războiul şi într-o zi două vine noua stăpân

şteptându-i pe barbari atunci să vezi mustru. Links, rechts, ein, zwei!" îi spusese primaailui din Gherani, mai mult să spargă gheaţa. Branea s-a dus la uşă, a închis-o uşurel cu zăvorul, a întors cartonaşul pe care scria „închis-deschis" şi i-a explicat, încâlcit, încâlcit de tot că el, primarul din Gherani, nu vrea să aibă necazuri „cu ghermanii" şi de aceea ar fi mai bine dacă s-ar putea ca ei nici măcar să nu calce în satul lui. Pitirim Rozeanu a căscat nişte ochi mari, mari, albaştri-spălăciţi, cu un uşor început de conjunctivită, poate din cauza aerului închis din prăvălie, a prafului, a scamelor de pe baloturi, „Da' ce amestec am eu în toată chestia asta, domnu' Branea. Că dacă nemţii care au venit în marş forţat de la Berlin până la Buzău vor să intre în satu' dumitale, în Gherani, poate să-i oprească cineva? Eu cred că nimeni nu-i poate opri, că de aia au câştigat războiul domnii nemţi, să-şi poată vârî nasul unde au poftă, chiar şi în e… dacă le place. Mă ierţi, domnu' Niculae, dar era aşa de bună gluma că nu m-am putut stăpâni. Iar dumneata vii acum să-mi ceri aşa o prostie. Mă mir că nu-mi ceri să dau faliment şi să mă apuc cu succes de politică!". Branea îl privea aproape tâmp, nici clipă nu oprise roata mâinilor care se înfundau în căciula creaţă, poate era

un fel personal de a-şi disimula intenţiile, ştia bine pentru ce venise şi nu avea de gând să renunţe. „Dumneata, domnu' Rozeanu, poţi să ne ajuţi, că şi noi te-am ajutat şi te-om mai ajuta, vin vremuri grele, cine o să mai umble după catifele şi mătăsuri, da' după slănină şi ouă o să se bată ca chiorii, să ne ajuţi şi să faci ca afurisiţii ăia de ghermani să n-ajungă până la noi. Că, ştiţi dumneavoastră, dacă intră acolo, una, două se poate întâmpla o nenorocire, oamenii pe la noi nu ştiu carte, îs cam tolomaci, una două umblă la cuţit dacă li se pare că-i înjură cineva. Şi cu ghermanii ăştia, nu ştii niciodată ce vorbesc. Nu-i aşa?" Atunci a râs cu mare poftă Rozeanu, aşa cum nu râsese Niciodată în toţi anii de când făcea negustorie în dugheana

Eugen UuiciM

lui, mai ales că înţelesese ceea ce nu era de înţeles Niculae Branea va reuşi până la urmă să facă în aşa fel încât în satul Gherani să nu intre picior de neamţ. Şi asta numai datorită încăpăţânării sale, încrederii sale nemaipomenite că trebuie să existe o cale pentru aşa ceva.

La două săptămâni de la instalarea noii Administraţii, prin jocul întâmplării, prin străduinţa sa devenise un om de încredere. Toată zona dintre apa Buzăului şi a Slănicului se afla sub ascultarea sa şi săptămână după săptămână se adeveri gândul care îl înveselise atunci când Niculae Branea îl rugase să facă ce-o şti, dar nemţii să nu se arate în Gherani. Săptămâni de săptămâni carele încărcate cu dajdia pentru Militărverwaltung se îndreptau către punctul de colectare şi liniştea, dacă asta se chema linişte, domnea în părţile Gheranilor, până către pustiul Pâclelor.

Aflând că pleacă înspre zona aceea, căpitanul Rich-ter îi atrăsese atenţia că, după părerea sa, „nu e cea mai potrivită călătorie". Adăugase pe un ton uşor alterat: „Locurile sunt infestate de briganzi, mein Herr. Ca în *Hoţii* lui Schiller. Dacă nu vă întoarceţi în 24 de ore, vom fi nevoiţi să vă căutăm, o chestiune ce va fi neplăcută şi pentru noi şi pentru dumneavoastră". Pitirim Rozeanu i-a zâmbit atât de încrezător, încât ar fi dezarmat pe oricine, dar nu şi pe căpitanul Johann Richter, „doar merg în fieful meu, Herr Kapitän, o mână spală pe alta şi amândouă vă slujesc pe dumneavoastră".

Numai că atunci când intră în casa lui Niculae Branea mâna sa rămase întinsă în gol către primarul care şedea pe laviţă, în faţa mesei. Pe tăblie erau sparte câteva nud. O cană de vin pe jumătate golită

făcuse floare iar în colţul camerei, în picioare, stătea un necunoscut cam zdrenţăros, într-o haină care fusese cândva militară, încins cu sabtf ofiţerească, proaspăt ras, cu o tăietură în obraz, peste care lipise o bucăţică de hârtie. „Ce-i, domnu' Branea, au pierdut nemţii războiul astă-noapte şi n-am aflat eu?

Aşteptându-i pe barbari încercă să glumească cu vocea subţiată de emoţie, de neînţelegere. Niculae Branea schiţă un gest către necunoscutul din capătul celălalt al încăperii. Poate ar fi vrut să spună mai multe, însă Luca Demian se apropie de Rozeanu, îl măsură cu privirea, curios şi dispreţuitor, „ăsta cine mai e?"

Omuleţul îşi regăsi echilibrul „Rozeanu, Pitirim, inspector la Administraţie, domnu', dacă nu e cu supărare…?"

„Păsărică albă-n cioc, deci, a venit la cuibul drag, singurică, singurică. Cum o duci cu şvabii, dom'le Rozeanu? Binişor, binişor, nu?"

Tonul zeflemitor-agresiv al ofiţerului îl năuci pe Rozeanu, la o asemenea primire nu se aşteptase, era o surpriză din cale afară de neplăcută. Îşi dădea seama că Niculae Branea nu conta de fel în faţa ofiţerului, dacă o fi ofiţer, poate era un impostor, toţi ofiţerii sunt fie pe front, fie în lagăre, ăsta umblă lelea prin sate, briganzii, ah, briganzii lui Schiller, asta era prea de tot, izbucni „protestez, protestez cu tărie şi o să mă plâng înaltului Comandament… Mă aflu în serviciu comandat şi nu permit să…"

„Uşurel, uşurel, dom'le inspector. Şi care e serviciul dumitale, cu ce scop ai venit dumneata pe o vreme ca asta până la Gherani? Pot să ştiu?"

Pitirim Rozeanu privi disperat către primar. Acesta stătea nemişcat, sprijinindu-şi braţele de scândura mesei. După cum îi căzuseră umerii, după cum se lăsase cu totul în scaua, pricepu că nu era în stare ori nu voia să dea nicio explicaţie, să-l scoată din încurcătură. Analiză situaţia în câteva secunde. În fond ce voia acest terorist, se lămurise pe deplin cu cine avea de-a face, era poate chiar unul dintre aceia care atacaseră curierii, patrulele ori paza transporturilor şi care nu se mulţumiseră să-i omoare pur şi simplu, ci la toţi le tăiase beregata, el nu văzuse niciodată şi ceva, însă, după cum povesteau cei de la Administraţie, ra ceva înfiorător. Ţi se-punea de-a dreptul un nod în

Eugen gât. El neamţ nu era, că se găsea într-o misiune în slujba lor, asta-i bună, trebuie să trăiască şi el într-un fel, ce, parcă la Capitală

lucrurile nu erau la fel, domnii Marghiloman nu face acelaşi lucru, domnu' Berze» domnu' Lupu Costaki, alţii, alţii că ţi se face pielea di găină dacă te gândeşti la toate. Şi uite că iese din pământ, parcă de-a dreptul din pământ a ieşit, aşa palid şi cenuşii la faţă, toată pielea, părul erau aşa, hainele care chial miroseau a nămol, ei drăcie, e prea de tot, ţine-ţi firea Pitirim, ţine-ţi firea. Ce-o să vrea – o să aflu. Ce-o să-mi facă, asta-i altă poveste.

În toată această vreme privirea sa aluneca pe lângă Luca Demian către primar, intensă, rugătoare, disperate apoi, întâlnind lumina opacă, indiferentă, întoarsă cătifl sine din ochii acestuia.

„Care e serviciul meu, spuneţi? Chiar aşa, care este? Alerg zi şi noapte, de la oraş la Gherani, în toate văgăunii! ca să fie bine, să fie linişte, asta m-au rugat ei pe mine, să fac aşa încât să fie linişte, să fie mulţumiţi şi unii şi alţii. Şi uite cu ce mă aleg. Mă aleg cu o asemenea întâlnire, de «să-mi treacă pofta să mai umblu prin frig şi întuneric pentiw că mă roagă domnu' Branea. Asta fac eu, domnule!"

Luca Demian s-apropie de fereastră, în curte un copil alerga un mânz cu picioare subţiri care tremura de efolf pe gheţuşul crescut dinspre uşa grajdului. Se întuneci repede, când venea noaptea era liniştit. Nemţii nu era» în stare să vină noaptea până la Gherani. Nu erau în stare de frica lui, iar el se încredea în spaima asta şi putea dormi liniştit.

„Să-ţi spun eu ce făceai, ce-ai făcut când ai intrat în Gherani. Spionaj. Asta ai făcut. Şi aici în sat e decretată legea marţială. Ce mai spui dumneata acum?"

Când auzi cuvântul acela cumplit, de neînţeles„Spionaj", Niculae Branea ieşi din apatia sa tulbure, paralizantă, mormăind aproape neînţeles: „Prostii, care spionaj:

Aşteptându-i pe barbari vorbeşti prostii, dom'le locotinent, Rozeanu ăsta face numai gheşefturi, n-are vreme de spionaj".

Pe măsură ce trecea vremea, nenorocirea care sosise în sat odată cu şareta lui Pitirim Rozeanu se contura tot mai clar. Şi poate n-ar fi ieşit cu totul la vedere, dacă inspectorul Militărverwaltung-ului n-ar fi avut proasta inspiraţie să caute o cale de scăpare atunci când ofiţerul a chemat doi dintre oamenii săi să-l ducă în pivniţa casei parohiale şi să-l ţină acolo până a doua zi, când se va convoca „Curtea Marţială cu tot tipicul pentru a judeca un caz de ei că – aii evidenţă el, personal, nu se îndoieşte". Atunci Rozeanu făcu o ultimă încercare de a

ieşi din laţul în care atât de primitiv îi vârâse capul ofiţerul şi îi spuse cu o umbră de ameninţare, câtă oare să fi fost aceasta în glasul său subţire şi tremurat „trebuie să vă anunţ că, dacă mâine seară nu sunt îndărăt la Buzău, căpitanul Rich-ter mă va căuta. El ştie de existenţa voastră. Doar atât nu ştia, unde vă găsiţi. Dacă nu mă întorc, va şti şi lucrul ăsta”.

Locotenentul Luca Demian se făcu că nu aude, ordonă: Duceţi-l şi staţi cu ochii pe el. Dacă vă scapă, o să staţi voi în locul lui. Executarea!

Abia după ce Pitirim Rozeanu traversă curtea către uliţa plină de paie şi bălegar, zăpada îngheţată se transformase într-un terci uscat, zgrunţuros, Niculae Branea îi spuse ofiţerului: „Înălţimea Voastră, n-aţi auzit ce-a zis? Că dacă nu-i daţi drumul o să vină să-l caute. O să vină cu armata să-l caute, ce ne trebuie nouă ghermănime în sat, daţi-i drumul, că e şi el un suflet de om şi o să spună că n-a văzut nimic. N-are niciun interes să vină ghermanii aici, dacă vin ei, îşi pierde rostul. Nu-i mai bine aşa? Nu-i mai bine, dom locotinent?”

— Nu, zise cu răutate Luca Demian, acum nu ne trebuie nimic altceva decât ceea ce slujeşte războiul. Trebuie să-l ducem cu orice preţ la capăt. Altfel toate câte s-au întâm-Eugen plat până acum nu au niciun rost. Mai devreme sau mai târziu *ei tot* vor veni şi aici în Gheranii voştri. Mai bine să vină acum, când suntem noi aici, să vadă că nu vin la pune-te masă, că nu umblă în ţara lui Lobodă-împărat. O să vă învăţăm noi să vă apăraţi liniştea. Gustul libertăţii e întotdeauna sărat, domnule primar. Ieşi în aerul rece care-i pişcă obrajii, se simţea din nou bine, cu vârful degetelor furnicând, primejdia era din nou aproape.

Începu o inspecţie amănunţită a caselor dinspre pod, a hudiţelor, a fântânilor de piatră, chibzuind la rostul fiecăruia în lupta ce urma să vină, pentru că negreşit ea se va da chiar în acel loc. Privea cu neascunsă mirare şi curiozitate pietrele, scândurile, colţurile de casă, locuri în care vieţile lor vor fi puse în cumpănă şi se mira de pacea, obişnuitul care domnea peste ele.

Noaptea, Pitirim Rozeanu reuşi să fugă, paznicii amorţiţi de frig moţăiau în camerele de deasupra din care, printre scândurile bătute în cercevele, se vedea cerul limpede şi stelele sticloase de ger, aşa încât „procesul” n-a mai avut loc. Luca Demian nici n-a fost atât de furios pe cât îşi închipuiseră ceilalţi. Scopul fusese atins, în niciun caz întâlnirea lor cu nemţii nu mai putea fi evitată. Coloana se pornise, venea către

Gherani încet, cu prudenţă, însă era limpede că nimic n-o mai putea opri.

Dimineaţa îi găsi pe toţi oamenii detaşamentului în tranşeele săpate de ţărani, bătând mărunt din picioare, suflând în pumni, aţintindu-şi ochii până la durere în albul drumului şi al câmpului. Luca Demian le spusese că va fi o ambuscadă, unul dintre acele lucruri pline de triumf şi nebunie în care mâinile soldaţilor nu mai ţin armele lor ştiute, ci chiar frâiele spaimei care ucide doar privind în ochii celui ce se apropie neştiutor de locul sfârşitului său-Luca Demian credea că-i înşelase doar pe jumătate. pentru această jumătate socotise că are de partea sa norocul bătăliei. Adevărul era că se înşelase în întregime.

şteptându-i pe barbari

Detaşamentul german, două tunuri de câmp şi un escadron de ulani se apropie de Gherani către amiază. Se opri cam la un kilometru de podul ce nu părea supravegheat şi căpitanul Richter trimise doi călăreţi în cercetare. Cavaleriştii înaintară în trap, unul pe de o parte, altul pe cealaltă parte a drumului, căutând să desluşească o urmă, o mişcare în tăcerea de dincolo de râu. Satul părea părăsit, nici fumul caselor nu se ridica alb-albastru, nici copii, nici vitele nu se vedeau pe uliţe, fântânile înţepeniseră cu găleţile îngheţate în aer, parcă toate fiinţele îşi ţineau răsuflarea să nu-i sperie pe cei doi cavalerişti cu lănci şi carabine scurte, ce se săltau în scări să vadă mai departe, să vadă mai profund. Chiar în marginea podului se opriră, traseră de frâu în aşa fel încât caii cabrară, era poziţia cea mai incomodă însă cea mai eficientă pentru a zări capătul drumului, mărginit de copaci de cărbune, garduri cenuşii şi stâlpii porţilor înflorate. Se întoarseră brusc, asemeni unor automate şi goniră caii până la grosul detaşamentului. Urmă o tăcere, o nemişcare de câteva minute, prea grea pentru a aduce vreo speranţă în sufletele celor ce se ghemuiseră în gropile din buza malului dinspre sat. Apoi, ca şi cum cineva ar fi pornit o maşinărie cu arc, germanii descălecară, traseră tunurile în mijlocul şoselei, înfipseră fălcelele în pământul îngheţat, totul într-o viteză şi o ritmicitate a mişcării ce te făcea să înţelegi de unde izvorăşte teama, frica, anume, din perfecţiunea unui gest, automatismul său făcându-te să pricepi şi să trăieşti cu o clipă mai devreme realitatea ce urmează să se înfăptuiască.

Trăirea mentală şi anticipată a evenimentului este de cele mai multe ori adevărata şi singura cauză a efectelor sale, negăsindu-se

astfel în raport cu dimensiunile sale reale, ci cu cele imaginare, mai bine spus – imaginate. Iată încă o fisură în relaţia pe care o

EIKIKN

avem cu lumea din jurul nostru, cea dinlăuntrul fiind sub stăpânirea imaginaţiei. Această dictatură a imaginării realului exercitată asupra realităţii are efectul unei bule de aer ori al unei fărâme de grăsime pătrunse în arterele noastre, care prin totala lor stranietate uimesc. Uimirea unui organism înseamnă moartea sa. Ajuns aici, la momentul în care încerc să descopăr mecanismul prin care Luca Demian a imaginat realitatea confruntării sale cu detaşamentul de ulani al căpitanului Richter, încăpăţânarea sa în a provoca o bătaie de aripi a păsării războiului peste liniştea grădinilor şi a uliţelor satului Gherani spre a-i aduce *în realitate pa* aceşti oameni ce se istoveau, în sensul propriu al cuvântului, pentru reuşita unei retrageri din istorie, o realizare particulară, neglijabilă poate, a unei idei de o excepţională frumuseţe poetică, însă hidoasă într-o eventuală împlinire umană, ajuns aici îmi amintesc ziua de 22 iunie a altui an. Când eşti foarte tânăr zilele trec fără nume, decurgând unele din altele, asemeni fazelor respiraţiei. Dar apar coincidenţe tulburătoare, momente în care lumea dinlăuntru iese în întâmpinarea celei din afară, parcă anume spre a te face să observi momente ale *realităţii depline* ce sunt străbătute de un om în scurta (ce cuvânt stupid în adevărul ce-l conţine) să viaţă. O carte a unui istoric german, Paul Carell, un istoric al evenimentelor trăite – soi rar, de obicei istoricii recompun nu descompun faptele – deci o carte mă făcuse să trăiesc cu o intensitate emoţională şi intelectuală această zi de 22 iunie însă a altui an, 194 l-Se adăugase poate lecturilor copilăriei şi adolescenţei, romane şi povestiri despre acest holocaust premergător naşterii generaţiei mele, cărţi ce îl transformaseră într-o stilizată joacă de-a hoţii şi vardiştii, într-o trântă epopeică, de basm în care zmeul şi Făt-frumos se

Aşteptându-i pe barbari afundă reciproc şi pe rând în pământ, întâi până la genunchi, apoi până la brâu şi aşa mai departe, Făt-frumosul descăpăţânându-l pe zmeu într-un mod cât se poate de sigur şi de elegant. Şi iată că o altă carte venise, făcându-mă să înţeleg omeneşte, prea omeneşte acea zi toridă de iunie, în care zeci de mii de tanchişti germani stătuseră ghemuiţi, literalmente cu genunchii la gură sub carapacele de oţel încins, trăgând în piept aerul la fel de încins, devenit vâscos din cauza mirosului de vopsea, de cauciuc, de benzină,

din cauza prafului ce se învârtejea sub şenilele miilor de tancuri care se azvârliseră într-un pustiitor şi lacom „salt înainte”. În faţa lor – cătune, târguri, iazuri în care mulţi din cei ce se vor arunca asupra blindatelor cu o sticlă de benzină, chiar în acea zi de duminică, ori în altele ce urmau să vină, aruncaseră din zori undiţele (mareşal Bagramean). Un şir subţire de oameni tineri cu ochii măriţi de *spaima \ neînţelegerii* a ceea ce se întâmplă. Fiind exact ziua când terminasem de citit istorisirea primelor săptămâni ale războiului, către amiază, pe o stradă semipustie, aşa sunt străzile în Cluj, vara, am rămas uimit de coincidenţă, era 22 iunie, moment de repetare a tragediei, dacă ne încredinţăm unei rânduieli cosmice. Brusc a început să plouă cu o furie nemaipomenită, poate ca răspuns la încercarea mea de a reconstitui căldura, praful, tremurul zării ce cu siguranţă domnea în cealaltă zi de 22 iunie. Era un refuz, o interdicţie de a mă apropia cât de cât de clipele ce le trăiseră acei oameni tineri, cam de vârsta mea – o nouă coincidenţă îngrozitoare – ultimele lor clipe, pentru că după o statistică neghioabă cam 90 la sută din cei ce s-au înfruntat în primele ore au dispărut la sfârşitul acelei zile. Pânza de apă verticală mă lipise de un zid, rigolele se umpluseră de bulbuci, hârtii şi frunze, era

EIJGKN URICARIJ

atâta umezeală, atâta răcoare şi apă încât am fost convins că peste ani se realizează în fapt singura dorinţă de atunci a tuturor combatanţilor – să plouă. Să plouă pentru a răci blindajul încins, să plouă pentru a se împotmoli o oră, o jumătate de oră, o clipă – clipa necesară regăsirii cumpătului – pentru a încetini maşina de ucis. Nu a plouat mai mult de un ceas. Ceea ce părea diluviu s-a oprit la fel de brusc pe cât începuse. Lipsa de sens a acestei realizări târzii a dorinţei exprimate cu atâţia ani în urmă s-a dovedit a fi cumplită. La puţină vreme, când soarele dogorea, amiaza intrase în drepturi, cineva mi-a strigat de pe celălalt mal al străzii: „P. a avut un accident”.

Era atâta neînţelegere în mine la ceea ce se petrecea în acea zi, încât am râs. Din nou am auzit „P. a avut un accident în faţa casei. Din cauza ploii”. M-am apropiat neîncrezător, dar oare cineva s-ar putea apropia altfel de prima imagine a unei tragedii? şi am început să înţeleg: P. ieşise din maşină, ocolise prin faţă, ploaia venea cu putere, împrejmuind-o ca un văl, ca un halou de uitare, a început să străbată cei cinci sau şase metri care o despărţeau de celălalt mal, strada devenise Râul pentru ea, dar n-a mai ajuns.

— E la spital, n-are nimic grav la cap, e lovită, dar nu are nimic grav. mai este o fractură de femur, un fleac, dar îţi dai seama ce ţi se poate întâmpla, uite chiar aşa, în faţa casei. Şoferii ăştia sunt iresponsabili, ce mai, ziua în amiaza mare…

În următoarele clipe totul ameninţa să devină o *conversaţie cu temă*, o temă de a cărei concreteţe începusem să-mi dau seama pe măsură ce obiectivul ei devenea tot mai incert. „Nu scapă, am zis, nu va scăpa. Ea va muri”. Era o îndârjire cu totul străină mie până atunci. Am fost privit cu oroare, poate aşa fuseseră priviţi la rândul lor cei ce în noaptea prenier-*Aşteptându-i pe barbari*gătoare războiului au trecut frontierele numai şi numai spre a-i anunţa pe ceilalţi că războiul nu mai poate fi oprit, că moartea lor se află deja pe ţeava puştii, a tunului. Am rămas singur cu soarele lovind perpendicular în streşinile ce mă adăpostiseră de ploaie, o zi mai egală sieşi nu se putea găsi, era solstiţiul.

Realitatea a urmat cuvintelor mele, desigur este o nerozie să cred că s-a întâmplat altceva decât o prefigurare. Dar de ce am spus ceea ce am spus? Poate din nesăbuinţa vârstei, tinereţea te face să fii excesiv, binele ori răul trebuie împlinit, dus până la capăt şi asta numai pentru că până atunci nu ai făcut nimic definitiv, nimic împlinit. Nimic din ce ar fi fost *cumplit*, orice desăvârşire fiind astfel. Ori pentru că războiul se petrecuse înainte de naşterea mea şi pe atunci aveam convingerea că doar traversarea lui poate să-ţi dea întreaga cunoaştere de sine, binele şi răul, lectura luând locul lumii şi în acea clipă fiind doar fiul ei? Oricât m-aş strădui acum să înţeleg, să mă înţeleg, tot acest moment de cumpănă în care am trăit cu o clipă mai devreme moartea unei fiinţe extraordinare este răsturnat, făcut de neînţeles doar de cele câteva cuvinte ce mi le-a spus în treacăt un băiat din cartierul meu: „Te-am văzut ieri discutând cu cineva, zâmbeai şi doar cu o zi înainte urcai panta cimitirului ducându-i pe umăr sicriul”. Era doar adevărul, explicam cuiva, zâmbind prosteşte, unde fusesem cu o zi înainte şi de ce port costumul meu cu revere înguste, cam lucios pe la cusăturile buzunarelor, ziua, în amiază. Era adevărul, doamne, şi de ce oare zâmbeam? Un motiv, întemeiat, era acela că de câteva zile trăiam nu în realitate, ci în ceea ce cu îndrăzneală aş numi acum – prerealitate. Anticipam, atâta tot, şi rezulta o caraghioasă nepotrivire de ritm între mine şi lume.

Eugen Uricaru

Primele salve ale tunurilor detaşamentului Richter loviră malul, chiar în buza podului. Apoi se mutară încetul cu încetul către sat, răscolind, sfârtecând, pulverizând totul, metru după metru. Era înaintarea unui melc, chinuitoare, sigură, un melc ce acoperă frunza cu o pojghiţă albă, sticloasă, de cenuşă, de scrum. Aici se înşelase Luca Demian, făcuse totul pentru a isca o confaintare, o întâlnire faţă în faţă cu duşmanul, o întâlnire în care furia, ura, violenţa războinică să-şi găsească o ţintă adevărată, vie, gata să dea un răspuns, însă pe de-a-ntregul muritoare, înaintea obuzelor fusese sunetul, înaintea sunetului fusese imaginea morţii ce răsări în gropile săpate în malul apei. Şi ea se înstăpâni peste tot, din mal până în capătul celălalt al satului, trecând cu fiecare bubuitură de la un om la altul, de la o casă la alta, neostenită, devenind mai puternică, mai de nestăpânit cu fiecare pas al său.

În mai puţin de două ore, deasupra grădinilor, a zidurilor surpate, a zăpezii înnegrite de fum şi sânge nu se mai ridicau decât nori scămoşi de praf şi fum. Ţevile tunurilor se încălziseră, căpitanul Richter se temea să nu se decalibreze şi de aceea ordonă încetarea tragerii. Detaşamentul plecă în scurt timp fără ca măcar să trimită o patrulă în cercetare spre constatarea efectelor bombardamentului.

„E un lucru absurd, domnilor, spuse pe daim căpitanul Richter subordonaţilor săi apropiaţi, e un lucru absurd să execuţi represaliile necesare întăririi respectului datorat armatei, pornind de la posibilitatea capturării de către bandiţi a unui oarecare funcţionar, pentru că asta presupun că i s-a întâmplat, care nici măcar nu e supus central. Însă, domnilor, represaliile sunt absolut necesare, procedând altfel nu vom mai putea dormi, nu vom mai putea mânca, nu vom mai putea trăi. Dacă pentru a trăi noi trebuie să omoram câţiva dintre ei, atunci să-i omorâfl1 Este dreptul celui mai tare, este dreptul nostru. În fort” absurd e doar războiul, nu şi ceea ce se întâmplă în el

Aşteptându-i pe barbari

Până seara, din cauza craterelor făcute de exploziile obuzelor în marginea de către Pâcle a satului Gherani, îşi făcu apariţia prima bulboană noroioasă, răspândind un miros greu de sulf şi nămol. Foarte aproape de marginea ei Luca Demian îl găsi pe Niculae Branea opintindu-se să tragă într-un loc ferit cadavrul lui Pitirim Rozeanu. îl prinse de subsuori, năclăindu-se de sânge, şi împreună îl duseră până în grădina primăriei, răscolită, cu pâinii sticlind de ger cu coaja

sfâşiată. „Era un om de treabă, zise primaail, toţi erau oameni de treabă. De ce asta n-ajunge, ofiţeaile?”

Luca Demian îi privi cum stăteau amândoi ghemuiţi la rădăcina copacului sfârtecat de schije, unul mort, celălalt viu, îşi şterse îndelung degetele de mantaua zdrenţuită, trebuia să-i spună ceva, nu avea scăpare şi într-un târziu se hotărî, aproape gemu, de furie, de neputinţă, printre dinţii albi, lucioşi, încleştaţi „pentru că nu toţi oamenii sunt de treabă. Iar eu n-am tras niciun glonţ. Nici măcar unul!” Se răsuci şi o luă îndărăt către Pâcle, care, ciudat, dintr-odată deveniră mult mai apropiate. După câţiva paşi îl auzi pe Niculae Branea oftând în spatele său, chinuindu-se să-l ajungă. împreună răzbiră mai uşor prin zăpadă.

Aşteptându-i pe barbari va

AVUSESE O ZI INFERNALĂ. ÎNCĂ DE DIMINEAŢĂ convocase la sediul Prefecturii pe şefii comisariatelor pentru a asculta rapoartele săptămânale, o noutate intrai dusă la recomandarea domnului secretar general gerant Lupu-Costaki. Încetul cu încetul în acea încăpere de la etajul doi se adunase un vraf de hârtii ştampilate în colţ cu tuş violet – secret – în care se aflau consemnate pe zile şi ore evenimentele ce transformau Bucureştii într-o aglomerare de cazărmi şi spitale, într-o sumă de străzi pustii şi case părăsite, într-un câmp de înfaintare tăcută dar înverşv»nată a intereselor, obiceiurilor, ambiţiilor şi mai ales lăcofl miei învingătorilor. Pentru Tănase Berzea lucrurile se simplificau pe potriva lămuririi intereselor fiecărui grup de oştire care arendăşise Capitala după priceperea şi năravurile comandanţilor militari. Tiilff von Tschepe und Weidenbach, guvernatorul militar al cetăţii, suferind şi retras în spatele unei măşti de indiferenţă faţă de lumea românească, dăduse mână liberă colonelului Hentsch, şeful statului major al Administraţiei militare. Totul se desfăşura conform planului, iar planul era perfect pentru că ieşise din mintea ordonată a colonelului Hentsch. Acesta era continuu preocupat de transformarea a ceea ce denib mea el „aspectul şi afectul bucureştean”. Când îl auzise vorbind prima dată despre „aspect şi afect”, Tănase Berzea se simţi în primejdie. Nu înţelesese nimic din lunga peroraţie şi ştia din experienţă că lucrurile neînţelese sunt mai primejdioase decât cele definite ca atare. Considerând că funcţia sa este cel puţin egală cu a colonelului Hentsch, îşi permise să-l abordeze direct în una din seratele pe care le organiza cu multă ostentaţie domnul Goilav,

proprietar şi fervent susţinător al lui Petre Carp. „Domnule colonel, mi s-a părut foarte interesantă expunerea dumneavoastră privind aspectul şi afectul unui oraş. Presupun că un teoretician ca dumneavoastră este fericit să aibă ocazia punerii în practică. Se întâmplă atât de rar ca utopiştii să beneficieze de o asemenea coincidenţă încât să găsească şi locul şi puterea de a-şi realiza proiectele…”

Hentsch aşeză cu grijă paharul pe pervazul geamului, civilizaţia începe de la instrucţia servitorilor, pe când aici se întâlnise numai cu obrăznicia lor, îşi tampona cu batista mustăţile roşcovane, à la Wilhelm, şi obrajii coloraţi de o uşoară congestie, şampania, căldura din salon, poate chiar o mică doză de nervozitate – nu-i plăcea să fie abordat cu atâta familiaritate de un civil, îşi înclină sec fruntea „Colonel Hentsch!”. Tănase Berzea încercă să zâmbească, însă nu reuşi, schiţă o înclinare a capului cât mai milităroasă, era caraghios în fracul său cam ponosit, Goilavii aveau nişte pretenţii enervante, domnii în frac. doamnele cu bijuterii, de parcă n-ar fi fost vreme de război, îşi spuse numele apăsând pe titulatura sa destul de impunătoare, vice-prefect al Bucureştiului, şi tot el continuă: „aş fi încântat dacă aţi lămuri în câteva cuvinte în ce ar consta schimbarea «aspectului şi afectului bucureştean» pentru <—ă presupun că e vorba de o schimbare, nu?”

Hentsch trase adânc aer în piept, era un gest la care Unea, conferea o doză de sinceritate şi făcea impresia că te angajezi cu toată credinţa şi puterea de convingere în ce urmează.

„Herr Berzea, sunt puţin descumpănit de întrebarea

Eugen Uricaru dumneavoastră. Nimeni până acum, de când mă aflu în Bucureşti, dar absolut nimeni, nu s-a interesat de planurile noastre de viitor. Am avut impresia că ar fi vorba de o, să spun direct, de o inaptitudine faţă de viitor, faţă de chestiunile teoretice. Dumneata eşti cel dintâi care se apropie de o asemenea problemă delicată şi, pentru a fi sincer până la capăt, am convingerea că este un gest mai mult al poliţistului Berzea decât al politicianului cu acelaşi nume, pentru că sunteţi un politician, desigur”.

Tănase Berzea strânse o clipă din ochi, era singurul gest de nemulţumire ce şi-l putea permite, în sală era fum, de la ţigări, de la lumânările alb-aurii, cu toate că instalaţia electrică funcţiona, domnul Goilav optase pentru o lumină mai intimă, îşi trecu maşinal degetele

prin păr, transpirase la tâmple, putea să răcească în orice moment, va trebui să plece cât de curând, seratele nu mai sunt pe potriva vârstei sale, „mi-e indiferent, domnule colonel, ce credeţi despre noi atâta vreme cât încă sunteţi convins că veţi aplica planurile dumneavoastră de viitor fără să vă intereseze dacă ne convin sau nu. Este dreptul învingătorului, e de datoria înfrântului să se supună, să se adapteze. Pentru că darvinismul e la modă, o să vă spun că suntem nevoiţi să ne adaptăm mediului ce îl impuneţi. Dacă însă contăm într-un fel, atunci cred că e natural să ne interesăm care este imaginea pe care o aveţi despre noi. Nu de altceva, ar fi o greşeală ireparabilă să aplicaţi un plan asupra unei lumi inconforme cu imaginea ei. Nu aţi face decât să repetaţi experienţa iezuită din Paraguay. Mă înţelegeţi – patru sute de ani care au trecut în zadar, o adevărată fundătură istorică, o lipsă totală de progres.

Colonelul Hentsch îşi prinse monoclul în palmă, căuta îndelung, în mai toate buzunarele, pielea de căprioară, tf1 cele din urmă începu să lustruiască lentila cu îndărătnici-Cu un hârâit gramofonul anunţă că s-a defectat, în tot

Iteptându-i pe barbari lungul serii fusese supus la îndelungate eforturi şi atunci domnul Goilav, prevăzător ca întotdeauna, prevăzător mai ales când avea de a face cu oameni susceptibili, făcu semn unui muzicant împopoţonat cu joben şi lavalieră să-şi înceapă numărul. Era o excentricitate, cel puţin pentru ofiţerii germani şi austrieci, lăutarul cânta la ferăstrău, o invenţie cu totul balcanică şi de mare trecere în partea finală a oricărui chef cu dichis.

Pe neaşteptate Hentsch îl prinse de braţ pe Tănase Berzea şi-l conduse către un colţ mai îndepărtat „nouă ne place muzica, e un motiv de mândrie naţională, e arta germană prin excelenţă. Va trebui să ne îngrijim şi de asta. Spuneţi-mi, domnule Berzea, sunt informat că în originile poporului dumneavoastră ar exista şi elemente gotice, e un adevăr sau o picanterie?”

Tănase Berzea zâmbi indulgent, „Cine poate spune cu exactitate adevărul despre o perioadă atât de îndepărtată şi de la care ne-au rămas atât de puţine dovezi. Dar, fără a exagera, domnule colonel, putem fi liniştiţi – cu siguranţă au fost şi ceva germanici. E foarte probabil, foarte probabil… Dar, fiţi sigur, nu asta va fi calea pentru buna înţelegere între noi şi dumneavoastră”. Hentsch mimă surprinderea „de ce nu, de ce nu? De fapt, totul este o chestiune de

educaţie. Ne trebuie zece, douăzeci de ani şi convingerile vor fi altele. Pentru că în cele din urmă nu adevărul ştiinţific este cel mai important, ci convingerile. la nivelul oamenilor obişnuiţi, doar despre ei vorbim. Iată un prilej minunat să vă dau câteva detalii concrete ale planului nostru, nu e o simplă figură de stil, e al *nostru* în deplinul înţeles al cuvântului. Începând din toamna viitoare vor fi revizuite toate manualele şcolare de citire, istorie şi, bineînţeles, geografie. Cred că sunteţi de acord (—u punerea lor în concordanţă cu cele mai noi principii şi descoperiri. Istoria va fi studiată ca şi până acum, însă Ponderea unor evenimente va fi mai mare, alta mai mică.

Eugen Urkjaru

Nu se va atinge nimeni de fapte, tot ce se va spune va fi adevărat doar că…”

— Doar că un adevăr spus pe jumătate sau pe sfert nu poate fi categorisit neadevăr.

„Exact, ne vom înţelege, domnule Berzea, sunt sigur că ne vom înţelege. Modificarea cărţilor de lectură va fi făcută ţinându-se seama de interesele noii societăţi. Există deja o seamă de literaţi care au înţeles pe deplin sensul progresului, domnule Berzea, mă întreb dacă nu sunt prea mulţi, românul e născut poet, o ştie o lume, însă nu toţi poeţii ne pot fi de folos. Prea multă poezie strică, îşi pierde creditul, câteva strofe bune, dacă se poate un cântecel elegant şi este îndeajuns. Nu trebuie mult, ci bun. E o expresie latină; n-ar trebui uitată. Ceea ce mă interesează în primul rând este forma, domnule Berzea. Forma este aceea care influenţează conţinutul şi nu invers. Cu o mică precizare – este vorba de sensibilitatea învinsului, singurul lucru de care trebuie să ţinem cont. Ar trebui ca gazetele să strecoare în articolele de cel mai mare interes cuvinte care pot fi înţelese de oricine, să zicem *Strassem* loc de stradă, *undso weiter*, ar fi elegant să se folosească apelativele noastre Frâu, Fräulein, Herr, au o rezonanţă deosebită, dau multă distincţie. Oh, dar sunt atâtea ocazii, atâtea cuvinte, domnule Berzea, care prin simpla lor aducere în vorbire ar transforma cu totul gesturile, atitudinea, modul de viaţă al dumneavoastră. Ar fi mai civilizat şi, trebuie să recunoaşteţi, noi suntem mult mai civilizaţi”.

Tănase Berzea repetă aproape automat, „desigur, mult mai civilizaţi, mult mai culţi”. Colonelul Hentsch se înflăcăra, niciodată nu găsise un ascultător atât de docil, interesul lui Tănase Berzea era atât de mare, încât se transformase într-o formă de servitute care, de ce să

n-o recunoască, îi făcea o deosebită plăcere. îl cuprinse protector de umeri, „capitala voastră este oribilă. Mă refer la

Aşteptându-i pe barbari aspectul său grafic, publicitar, firmele, denumirile au ceva balcanic, oriental, quatsch se exprimă sugestiv printr-o strâmbătură a gurii, de parcă ar fi înghiţit o doctorie amară. Am pregătită deja o listă cu denumiri adecvate ale hotelelor şi restaurantelor, dacă bine îmi amintesc, pocni din degetele subţiri, uşor deformate, degetele unui ofiţer de cancelarie, ah da, Kaiser Palast, Berliner Kafee, Zum deutsche Kronprinzen. Friedens Kafee – extraordinar, nu – Donau Palast, und so weiter. Aliaţii noştri bulgari şi-au exprimat dorinţa de a prelua Capsa, cred că nu va fi un lucru prea complicat, ştiu că ambiţiile mici, odată satisfăcute, pot facilita compromisuri esenţiale. Nu prea au fantezie, domnule Berzea, iată că sunt nevoit să o spun şi de data asta, nu au fantezie. Au cerut doar Capsa şi Facultatea de Medicină.» Altfel sunt soldaţi buni. Toţi oamenii noştri sunt buni soldaţi. Altfel n-am fi câştigat războiul, nu?” Tănase Berzea socoti de cuviinţă să nu răspundă, cuvintele sale n-ar fi schimbat nici în bine, nici în rău faptele. „Am înţeles, domnule colonel, aspectul Bucureştiului va fi schimbat, bănuiesc că veţi pune pe picioare şi un serviciu de pază, un altul de pompieri, unul de salubritate, că veţi asigura aprovizionarea şi sistemul sanitar…” Hentsch se întoarse după un fecior de casă, făcu un semn să i se aducă două pahare „serviţi, domnule Berzea. Iată că se găsesc mijloace pentru a îndulci clipele amare ale înfrângerii. Vorbeaţi de buna administrare a oraşului. Sigur, e o chestiune importantă. Însă e de datoria dumneavoastră, vă priveşte. Noi o să avem grijă de oamenii noştri, voi de oamenii voştri. Cred că aţi aflat, s-au înfiinţat câteva spitale, unul de boli venerice, bărbaţii sunt bărbaţi în orice anotimp, la liceul Basarab, unul militar la liceul Lazăr iar a Sf. Sava aliaţii turci au deschis un lazaret. Au gusturi ciudate, de aia sunt turci, au vrut neapărat liceul Sf. Sava, re şi e prea puţin confortabil, aveţi clădiri vechi şi improprii din păcate. Acum nu mai vor decât să ia tunurile acelea

(ÎIV. KN

vechi din curtea Palatului şi de lângă statuia lui Mihai Viteazul şi să le ducă la Constantinopol. Dar nu mai sunt bune de nimic, domnule Berzea, nici măcar ca trofee, doar sunt din alt război. Probabil că în războiul acela aţi fost şi dumneavoastră combatant, nu-i aşa?”

Până la spargerea seratei Berzea îi povesti colonelului Hentsch

despre războiul din 77, neuitând să-i sublinieze că el a participat ca voluntar. Amănuntul îl entuziasma pe Hentsch, „Ah, acum îmi dau seama de ce ne înţelegem atât de bine, sunteţi un militar, domnule Berzea, un militar prin vocaţie, nu neapărat prin carieră. Numai noi militarii putem înţelege cum se poate face ca realitatea să se supună unui ordin. Pentru că, dacă există ceva real, acela este soldatul, omul ca expresie a voinţei. Armata este un singur corp, viu, indiferent de drapelele sub care luptă”.

— Atunci războiul, ce este războiul? Tănase Berzea era sincer şi uimit în întrebarea sa, se apropiase din nou de punctul în care nu mai înţelegea nimic. „Ah, războiul este o bătaie din palme, o pocnitură din degetele aceleiaşi mâini. Nu ştiu dacă aţi observat, dar şi în bătăliile cele mai cumplite, ofiţerii de carieră sunt singurii supravieţuitori. Ah, desigur, şi voluntarii, aşa ca dumneavoastră. Să bem, domnule, Berzea, pentru viitorul acestei ţări în care împreună vom edifica în pace, ordine şi disciplină cea mai bună dintre lumi. Şi, chiar dacă nu va fi cea mai bună, oricum se va spune că este cea mai bună. Sunt sigur de asta pentru că, în sfârşit, s-a ajuns la ideea că în acest război pentru prima dată învingătorii rămân învingători iar învinşii învinşi. Nu vom mai repeta greşelii de altă dată când după victorie combatanţii s-au grăbit să încheie pacea şi să trăiască împreună. De data asta totul va rămâne clar; unii de o parte, ceilalţi de partea cealaltă, până când nu vor rămâne pe câmp decât învingătorii-Hentsch era inspirat, o lumină strălucitoare părea că-l *a* tuie pe dinlăuntru şi sclipirea monociului lăsa să se

Aşteptându-i pe barbari triumful său interior. „Vom pune Utopia în practică, domnule Berzea, o izbândă a raţiunii, a planificării, a ordinii!”

Obişnuit de câteva decenii cu asemenea expresii ale dorinţei ca totul să fie previzibil, Tănase Berzea nu acordă prea multă atenţie discursului colonelului Hentsch, mai ales că el îl provocase şi că avusese loc într-o situaţie „specială”. Ion Goilav, un om de lume, prea de lume, făcuse eforturi mari pentru a-şi distra invitaţii, şampania şi coniacul erau chiar franţuzeşti, ceea ce nu-i deranjase pe ofiţerii Puterilor Centrale. „După Bucureşti urmează Parisul, întâi Parisul Mic, apoi Parisul Mare. Conform planificării, domnilor!” toastase un colonel de front, uscat şi fără pasiune.

Dar zilele ce urmară aduseră o confirmare dureroasă a spuselor

lui Hentsch. Nizami-paşa ceru de la generalul Koch – comandantul militar al Capitalei – învoirea de a ridica tunurile de la Plevna ce se găseau expuse în curtea Palatului şi apoi pe cele de lângă statuia lui Mihai-Vodă şi în plină zi le împacheta în paie şi pânzeturi, se vorbi apoi că erau draperiile de la casa lui Take Ionescu, aburcându-le în care trase de boi vineţi, slăbănogi, duşi de frânghii poate chiar de foştii soldaţi de la 77, acum ţărani istoviţi, pământii la faţă de foame, de oboseală, de amărăciune. Carele ieşiră într-o tăcere grea pe la bariera Rahovei, pierzându-se în făgaşele drumurilor croite prin nămeţi, lăsând în urmă o cărare întunecată de zăpadă murdară. Apoi generalul Tantiloff confiscă tot mobilierul şi aparatura Facultăţii de Medicină, urcându-l de-a valma în furgoanele roşcate pe care le închinase de la germani special pentru acest transport. În clădirea Cercului Militar se instala e «menduirea germană „Hauptwache" iar la câteva zeci de metri, în colţul unde se găsea Capsa, fusese întinsă o Pânză gălbuie, imensă, acoperind întregul etaj, pe care o a grăbită, de ce grăbită? scrisese cu însemne cirilice

Eugen Uricaru şi latineşti „Doma bâlgarski ofiţiri i voiniţi". Pentru Tănase Berzea toate aceste confirmări ale spuselor lui Hentsch căpătară o semnificaţie nouă – colonelul nu era doar o persoană importantă, era cea mai importantă pentru că ştia într-adevăr în ce constă planurile de viitor ale Administraţiei. Rapiditatea, concreteţea aplicării unor măsuri ce i se pă – aiseră lui doar sugestii, jocuri, cine nu se joacă atunci când are în mână viitorul altora? fermitatea gesturilor îl împinseră să încerce o timidă însă primă tentativă de opoziţie. îl căută pe Hentsch de la prima oră, colonelul nu venise, cel puţin aşa îi spusese aghiotantul, aşteptă până pe la amiază când spre stupoarea sa Hentsch ieşi din cabinet, îmbrăcându-şi mantaua din mers. Se ridică cu greu, înţepenise rezemat de tăblia cu muchii rotunjite a băncii „domnule colonel, sunt dezolat", iar Hentsch se întoarse mirat, făcând să-i sclipească dinăuntru monoclul „Aaa, domnul Berzea, o surpriză, nu mă aşteptam, cu ce ocazie?" şi îl cuprinse afectuos de umăr şi de cot în vreme ce Tănase Berzea căuta să surprindă privirea indiferentă a aghiotantului care rămăsese în dreptul uşii. Renunţă, de fapt important era să discute cu colonelul, îşi va face timp şi pentru a stabili un mod de a comunica fără intermediari cu Hentsch „Domnule colonel, am socotit de datoria mea să vă previn asupra acţiunilor Administraţiei dumneavoastră. Ar trebui să ţineţi cont de ecoul pe care gesturile

dumneavoastră şi ale aliaţilor voştri îl are în rândurile populaţiei. Cred că ridicarea tunurilor, rechiziţionarea Capsei, ridicarea laboratoarelor Medicinei nu pot decât să dăuneze bunelor relaţii ce eventual s-ar putea stabili între armata Puterilor Centrale şi cetăţeni”.

Hentsch se opri brusc în mijlocul culoarului, îşi încheie mantaua la toţi nasturii, îşi aranja centironul, făcând o mulţime de gesturi mărunte şi inutile. „Mă văd obligi să vă atrag atenţia că toţi acei ce au considerat că nu pot convieţui cu noi *au plecat*. În concepţia noastră toţi cei

Aşteptându-i pe barbari ce au rămas şi-au asumat toate riscurile. Atunci să le suporte. Dar astea sunt fleacuri, domnule Berzea, chestiuni de amor propriu, le trebuie şi lor ceva, doar n-au făcut o campanie până la Bucureşti numai din considerente militare. Le trebuie ceva pentru *civiliilor*, două-trei fleacuri ca să le crească inimile de îngâmfare şi să le aprobe creditele pentru continuarea războiului. Armatele n-au nevoie de tunurile alea ruginite şi prăpădite, ci de tunuri noi, adevărate, care să facă bum, bum. Asta e tot”.

Coborâră scările în tăcere, în faţa intrării aştepta un automobil cunoscut, era maşina lui Dinu Brătianu, Hentsch îl pofti să urce, însă lui Berzea i se păru prea mult, să se plimbe prin Bucureşti într-o maşină confiscată de germani. „Cred că avem alt drum”. Hentsch zâmbi, înţelesese. „Nu, domnule Berzea, avem acelaşi drum, numai că dumneata eşti, cum să spun, cam şovăielnic. O dată ce ai rămas, o dată ce ai acceptat această înaltă funcţie, nu ai încotro. Străduieşte-te să păstrezi ritmul şi să ajungi cât mai departe. Fie bun, fie rău, un lucru odată început trebuie împlinit. Este singurul sfat de care mai ai nevoie, crede-mă”. Şi totuşi nu se sui alături de colonelul Hentsch, găsind încă timp să-i spună, înainte ca şoferul să demareze: „Vă vorbisem despre experienţa iezuiţilor în Paraguay. Bănuiesc că ştiţi care a fost rezultatul”. Hentsch dădu din cap, „Sigur, sigur, Republica Christiana a dispă – alt pentru că toţi indienii au murit”.

— Au murit cu toate că planul era perfect. Aplicaseră Utopia, întocmai ca şi dumneavoastră – zise Berzea cu un evident ton victorios în glas. Şi din cauza aceasta au trebuit să plece, să se întoarcă de unde au plecat, înfrânţi. Un eşec răsunător, domnule colonel.

Hentsch se aplecă peste portieră, îşi coborâse vocea, aproape şoptea: „Pentru că au vrut să facă bine cu forţa, nicin herr. Bine cu forţa nu se poate face, doar rău. Atâta lucru am învăţat de la ei. Noi, noi

amândoi facem *răul*. Şi

EUGKN URICARU

mai e ceva. *Acolo* niciun indian nu a participat la aplicarea în practică a Utopiei, acesta a fost al doilea motiv. îl cunoaştem şi pe acesta. De aceea ai fost numit vice-prefect, domnule Berzea, de aceea, ca şi dumneata, au fost numiţi şi acceptaţi atâţia „indieni”. Pentru că am învăţat ceva. Cea mai bună ocupaţie este aceea când un popor se ocupă singur. Noi punem la dispoziţie planul şi supraveghem. Voi sunteţi cei care vă autoutopizaţi. Veţi descoperi încetul cu încetul chiar bucuria, satisfacţia, plăcerea de a vă constrânge. Veţi inventa noi metode, veţi excela, domnule Berzea, şi tare mi-e teamă că încă o dată realitatea o va lua înaintea imaginaţiei, e o glumă bună, nu-i aşa?”. Păcănitul motorului îl asurzi şi fumul albăstrui cu miros înecăcios îl învălui. Automobilul se depărta în viteză pe singura stradă deszăpezită a Bucureştilor, singura cale pe care obişnuia să-şi facă plimbarea zilnică generalul*Mackensen împreună cu suita sa, şi asta numai pentru că îi plăcea foarte mult să audă potcoavele ţăcănind pe piatră.

În zilele ce au urmat s-a aruncat cu toată energia, cu toată fiinţa sa în munca sisifică de organizare a Poliţiei Capitalei, singurul organism ce îşi putea manifesta o cât de câtă autoritate în umbra Administraţiei. Primul obstacol era lipsa de oameni calificaţi, mai bine spus, de oameni cu o doză de moralitate. Din cadrele vechi nu mai rămăseseră decât cei nemobilizaţi în Armată, bătrâni ori capi de familii numeroase. Oraşul era străbătut de valuri succesive de violenţă, de foamete, de dezorganizare a circulaţiei, de teroare a frigului, a foametei şi a iresponsabilităţii soldaţilor. I se acceptă ca din patrulele de ordine să facă parte şi un agent român, însă fără armă şi fără puterea de a hotărî. Tănase Berzea crezu că este o mare victorie, reapariţia unei uniforme reglementare româneşti pe străzi trebuia să fie un semn al revenirii la pace şi la ordine, un fir *ce* speranţă în negurile stârnite de coloanele în continua mişcare ale armatelor germane, turceşti, austro-ungare or»

Aşteptându-i pe barbari bulgăreşti. Părea că înaltul Comandament al Puterilor Centrale voia să-şi treacă prin cartiruirile bucureştene toate trupele de pe frontul răsăritean, iar această mişcare de trupe aducea în fiecare zi noi necazuri, noi incidente, pentru că orice soldat, când intră într-un oraş necunoscut, are impresia că el este cel dintâi, cel dintâi este întotdeauna un cuceritor iar un cuceritor se

străduiește să-și demonstreze sieși cât de mult i se cuvine acest drept.

Se plimba, aproape fără rost, pe culoarele Prefecturii, răspundea grav la saluturi, oprea din treburile sale pe câte un funcţionar ori un agent făcându-i observaţii mărunte, îmbrăcămintea, pălăria, mustăţile, vocea nu fusese prea sigură, se înfuria pe uşieri şi pe şefii de birouri că geamurile erau crăpate, că sobele scoteau fum, că hârtiile erau lăsate vraişte pe mese. Mai mult de o lună se frământă şi scoase din minţi patru foşti telegrafişti cărora le dăduse ordinul să instaleze sonerii directe, de la cabinetul său în fiecare oficiu, stabilind un cod cu sunete lungi şi scurte la care trebuia să răspundă fiecare şef de serviciu. Afişase în stânga biroului un grafic de modernizare a serviciilor şi fiecare întrunire de lucru o începea cu o analiză amănunţită a stadiului de perfecţionare a muncii în Prefectură. Făcea toate aceste lucruri cu o disperată dezlănţuire de pasiune, căutând în orice măruntă schimbare o confirmare a dreptăţii pe care o avusese atunci când elaborase „Manifestul”. Venea în trăsură închisă până la Prefectură, ştiind că a intrat pe Calea Victoriei după huruitul roţilor pe pavaj, de fiecare dată îi fulgera prin întunericul trăsurii o imagine veche, asemănătoare cu aceea a realităţii pe care o trăia, însă de fapt, cu totul şi cu totul alta. Erau crâmpeie din serile când pleca de la Cazino împreună cu Grazia, trăsura huruia aidoma, aidoma se auzea tropotul cailor, în trăsură era la fel de puţină lumină, doar mirosul era altul, nu a piele răscoaptă, a lemn vechi şi a haine ţinute la naftalină, ci a flori de câmp, a pudră, a tutun englezesc şi a încă un

Eugen Uricaru lucru, ceva de nedefinit în acele clipe, poate a trupuri tinere, a transpiraţie şi a fum, a fum de santal şi lumânare de ceară, aşa cum se întâmpla numai dacă venea de la *ea*.

Era ciudat cum în acea iarnă grea şi pustie reuşea să-i revină în memorie, şi nu doar în memorie, ci chiar în junii corpului său, căldura, foşnetele, atmosfera acelor zile de vară. I se punea un nod în gât, în gâtul său slab şi încovoiat, sau cel puţin o astfel de impresie avea despre el, şi era cuprins de o greaţă, un rău fizic atunci când trebuia să părăsească trăsura şi să urce treptele întunecate, să străbată lungile culoare neîncălzite la acea oră, să intre în cabinetul său de înalt demnitar, să răsfoiască gazetele îngrozitoare ale zilei, „Lumina”, „Gazeta Bucureştilor” în care tot ce gândise exista, dar ce semnificaţie odioasă căpătase. Avusese dreptate, avusese toate motivele şi era convins, sau fusese convins că totul era spre bine, şi „manifestul”, şi

acceptarea demnităţii, şi tot ce spusese, tot ce făcuse până atunci. Dar totul îi aluneca printre degete, totul se dovedea mult mai încâlcit, mai compact în complexitatea sa, simţea că nu se mai poate opune prea mult, că va fi nu doar strivit, ci şi târât ca o zdreanţă, ca un smoc de iarbă, ca un tufiş prins în calea sa de un gheţar ce alunecă mereu numai pentru că are greutate şi pentru că există soare. împotriva acestor motive obiective nu mai putea face nimic, trebuia să se lase purtat de evenimentele războiului care împărţiseră lumea în două, cei de aici şi cei de acolo, fără ca vreunul dintre ei să fi ştiut exact în clipa împărţirii ce înseamnă rămânerea şi ce înseamnă plecarea. Din această cauză, a imposibilităţii de *a face ce vrea*, îşi pierdea ziua în fleacuri, inventa noi şi noi formulare, scheme, reîmpărţiri pe secţii şi divizii de operaţiuni, schimbase mobilieail, dărâmase ziduri şi făcuse altele noi, noi uşi, astupase ferestre, dăduse noi regulamente şi, dacă n-ar fi fost tradiţia, ar fi modificat şi uniformele

Aşteptându-i pe barbari vardiştilor, prea semănând cu acelea ale grenadierilor prusaci. Zilnic avea de contra-semnat ordinele Comenduirii, pe ziduri apărea numele său „însă de câteva ori aflase ce scrie în ele ca orişice om de pe stradă, citindu-le, e drept, pe zidul interior al Prefecturii, dar asta nu schimba nimic, „… se va strânge şi ridica în curând din casă în casă, contra plăţii imediate, zdrenţe, oase, fărâmături de gumă şi metale, ghete vechi, galoşi, aifărie şi îmbrăcăminte netrebuincioasă, maculatură, sticle, dopuri şi orice fel de păr de animale. Se atrage serioasa luare aminte asupra pedepselor prevăzute de ordonanţă…” şi semna după această înşiruire, Tănase Berzea. „Se interzice fabricarea săpunului, tăierea vitelor, a păsărilor, fabricarea cornuţilor, covrigilor, prăjiturilor, cozonacilor, întrebuinţarea feţelor de masă şi a şervetelor la restaurante…” „se rechiziţionează zahă – ail, băuturile, petrolul, armele, sticlele goale, cauciucurile, toate obiectele de aramă, alamă, bronz, cositor, clopotele bisericilor, saltelele de lână, cuverturile de pat, blănurile, rufăria de corp, sifoanele”, „de azi se introduce cartela de pâine”, „de azi se introduce cartela de carne”, „de azi se introduce cartela de lemne şi cărbuni”, „un locuitor are dreptul la 500 grame de mămăligă pe zi. În caz de boală se adaugă un spor de 25 de grame pe zi”. Şi toate acestea le semna: Tănase Berzea, de parcă nici n-ar fi fost vorba de numele său, nepăsător, preocupat poate în acel moment de cine ştie ce model nou de formular ce trebuia introdus în evidenţe ori de lipsa cronică a

agrafelor şi a dosarelor cu şină. Devenise suspicios şi iritat, o psihologie aparte, proprie celor ce se află sub o continuă supraveghere şi din cauza aceasta îşi confecţionează un comportament. Un timp reuşesc să se ţină la distanţă de imaginea pe care o arată lumii cu bună ştiinţă, însă, încetul cu încetul, realitatea personalităţii lor cedează, se prelinge <—ătre imaginea ei, se pun de acord şi diferenţa – buna Ştiinţă – dispare. Drumul în trăsură rămăsese singura

Eugen Uricaru bucurie, singurele momente ale zilei când se regăsea ori avea impresia că se regăseşte, că-l readuce din uitare pe Tănase Berzea şi nu atât ceea ce era *el* cât ceea ce fusese în preajma lui, ce se legase cu fire nevăzute dar trainice de viaţa sa, gesturi, fapte, culori, miresme, pe care le purtase inconştient aşa cum fiecare om îşi poartă greutatea trupului şi care se obiectivau, deveneau *lumea sa înconjurătoare*, măcar pentru câteva ceasuri, drumurile se prelungeau mereu, la cererea sa, din cauza blocării străzilor de către armata în deplasare, o lume în care avea încredere, în care nu trebuia să facă neapărat următorul pas, ci în care îşi putea alege şi timpul şi locul şi întâmplarea şi amintirea. Nu trebui să treacă multă vreme până când se convinse că pentru a putea supravieţui îi trebuia o dovadă a puterii sale de a-şi păstra libertatea. Ştia că un om care a reuşit măcar o singură dată în viaţă să-şi dea seama că este liber nu uită niciodată acest lucru. Amintirile legate de Grazia se dovediră a fi confuze. Făcea eforturi chinuitoare, stătea ghemuit în cupeu, simţind cum coviltirul se mulează după spatele său osos, era frig şi-şi freca gleznele, suferea cumplit de dureri la genunchi, geamul se aburea, prindea gheaţă şi era singur cu totul. Nu se auzeau nici strigăte, nu se auzea nici huruitul artileriei ce trecea către frontul de la Siret, nici tropăiala sutelor de oameni ce îngheţau din zorii zilei în faţa brutăriilor.

Nu se putea spune că nu avusese noroc în tinereţea sa de ofiţer în garnizoana Romanului. Era o lume bună, indulgentă dacă nu înţelegătoare şi cel mai grozav lucru era faptul că totul, absolut totul se petrecea în preajma sa, în jurul său. Era atât de tânăr şi de norocos, războiul se terminase înainte de a fi ucis ori mutilat, nici măcar o rană care să-l sâcâie nu avea, se terminase, însă aruncase peste cei ce supravieţuiseră ori peste cei care luaseră locul celor ce n-au scăpat întregi ori vii, aruncase o aură de eroism, un zvon de metale, pentru care merita să-ţi chel-*Aşteptându-i pe barbari* tu eşti tot ce era mai bun în tine. Pe atunci greşelile se iertau mai repede şi lucrurile bune

veneau de la sine, odată cu trecerea vremii. Câte chefuri, ce nebunii copilăreşti şi nu prea, cât romantism dacă nu trăit, cel puţin afişat şi purtat cu ostentaţie. Fusese o epocă de aur, atât de minunată, încât puţini dintre cei ce au trăit-o – au *trăit-o*, nu au străbătut-o – mai îndrăznesc să se gândească la ea, de frica unei judecăţi prea severe, a unei puneri la punct, poate adevărate, dar nemeritate de spuma zilelor acelor ani.

Într-unul din aceste drumuri în trăsura închisă avu impresia că s-a apropiat foarte mult, poate chiar găsise „nodul”, momentul greu, plin de forţă, întoarsă cate sine, dens ca miezul unei pietre căzute din cer, frântura trecutului său în care credea că stătea ascunsă libertatea sa, ca o virtute, vulnerabilă, ghemuită, temătoare, însă vie, cu adevărat vie.

Era noaptea târziu, ieşiseră de la „Cazino” şi o luaseră către lunca Siretului, cineva striga cu o voce stridentă, histerizată, „să facem baie, domnilor, să ne spălăm de păcate” şi hohote de râs, chiote îi răspundeau la fiecare hop al trăsurii. Făcliile aruncau scântei roşietice şi smocuri de lumină se pierdeau în urma lor, era tot grupul de cheflii, şi căpitanul Stavarachi şi locotenenţii Muscalii, cei doi fraţi ceacâri, curiozitatea regimentului, un ochi albastrai şi altul negru, ca Alexandru Macedon, Grazia şi el. Ce o făcuse să accepte escapada nocturnă, n-a aflat niciodată, poate compasiunea pentru el, care pierduse toate jocurile la rând. Dar ce importanţă avea, solda se dădea peste două zile şi credit avea deschis la oricine. Plutea ideea că ofiţerii regimentului trebuie iertaţi de datorii din când în când pentru că altfel proprietarii şi arendaşii din împrejurimi ar fi fost siliţi să joace între ei. Un lucru plicticos, o cacealma, un dezastru. Pe atunci era tânăr, încrezător şi îndrăzneţ, iar ceea ce îl uimea era faptul că meritai cu

Eugen Uricaru prisosinţă să fii astfel. Trăsura se hurduca, asemeni şi celei în care se afla după atâţia ani, făcându-i să se înghesuie unii într-alţii şi el îşi cerea scuze mai în glumă, mai în serios, simţind de fiecare dată atingerea pielii fierbinţi, umede, înmiresmate a femeii, şi ce poate fi mai tulburător decât lipsa protestului ei în asemenea împrejurări. Fraţii Muscalii atârnau pe jumătate afară, peste portiera trăsurii, un hârb nenorocit ce îşi făcuse datoria mai bine de zece ani ducând şi aducând pasagerii celor două trenuri, unul de zi către Bucureşti, altul de noapte de la Bucureşti. Trenul trecuse, nimeni nu coborâse în urbea pierdută în desişul parcului, de fapt un rest de

pădure înspre care se vârâseră străzile şi casele, şi vizitiul-proprietar acceptase voiajul domnilor ofiţeri. Era cald, erau stele! Şiretul lucea sub lumina palidă-sticloasă a lunii şi singura grijă era să strunească iapa slăbănoagă să nu cadă în genunchi pe drumul de ţară înclinat, neîngrijit, plin de gropi, muşuroaie, şi smocuri de iarbă, chiar tufe de scaieţi. Cândva fusese un loc de trecere cu luntrea, însă, dintr-un motiv oarecare lumea îl uitase ori renunţase în favoarea unui vad mai de încredere. Ştia că e un loc liniştit, fără bulboane, cu prunduri răsărind din apă până aproape de firul principal, cu malul jos, înţelenit, fără surpături. Nu era bun de pescuit, însă pentru o baie, aşa cum striga, oare cine striga atât de înverşunat, poate chiar căpitanul cu favoriţii negri, stufoşi, „mai avem puţin” şi erau doi favoriţi à la anglaise după toate canoanele. Grazia râdea mereu, nu putea să spună decât, „doamne, nu mai pot, o să mă sufoc” şi continua să scoată triluri, dezvelindu-şi dinţii desăvârşit de albi, de puternici, un pic poate prea ieşiţi în afară, ori doar părea din cauza chefului nebun ce domnea peste tot, cum praful în jurul trăsurii.

Pe malul apei se liniştiră, poate prea repede, poate prea pe neaşteptate, se uitau la apa întunecată în care luna părea un ochi cercetându-i prin beznă, se auzea un

şteptându-i pe barbari vuiet molcom, întretăiat de săritura unui peşte, grea, înfundată, ori poate mai departe de ei se prăbuşea câte o bucată de mai în apă. Era o tăcere greu de suportat cu toate că se simţeau osteniţi, şi tot căpitanul Stavarachi, după ce îşi aruncă chipiul în apă şi, repezindu-şi nasturii mantalei şi mundirul în iarbă, strigă: „Toată lumea în apă, dar toată lumea” şi fraţii Muscalii se dezbrăcară cu mişcări iuţi, ca la cazarmă, fără să se uite în dreapta ori în stânga şi se aruncară cu capul drept în ochiul de lumină al lunii de sub apă. Se nimerise lângă ea, prea aproape de ea, şi în trăsură stătuse cu nasul aproape lipit de încheietura gâtului cu trunchiul, oare dorise asta sau fusese doar o întâmplare? şi nu îndrăzni să-i imite pe ceilalţi ofiţeri care deja plescăiau apa cu mâinile şi picioarele şi fornăiau ca nişte cai duşi la scaldă.

„Nu te dezbraci, ce faci?” întrebase contrariată Grazia şi atunci i-a răspuns aproape răstit „dar tu ce aştepţi!” şi apoi amuţi, dându-şi seama de ceea ce spusese. O gândise de mult, de când încă în trăsură căpitanul Stavarachi striga piţigăiat „o să tragem o scaaaldă, ah ce scaldă!” poate chiar şi o imaginase simţindu-i mirosul pielii arămii,

acum parcă mai închisă din cauza palidit､ţii. „Dacă ţii neapărat, desigur” şi încet se întoarse cu spatele făcându-i semn să-i desfacă bumbii rochiei şi şireturile corsajului. Apa era leneşă, caldă, piciorul simţea mâlul şi răgăliile, peştii îi atingeau pe la subsuori, pe piept, ori era doar o părere, şi ceea ce părea cu totul deosebit, era faptul că se lăsau duşi de curentul leneş la vale, fără să le pese de îndrăzneala lor, de lucirea apei. Era o trăsnaie, aşa cum altă dată umblaseră prin tot târgul într-un dric închiriat cu ora °îi se apucaseră să îmbete toţi caii birjelor de noapte cu Şampanie. Căpitanul Stavarachi zise cel dintâi „ţiganii, ia uitaţi-vă, corturarii” şi după el se luară toţi, lovind apa cu Palmele, stropind cu picături negre şi grele, abia la aceste Mişcări îi văzu sânii ieşind din întuneric şi se înfiora, era

Eugen Uricaru o prostie, o tâmpenie dintre cele mai mari să se vâre q toţii în aceeaşi apă, se surprinse asumându-şi o oarecare răspundere faţă de soarta ei, mai mult decât o chestiune de camaraderie. îi auzi pe ceilalţi bărbaţi râzând, parcă atunci îi auzea prima dată, mai mult chicoteau, sughiţau, scoteau nişte sunete de vieri aţâţaţi. Se apropie cu greu de Grazia, curentul devenise mai puternic „ieşi imediat pe mal, îmbracă-te şi du-te în trăsură” aproape îi şuieră în ureche. L-a privit cam strâmb, apoi în tăcere s-a întors către mal, în susul apei, a privit-o mulţumit cum îl ascultă, înota frumos, de unde naiba învăţase să înoate, o fiinţă tare ciudată, eh, femeile de provincie! Şi cu bărbia în piept, lăsând apa să-i treacă peste creştet, ieşind rar să tragă aeru-n piept, se apropie de ofiţerii care între timp ajunseseră cam în dreptul taberei. „Ei, ce facem, mergem la ţigani?” îl întrebă locotenentul cu un ton ce părea mai degrabă al unei hotărâri deja luate. Stavarachi se apropie de malul lutos, se ridică în picioare, apa îi venea până la mijloc „o luăm pe lângă apă, prin iarbă, ne îmbrăcăm, uniforma face impresie şi la şătrari şi tragem un chef cu lăutari până dimineaţa. Pe donşoara o trimitem cu trăsura acasă, să facă nani. Haideţi…” şi pe neaşteptate o luă la fugă prin apă către mal, făcând un zgomot infernal, legănându-se caraghios, ca un bătrân burtos şi cu chef ori poate chiar era. Grazia refuză să plece singură cu trăsura „ori suntem camarazi, ori nu suntem!” spusese mai în glumă, mai în serios. „Unitate şi frăţie, ca pe tricolor, haidem la ţigani!” Numai că ţiganii nu erau ţigani, ci cu totul altceva. Era circul *Merlin* care întârziase pe drumul dinspre Paşcani către Roman şi înnoptase în preajfl13 Şiretului din pricina apei şi a răcorii ce venea dinspre ea-Cine şi-ar fi închipuit

că intrând cu chef într-o îngrămădire de căruţe cu coviltir, corturi, harabale, printre ochiul» de jar acoperite de spuză, pătainseseră de fapt într-o lume cu totul deosebită, în care toată siguranţa şi obrăzni

Aşteptându-i pe barbari lor, datorată în parte uniformelor, în parte multelor pahare de vin şi a aparentei libertăţi care se închegase în jurul lor, toată plinătatea de sine şi nonşalanţa lor nu mai înseamnă nimic, nici cât o rază de lumină pe un cântar.

În întunecatul spaţiu al trăsurii amintirea scaldei în Şiret i se părea neadevărată, o invenţie asemănătoare tuturor imaginilor ce ni le facem despre trecut, scene ceţoase, tremurătoare din care se desprinde un aer „cultural”, un amestec de lecturi, pânze, gravuri şi mai ales de comoditate în a crede că tot ce a fost demult este desuet ca o melodie, ca un dans al acelei vremi. „Nodul”, sâmburele tare, puternic al rememorărilor se dovedi a fi exact momentul în care toţi, excentrici, extravaganţi, ştiind sau neştiind că sunt astfel, au năvălit chicotind, zbierând, urlând în cercul de căruţe cerând să vină lăutarii. În jur era un câmp cu trifoi ce mirosea îmbătător, dulceag, excitant.

Lucrurile s-au lămurit îndată ce un bărbat îmbrăcat în frac, era trecut de miezul nopţii şi poate îl treziseră din somn, uscăţiv, cu favorite negre ca tăciunele şi pielea albă-palidă, le-a aţinut calea adresându-li-se cu o voce joasă, voalată: „Nu e ţircus domnilor, aici nu e ţircus”.

Stavarachi hămăi îndelung, „Auzi, dom’le, nu-i ţircus, da’ ce e dacă nu-i nici şatră şi nici ţircus?” şi începu să danseze caraghios, aşa cum numai beţivii ştiu să o facă, să danseze pentru el, savurând pe îndelete curba şerpuită a fiecărei mişcări. „Dacă nu e ţircus, facem, dacă nu e, facem noi” îngâna căpitanul, de altfel obosit de seara grea de la Cazino şi mai ales de escapada „turistică”, pe tare şi-o impusese ca o probă ce trebuie îndeplinită, de vigoare, de îndrăzneală, de nesocotinţă. Nu era prea încântat că se îmbătase, din cauza domnişoarei, din cauza mai tinerilor camarazi, dar o făcuse şi nu mai avea încotro.

„Chiar aşa, ce e?” întrebase el, făcând un pas înainte, lipindu-şi astfel cotul de spatele Graziei, un gest de o intimitate cu totul exagerată până la acel moment.

Eugen Uricaru

Merlin, aşa aflară mai târziu că îl chema pe bărbatul taciturn, patronul şi directorul trupei de acrobaţi şi magicieni ambulanţi, Merlin

făcu un gest teatral, atât de caraghios, încât toată lumea o auzi pe Grazia pufnind în râs, îşi înclinase faintea exagerat de mult, ţinând o palmă în dreptul inimii, cu cealaltă făcând un gest vag de bună primire. „Trupa Merlin, după un lung turneu în Asia şi Europa se află în faţa dumneavoastră” f Vorbea româneşte rostogolit, vârâse un „h” gutural, pronunţat, înaintea fiecărui „r” gâlgâit şi asta făcea o impresie deosebită. Dar ce n-ar fi făcut o impresie puternică la acea oră, în acel loc, asupra acelor nocturni cheflii? „Aaa, făcură Stavarachi şi fraţii Muscalu dezamăgiţi, nu e nici măcar ţircus… Hai, Tanasi dragă, la trăsură, nici ţigani, nici ţircus, mai bine o sfârşim la noi cu nişte şampanică, ce zici, don’şoară?” Era clar că de răspunsul ei le păsa prea puţin, întotdeauna hotărâseră singuri ce au sau ce n-au de făcut, mai ales când era vorba de chefuri sau de femei. Şi fără a mai aştepta răspunsul lor, ofiţerii, cu mâinile trecute peste grumaz, o luară printre căruţe de-a dreptul peste câmp, lălăind, înclinându-se după reguli numai de ei ştiute, strivind trifoiul gros şi umed, proaspăt înflorit. „De-aş avea o păsăriiicăă, dulce mândră, mititiicăă” se auzeau în întuneric vocile lor cam răguşite. Grazia râse scurt „aşa-i viaţa în provincie. Dacă sunt la dispoziţia noastră, de ce să nu rămânem niţel?” şi a desluşit în timbrul vocii sale o neaşteptată valoare, era emoţionată poate pentru că rămăseseră în sfârşit doar ei doi, lucru pare-se niciodată întâmplat până atunci.

Gândindu-se după atâţia ani la *zăpăceala* relaţiilor dintre ei, Tănase Berzea constată surprins că niciodată de atunci nu şi-a mai permis o asemenea libertate. Din acele zile de vară începuse deja să renunţe la nepăsarea, la indiferenţa faţă de regulile caraghioase dar rigide ale „vieţii de societate” şi asta pentru că dintr-odată a trebuit să-şi pună *problema viitorului*. Nebuniile, chiolhanurile, chiar

şteptându-i pe barbari compania unei fiinţe asemeni Graziei, nimeni nu ştia cine este, de unde vine, cărei familii aparţine, din ce trăieşte, cum putea să-şi facă apariţia seară de seară la Cazino şi mai mult decât atât, să se aventureze în „prelungiri” cum era şi aceea în care se găseau, siguranţa desăvârşită pe care o avea în gustul şi mofturile sale de ofiţer tânăr, glorios, plin de bani şi perspective, toate îl făcuseră să ignore viitorul. Nu exista decât prezentul şi, pentru a-l justifica, trecutul. Cu trecerea vremii războiul prin care trecuse devenea tot mai puţin o lungă şi tristă perioadă de aşteptare, frig, spaimă, scurtele momente de frenezie ale luptelor dilatându-se şi

acoperind celelalte zile şi nopţi petrecute în zloată, lângă soldaţii flămânzi, bolnavi, lângă cei ce gemeau şi lângă cei ce priveau cu spaimă fortificaţiile din faţa lor, cu o spaimă ce-i făcea să vomite dar şi să se mişte, să se ridice în picioare şi să strige „uraa” până când glasul se altera şi „uraaa” devenea un horcăit în gâtlejul inundat de salivă ori de sânge. Cu cât războiul se transforma pentru el şi pentru ceilalţi într-o nesfârşită încăierare, din care nu se mai auzea decât glasul trompetelor şi al ofiţerilor cerând atacul, atacul, numai atacul, cu atât trecutul se înceţoşa, se subţia, devenea o aglomerare de pete de culoare, uniformele, steagurile, valtrapurile, caii, calul lui Osman-paşa, iarba, zăpada neagră, gheaţa Dunării, păsările deasupra, fără oameni, cât mai puţini oameni, cu cât războiul devenea o amintire, cu atât simţea n-ai limpede presiunea a ceva necunoscut, a ceva la care nu se gândise – viitorul.

Carlo Merlin se arătă în continuare îndatoritor, mai ales după ce află că în Roman nu poţi obţine nimic dacă n-ai relaţii la Cazino iar ei la Cazino puteau obţine orice. Grazia cercetă cu interes căruţele, mai ales pe acelea în care se găseau aruncate de-a valma în lăzi şi pe lângă lăzi Scoruri şi costume, câteva instrumente muzicale cam coclite, o flaşnetă uriaşă, azurie, cu stele de bronz pictate

Eugen Uricaru stângaci pe laturi, câteva păpuşi de mânuit şi peste tot vase de bucătărie, slinoase, haine de călătorie şi costume nemţeşti. Caii stăteau adunaţi, crupă lângă crupă, sforăind încet în noaptea caldă şi se auzea cum rup tulpinile trifoiului, crănţănind. Întâi întrebă ea, pe unde au umblat, bănuia că se află şi alţi artişti prin apropiere, ori chiar în harabalele acoperite cu pânză de sac. „India, Persia, Armenia, Calmucia, Ucraina şi Galiţia, Podolul şi iată-mă aici, domniţă”. Cu tot întunericul o văzuse cum roşeşte, oare ce motiv o fi avut să roşească chiar atunci? „Şi ceilalţi, unde sunt ceilalţi?” întrebase el mai mult ca să se afle în treabă. Merlin se prefăcu că nu aude „Sunt foarte încântat că aţi binevoit să vă amintiţi de mine şi să-mi faceţi o vizită, niciodată nu e târziu, nu e prea târziu, domniţă”. El făcuse ochii mari, nu fusese vorba de nicio vizită, era o toană, dintre cele obişnuite lor, după un chef, după o noapte mai „grea” la Cazino, desigur neobişnuit era doar faptul că venise şi ea cu ei, venise şi în alte daţi dar şi la scăldat în miezul nopţii nu se întâmplase. „Credeam că e o şatră, ştiţi, nouă ne place din când în când să venim pentru muzică, e ceva exotic, romantic, nu e vorba de nicio vizită, e o întâmplare, domnule

Merlin, parcă așa spuneați că vă cheamă, hai Grazia, hai să mergem, băieții cred c-au ajuns, ne prinde dimineața, hai, ce faci, nu vii?" și o apucase de mână, o trăgea chiar cu desailă forță, nu-i plăcuse de loc toată povestea, de ce să spună că era o vizită, nu era de loc o vizită. „Dacă veniți la oraș, ne vedem seara la Cazino, să aranjăm ce se poate, cu autorizația, cu sala, ori dați spectacolul în aer liber, ne vedem seara deci, domnule Merlin. Fusese gata să plece, să se desprindă de locul acela care la început îi plăcuse și apoi, în câteva minute îi devenise nesuferit, poate de aceea plecaseră frații Muscalii și Stavarachi, la primul semn-simțiseră dar nu pricepuseră că locul e enervant, de nesuportat. „Mă scuzați, vă rog mult să mă scuzați, interveni

Așteptându-i pe barbari ceremonios și de aceea fals întunecatul Merlin, eram convins că mă căutați. Întotdeauna ni se întâmplă așa, ziua, noaptea, hodoronc-tronc, vine cineva, mă întreabă de una de alta și după aceea trece la subiect". Tăcu brusc, își scoase pălăria și începu să o frece cu mâneca, la ce i-o fi trebuit să strălucească în întunericul ăla? „Ce subiect?" După cum sărise cu întrebarea Grazia se dovedea mai mult decât curioasă, chiar interesată. „Eee, *subiectul*, altfel de ce-ar veni la mine toată lumea, cum simte că mă apropii, cum încep să n-aibă liniște să umble aiurea pe drumuri, se bagă în toate cotloanele, n-au o zi liniștită".

— Cum adică, *lumea simte că te apropii*, ce vreți să spuneți cu asta? a căutat să lămurească el încâlceala frazelor lui Merlin, știa românește fără îndoială, însă nu foarte bine, cel puțin așa crezuse atunci, din această cauză înțelesul cuvintelor lui Carlo Merlin i se păruse ascuns. De fapt cu bună știință acesta era obscur, făcea parte din modul său de viață și stăruia în întunecarea cuvintelor, a înțelesurilor, stârnind așa interesul și poate norocul său de rătăcitor.

În sfârșit, zâmbise. „Ei, cum? așa cum și domnia voastră s-a apropiat, întâi ați ocolit, ați adulmecat, v-ați rotit și în cele din urmă v-ați năpustit cu huiet, așa se spune, huiet, nu? drept aici. De ce n-ați nimerit în altă parte?"

Era absolut o puerilitate, o joacă de copii, chiar o prostioară, nu ei au nimerit *acolo*, ci el se găsea *acolo*. Cum să fi răspuns, oare merita un răspuns? Tăcerea lor a fost luată de Carlo Merlin drept uimire, stupefacție. „Vă spun eu cum, ați simțit, nu știați, doar simțeați că sunt aici, ca o prevestire, fără explicații, așa cum se plac un bărbat și o femeie, fără să găsească motive, ori, cel puțin, fără să găsească

îndeajuns de multe motive”.

— Şi de ce să fi venit noi aici, chiar dacă, să zicem că v-am simţit, cu toate că…

Îşi aducea aminte foarte clar că în acel moment era furios, ieşise noaptea cu amicii să se distreze, lângă el se

Eugen Uricaru găsea o femeie, se obişnuise cu ea, o camaradă, poate mai bună decât locotenenţii şi căpitanul, însă totuşi o femeie, era cald, trifoiul parcă plesnise de miere, se revărsase peste maluri, nici mâlul apei nu se simţea, caii fornăiau pe aproape, ce şi-ar fi dorit mai mult şi uite că în loc de ţopăială, muzică, pupături se lăsa interogat, condus într-o discuţie absurdă, de un individ pe cât de ciudat pe atât de nesuferit. Dar ce mai putea face când Grazia i-a prins mâna cu degetele ei subţiri, reci, încă nu-şi revenise pe deplin după scaldă, l-a strâns cu toată puterea ei, ce atingere molatecă e totuşi puterea degetelor unei femei, „lasă, nu trebuie, lasă, Tanasi” şoptea, ori doar i se părea că şopteşte.

Carlo Merlin îşi aşeză cu grijă pălăria cu ambele mâini pe creştetul teşit, ridică bărbia, voia să fie emfatic ori era un tic? „aţi venit pentru că vă interesează viitorul, domnule!”

A izbucnit în râs, fără să-i fie teamă că trezeşte toată tabăra, nici nu era sigur că se mai găsea cineva în afară de ei în harabalele întunecate, erau vopsite în culori tari, cu flori imense, crini, bujori, linii violete şi galbene, un carnagiu vegetal care, probabil, în plin soare, traversând stepele ori deşertul părea că se descompun, atrăgând gâzele nisipului.

„Pe toată lumea interesează viitorul, asta-i bună, cum să nu te intereseze, de asta nu trebuie să umbli noaptea zăbăuc, pentru că te interesează viitorul. Cum îţi aşterni – aşa dormi, iată secretul viitorului”.

Carlo Merlin n-a părut jignit de râsul său strident, se ivea în depărtare peste apă o geană roşie-albastră-despărţind întunericul pământului de întunericul cerului „Acum o să se facă mai frig. N-aţi observat că îndată ce răsare soarele se face mai frig?”

Grazia şi-a desprins degetele încleştate de palma lui. O trecu peste faţă ca şi cum şi-ar fi şters o urmă de apă, °

Aşteptându-i pe barbari pânză de păianjen „după aceea însă se face mai cald. Dar aveţi dreptate, întâi e frig. Chiar foarte frig. Dumneavoastră ştiţi să vedeţi viitorul?” Nu spusese *ghiciţi*, ci *vedeţi*,

acordându-i o încredere care-l descumpănise pe el, Tănase Berzea. Până în acea clipă trăise cu ideea că Grazia îi este un aliat natural, orice ar fi făcut, orice ar fi spus ea urma să-l aprobe, să-l încuviinţeze. Aşa se întâmplase zile, luni, aproape un an, de când se cunoscuseră. Nici n-a trebuit să ajungă la o înţelegere în această privinţă, *era de-o seamă*, cum se spunea prin acele locuri şi fără bătaie de cap. Auzind-o, într-o fracţiune de secundă toată încrederea în sinele său s-a clătinat, cu nesocotinţă, de atâta vreme se însoţea cu această fată-femeie şi niciodată n-a întrebat-o cine este, de unde vine, ce vrea, din ce trăieşte. Adevărul era că se simţea excelent în preajma ei, aşa cum se simţise în compania camarazilor, nu-şi pusese întrebări pentru că nu simţise nevoia. Nici măcar nu se uitase la ea ca la o femeie. Numai în seara, în noaptea aceasta, când s-a dezbrăcat, apoi în râu şi cel mai mult când şi-a dat seama că este deranjat, enervat de caraghiosul ăla cu pălărie înaltă şi tare, îmbrăcat ca de bal în mijlocul unui lan de trifoi şi al unui şir de căruţe, abia atunci a fost în stare să vadă că şi ea are ţâţe, că are umeri, picioare lungi, că mijlocul i se îndoaie, ca o şa, că subsiorii au fire de păr creţ şi roşcat, că e chiar o femeie deloc mai urâtă, deloc mai puţin femelă decât altele. Şi când pricepuse lucrul ăsta, iată că se clatină ca o păpuşă de la magazia de tir, se clatină şi începe să se bâţâie, încât nu mai pricepi nimic dar şi nici să o mai atingi nu poţi.

Împins de un mic demon, unul dintre aceia care se scălâmbăie de fiecare dată când cineva face imprudenţa să arate că este în posesia unui adevăr sigur, atât de sigur încât aduce a dogmă, l-a întrebat „v-aţi văzut şi viitorul personal?” cu atâta batjocură în glas, încât Grazia a scos un tânguitor „Tanaasi, nu se poate, dar deloc nu se poate”.

Eugen Uricaru

Mai erau câteva minute, poate zece, un sfert de ceas, până când se lumina, caii se opriseră din păscut aşa că apa se auzea desluşit. Şopotea în mal, ceaţa se ridica de pe luciul ei în fuioare şi pânze lăptoase, o dovadă că se făcuse răcoare aşa după cum spusese Carlo Merlin.

Grav, gânditor poate, „artistul vagant” le spuse că „îndeobşte se întrezăreşte vederea viitorului altcuiva. Sigur, se poate să te vezi şi pe tine, însă apare o primejdie, un *pericolo*, să nu te mai poţi întoarce din călătorie, pentru că vederea în viitor este o călătorie pur şi simplu, orice călătorie e plină de riscuri. Dacă o faci în viaţa altcuiva, nu e o nenorocire prea mare, dispariţia ta (dacă se întâmplă cumva) nu este

definitivă, în cursul vieţii lui, acela pe care l-ai vizitat te poate întâlni, e ca şi cum l-ai aştepta la marginea unui drum. E un *risiko*, domnule ofiţer, să ajungi până la el, cel care ţi-a intrat, să zic aşa, în viitor, în viaţa care abia urmează să o petreci, de ajuns e sigur că ajungi, dar vedeţi, s-ar putea să nu vă mai recunoaşteţi, să fie aşa, ca o întâlnire întâmplătoare. Când de fapt totul era o înţelegere cu mulţi ani, cu foarte mulţi ani înainte".

Ei, da, atunci s-a întâmplat, atunci a fost clipa extraordinară pe care n-a observat-o cum se cuvenea şi care după atâta vreme se desprindea încet, dar sigur, întâi voalată, cu imagini nesigure, pentru că nu era o fracţiune de timp, ci o imagine în care se convertise trecerea, apoi detaşându-se cu putere şi îndrăzneală de tot trecutul: „oricine poată să *vadă*?" izbucnise Grazia şi acum zărea limpede speranţa şi disperarea amestecate într-o singură sclipire a ochilor ei, umezi de emoţie. Carlo Merlin îşi ţuguie buzele, întârzie puţin cu răspunsul „Cred că da, domnişoară, însă trebuie să fie pregătit, sufleteşte, nu e o călătorie uşoară. Ceea ce veţi vedea este *viaţa unui om*, ceea ce i se va întâmpla, singurul său motiv de a trăi fiind doar curiozitatea, dorinţa de a descoperi secretele vieţii sale. Vă daţi seama ce se poate întâmpla, vă puteţi pierde.

Aşteptându-i pe barbari ceea ce nu e chiar atât de grav, însă dacă nu vă veţi pierde, de veţi reveni, atunci veţi avea în mână, aşa cum ţii în pumnul închis o gâză, viaţa celuilalt. Niciodată nu veţi putea spune nimănui ce aţi văzut, orice destăinuire asupra călătoriei îl va putea împinge la sinucidere, la sinucidere din plictis, din scârbă. Din cauza dumneavoastră, domnişoară, celălalt *nu va mai avea de aşteptat nimic de la viaţă*. Înţelegeţi?" Grazia s-a desprins de el şi s-a apropiat de proprietarul caravanei care în răstimpul scurt al nopţii se umpluse de rouă, coşurile erau umede, vopselele străluceau, în curând, foarte curând trebuia să se facă lumină de-a binelea. „Dacă nu sunteţi un şarlatan, eu vreau, eu doresc să nu fiţi asta, vă rog, domnule Merlin, ajutaţi-mă să *văd*, să plec în călătorie". Tănase Berzea nu reuşea să-şi aducă aminte cu precizie dacă în acel moment a răsărit soarele, ori după, ar fi vrut mult de tot să ştie în amănunt, dar era greu, prea greu, trecuse atâta amar de vreme. Lovi cu bastonul în peretele de piele întinsă, tare, scorojită, „Mai mergi, mai mergi o vreme" îi strigă birjarului care nu protestă, se obişnuise cu ciudăţeniile domnului vice-prefect, nădăjduia că în această vreme are răgazul să privească pe

fereastra ovală a cupeului şi să vadă cum arată Capitala, cu gunoaie şi nămeţi acoperiţi cu cenuşă şi noroi, cu cozile încârligate în faţa obloanelor trase, cu mulţimea de cerşetori şi invalizi ce nu se puteau mişca de sub streşini, sleiţi de boală şi de foame, ştia, sau credea că ştie ce face el, birjarul, ducându-l încet pe străzile pline de mizerie şi afişe ale comandaturii militare ce anunţau amenzi, rechiziţii, pedepse, puneri în urmărire. Atunci când Grazia acceptase „jocul de-a ghicitul" al „artistului vagant", directoail, proprietarul circului sau ce o mai fi fost, el a simţit primejdia, chiar glumă să fi fost, Grazia dorea să „călătorească" în viaţa lui. Fusese atât de clară această convingere, înţelesese până la ultima consecinţă încercarea ei de a transforma camaraderia în altceva.

EU. KN DRICARI)

chiar şi cu ajutoarl trucurilor caraghiosului domn Merlin, încât a plecat din împrejmuirea căruţelor aruncându-le un „haida de!" furios şi batjocoritor. A luat-o voinicește peste câmp, a trecut prin dreptul cailor mărunţi, lăţoşi, cu greabănul ros, erau nişte animale răbdătoare, se vedea după cum îl priveau cu ochii mari, vineţii, aduşi din cine ştie ce colţ al Asiei. O clipă se gândi să încalece unul şi să ajungă pe deşălate în târg, aruncă o privire îndărăt, era ziuă de-a binelea şi tabăra se trezise, era o forfotă şi răzbăteau până la el zgomote de tingiri şi sticle, nu pricepu mare lucru, aşa, dintr-odată. Parcă nu fusese nimeni în căruţele alea, cât au fost printre ele „Mare pehlivan don Merlin ăsta, mare pehlivan…" şi renunţă la căluţ, gândindu-se să nu-şi ia după el vreo liotă de circari care să strige cum că le-a furat gloaba. Când a ieşit la drum uită cu totul de domnul Merlin, chiar şi de Grazia, văzându-i pe cei doi locotenenţi Muscalii şi pe căpitanul Stavarachi, acesta călare pe calul birjei, iar cei doi stând spate în spate sus în coşul trăsurii, cu câte o sticlă în mână, hăulind de mama focului, stropind în stânga şi în dreapta şi cântând „Lsaiia dănţuieşte, Tănase se procopseşte". Uitară pe loc şi ei de presupusa aventură amoroasă, văzându-l singur, îi turnară şampanie în creştet şi o luară de la capăt la birtul Pieţii cu ciorbă de burtă şi rachiu de secărică.

Din cauza acestor plimbări prelungite în trăsura închisă Tănase Berzea reuşi să-şi aducă aminte pe de-a-ntregul cam tot ce ştia despre Grazia şi hotărârea sa, de altfel firească, a fost să facă tot ce poate, şi oare ce putea să facă el, chiar vice-prefect al Capitalei? şi să o aducă la Bucureşti pe domnişoara Sofie Vasiliu. Un gând sâcâitor îl chinuia ziua

și noaptea – de ce uitase complet de Grazia după acea întâmplare de pe malul Siretului, de ce toate amintirile acestea, de fapt viața sa trecută, s-au întors cu violență ar putea spune, pentru a-i umple întâmplările acestor zile și asta din clipa în care a văzut-o pe

Așteptându-i pe barbari domnișoara Sofie. Ideea că Merlin, Carlo Merlin nu glumise îl înspăimânta, dar îl făcea și să spere într-o minune, într-adevăr ea – Sofie – este Grazia, o întâlnise iar în drumul vieții sale, însă, așa cum spusese circarul, directorul, „altistul vagant”, n-o recunoscuse, dar ceva, ceva se petrecuse în el. Și s-ar putea să fi aflat adevărul, acum după atâta vreme. Nu îndrăznea să recunoască și celălalt gând, acela că dacă Sofie este *ea*, atunci ea *știe*, știe cu precizie ce se va întâmpla mai departe, care este viitorul, dacă a făcut bine sau rău, dacă el, Tănase Berzea, a ajuns deja un trădător sau nu. Pentru a afla acest adevăr era gata să se *scârbească* de viața lui, după cum spusese în urmă cu atâția ani Carlo Merlin. Nu avea puterea să recunoască deschis acest gând, însă știa că este în el, că fără a-l pune în practică nu mai putea face niciun gest, nicio mișcare, era ca și cum ar fi avut înăuntrul său un pahar plin cu otravă și la primul pas acesta se va clătina și trupul său va fi inundat. Era un gând care stătea în întuneric, dar care îl cuprindea încetul cu încetul, așa cum moartea crește în fiecare ființă vie tocmai pentru că ea e vie.

4 Târziu, în după-amiază, pe când credea că ziua de muncă se terminase, aghiotantul îl anunță că în anticamera se află un anume dom Soroceanu împreună cu un tânăr, amândoi „puțin cam ciudați, domnule vice-prefect” spusese junele Theodorescu făcând un gest de nedumerire amestecată cu dezgust. „Ah, da! Leonida cu nepotu-sau să intre, să intre imediat!” și se bucură exagerat de mult că datorită lor în sfârșit va fi obligat, ori se va obliga, să nu mai deschidă plicurile cărămizii ale Comandatum ce-i fuseseră aduse cu câteva minute înainte, un șir nesfârșit de somații și aduceri la cunoștință pe care trebuia să le vizeze, să-și pună semnătura. Era sublima expresie a formalismului impus de colonelul Hentsch, aceea de a-i supune spre aprobare, o aprobare cu totul formala deoarece de multe ori venea după aplicarea măsurii în practica.

Eugen Uricaru dacă nu cumva era o măsură de prevedere pentru viitor. Dar nu putea, nu avea voie să admită o asemenea perfidie pentru că ea și-ar fi avut izvorul în neîncrederea neamțului în victoria Centralilor.» Pe învingător nu-l întreabă nimeni ce a făcut ca să

învingă, era o lege veche, a tuturor războaielor, iar acest război era întocmai celorlalte, sau cel puţin aşa i se părea a fi, opţiunile se justificau prin întâmplare iar convingerile prin pasiune.

„Intră, dragă Leonida, te-am aşteptat o vreme să vii să mă vezi, fie aici, fie acasă, ah, tânărul – îngână un timp cuvântul, până *oncle* rosti: „Ermil, nepotu-meu, de la Râmnic” „sigur, domnul Ermil, ne cunoaştem, luaţi loc”, şi se ridică de la birou făcându-le semn cu mâinile largi deschise să se aşeze în fotolii sau pe canapeaua înflorată. Cei doi arătau într-adevăr „puţin cam ciudat” după cum spusese aghiotantul, hainele erau murdare, cam zdrenţuite, bătrânul actor avea o rană abia închisă în lungul bărbiei, cu o crustă vişinie, gata în orice clipă să sângereze iarăşi. Ermil Stroescu, îşi amintea bine de el, fusese în casa lui chiar când prezentase Manifestul în primă lectură, un posibil tânăr de viitor după cât pricepuse, vrea să-şi facă un rost, ziaristică, dar unde să intre, la *Bukarester*, la gazeta lui Stere, mai era o foiţă, nici nu ştia prea bine cum se cheamă, atât. Desigur Leonida ar vrea să pun umărul, de fapt pe jumătate i-am promis, dar unde, unde? Va trebui să-l conving că e nevoie de puţin timp, dacă vrea neapărat gazetărie, dacă vrea altceva ar fi ceva şanse, poate chiar la Poliţie, e nevoie de oameni noi, de tineri, sunt destui ofiţeri deblocaţi, dar trebuie să ne gândim şi la viitor, germanii n-au încredere în ăia vechi, ne trebuie oameni noi, proaspeţi, care să ia totul de la capăt, în care poţi să pui o bază. îi cercetă atent, într-adevăr erau ciudaţi, obosiţi, dar nu numai atât, parcă trecuseră printr-o mare încercare, erau livizi, cu cearcăne imense sub ochi, ajungând până la mijlocul obrazului, bărbile crescuseră în smocuri cenuşii.

Aşteptându-i pe barbari ştiind că vin într-o vizită de prezentare amănuntul acesta ar fi trebuit tratat cu atenţie, mă rog. „Ei, ce s-a întâmplat, am impresia că nu merg toate ca pe roate, aşa-i la început, ce putem face. Hai, zi, dragule zi, care e chestia, miezul, te ascult”.

În câteva cuvinte Leonida Soroceanu îi explică încă o dată motivele intervenţiei sale, îi era destul de greu să o facă în prezenţa lui Ermil dar nu avea încotro, după îndelungata aşteptare, trecuseră mai mult de două luni de la sosirea acestuia în Bucureşti, după toate câte s-au întâmplat, mai ales în acea zi, nu-şi mai putea permite încă o amânare. Tânărul se lenevise cu totul, stătea zile întregi în camera lui, întins îmbrăcat în pat, cu palmele sub creştet, nu scotea un cuvânt, nu făcea un gest, ca într-o stare de prostraţie, nefiindu-i foame, nefiindu-i

sete. îl întreba, o dată pe zi, la două zile – ce-i Ermile, ce faci? Acesta îl privea printre gene „ce să fie, nimic, stau, ascult”. „Ce asculţi, mă băiete? Ce tot asculţi?” Trecea multă vreme până îşi descleşta iar fălcile şi zicea invariabil „Liniştea. O aud cum trosneşte”. De bună seamă auzea altceva, fiecare casă are sunetele ei, lemnăria, zidurile, acoperişul, chiar amintirea celor care au fost, toate se aud dacă ai vreme de asta, însă pentru atâta lucru nu trebuia să ajungi până la acea lepădare de sine în care se scufunda cu bună ştiinţă şi chiar cu plăcere. De aceea, lăsând la o parte ambiţia şi puţinele scrupule pedagogice, ceai în prezenţa lui o favoare. „Ţinând cont, domnule Berzea, măcar de atitudinea mea într-o problemă atât de delicată cum a fost *Manifestul* dumneavoastră”.

Tănase Berzea îi întoarse spatele, ca şi cum n-ar fi vrut să i se vadă rictusul de nemulţumire, se îndreptă către fereastră, jos în stradă câţiva vardişti încărcau zăpada din faţa Prefecturii într-un camion cu cai. Făcuse acelaşi gest pe care îl observase la ministrul său când îi ceruse să plece împreună cu ceilalţi în Moldova. Probabil există

Eugen Uricaru

şteptându-i pe barbari situaţii în care toţi oamenii reacţionează la fel, un soi de trecere obligată printr-un anumit tipar, desigur cel mai bun, în stare să te scoată din impas. „Da, da Manifestul. Vezi dumneata, domnule Soroceanu”, ridică vocea întorcându-se cu o volută elegantă, ţinându-şi braţul ridicat, cu arătătorul întins, de parcă toată retorica se concentra în jurul acelui gest, şi poate chiar aşa era, oamenii când mint, când încep să mintă în mijlocul unei conversaţii inventează un gest de distragere a atenţiei, îşi privesc unghiile, încep să bată cu degetele în tăblia mesei, se joacă cu vreun obiect mărunt, ori impun conlocutorului o anumită expresie a mâinii, „Vezi dumneata, cel mai greu lucru este să îndrepţi o jumătate de măsură. Şi asta într-o ţară ca a noastră ce nu este nici îndeajuns de mare, nici îndeajuns de mică. Nu este îndeajuns de mare încât să conteze şi nici îndeajuns de mică încât să fie neglijată. Prin forţa lucrurilor suntem făcuţi să se împiedice de noi marii mărşăluitori ai istoriei. Atunci când suntem obligaţi să facem un joc mare constatăm că suntem prea mici, iar când suntem consideraţi a fi prea mici spre a intra în socotelile *lor*, la numărătoare ieşim din rând cu sau fără voia noastră. Politica este întâi geografie, însă cine şi când va fi în stare nu numai să o constate, ci şi să ţină cont de acest lucru?! Nu trebuie să ne pierdem nădejdea, România a trecut

prin zile şi mai grele şi n-a pierit. Şi ştii de ce n-a pierit, domnule Soroceanu? N-a pierit pentru că de fiecare dată a mai existat o şansă, o soluţie, ceva ce venea din şiretenia noastră de a ne strecura printre pietrele morii. Un bob trebuie să scape, el va cădea în ţărână şi va încolţi. Niciodată nu ne-am dat cu totul, nu ne-am lăsat purtaţi pe de-a-ntregul de vântul stârnit de cei puternici. Iar noi ce suntem, noi suntem sămânţa care a căzut pe pământ când iarba a fost smulsă şi purtată cine ştie unde. Noi am câştigat toate războaiele pentru că am supravieţuit. Nu suntem atât de mari ca să le putem duce, dar nici atât de mici ca să dispărem în ele, asta-i, domnule Soroceanu. Dumneata eşti actor, şi nu unul oarecare, eşti un actor adevărat, care ţine la arta lui şi la publicul care îl admiră. Te-ai gândit, domnule Leonida, cu cine „ţine” ticălosul, pentru că aşa sunt oamenii, unii buni, alţii ticăloşi, zic, din sală când pe scenă se joacă să zicem „Mozart şi Salieri”. Te asigur, domnule, că nimeni, nici ultima lepădătură, dacă merge la teatru, nu compătimeşte cu Salieri. Toată lumea, absolut toată, e plină de compasiune şi milă faţă de Mozart, şi pe drept. Şi ştii de ce? Pentru că nimeni pe lumea asta nu se crede ticălos, nimeni nu vrea răul şi nu crede că este rău. Oamenii nu sunt, oamenii sunt făcuţi ticăloşi, lichele, trădători. Te întreb acum, cine îi face astfel, cine trage linia şi spune, până aici sunt cei buni, de aici încep păcătoşii. Mergi liniştit pe uliţă şi dintr-odată afli că eşti deja de *partea cealaltă* a străzii. Dacă mergeai mai încet poate te găseai de *partea asta*, dar aşa…”

Tănase Berzea era furios şi descumpănit, ceea ce spusese până atunci aducea atât de mult cu o dezvinovăţire, încât nimeni, nici cel mai bun prieten n-ar mai fi avut încredere în promisiunile, în planurile sale de viitor. Cu toate acestea situaţia reală avea o stabilitate de fier, nimeni, nimeni cu un cap sănătos pe umeri n-ar fi putut gândi că războiul nu se va sfârşi în cel mult câteva luni, trebuia să vină o vreme bună, prielnică pentru o ofensivă care va înfrânge rezistenţa de pe Trotuş, Oituz şi Şiret, era o ticăloşie să dorească o înfrângere, dar după cum drumul spre iad e pavat cu intenţii bune, de ce nu ar fi adevărat şi inversul, ar fi o jertfă de sânge, însă situaţia s-ar clarifica şi ar începe o lungă perioadă de pace şi civilizare. Un Proces Brătienilor ar legitima şi chiar ar convinge de justeţea ei rămânerea lui Carp, Marghiloman, a Prefectului şi a celorlalţi, desigur şi a sa în Bucureşti, dovedindu-se astfel că înţelepciunea şi nu emoţiunea, prudenţa şi nu aventura, mintea şi nu inima guvernează şi salvează cu

Eugkn Uricaru I *Aşteptându-i pe barbari* adevărat naţiunea. *Atunci de ce era descumpănit*? îi privi pe cei doi care îl ascultau cu o uşoară indiferenţă, poate era numai oboseală, poate era neîncredere în ceea ce privea rezultatul audienţei lor, atât de strâmtă e lumea omului când *doreşte* ceva! arătau într-adevăr ciudaţi, dacă nu l-ar cunoaşte pe Leonida ar putea spune că nu sunt altceva decât nişte haimanale, nişte oameni fără căpătâi. E de mirare că nu i-a arestat poliţia în halul în care arată. Exact, de ce nu i-o fi oprit nimeni, după cât arată de *ciudat*, imposibil ca vreun vardist să nu fi intrat la bănuială. „Ei, ia spuneţi, cum aţi ajuns până aici, la mine, sus, aţi avut vreun necaz cumva?"

Tânărul dădu să răspundă, puţin cam repezit junele, însă *oncle* Leonida îl atinse pe genunchi, „Stai binişor, nu te pripi, Ermile dragă, mă-nţelegi, a fost bine, totul a fost bine. Am avut chiar noroc, s-a nimerit să fim pe străzi chiar pe când trecea generalul Mackensen. Am mers pe urmele lui şi ne-a fost lesne, domnule Berzea. Nici ţipenie de om, ca şi cum ar fi trecut Moartea pe străzi. Pustiu şi gol, şi frig. Altfel a fost lesne".

Tănase Berzea zâmbi, oraşul nu era deloc gol şi pustiu, o ştia prea bine, altfel ce rost ar mai fi avut el acolo, ce rost ar mai fi avut zecile şi zecile de ordonanţe, publicaţii, anunţuri care se strângeau zi de zi pe masa lui, Hentsch nu stătea degeaba, părea sau era o maşină de treierat, totul trecea prin mintea lui şi se făcea fărâme fărâmiţe, totul ales, împărţit, numărat. „Ei, ei, nu-i chiar aşa cum spui dumneata. E mai multă ordine, mai multă disciplină, trebuie să recunoşti. Au şi nemţii partea lor de lăudat".

Îl lăsă pe *oncle* Leonida să îngâne „Sigur, mai multă ordine, mai multă disciplină" apoi îşi reveni cu un ton mai sigur, mai apăsat: „Uite ce facem, pe tânărul dumitale nepot îl aranjăm, dacă o să vrea la gazetă – ne străduim, deşi e foarte, foarte greu. Drept să-ţi spun, să fiu în locul lui nici nu m-aş vârî în asemenea chestii. Azi, dacă eşti gazetar, n-ai decât două soluţii – ori minţi, ori repeţi. Mă rog, sună bine – ziarist. Dar aş avea o altă propunere poate se gândeşte şi vine să lucreze la noi. I-aş spune chiar un secret, şi râse cu gura închisă, ei da, un secret gazetele tot noi le scriem. Aşa că ar prinde doi iepuri deodată. Ce zici, tinere, te gândeşti?"

Ermil se ridică cu o expresie de stânjeneală vădită, oare într-adevăr avea de ales? nici în poliţie nu putea fi rău, ba chiar mai bine decât un pârlit de gazetar, vremea care se arăta că vine părea

făcută pentru a fi ordonată, supravegheată de poliţie, încetul cu încetul, totul va depinde de acest serviciu al sănătăţii sociale, chiar Tănase Berzea spusese că deja gazetele se scriau aici, la Prefectură, ei bine o să rămână aici, să le scrie. *Oncle* Leonida se ridicase şi el, cu toate că nimeni nu le spusese că audienţa e pe terminate o simţiseră instinctiv, oricum gestul lor impunea terminarea conversaţiei. „Domnule Berzea, mă gândesc că totuşi la gazetă ar fi mai bine. Dar nu la *Bukarester*, dacă s-ar putea la domnul Stere, oricum e românească, mă înţelegeţi…” Berzea zâmbi, iată o rapidă punere în practică a tehnicii de supravieţuire, „oricum e românească, bine coane, o să facem tot ce putem. Dar parcă tot la noi ar fi fost mai cu folos, nu se ştie ce se va alege de toţi fripturiştii ăia, gazetarii. La noi e ferit, pâinea-pâine, leafa-leafă, îi dăm şi casă, concediu garantat şi plătit, cunoaşte lumea pe toate părţile, ce mai… O să încerc, domnule Soroceanu, şi la gazeta lui Stere, vă promit”.

În clipa în care Leonida Soroceanu stătea să iasă pe uşă în memoria lui Tănase Berzea se produse unul dintre acele inexplicabile scurtcircuite care te fac să stabileşti legături între lumi ce până atunci erau cu totul străine între ele. „Nepotul dumitale e din Râmnic, domnule Soroceanu?” auzi onc/evocea metalizată a vice-prefectului

EIK. KN LIRICARH

„Sigur, doar v-am spus, e chiar din Râmnic, cunoaşteţi pe cineva de acolo?” Ermil ieşise pe culoar, era pustiu la acea oră, se lăsa întunericul, ziua era scurtă şi un fior îl trecu gândindu-se la drumul ce-l aveau de făcut până acasă. O clipă se gândi că ar fi mai bine să înnopteze acolo, în clădirea Prefecturii, peste cel mult o oră oraşul va fi cuprins de întuneric, încă nu era sigur dacă întâlnirea lor cu Vergii dresorul nu fusese decât o clipă de rătăcire sau chiar avusese loc, însă rana de pe tâmpla şi fruntea lui *oncle* Leonida era vie şi proaspătă.

Tănase Berzea răscoli printre plicurile Comandaturii, luă unul la întâmplare, începu să-l desfacă, era emoţionat, chiar prea emoţionat, iată că întâmplarea îi oferea o şansă, actorul dorea ceva de la Tănase Berzea, Tănase Berzea putea să-i ceară ceva actorului. Plicul se desfăcu greu, văzu cu coada ochiului aripile în unghiuri drepte ale vulturului, apoi semnătura nervoasă a colonelului Hentsch, iarăşi vreo invenţie administrativă „uite ce e, domnule Soroceanu, e o chestiune mai delicată, cum să-ţi spun, hm, semioficială”.

Scoase hârtia îndoită cu grijă, începu să citească distrat, privirea

alunecându-i peste literele violacee „ascunde sau tăinuieşte arme sau muniţiuni de orice fel şi provenienţă… recluziuni, după împrejurări, cu moartea. Pentru nepredare precugetată şi purtare de arme, precum şi pentru colindare în formă de bandă înarmată… moartea prin împuşcare… luare de ostateci şi drept represalii pentru uciderea fiecă – aii soldat al Puterilor Centrale… dintre aceştia vor fi executaţi”.

Îl privi pe Leonida Soroceanu, zâmbi, sieşi, imaginii care părea să se ascundă în spatele staturii sale, aceea a domnişoarei Sofie, ori chiar Graziei „uite ce e, domnul Soroceanu, problema cu nepotul dumitale se va aranja cum se poate mai bine, dacă vrei *Lumina*, atunci asta va fi, vreau să te rog ceva, uite, mai bine veniţi să luaţi masa *aşteptându-i pe barbari* cu mine, rămâneţi până mâine, e cam greu de umblat pe străzi la ora asta, o să te rog ceva, îmi faci o mare favoare, dar s-ar putea să faci şi ţării un bine, un moment, ieşim împreună, uite, o groază de hârtii, dacă le rătăcesc e nenorocire, luă tocul, mai aruncă o dată privirea pe hârtia semnată de Hentsch, scrise în colţ „luat la cunoştinţă, de acord”, semnă clar, citeţ „Tănase Berzea” îşi ridică privirea la bătrânul actor – „hârţogăraie, cu nemţii ăştia ne-am umplut de hârtii şi arhive”. Luă clopoţelul şi-l chemă pe aghiotantul Theodorescu, „Fii bun şi trece-o în dosarul de «rezolvate». Chemi apoi trăsura, cred că ne ajunge pe ziua de astăzi”. În voce avea un ton plăcut de complicitate, de parcă între ei s-ar fi desfăşurat un joc secret. Ieşind îl prinse prieteneşte, ori poate posesiv, de braţ pe bătrânul actor „Uite care e problema, domnule Soroceanu, la prima vedere ar părea că e un moft, aşa cum numai nişte oameni de vârsta noastră, mai mult eu decât dumneata, pot să aibă, însă istoria e mai complicată, o să încerc să o lămuresc, pentru dumneata, numai pentru dumneata, ca să-ţi dai seama cât de mult contează această încredinţare. Tocmai la Râmnic locuieşte…”

Ermil venea la câţiva metri în spate, bocănind pe gresia întunecată, încercând să se obişnuiască cu ecoul îndepărtat şi neplăcut al paşilor săi. Se afundau în întunericul clădirii înaintând spre scările neluminate iar afară, în jurul lor întunericul era la fel de dens, străbătut de ecouri, tot atât de neliniştitoare. Erau paşii patrulelor germane ori bufniturile surde, înfundate ale câinilor încă-ieraţi, stăpâniţi de foame şi de frica unui duşman necunoscut care le înţepenea gâturile şi-i făcea să-şi piardă stăpânirea de sine. Noul stăpân al oraşului îi lovea întâi pe ei.

şteptându-i pe barbari un

RUGĂMINTEA LUI TĂNASE BER$_2$EA ÎL UIMISE CU ATÂT mai mult cu cât niciodată nu s-ar fi gândit că vice-prefectul are măcar ştire de existenţa Sofiei Vasiliu. Faptul că de prezenţa ei în Bucureşti depindeau lucruri grave nu i se păru chiar atât de excentric, în acele zile totul era încurcat, totul îşi schimbase sensul şi valoarea încât orice era posibil. Nu-şi închipuia că Sofie ar fi fost amestecată în cine ştie ce politică înaltă, nici măcar într-o afacere de spionaj, cu toate că în ultima vreme doar despre informatori, agenţi secreţi, spionaj, diversiune, terorism se discuta în saloanele bucureştene, pe stradă şi în lungile cozi de la brutării ori măcelării. Tănase Berzea îi explicase doar cum să ajungă acolo, la Râmnic, pe Leonida Soroceanu îl amuza grija cu care descria amănuntele drumului şi mai ales felul în care să o abordeze pe domnişoara Sofie. Se hotărâse încă de la început să nu sufle o vorbă despre faptul că îi este rudă, chiar apropiată, nu foarte tare dar totuşi, nepoata se cheamă, şi asta dintr-un mic calcul, ori dintr-o joacă, era folositor să-şi prezinte misiunea cât mai dificilă, de succesul ei fiind sigur din prima clipă. Plecase la drum imediat, fără nicio pregătire prealabilă, nici lui Ermil nu-i spusese un cuvânt, era mai bine să nu ştie toate combinaţiile înainte de a se clarifica totul, exista pericolul să tragă concluzii false iar tinerii de azi sunt cam impulsivi, cam nesocotiţi. Leonida Soroceanu era convins că drumul acesta va rezolva o mulţime de lucruri printre care, cel mai important, aducerea Sofiei la Bucureşti îi va permite să aaince ultimul atu, cel hotărâtor, în controversa (oare era doar o discuţie în contradictoriu?) sa cu Clava. Ceea ce-i propusese încă în urmă cu câţiva ani, întâi aluziv, apoi cât se poate de limpede, anume să-l susţină în intenţia sa de a aduce pe Sofie la Bucureşti, chiar în eventualitatea unei căsătorii, niciodată nu spusese că el vrea să o ia de nevastă, dar se putea înţelege şi asta, la urma urmei, avea o şansă unică de a se realiza. Făcuse destul pentru asta, chiar oferta lui de a avea grijă de Ermil, de a-i aranja o

carieră în Capitală o înţelesese tot în această pornire. Ceea ce te putea înfricoşa în această lume zăpăcită, întoarsă cu susul în jos era tocmai nemaipomenita potriveală ce se iscase între dorinţele sale mai vechi şi întâmplările zilelor curente. Desigur, în cele din urmă, faptul că el o va aduce pe Sofie la Bucureşti din dorinţa, mai bine zis din porunca lui Tănase Berzea şi nu din iniţiativa şi puterea sa, nu era un motiv pentru a avea o părere bună despre el. Însă cine mai avea o părere bună despre sine în acele zile? Oamenii, şi mari şi mici, făceau lucruri la care nici nu îndrăzniseră să se gândească şi le făceau cu grijă, cu atenţie cu toate că erau ticăloşii, pentru că erau convinşi (se convinseseră singuri ori îi convinseseră alţii) că altă cale nu există, plină de piedici şi ocolişuri. Întâi pentru că trenurile nu mergeau decât foarte rar, nimeni nu mai ştia dacă există un orar al mersului iar dacă ar fi existat, cine să-l respecte? Orice garnitură civilă era băgată pe linie moartă când se anunţa un convoi militar iar acestea treceau în goană împrăştiind în jur mirosul de grajd, «rămăşiţele de paie şi nechezatul întretăiat al cailor. Era cavaleria corpului Schmetow care se îndrepta către frontul de pe Siret, într-un ultim (cel puţin aşa se vorbea peste tot) atac general ce va duce la prăbuşirea apărării din Moldova şi o

J

Eikskn Urk; ari.

şteptându-i pe barbari dată cu aceasta ar fi venit pacea. Leonida Soroceanu îşi dădea seama că *pacea* era singurul fapt care ar fi putut da un sens tuturor lucrurilor, care ar fi făcut chiar şi din cele mai urâte instrucţiuni şi ordine ale Comandaturii de ocupaţie legi suportabile şi asta numai din cauza răgazului ce ar fi venit în viaţa oamenilor, odată cu liniştea câmpului de bătălie. După o călătorie de mai mult de o zi şi o noapte într-un vagon de clasa a III-a, aproape sufocat de duhoarea cojoacelor întoarse, a obidelor nespălate cu lunile, vreme în care nu făcu mai mult de patruzeci de kilometri în câmpie, fu nevoit să coboare şi să o ia în lungul şoselei, nădăjduind într-un miracol, o căruţă, o birjă poate un camion de intendenţă care să-l ducă mai departe, către Râmnic. Vremea se muie brusc, zăpada începu să zemuiască sub tălpi şi în zare câmpia se înnegri, pământul ieşea la iveală în pete. Era singur în toată întinderea, câte un copac negru şi încâlcit se iţea dinspre orizont, avea în faţă un drum lung, o zi plină, nici nu simţea oboseala de pe urma nopţii nedormite. Îşi trecu palma peste faţă, barba crescuse, aspră, încrâncenată. Drumul acesta, la care se pornise pe

nepregătite, nu-i spusese nimic lui Ermil, o să-i explice la întoarcere că a făcut-o *pentru el*, în mare parte e adevărat, în urma unui astfel de serviciu Tănase Berzea va deveni mai puţin evaziv, va trece în cele din urmă la fapte, drumul acesta prin zăpadă, prin câmpia pustie, prin aerul unei dimineţi trezite, părea să fie mai mult decât o călătorie de afaceri. Se întorcea la Râmnic ca şi altă dată, împins de o obscură, puternică dorinţă de a se regăsi pe sine, de a regăsi ultimele dovezi ale vieţii sale din tinereţe, Clava, poveştile lor, scrisorile, ziarele, cărţile, lada de voiaj şi ceea ce era mai important decât toate, Sofie, fetiţa care dintr-o anumită dată, o toamnă târzie, leneşă, roşcată se transformase peste noapte într-o amintire trăindă. Venise ca de obicei într-un moment de oboseală, asta se întâmpla când juca neîntrerupt, câte spectacole pe zi, unul la matineu şi altul seara, vreme de săptămâni întregi, iar oboseala era de fapt o stare neplăcută de înstrăinare faţă de sine sau faţă de ce considera îndeobşte că este propriul sine, înstrăinare datorată – spunea el – talentului său ieşit din comun de a se „transporta” în pielea personajului. Erau destule piese proaste, dar mai în fiecare an ieşeau la suprafaţă o scenă, un act, un fragment din cine ştie ce comedioară ori dramoletă care numai după câteva reprezentaţii devenea o parte din viaţa sa. Nu era deloc o exagerare, îşi dădea seama că bucăţi din personaj, replici ori gesturi găsite cu trudă în repetiţii ori în îndelungi studii de cameră, făcute în faţa oglinzii, plimbându-se prin camerele pustii, ca o hală de piaţă după miezul nopţii, fără să se sinchisească de chiriaşele de sus, poate chiar îl ascultau cu plăcere, cu admiraţie, erau totuşi intelectuale! fragmente din viaţa personajului se insinuau şi apăreau când se aştepta mai puţin în viaţa lui. Era ca plutirea unui aisberg, cu insule mici şi aproape neobservate deasupra valurilor şi cu un corp imens, ameninţător în adâncuri. Ştia că el observă, îşi dă seama de ameninţare târziu, foarte aproape de *prea târziu*, când mergând pe stradă salută nu ca de obicei, ci într-un anume fel, aşa cum nu el, ci personajul face, sau atunci când în conversaţii apar în minte fraze cu înţeles şi formulare deosebită, fără ca el să le fi dorit ori măcar gândit, un automatism asemănător aceluia datorită căruia închidem uşa de la casă ori îmbrăcăm haina în timp ce discutăm despre vreme ori preţuri. Când i se întâmpla să observe această imixtiune a personajului în viaţa sa, atunci mergea la directorul trupei, prieten la cataramă cu Millo şi cu Marioara Ventura, el de fapt un nimeni, dar în stare să ţină în viaţă o trupă şi să speculeze prieteniile

oamenilor mari, se ducea la el şi cu o mină gravă, de parcă n-ar fi fost vorba despre sine, spunea: „Domnule director, Leonida Soroceanu are nevoie de o lungă perioadă de odihnă”. Directorul mai din

Eugen Uricaru cabotinism, mai din convingere sărea în sus, izbea uşa cu piciorul, îşi zburlea mustaţa şi chelia începea să strălucească mai tare, „întotdeauna, domnule, dar fără nicio îngăduinţă, mereu acelaşi truc, aceeaşi figură, şi asta exact când intri cu totul în rol, numai atunci îţi vine cu sifon şi te retragi la ţară”. Urla cam preţ de zece minute şi până la urmă îl lăsa în pace, dar de fiecare dată adăuga „de aia n-o să ajungi un mare actor, domnule. Te opreşti cu o clipă mai devreme. Asta cere dăruire, nu doar talent. Dumneata ai talent, dar nu vrei să ai dăruire. Poţi să pleci, cât, o lună, două?” Niciodată nu lipsea mai mult de o săptămână, zece zile, timp îndeajuns pentru a uita ticurile, frazele şi, ceea ce era mai primejdios, tiparele de gândire în care se simţea bine, dar care îl paralizau încetul cu încetul. Mergea la Râmnic, lenevea, se simţea admirat fără să facă eforturi, îşi îngăduia mărunte mofturi şi trucuri pe care le simţea acceptate cu îndatoritoare plăcere, îşi plimba pe străzi pălăria cu boruri mari şi serile întârziau cu toţii în jurul mesei din verandă ori din sufragerie amintindu-şi (ori născocind?) întâmplări ale copilăriei ori chiar ale trecutelor vizite făcute de el la Râmnic. Se simţea grozav şi, ceea ce era mai important, se simţea Leonida Soroceanu din creştet până în tălpi fără să se mai străduiască pentru aceasta. Într-o asemenea vizită de regăsire a sinelui i se întâmplase să descopere în ceea ce tratase cu destulă neatenţie, adică în nepoţica destul de îndepărtată, purta un nume cu totul străin, Vasiliu, locuia în partea cealaltă a orăşelului, lângă cazarma regimentului, observă ceva care îl nelinişti profund – era ceva ca şi cum ar fi descoperit lângă un personaj sau cel puţin o parte a sa, un personaj care trăia, care era viu şi avea existenţa lui, fără să depindă de nimeni. Nici măcar de spectatori, iar el cât stătea la Râmnic se considera cu adevărat spectator la înscenarea ce se făcea seară de seară când toată lumea din casa Stroeştilor se aduna în jurul mesei pentru a-l privi într-un

Aşteptându-i pe barbari fel anume (spre a-i face lui plăcere), să-i spună anume lucruri, să povestească şi să-şi amintească doar ceea ce considerau ei că-i face lui plăcere. Iar Sofie ieşise cu îndrăzneală (ori poate din neştiinţă) din această regulă arătându-se a fi prea puţin impresionată de gravitatea şi importanţa faptului că el, Leonida

Soroceanu, unchiul de la Bucureşti, îşi petrece câteva zile în capătul ăla de lume care e Râmnicul laolaltă cu ei, provincialii şi neatinşii de aripa gloriei. Desigur, această indiferenţă ostentativă a fost motivul pentru care a început să întrebe de fiecare dată „dar Sofie nu vine, nu e Sofie?” închipuindu-şi (ori dorindu-şi) că în cele din urmă va fi şi ea prezentă la ceremonialul sosirii ori plecării sale din Râmnic. Până la urmă apărea şi ea, fluturând un zâmbet prea cochet pentru vârsta sa, temperându-i efuziunile prilejuite de urcatul sau coborâtul din trăsură cu o privire cercetător-ironică în care el descoperise mai mult instinct decât ştiinţă feminină. De la o toamnă la alta Sofie devenea din ce în ce mai mult un *personaj* şi în intervalele dintre plecări şi sosiri se surprindea căutând în memoria spectacolelor sale modelul, personajul pe care de fapt îl încarna tânăra domnişoară din Râmnic. Faptul că nu reuşea să descopere întregul, pornind de la partea oferită de Sofie, îl incita la culme, făcându-l să-şi îndesească vizitele, riscând astfel să-şi scadă din valoarea şi prestigiul asigurat îndeobşte de raritatea apariţiilor sale în orăşel. Apoi, fără să fie o întâmplare anume, totul s-a terminat. Sofie nu era un personaj al vreunuia dintre sutele de spectacole, bune sau proaste, succese ori nenorociri dramatice pe care le străbătuse în lunga sa carieră de comediant, ci era chiar o replică peste timp a unei fiinţe reale, adevărate, aparţinând trecutului său. Altfel spus era o amintire vie. În sensul cel mai propriu al cuvântului. Atunci când şi-a dat seama a intrat în panică. A plecat imediat din Râmnic, lăsându-i cu gura căscată, ah, cât erau de nedumeriţi şi nefericiţi.

Eugkn Uricaru *Aşteptându-i pe barbari* dacă nu cumva se prefăceau, fără nicio explicaţie, şi-a luat geamantanul hârbuit, cataramele abia se mai ţineau, însă nu renunţa la el, făcea impresia unei scule de voiaj cu trecut impunător, a început să-l târâie până la poartă în ciuda protestelor şi văicărelilor Clavei, a trimis un puşti după birjă şi dus a fost. A aşteptat câteva ore în gara pustie, plină de frunze uscate aduse de vânt, găinile mai umblau înfoiate printre linii şi prin geamlâcul casieriei simţea privirea iscoditoare a impiegatului, lăsa în urma sa un scandal, o maree de bârfe însă nu avea ce face. Nu se întâmplase mare lucru, stătea ca de obicei pe verandă, chiar dacă toamna era înaintată, aerul era încă destul de cald, o lumină mierie şi un foşnet de foi uscate se risipiseră peste tot, peste grădină, peste casă, peste uliţe, până în centrul pavat cu piatră neagră, o realizare de

mândrie a primăriei. Ştia că într-o zi sau două va pleca liniştit, cu mirosul zacuştilor şi al mărarului opărit în nări, miros ce-l ştia de o viaţă, prima sa toamnă conştientă se fixase în memorie legată de aceste pregătiri de iernare, butoaiele pentru murături erau spălate şi opărite, aburii erau iuţi de la lemnul opărit, frunzele de stejar spălate cu grijă şi risipite printre harbujii mărunţi şi tari, printre gogonelele bulbucate, şi asta an de an, un fragment din viaţa sa care se cerea *recunoscut* de fiecare dată, simţindu-se astfel în siguranţă, ocrotit. Erau de fapt amănuntele pentru care plecase din Bucureşti, pentru care lăsase baltă spectacolele cu „Paharul” lui Scribe ori „Evantaiul japonez”, al cui o mai fi, şi pentru care ar fi lăsat chiar „Hamlet”. Şi într-o asemenea după-amiază, era prin ’12, trecuseră şapte ani, ori aproape şapte, a văzut-o pe domnişoara Sofie, pe atunci nu era chiar domnişoară, ori poate în acea zi se transformase, asemenea lucruri aşteptate îndelung se petrec pe neobservate, ori trec în acest fel, intrând pe poarta larg deschisă, uitată aşa de căpăţânosul ăla de Ermil, într-o rochie de femeie în toată firea. Asta fusese – purta o rochie deosebită, de domnişoară în toată legea. O rochie cum se purta în urmă cu treizeci, cam treizeci de ani, luată, probabil, din dulapul maică-sii, atât de bine păstrată, le-vănţica se simţea încă din dreptul porţii, încât părea nouă. Vişinie, cu fundă la spate, pusă pe sârme şi cu umeri înalţi şi mâneci strâmte pe încheietură, până la cot. Dantela se îngălbenise şi era singurul semn că rochia venea *de atunci*. Ori poate acest semn îl zăpăcise atât de mult.

Leonida Soroceanu zâmbi, chiar râse de unul singur în dimineaţa aceea pe cale să se descleşteze din strânsoarea frigului, privi în sus, îşi roti privirea, „culmea ar fi să aud şi o pasăre”, se încălzise bine din cauza mersului, e drept că îi intrase apa în încălţări, drumul se înfundase dar nu din cauza noroiului, ci a zăpezii frământate de copite şi roţi, pesemne trecuse mai înainte un detaşament ori un convoi militar. Şoseaua urca puţin pe pieptul rotund şi molcom al unei coline, mărginite în creastă de o pădurice rară de salcâmi, ce alţi pomi să fie în acele locuri, „unde e pădure trebuie să fie şi un sat, tocmesc o căruţă, o droşcă, de-a călărea nu mai sunt în stare, doar să mă prefac mai pot”, îşi zise şi grăbi pasul către marginea zării, adusă atât de aproape încât îl încuraja.

O privise puţin mirat, puţin amuzat, atent mai mult la îmbrăcăminte decât la chipul, la expresia ei şi se pregătise să-i

răspundă la salutul aşteptat de domnişoara binecrescută, o înclinare abia schiţată cu un picior îndoit, adus înainte abia perceptibil. Clătină din cap, ca şi cum ar fi vrut să se ferească de o pânză de păianjen întinsă într-un ungher părăsit, necercetate de ani de zile, de fapt îşi simţise privirea captată de irişii ei, era o senzaţie pe care o uitase de mult, nu o uitase, dar trecuse undeva în fondul pasiv al afectivităţii sale, ştia ce urmează, întâi o amorţeală deasupra sprâncenelor, apoi senzaţia se va accentua şi se va concentra în punctul de deasupra rădăcinii nasului iar la urmă îl va cuprinde o durere de cap pe care doar atinge-Eugen Uricaru *Aşteptându-i pe barbari* rea degetelor *ei* o va înlătura. Asta se întâmpla *atunci*, pe vremea rochiei pe care o purta domnişoară Sofie şi doar veşmântul şi prima senzaţie, aceea a pânzei de păianjen agăţată în sprâncene erau întocmai. Timpul şi persoana, chiar el însuşi se schimbaseră. Fusese un fleac, o părere, până se dezmetici, Sofie se apropiase prea mult, nici nu mai ştia dacă salutase după obicei, ori nu mai saluta de când devenise domnişoară? se auzi rostind, şoptind, fără voia sa „sărut-mâna” şi privirea ei uimită, neliniştită, speriată chiar, era alta, era altceva decât cu câteva clipe înainte, privirea ei derutată doar o clipă, două, până înţelese în întregime marea sa victorie, fusese recunoscută în noua sa stare, privirea se opri în ochii lui aruncând în afară toată strălucirea feminităţii ce se trezea, zâmbise şi cu vocea voalată de emoţie întrebase „Ermil nu e acasă?” Ridicase din umeri, ar fi pariat că se întâlnise cu văru-său pe stradă, nu de aceea venise până acolo, ci să fie admirată, văzută, apreciată de un „specialist” cum era el, Leonida Soroceam), marele actor din Bucureşti, şi îşi atinsese scopul. „Dacă nu e, mă întorc acasă, e târziu şi o să mă certe mama” – fuseseră cuvintele revenirii la normal, privirea lui întârziase peste bustul ce abia se ghicea dincolo de creţurile catifelei de altă dată, se ghicea, dar era acolo, tresaltă, reuşi chiar să observe cu coada ochiului roşeaţa din obrajii adolescentini, neformaţi.

În seara aceea a fost agitat, n-a avut răbdare să mai asculte niciuna din poveştile înşirate de Clava, buna lui soră, poveşti doar pe jumătate, întâmplări din copilăria îndepărtată care din cauza timpului scurs căpătaseră unele amănunte ce se schimbau de fiecare dată când erau pomenite, dovedind astfel că trecutul este la fel de imprevizibil ca şi viitorul. Se plimbă prin camere, împrăştie liniştea încăperilor cu mormăieli şi dregeri de glas, se strădui să ascundă adevăratul motiv al

neliniştii sale, ieşi în curte, făcu drumul până la poartă de câteva ori şi în treacăt atinse balansoarul care începu să se legene cu un scârţâit domestic. Rochia, privirea, începutul acelei aproape uitate senzaţii, redescoperite (?) mai mult sugerate de fetişcana care trecea drept ruda lui mai tânără şi mai depărtată îl făcuse să-şi aducă aproape de el, să treacă în rândul faptelor şi lucrurilor de care trebuia să ţină seamă (din nou!) imaginea, ah, nu doar imaginea, prezenţă vie şi chinuitoare prin lipsa ei de consistenţă, chipul, gesturile Graziei, actriţa – pentru că aşa rămăsese întotdeauna pentru el, chiar dacă teatrul nu e circ şi nici circul teatru, actriţa fascinantă, făptura care îl făcuse să se descopere, să constate cât este de singur şi cât de puternic este, în definitiv s-a înfruntat chiar cu Moartea, bună sau rea, legenda îl convinsese definitiv *că aşa s-a întâmplat*, şi datorită căreia ajunsese actor. În seara aceea şi-a dat seama că va avea mult de luptat cu sine, că va trebui să se supună unor constrângeri din ce în ce mai aspre pentru a nu lăsa ca sugestia ce venea dinspre adolescenta (încă adolescenta) Sofie să se transforme într-o *realitate internă*, răscolindu-i trecutul, amestecându-i amintirile. De aceea a crezut că lucrul cel mai bun este să plece imediat, a doua zi după ce şi-a luat micul dejun, ca de obicei, pe terasă, a mai rămas în balansoar numai cât a fumat un trabuc apoi calm, împotriva dorinţei sale, simţind chiar o plăcere în a se înfrunta, şi-a strâns lucrurile în vechiul geamantan de turnee şi a plecat la gară. A făcut o figură impasibilă, de piatră, nici marele Sully n-ar fi jucat mai bine, rezistând la toate atacurile sentimentale şi histerice ale soră-sii, speriată poate că l-a supărat cu ceva şi îşi va schimba ideile cât priveşte moştenirea şi educaţia catârului de fiu-său. Dar, în ciuda îndârjirii sale şi a pasiunii cu care se vârâse în câte trei-patru piese dintr-odată, o adevărată moară în cap, curgea apa de pe el şi noaptea se visa terorizat de director, de parteneri, făcându-i farse peste farse, în ciuda chefurilor de joia şi duminica, lăutari, trăsuri, făclii, nu putea scăpa

Eugen Uricaru de imaginea fulgurantă a domnişoarei apărând în poarta casei Stroieştilor, pata roşie-vişinie a catifelei veghind tot timpul într-un fel de ochi deschis asupra lui, zi şi noapte era de fapt cortina circului Merlin, de la intrarea actorilor, pe care la începutul aventurii sale de „artist vagant”, cum spunea domnul Merlin, avea misiunea să o lase sau să o ridice la timp, exact la timp.

Şi iată că nu el, ci *altcineva* avusese puterea să-l împingă la pasul

hotărâtor, să-l determine să intre în Râmnic grav, plin de forţă şi stăpânire de sine, asta venea din talentul său nemaipomenit, credea şi era un actor ieşit din comun, ce altceva făcea decât să *interpreteze* dorinţa lui Tănase Berzea, chiar dacă ea se confunda, în linii mari, desigur, se dizolva în dorinţa sa. Era conştient că singur, de la sine, nu ar fi avut îndrăzneala, vigoarea să facă un asemenea gest, să o ia pe Sofie din capătul acela de lume şi să o aducă în Capitală. Dar asta e soarta actorului, să fie triumfător, puternic, impresionant dar nu pentru sine, ci pentru cei ce-l privesc şi în sufletul, în mintea lor masca purtată de el e învingătoare. Cine ştie, cu vremea chiar chipul său va deveni o mască şi atunci nu va mai avea importanţă cui sunt adresate aplauzele, *lui* sau *ei*. Când va ajunge acolo, puţini o merită, prea puţini ajung, va fi destul de târziu ca să mai aibă rost să regrete o astfel de confuzie. Şi oare nu toată viaţa sa de artist s-a fundat pe o asemenea confuzie, n-a fost ea dorită, n-a fost ea culmea împlinirii sale? Ei bine, o va aduce pe Sofie la Bucureşti pentru Tănase Berzea, oh, nu, o va aduce pentru sine, pentru Leonida Soroceanu, chiar dacă la cererea, la rugămintea lui Tănase Berzea.

Nicio clipă nu şi-a închipuit că Sofie nu va accepta să vină în Capitală, atât de mare, de copleşitoare era dorinţa (sau forţa?) talentului său. Grăbi pasul, se simţea uşor, cu muşchii elastici, încheieturile zdravene, mintea proaspătă, respiraţia amplă, aşa cum nu mai fusese decât în tinereţe.

Aşteptându-i pe barbari pe când umbla cu trupa lui Carlo Merlin. Ştiind că se va întoarce împreună cu ea îi plăcea să creadă că pe drumul de înapoiere va fi din nou tânărul, nebunaticul, îndrăgostitul de atunci. O imposibilă şi totuşi (priveşte!) realizabilă întoarcere a vremii şi a vârstei. Privind la petele negre ale arăturii ce se măreau miraculos sub ochii săi înţelese că iarna era pe ducă, va veni o primăvară nemaipomenită, o primăvară în care totul va fi posibil, chiar şi acest fantastic gând, anume de a înscena – măcar o vreme – zilele tinereţii sale, acele minunate zile ce au premers luptei sale cu Moartea, fapt de care nu mai era atât de sigur că s-a întâmplat, prea multă vorbărie în jurul evenimentelor importante strică. Fusese îndrăgostit, fusese liber, fusese gata de plecare! Acum era bătrân. Dar ne naştem bătrâni, asta e sigur, plini de bătrâneţe, fără să ne dăm seama, şi o sfârşim atunci când suntem conştienţi de ea. Oare ce altceva facem toată viaţa decât să ne străduim să aflăm cine suntem? Aflăm oare

altceva decât că suntem bătrâni? Dar soarele e sus şi în jur miroase a pământ ud, a zăpadă moale, un amestec dulceag şi leşios în acelaşi timp. Din spate se auzi un tropot de copite, dizarmonic, de parcă împreună, cai şi călăreţi, s-ar fi jucat în lungul şoselei, trecând de la galop la trap, tăindu-şi calea, cabrând ori ţâşnind într-o cursă scurtă, pe neaşteptate. Leonida Soroceanu se trase către şanţul drumului, lăsându-i astfel să treacă în voia lor, erau ulani tineri, blonzi şi roşcovani, săltau în şa trăgând cu putere aerul umed în piept, se descheiaseră la mantăi, căştile erau ridicate pe frunte şi armele zăngăneau altfel decât le ştia el, aveau sunete ascuţite, ca de clopoţei, vesel şi strident, subliniind nepăsarea şi încântarea întipărite pe chipuri. Pricepu îndată, cavaleriştii nemţi erau, probabil, oameni de ţară, simţeau cu o clipă mai devreme, chiar mai repede decât el, venirea primăverii. Zâmbi, chiar făcu un semn cu mâna, ca şi cum ar fi vrut să-i înştiinţeze că da, el pricepe, şi el se bucură, iarna e pe ducă, poate şi războiul e pe ducă, o să dea frunza şi căldura, cine o să mai aibă chef de moarte, de încăierare atunci?! Vorbeau tare între ei, se hârjoneau, împungându-se cu mâneaţi lăncilor scurte, vopsite în dungi galbene şi negre, caii sforăiau făcând bulbuci de spumă în capătul zăbalei, se molipsiseră şi ei de la freamătul oamenilor. Un călăreţ se întoarse pe jumătate în şa, îl privi curios, părea să nu înţeleagă zâmbetul şi gestul lui Leonida Soroceanu, îl măsură bănuitor, chiar strânse frâul întârziind câteva secunde în dreptul drumeţului apoi ridică din umeri, mai mult a îndoială decât a nepăsare, înfipse pe neaşteptate pintenii în burta calului şi scoase un chiot neobişnuit, ceva între ţipăt şi fluierătură, repezindu-se să-şi ajungă camarazii.

Peste două ore când fu arestat de o patailă din jandarmeria militară în dreptul primăriei din Ariniş, comuna de care aparţinea satul Gherani înţelese semnificaţia strâmbăturii călăreţului. Acesta ştia că în sat e o razie severă, ar fi vrut să-l avertizeze însă prea se simţea bine în acele prime clipe ale primăverii pentru a se mai osteni să explice unui străin că nătărăii de la jandarmerie sunt cu adevărat nişte nătărăi şi poţi avea destule necazuri cu ei. Şi apoi, nimeni până atunci nu-i zâmbise, nici cu mâna nu-i făcuse semne de simpatie, românii sunt într-adevăr lipsiţi de civilizaţie, ohne kultur, iar ăsta o fi având motivele lui motive care, dacă sunt bune cu atât mai bine, dacă sunt rele, e treaba nătărăilor de la Militărpolizei să le descurce, alte treburi neavând de făcut decât să se îndoape cu jumări şi varză acră.

Un subofiţer încruntat, încercând cu tot dinadinsul să-şi înăsprească trăsăturile de copil bucălat, cu o mustaţă în furculiţă ce părea lipită sub nas îi cercetă actele în tăcere, îl măsură îndelung cu privirea, neamţul nu avea nici treizeci de ani şi voia să fie crezut deşcă bătrână, sau măcar un soldat trecut prin război, nici atât nu era, aruncă

Eugen Ukicaru *Aşteptându-i pe barbari papi*erul terfelit în fundul unui sertar şi din ochi îl trimise în pivniţa crâşmei lângă patru ţărani galbeni de spaimă şi un ins uriaş, cu cap greu şi ochi ascunşi de fruntea cu oase late, ca o platoşă. Un timp zăcu în uimire, nu făcuse nimic, n-avuseseră niciun motiv să-l aresteze, actele erau în regulă, nici nu se putea altfel, doar Tănase Berzea nu era nebun să-l trimită la drum în interesul lui şi al statului, după cum spusese, cu acte în neregulă. Încruntarea subofiţerului i se pă – zise o glumă, toţi tinerii când sunt puşi să facă ordine devin excesivi, chiar Tănase Berzea spusese la un moment dat – nepotul dumitale e bun în poliţie, vreau să zic – mai e bun. O să organizăm poliţia pe un principiu nou, cu totul nou, vârsta de serviciu va fi până la 27 de ani, nicio zi mai mult. E o chestiune obiectivă, biologică, e, cum să spun, limita maximă a devotamentului, a entuziasmului faţă de şef. După aceea apar primele semne ale îndoielii, semne de îmbătrânire, de nesiguranţă. Cred că ştii, dragă Leonida, măduva umană e hematopoietică doar până la această vârstă, când eşti aşa de tânăr nu-ţi pui problema dacă să-ţi verşi sau nu sângele pentru ceva, el, oricum, se regenerează. Mai târziu… şi Berzea ridicase a îndoială sprâncenele stufoase, înspicate binişor. Apoi îi explicase proiectul de fundare a liniştii sociale pe agresivitatea şi devotamentul faţă de şef al adolescenţilor „totul este să le oferi unde să devină pentru alţii importanţi. Adolescenţii nu ştiu să fie importanţi pentru ei, dar doresc nespus să fie consideraţi de către alţii persoane importante”. Abia la sfârşit îi precizase că proiectul aparţine unui anume colonel Hentsch care a şi înaintat superiorilor propunerea ca tineretul până la 18 ani să fie singura categorie a populaţiei care să aibă dreptul de a purta arme. Apoi, până la 27 de ani să intre în categoria supraveghetorilor, iar după aceea vor fi la rândul lor supravegheaţi. Din această cauză se gândise domnul Berzea să-l încadreze pe Ermil în Poliţie. Mai ales că până în acel

EIJGKN URICARU

Aşteptându-i pe barbari moment tot ce propusese Hentsch, sau doar sugerase, se şi pusese în practică într-o formă sau alta. El, Tănase

Berzea simte că îl urăşte, dar recunoaşte, trebuie să recunoască necondiţionat că domnul colonel Hentsch este un geniu. Un geniu al ocupaţiei, dar un geniu.

Amintindu-şi expresia subofiţerului care cu afişată indiferenţă îi aruncase hârtiile în sertaail mesei, o masă şchioapă de bucătărie, cu pete de unsoare şi vin în tăblie, Leonida Soroceanu auzea clar, nespus de clar cuvintele lui Tănase Berzea spuse înainte de a pleca înspre Râmnic „să sperăm, domnule Soroceanu, că totul va merge bine, dar dacă ai cumva vreun necaz cu germanii atunci… ţi-o spun deschis, recomandarea mea nu face doi bani. Cere să fii predat autorităţilor româneşti, o vor face, n-au ei vreme de fleacuri şi atunci totul va fi în ordine. Cu ei însă, ai grijă nu-s la ei acasă iar omul când nu-i în satul lui face şi prostii, că tot nu-l cunoaşte nimeni”.

Pivniţa era podită cu pietre, pereţii erau de pământ, daţi cu lut muruit, încăpătoare, prea încăpătoare pentru un beci de ţară, câteva butoaie sparte, cu doagele şi cercurile rezemate unele într-altele, sticle mari de doi şi trei litri pentru rachiuri, câteva lăzi şi ţăranii înghesuiţi între ei, muţi, cu ochii apoşi din cauza frigului şi a întunericului. Lumina era puţină, intra printr-o spărtură făcută în oblonul din lemn de stejar, deasupra era un soi de şopron în care se găseau roţi, obezi şi o brişcă stricată cu totul, coceni de porumb, rămăşiţe de paie şi fân împrăştiat peste bălegarul îngheţat încă.

Urcă treptele aproape surpate, câte vedre de vin fuseseră cărate pe marginea lor! şi îndoit, gheboşat bătu cu pumnul în oblon. Întâi încet, apoi mai tare, mai repede, simţind cum i se striveşte, cum sângeră muchia palmei, începu să strige „La poliţie, duceţi-mă la poliţie, sunt român şi vreau să mă predaţi poliţiei româneşti!” Un soldat îl auzi în cele din urmă, se apropie, îi vedea cizmele scurte, pantalonii înnoroiaţi, marginea mantalei lungi de cavalerist, stătu chiar deasupra lui, prin crăpăturile oblonului îi vedea acum ţintele şi potcoavele scurte, îndoite, de pe tocuri. Cu potcoavele acelea lovi în scândură, ca şi cum ar fi strivit o gânganie, „Ruhe!” apoi adăugă ca pentru sine „Ja, ja Polizei”, se schimbă de pe un picior pe celălalt apoi plecă mormăind ceva ce numai el putea pricepe. Leonida Soroceanu aşteptă o vreme, îl durea spinarea şi palma, simţea o umezeală lipicioasă între degete, se răsuci greoi ca să poată lovi cu palma cealaltă, mai bătu un timp şi îşi auzi glasul răguşindu-se. „Lasă, domnule, că e degeaba, şi aşa ei *n*u pricep. Chiar când pricep se fac că

nu pricep. Hai, vino de şezi”. Şi uriaşul cu părul cânepiu se mută într-o parte pe mormanul de doage cuprinse de mucegai. Ţăranii respirau în cor, se auzea şuieratul aerului în plămânii lor, se părea că în orice clipă vor izbucni într-o tuse înecată, ca într-un plâns. Nu spuse nimic, se aşeză doar pe treptele de pământ rece, îngheţat, nu putu încă să bage de seamă amănuntele lumii înconjurătoare. Nu trecuse decât o jumătate de oră de când încă mergea liber şi încrezător în ceea ce avea de făcut, şi iată că în acest răstimp totul se răsturnase, se prăbuşise ca un decor prost făcut. Un decor care nu rezistă nici la adierile stârnite de aplauze ori de mişcarea actorilor. Nu aplaudase nimeni, însă el, actorul, se mişcase. Întâmplarea i se păru stupidă şi poate chiar aşa şi era. Pornise la drum la rugămintea lui Tănase Berzea, însă după câtăva vreme se lămurise că nu vice-prefectul Poliţiei îl determinase să plece din Bucureşti, ci o dorinţă dinlăuntrul său îl împinsese, o dorinţă ce până în clipa conversaţiei cu înaltul funcţionar rămăsese ascunsă într-un înveliş de fân, moale, amortizant. Şi iată că, începând din acea după-amiază, dorinţa a început să crească, să taie firele, să le topească, să iasă la lumină aşa cum viermii de mătase dacă sunt lăsaţi distrug rostul lor pe lume, mătasea însăşi, pentru a

Eugen Uricaru ieşi în ziuă, cenuşii, plini de o viaţă care se zbate fără încetare dând din aripile boante cu o frenezie apropiată de disperare. De disperare pentru că după atâta îndelungă aşteptare, după trecerea prin momentul sublim al existenţei lor, acela al primei zvâcniri de aripă, sfârşitul se apropie atât de repede încât oricine altcineva, ei nu pot să o facă, îşi poate pune pe drept cuvânt întrebarea: merită? într-adevăr, Leonida Soroceanu nu era în stare să se întrebe dacă merita să facă drumul către Râmnic doar pentru a-şi apropia o imagine a trecutului său, sau ceea ce părea a fi o astfel de imagine, încercând astfel să transforme o mare parte din viaţa sa într-un imens ocol, pentru a-şi relua existenţa de la un anumit punct în care totul se pusese în cumpănă şi unde greşise. Mereu s-a temut de această descoperire, multă vreme o evitase prin refuzul de a se gândi, de a analiza cinstit – faţă de sine – faptele însă, vremea, vârsta l-au împins încetul cu încetul către ea – ei, bine, greşise. Greşise atunci când a rămas pe cheiul Dunării, privind cum se încărcau lăzile mari ale circului Merlin, prinse în frânghii vinete, răsucite, în benzi de tablă şi lacăte ce clincăneau la fiecare mişcare a vinciului. Că *greşise* – o ştiuse de la început, însă au trebuit să treacă zeci de ani pentru a înţelege în

ce anume a greşit. Grazia îi spusese atunci „sei malato” şi fusese atât de convins că este vorba de o boală adevărată, o boală care te vâră în pământ şi nu-ţi face nimic altceva, încât într-adevăr s-a îmbolnăvit şi chiar s-a luptat ca să scape cu viaţă, şi el şi soră-sa, şi toţi cei din preajmă au crezut într-adevăr că atunci, când s-a întors jigărit şi descumpănit de la Brăila, că s-a luptat cu Moartea. Legenda a crescut atât de tare încât i-a plăcut, de ce să nu-i fi plăcut? şi multă vreme s-a considerat un om deosebit. Aşa cum îl considera atâta lume, cei din Râmnic, cei din preajmă, la Bucureşti, chiar şi cei din orăşelele de provincie în care făcea turneu peste vară. Dar a trebuit să treacă vremea, să îmbătrânească

Aşteptându-i pe barbari încetul cu încetul, aproape pe nesimţite şi odată cu topirea lentă, ca o lumânare de ceară adevărată, a făpturii sale să-şi dea seama că nu mai poate ţine ascunsă în sine sămânţa acelei greşeli. Din ce în ce mai puţină putere, din ce în ce mai puţină indiferenţă faţă de sine şi, pe neaşteptate, apariţia înaintea ochilor săi a Sofiei, nepoata sa din Râmnic ce peste noapte se transformase în femeie, în el rămăsese doar atâta putere, atâta atenţie faţă de lumea din jur, doar atât cât să o poată privi şi să poată înţelege ce însemna ea. Apăruse ca o amintire vie, mustrătoare a trecutului său, fără ca ea să priceapă cine şi ce este, obligându-l să descopere, că atunci, pe chei, a greşit, şi să înţeleagă şi *de ce* a greşit. îi spusese „sei malato” şi era într-adevăr bolnav, nu înţelesese nimic din ce se petrecea acolo la circul Merlin. îi crezuse circari, iar ei erau măscărici, îi crezuse actori şi erau ceva cu mult mai mult – bufoni. Ceea ce crezuse că era iluzionism era în fapt magie iar joaca era un joc. Nu fusese în stare să priceapă că artiştii vaganţi nu „imitau ca-n viaţă”, ci pur şi simplu trăiau la propriu jocul şi iluzia. Din această cauză, din nepricepere, a ajuns actor „trăind ca-n imitaţii”. Era bolnav de imitaţie şi toată lupta sa cu Moartea, legendara, celebra sa încleştare din tinereţe nu fusese decât o încăierare cu realitatea pe care a învins-o, a distrus-o, a pus-o cu umerii, cu spinarea la pământ şi din clipa în care s-a trezit pe lada familiei, aspră, tare, din acea clipă n-a făcut decât să imite, trăgând cu ochiul, chicotind, aruncând o privire, cel mult curioasă, oricum satisfăcută, către adversarul său întins la pământ, abia respirând. Era Actorul că – afla nu-i păsa de lume pentru că, imitând-o, se substituia ei. Să joci ca-n viaţă, doar să joci! Şi iată, în cele din urmă a ajuns *să joace* rolul emisarului trimis de Tănase Berzea Pentru a o aduce pe

Sofie la Bucureşti. O va aduce pentru sine, altfel nici n-ar fi plecat la drum însă nu e în stare, n-a fost în stare să facă lucrul acesta fără a-şi intra într-un

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari rol adecvat. Dar iată că undeva regia încurcase scenele, intrările, decorul se amestecase şi nimerise într-o capcană umedă, jegoasă, ce se putea cere de la o pivniţă de vinuri părăsită, o pivniţă a unei cârciumi de ţară? „Mă rog, eu v-am luat cu frumosul, şedeţi unde poftiţi” îl auzi pe uriaşul cânepiu, părea o căpiţă imensă, vânătă, avea şi ochii vineţi, pielea cenuşie, hainele la fel, mormăia ridicând din umeri a neînţelegere şi se freca de perete făcând să curgă fără zgomot, pe umeri, pe pulpanele surtucului fire de pământ, var albăstrui amestecat cu humă. Se apropie de el privindu-l ca şi cum atunci l-ar fi văzut prima oară. „De ce nu ne dă drumul, ce au cu noi?” îl întrebă Leonida Soroceanu cu vocea lui de altă dată, vocea de actor uşor dogită însă impresionantă, chiar şi într-o văgăună cum era aceea. Auzindu-l, şi ţăranii se opriră din respiraţia lor gâfâită, şuierătoare, clipiră nedumeriţi, cu ochi rotunzi şi galbeni de pasăre, cu ochii lipiţi ca nişte bureţi de pielea încreţită, scorţoasă a obrazului. „Dracu’ să-i pieptene, cine ştie ce au ei cu fiecare din noi! Cu ei, şi arătă din sprânceană către oamenii îmbrăcaţi în suman, cu cioareci şi opinci îngurguiate, cu ei au de toate. Dacă le căşună ceva – arde-l pe ţăran. Nu-i făină, arde-l, nu-s piei, arde-l, nu trag boii la căruţa de rechiziţie, arde-l din nou. Aşa că, *domnule*, ce pot să aibă cu ei? Mai nimic, doar că sunt ţărani şi n-au stat pe la casele lor, le-au ieşit în cale gher-manilor. Numai că, nu vă supăraţi de întrebare, cu domnia voastră ce au, că nu sunteţi nici ţăran şi nici oarece ofiţer transvestit?”

Îl pufni râsul, cuvântul scâlciat umpluse gura zmeurie, uriaşă a nătărăului, asta părea, asta era, asta trebuie să fie colţurosul, câneposul din faţa lui, „nu, nu-s transvestit, se scălâmbăie Leonida Soroceanu, merg la Râmnic, am o treabă, ezită o clipă, o treabă de stat, înţelegi, o chestie oficială care nu suferă amânare şi scorţoşii ăştia îmi pu” beţe-n roate. Nişte nătărăi, asta-i. Toată ziua şi toată noap

tea o să trebuiască să le explic şi tot nu vor înţelege, iar chestia nu suferă amânare”. îl privi cum se uită la el naiv ori tâmp, cu ochii mari, vineţi, ori albaştri şi din cauza puţinătăţii luminii se făceau brumării ca prunele de toamnă, „ştii ce, nu vrei dumneata să baţi un pic în oblon, poate te aude cine trebuie şi vine să-i spun ceva, foarte

important, pentru mine e foarte important…” Omul stătu în cumpănă, întâi nedumerit, apoi întunecându-se pe măsură ce pricepea, în cele din urmă scoase un mormăit şi „Nţ, nu, eu nu bat în oblonul lor. Ce rost are, şi-aşa ne fac felul, la ce să-i mai chemăm, să le mai plângem în poală, nu, eu nu bat. Bate domnia ta, tot n-ai stare”. Lui Leonida Soroceanu i se făcu rău, un rău cunoscut, aşa cum i se făcea de fiecare dată înaintea primelor replici, mereu a fost un personaj secundar, însă îl apăsa pe piept până la sufocare, i se făcea greaţă, poate numai o chestiune de tensiune, tâmplele zvâcneau şi presiunea cobora încet către diafragmă. „Azi iarna vrajbei noastre s-a schimbat” – doar ducele de Gloucester, dar intra primul în scenă „e iarna vrajbei care va să zică, să ne facă felul ai zis, poate nu ştii ce vorbeşti, omule, cum crezi că e posibil aşa ceva, e o prostie, de la început am ştiut că eşti un nătărău, ah ce mai nătărău, un prost cu patalama, cum să ne facă felul?” Se uită în jur zâmbind, un zâmbet binevoitor, care caută înţelegere şi sprijin „Auziţi ce spune omul ăsta, cum te cheamă, măcar ştii cum te cheamă dacă spui asemenea tâmpenii, asemenea, oh, oh, asemenea lucruri care nici nu se pot gândi, darămite să le rosteşti, cum te cheamă, mă goblizane?” „Branea, Neculai Branea, dacă vă e de un folos, că mie nu-mi mai este” – „Auziţi ce zice domnu’ Branea, *să ne facă nouă felul*, adică să ne omoare! Păi ştii dumneata cine sunt germanii, domnule?! Cel mai disciplinat, cel mai civilizat popor din Europa, dacă nu-i socotim şi pe engleji, cum o să ne împuşte ei pe noi? Mă faci să râd, uite ha, ha”, făcu Leonida Soroceanu atât de răsunător.

Uricarii

Aşteptându-i pe barbari încât ţăranii se strânseră unii în alţii ca nişte păsări de curte speriate de hultan, „Ha, ha, ha, asta fac eu când aud o asemenea gogomănie”. O să cerceteze, una, alta, o să vadă actele, o să citească instrucţiunile şi o să ne dea drumul, domnule Neculai Branea!” Voia să creadă, voia atât de mult să creadă, încât avea convingerea că dacă va reuşi să creadă el ceea ce spune atunci realitatea, *ei*, nu vor avea încotro. Ieşise din scenă, trecuse întreaga piesă printre rândurile celor ce-l priveau şi nu găsise altă soluţie decât să-i facă şi pe ei să joace în dramă. Dacă cei de afară, e/vor accepta participarea la înscenarea lui atunci realitatea va fi înfrântă încă o dată şi totul va fi mai departe doar o continuare a vechiului, ştiutului spectacol în care *el* e maestrul, Actorul. „Nţ” făcu căpiţa vorbitoare, „când îi prindem noi – le facem felul, când ne prind ei – ne fac felul,

ăsta-i războiul. Ehe, pe câţi nu i-am căsăpit împreună cu don locotinent Demian, harşt, harşt, şi se ridică în picioare lovind în stânga şi în dreapta cu mâinile grele şi late ca două lopeţi. Acu, ce să fac, e rândul lor. Dacă i-aş fi lăsat în pace, mi-ar fi părut rău să mor degeaba. Aşa, nu-mi pare rău, de ce să-mi pară? Adică îmi pare mie rău, că şi unei furnici, cât e de mică, de neagră, de slabă tot îi pare rău de ce-am făcut. Uite şi dumneata la ei şi o să vezi de ce poţi ajunge să-ţi pară rău că n-ai făcut tot ce ţi-a stat în putere şi la îndemână. Cum îl prinzi, harşt. Că nu eu i-am chemat aici, şi nici nu m-am dus la ei. Asta-i, *domnule*, şi să nu mă mai faci prost pe mine, că prostia n-are margini, e loc pentru toată lumea în ea”. Începu să-şi şteargă în zadar genunchii de noroi şi de fire de mucegai verde-albăstrui, stânjenit că a vorbit prea mult. Leonida Soroceanu se răsuci cu spatele la Neculai Branea, apropiindu-se de treptele de pământ. Privi prin crăpăturile oblonului, lumina era din ce în ce mai puţină, abia trecând prin paiele şi pănuşile răsfirate pe scânduri. Trebuia să se liniştească, să-şi adune gândurile, era o întâmplare stupidă, să ajungă într-o groapă infectă, cu unul ca Branea, cu ţăranii ăştia mai mult umbre decât făpturi cuvântătoare, bărbile ţepoase, ceas de ceas mai dese, mai negre, mai învârtejite, erau singurele semne ale vieţii din ei, să stea laolaltă cu ei şi să nu înţeleagă, să nu ştie ce anume s-a întâmplat. Îşi făcea singur curaj gândindu-se la hârtiile pe care le avea de la Tănase Berzea, la faptul că în mod sigur va fi cineva mai deştept, mai înţelegător decât cătanele îndobitocite de dormitoarele în comun şi mâncarea caldă de dimineaţă, fasole, untură, morcovi, bucăţi de slănină şi boabe de porumb, toate la un loc, amestecate în marmitele bucătăriilor de campanie, cineva care să priceapă că el Leonida Soroceanu îndeplineşte de fapt o misiune dată de un personaj important al acelui timp şi că nu umblă terchea-berchea de capul său prin ţară în vreme de război. Începu să strige din nou, fără să-i pese nici de căpăţânosul cenuşiu nici de stolul de ţărani, striga monoton, „herr ober, herr ober” fără vreo speranţă sau o pasiune anume, striga exasperant, ca o trâmbiţă răguşită, dogită, încât cineva se opri chiar deasupra lui şi bătu cu călcâiul cizmei în scândurile rare, apoi, dându-şi seama că e vorba de ceva mai mult decât o criză trecătoare, ridică oblonul şi spuse plictisit „komm”. Leonida Soroceanu îşi stăpâni impulsul de a se întoarce către cei din întunericul umed, ar fi vrut să le spună ceva cam de genul „bate şi ţi se va deschide” ori „cine nu cere, moare de foame” însă moliciunea

invitaţiei îl făcu să se grăbească, să se repeadă îndoit de spate pe scările aproape surpate, să iasă cu fruntea lăsată şi genunchii îndoiţi afară în aerul de seară plin de zvonuri, de mirosuri casnice, de clincănit de vase şi tinichele. Străbătu curtea ce începuse să se înnoroieze din cauza continuei mişcări de oameni şi animale, se făcuse neaşteptat de cald, simţise pe drum că venea primăvara, însă lenea din văzduh îl năucea, îi dădea clar sentimentul că nu e decât un soi de vis încâlcit din

Eugen Uricaru care trebuie să iasă şi să se bucure de tot şi de toate. În tinda întunecată mirosea a pâine uscate, a coji de mere, reflectă din obişnuinţă „casă de om gospodar”, dar când se deschise uşa de la încăpere şi lumina lămpii pătrunse până la el, reuşi să vadă pentru o zecime de secundă că antreul era ticsit de lăzi fără capace pline cu scrijele, fructe tăiate în bucăţi şi puse la uscat în podurile cu fum şi căldură de grâu şi porumb întins printre grinzi, lăzi pe care mai devreme sau mai târziu le vor trimite în Ghermania lor. Înăuntru era un ofiţer şi un gradat, un tălmaci după cum şi-a dat seama îndată. Ofiţerul i se adresă pe un ton răstit, vorbi câteva minute în şir fără să-şi tragă răsuflarea, cuvintele se chemau unele pe altele ca mărgelele pe aţă şi când termină îşi încrucişa mâinile pe piept şi îşi propti bărbia în faţă ca şi când ar fi spus „ei, mai ai ceva de zis?!”

Gradatul, un tinerel plictisit, enervat că trebuie să-şi piardă vremea din cauza unui bătrân ramolit, cu părul vâlvoi şi ochii injectaţi de nervi, de efortul depus, strigase întruna ca o maşinărie, pe boşorogi îi apucă disperarea din orice, privea undeva peste umărul lui Leonida Soroceanu, abia îngăimă câteva cuvinte „Domnul ofiţer este deranjat de insistenţa dumitale. Zice că probabil ai ceva important de comunicat în *interesul armatei germane*. Este singurul lucru care îl interesează”. Odaia era încălzită, mirosea a fum de lemn, a lapte, a albituri spălate de curând. îl putu face să uite pivniţa, mucegaiul, umezeala şi mormăiala sinistră a cânepiului. Niciodată nu i-a plăcut să aibă de a face cu felul ăsta de oameni, vineţi-cenuşii. bănuindu-i, un artist are intuiţiile sale, din acest punct de vedere e mai mult femeie, bănuindu-i fără să încerce să-şi dovedească vreodată că sunt îngrozitor de egoişti, de primitivi şi totuşi şireţi, perfizi, asemeni plantelor primare, mucegaiurilor, lichenilor, muşchilor, ciupercilor, strecurându-se în orice crăpătură, în orice colţ umed ori întunecat.

Aşteptându-i pe barbari gata să se lase striviţi, să inspire scârba şi pe asta construindu-şi existenţa, nimeni nu-şi învinge uşor scârba,

nimeni n-o face fără o luptă cu sine, tăcută, epuizantă. „Numele meu este Leonida Soroceanu, actor, şoväi o clipă, actor dramatic din Bucureşti. Cred că este o eroare, în cazul meu; e posibil, chiar sunt convins că s-ar putea să aveţi dreptate în cazul celorlalţi, dar vă asigur, cu mine se produce o eroare. N-am încălcat nicio lege, nu mă fac vinovat cu nimic. Doresc să fiu pus în libertate, domnule ofiţer, şi vă asigur că…” Nu mai continuă deoarece gradatul începuse să traducă primele cuvinte, nemaifiind atent la ceea ce spunea el. Ofiţerul îşi schimbă poziţia, părăsi poza indiferent-marţială pe care o arborase, deveni mai înţelegător, ori aşa i se păruse lui Leonida Soroceanu, îl opri la rândul său pe tălmaci spunându-i o frază interminabilă care se deşira ca o panglică ce ar fi fost ţinută până atunci în cerul gurii. „Domnul ofiţer este dezolat că dumneata ca intelectual nu înţelegi care este situaţia sa, ordinul este ordin, el trebuie executat. Dacă nu aveţi nimic de comunicat, *în mod special*, domnul ofiţer vă roagă să vă înapoiaţi la locul detenţiei”. Muchia palmei se zdrelise serios pe când bătuse în oblon, începu să-l doară din nou, poate din cauza relaxării provocate de tihna încăperii, voia să prelungească cât mai mult conversaţia, un licăr de speranţă, de fapt un sâmbure al şmecheriei sale înnăscute începu să pâlpâie în minte, discuţiile, tratativele, trebuie lungită discuţia, încetul cu încetul mă voi transforma, nu voi mai fi „unul din pivniţă”, o să capăt chip, prezenţă, viaţă, trecut, sentimente, toate astea nu pot lăsa indiferent un om. „Cred că aveţi motive serioase să-i reţineţi pe ceilalţi, mmm, cum să le spun, pe ceilalţi arestaţi, sincer să fiu n-am nicio încredere în unii ca ei, mai ales cel cu ochii verzi, capul cât baniţa, o claie de păr cenuşiu, în tot e atât de vânăt, de verde, de nesuferit, ca şi cum ai pune pe limbă cenuşă, tradu-i, te rog, domnului ofiţer, n-am

Eugen Uricaru nicio încredere, e în stare de orice, poate şi ceilalţi sunt la fel, nu mi-am dat seama, stau îngrămădiţi şi respiră în cor, e ceva care te pune pe gânduri, în sfârşit, aveţi motivele voastre, dacă vreunul din domniile voastre le-ar fi căzut în mână pe un drum lăturalnic, nu v-ar fi fost uşor, chiar namila aia o spunea, vă înţeleg perfect, poate aş proceda la fel dar în sfârşit eu, *eu* ce amestec am în toată chestia asta? Te rog să traduci, domnule, să traduci întocmai…”

Gradatul îl privi cu un semn de uimire pe obraz, apoi se întoarse către ofiţer, îi adresă câteva propoziţii scurte, Leonida Soroceanu îşi încorda atenţia până simţi o durere deasupra ochilor, nădăjduia să se

întâmple o minune şi să poată pricepe, măcar din intonaţie, care va fi răspunsul ofiţerului însă acesta se mulţumi să-şi schimbe greutatea de pe un picior pe altul şi să scoată un fel de plescăit ce ar fi putut însemna şi plictis şi nemulţumire şi încuviinţare. Tinerelul se adresă lui Leonida Soroceanu „I-am tradus. I-am tradus tot. Mai e ceva?" înţelese că încercarea sa dăduse greş. Nu reuşise cu toate că făcuse o ticăloşie, dacă ţinea cont că şi el se găsea deocamdată printre arestaţi. Era limpede că nu avea altă cale de ieşire din pivniţa aceea de ţară decât dacă reuşea să-l convingă pe ofiţerul acela plictisit, ori poate numai obosit de atâta război, că reţinerea sa ilegală ar putea să-i provoace un necaz, o dificultate, oricât de mică ar fi ea. Să-i demonstreze că nu are niciun avantaj ţinându-l peste noapte în văgăuna aceea, cu oamenii ăia îngrozitori, totul era îngrozitor în comparaţie cu încăperea în care se afla, curată, cochetă chiar, o cameră pentru oaspeţi, casa de curat – cum se obişnuieşte şi în care gazdele nu intră cu anii, „Ştiţi, eu sunt prietenul, un prieten foarte apropiat, al domnului Tănase Berzea, vice-prefectul Bucureştilor, un om important, intimul colonelului Hentsch, dacă îmi este permis să mă folosesc de numele său. Trebuie să înţelegeţi.

Aşteptându-i pe barbari domnule ofiţer, că mie nu-mi este *indiferentă* ordinea nouă pe care ne străduim să o introducem, acum când în curând războiul va fi câştigat. Pot să spun că am chiar o activitate *apreciată* în acest sens, nepotul meu lucrează la *Gazeta Bucureştilor* (*exagera*, anticipa, poate chiar minţea, dar nu era foarte departe de adevăr, doar aproximaţiile, rotunjirile mai funcţionau în acea împrejurare) cred că înţelegeţi situaţia delicată în care *ne găsim*, ar trebui să evităm un… hm, un scandal, ca să zic aşa!" «Gradatul îl ascultase cu vădită atenţie, apoi se întoarse greoi către ofiţerul impasibil (dacă ar fi fost într-adevăr răbdător – de unde atâta răbdare cu un civil la ora aceea târzie de noapte?) şi iarăşi spuse doar câteva cuvinte, rezumând poate (?), cu un ton din care Leonida Soroceanu nu desprinse decât lenea şi indiferenţa la cele relatate. Brusc se înfurie şi începu să strige, trăgându-l de mânecă pe tinerelul în uniformă brumărie „Pentru numele lui Dumnezeu, dar tradu tot, *tot*, înţelegi că *trebuie să-i spui tot*, altfel nu va înţelege, n-are cum să înţeleagă, eşti un ticălos, asta eşti, un ticălos, un nemernic, nu se poate să te porţi aşa!" Gradatul se scutură, ca şi cum ar fi aruncat la pământ un cărăbuş prins în stofa păroasă a tunicii, mâna căzu moale pe masă, sunând înfundat,

și Leonida Soroceanu începu să plângă cu sughițuri înecate, un plâns fără lacrimi, doar neputință și furie sufocată, strânsă în gâtlej, ca o gheară de animal înfiptă în guşă. Ofițerul se apropie de fereastră, afară era un întuneric de smoală, cerul se acoperise între timp și soldații se culcaseră. Îl auzi spunând câteva cuvinte, apoi gradatul îl atinse pe umeri cu ambele palme „Domnul ofițer vă înțelege indignarea și de aceea vă îngăduie să petreceți noaptea în clădirea cârciumii, asta pentru a vă scuti de o situație jenantă pentru dumneavoastră. Într-adevăr, este foarte probabil ca arestații din pivniță să fie niște criminali odioși”, îl împinse către ușa tindei, nelăsându-i vreme să mai pună

Eugen Uricaru nicio întrebare, fără să se poată lămuri dacă schimbarea aceasta înseamnă și o schimbare în ceea ce-l privește, în ceea ce privește libertatea sa. Singur, în sala afumată, mirosind acum a băutură răsuflată, lipi două mese și se întinse cu față în sus, încercând să ghicească prin întuneric cât de departe era tavanul, desigur plin de crăpături și de funingine. Mai erau câteva ore până dimineața și oricum era un câștig, mai bine pe lemnul tare al meselor decât chircit pe doagele putrede, simțindu-i alături pe țăranii care duhneau a frică, ori nevoit să asculte mârâitul continuu al zdrahonului cânepiu.

Încercă să adoarmă însă își simți pleoapele arzând, îl dureau globii ochilor și în picioare avea o durere dulceagă, întâi crezu că e o reacție târzie a tensiunii, a încordării de peste zi, apoi căută să-și dea seama dacă nu cumva a răcit, stătuse atâtea ore în pivnița umedă fără să fie precaut, oare ce ar fi trebuit să facă? fără să se ferească de curent și umezeală. Respiră cu putere, fiind atent la orice sunet străin, aștepta să audă hârâiala ştiută în piept, niciun răspuns, doar că se simți cuprins de o ușoară amețeală, un efort respirator te poate aduce până acolo. Își simți buzele uscate, era ciudat, nu i se făcuse sete și totuși pielița se asprise, chiar crăpase, simțea gustul sărat al sângelui. Nu, nu era febra provocată de o răceală, făcuse destule pentru a se căptuși cu ea însă din nefericire nu era așa, era altceva, o fierbințeală deosebită, pe care o ştia, nu îl mai cuprinsese decât o singură dată, atunci când se întorsese de la Brăila și zăcuse pe lada de zestre a Clavei câteva zile, săptămâni, cine să mai ştie după atâta vreme! Până în zori se răsuci pe mesele aspre, făcându-le să scârțâie ca pe niște bătrâne și alese mobile, zbătându-se să treacă mai repede și mai ușor prin turma de amintiri și imagini înceţoşate care îl înconjuraseră dintr-odată ca și cum i-ar fi

fost dat să mai trăiască încă o dată aceeaşi viaţă, ştiind bine ce îl aşteaptă, însă fiind nevoit

Aşteptându-i pe barbari să o parcurgă pas cu pas, pe îndelete, cu supunere. Nu-l aştepta nimic necunoscut şi nicio bucurie, totul era ştiut şi de aceea totul trebuia îndurarf Era ca jocul său pe scenă, când nu avea altceva de făcut decât să parcurgă textul şi întâmplările, ştiind totul, chiar şi clipa când vor izbucni aplauzele sau când sala va rămâne cu respiraţia în gât, oprită de o membrană subţire şi încăpăţânată, ce se sparge cu un oftat, un pocnet înmuiat, lungit. Spre ziuă începu să-şi facă planuri, cum va pleca înspre Râmnic, cum va ajunge, ce va povesti, ce va spune, cum o va convinge pe Sofie să-l urmeze, era o perspectivă extraordinară, ea nici măcar nu e conştientă de însemnătatea ei, de ceea ce înseamnă pentru el şi hai, să trecem şi peste asta, şi pentru Tănase Berzea, un om atât ce important şi totuşi supus unor convingeri obscure. Ceea ce dorea el de la Sofie nu era decât o chestiune raţională şi rezonabilă, doctorul Reichenbach face câteva observaţii de bun simţ, chiar madame Blavatsky – nu te poţi vindeca decât prin tine însuţi, asta şi încearcă, de atâţia ani încearcă, însă îi lipseşte să spunem un suport, un ajutor în cel mai practic sens al cuvântului. E gata să pornească înscenarea, dar nu are actori. Ştie că odată pornită joaca, încetul cu încetul se conturează jocul şi apoi de la imitaţie până la realitate nu mai e decât un pas. Un singur pas, cu condiţia să găseşti locul de trecere, fisura. Iar el, Leonida Soroceanu, a găsit-o. Fisura, trecerea de la teatrul său, de la înscenarea din sală către viaţă e chiar ea, Sofie. Altfel apariţia ei, aşa, *dintr-odată femeie*, purtând pe chip imaginea celei ce fusese cu atâţia ani în urmă nedreapta stăpână a destinului său, apariţia ei după atâta vreme n-ar avea niciun rost. Că nu se înşela era faptul că şi Tănase Berzea, despre care nu bănuise nicio clipă că o cunoscuse pe Grazia ajunsese la aceeaşi concluzie. Numai că vice-prefectul dorea să afle de la Sofie care va fi viitorul său, o probă de slăbiciune şi egoism cutremurătoare, iar el, Leonida Soroceanu, nu voia

Eugen Uricaru decât să-şi găsească un sprijin, o fărâmătură de nădejde spre a-şi lămuri trecutul, cel care l-a adus aici, în cârciuma goală, atât de aproape de pivniţa în care stătuse câteva ceasuri îngrozitoare, omul acela, Neculai Branea spusese că-l cheamă, reuşise să-l sperie. Crezuse că din cauza felului în care arăta, semăna cu un trunchi de copac, cu un animal, cu o piatră, cu un mal de râpă însă

adevărul era că îl înspăimântase din cauza indiferenţei cu care vorbise despre moartea, posibila moarte a sa, a lui Leonida Soroceanu. Privindu-l îşi dăduse seama că îi fusese foarte uşor să taie beregata altcuiva, chiar spusese că nu era decât un gest, „hârşti” şi totul s-a terminat. Desigur că nemţii ştiau ceva dacă l-au pus la popreală. Iar simpla apropiere a sa de Neculai Branea, faptul că în mintea cuiva această apropiere s-a produs, iar efectul a fost trântirea unui oblon comun peste creştetele lor, îl făcea să se îngrozească şi să simtă fizic apropierea catastrofei.

„Însă totul e bine când se sfârşeşte cu bine” şi se lungi simţind cum se aşază încheieturile, trosnind sec, mai sec decât tăbliile meselor. Nu reuşi să doarmă decât o oră, lumina intrând pe ferestrele nespălate de multă vreme îl făcu să deschidă ochii. Se simţi istovit, febra îl muiase cu totul şi ar fi vrut să fie acasă, chiar bolnav. Se apropie de fereastră, privi în curtea murdară, înnoroiată, iarna nu se dusese cu totul, peste noapte, aşa cum crezuse. Spre zori frigul venise din nou şi între crestele de glod luceau sticlos pojghiţe subţiri de gheaţă albicioasă. Pe muchia gardului se lăsase bruma, chiciura atârna de crengile firave ale prunilor dinspre şopron. Văzu cum doi soldaţi somnoroşi, abia târâindu-şi ciubotele scurte, scorojite, intrară în şopron, se vedea rău prin sticla murdară, printre ostreţele bătute cu lut şi paie, sparte de vânt şi de ploaie, probabil ridicau oblonul şi-i cheamu afară pe ţărani şi pe Neculai Branea. După câteva momente, vreme în care simţi din plin frigul încăperii, cu adevărat

Aşteptându-i pe barbari se va îmbolnăvi după o asemenea noapte, dar o să stea în pat în Râmnic, ca şi altă dată, ca şi atunci, arestaţii ieşiră unul câte unul, zăpăciţi de lumină şi de spaţiul larg al ogrăzii. îl văzu limpede pe Branea cum îşi scutură coama încâlcită, cum respiră cu putere umflându-şi pieptul cât o tobă, aşteptă chiar să-l audă oftând, răcnind din adâncul măruntaielor, avea atâta poftă de urlet, de viaţă în el încât ar fi fost potrivit să boncăluiască. N-a răcnit, n-a vrut, ori n-a putut, soldaţii îi împinseră către poartă, apoi o cotiră în uliţă şi multă vreme nu se mai simţi nicio mişcare în împrejurimi.

Începu să dea ocol încăperii, mai mult lungă decât lată, cu podele murdare, tejgheaua crăpată, scândura pe care stăteau înainte ţoiurile şi paharele verzi cu ţuică şi rachiu de vin, ori chiar cu vin, era lustruită bine, îşi lipi obrazul de ea, nicio asperitate, îl frecă încet, era aproape moale, ca o blană. Poliţele erau rupte, atârnau în câte un cui

îndoit, pe jumătate scos din perete, în dreapta, către uşă era un dulap cu uşile vraişte, acolo poate se ţineau sticlele aduse din pivniţă, nu mai era nimic, nici măcar cioburi, nici dopuri de plută ori de ciocălăi, aşa cum se înfundă vinul rozaliu la ţară, doar câteva gazete vechi, galbene, negre, poate dinainte de război, o lume, o vreme la care nici nu se mai putea gândi. Uşa se deschise încet, scârţâind, nici măcar nu încercase să vadă dacă e încuiată, auzi vocea gradatului tinerel, „Domnule, vă cheamă domnul căpitan!" Ceea ce îl uimea şi îi dădea încredere era faptul că i se adresa cu o formulă clară de politeţe, nu putea crede că de fapt aşa învăţase să vorbească în româneşte, nimic altceva, iar o adresare politicoasă exclude de la început violenţa. Leonida Soroceanu se temea întâi şi întâi de violenţă. Mai toate piesele în care jucase erau pline de furie, de sânge, de ură şi dezlănţuire, însă rolurile sale fuseseră de aşa natură, roluri secundare, e drept, încât nu participa la nimic ce i-ar fi provocat dezgustul în

EIK. KN URICARII

Aşteptându-i pe barbari realitate. Rămânea în spatele scenei, printre decoruri scâlciate, printre cartoane, scânduri, vopsele şi asculta strigătele, vaietele şi bufniturile momentelor culminante cu o mulţumire molcomă pe care doar rolurile episodice o pot naşte. Din fericire şi de această dată se pot produce multe dezastre şi pasiuni, dar în care el e mai puţin amestecat, atâta doar cât poate medita şi spune vorbe înţelepte. „Vin, îndată, vin, dragule" se înduioşase pe neaşteptate, în fapt era aproape un copilandru băiatul ăsta, nu e cu mult mai mare decât Ermil, soarta, istoria l-a purtat încoace, e destul de înţelept dacă se poartă elegant în locuri străine, cei mai mulţi sunt bădărani pentru că tot nu-i cunoaşte nimeni, şi o luă înainte călcând cu plăcere, simţind prin talpa încălţărilor cum cedează noroiul întărit, cum pârâie sub pasul său gheaţa subţire, „Totul e bine când se termină cu bine, ce-ţi spuneam eu, ajunge să spui ceea ce trebuie, atunci când trebuie şi totul se aranjează. Ar fi fost şi absurd, dragule, cu totul absurd să mă trezesc într-o afacere atât de necurată în care sunt amestecaţi tot felul de hm, de nespălaţi, de oameni proşti!" Gradatul nu spunea nimic, îl lăsa să întindă pasul, să o ia înainte, nici măcar nu se străduia să-i calce pe urme, nu striga, nu mormăia, se ţinea departe, ca o umbră, ca o umbră desprinsă de trupul său. În cameră ofiţerul stătea la masă, răsfoia nişte documente cu antet negai, cu vulturul ţinându-şi aripile deschise protector deasupra întregii coli de hârtie. Când a

intrat, a răsturnat dosarul, acoperind totul cu cartonul vişiniu, arăta stânjenit, încurcat „îmi cer scuze, domnule artist, poate ar fi fost mai bine să fi petrecut noaptea cu ceilalţi compatrioţi, însă, cum să vă spun, eraţi atât de agitat, încât am considerat că e mai bine pentru ei şi pentru dumneata să rămâi singur” – îi traduse corect, doar hârâind puţin „r”-urile, băieţandrul în uniformă de caporal ori sergent de infanterie. Leonida Soroceanu se repezi să lămurească într-o încâlcitură de vorbe şi gesturi, „Oh, nu, a fost minunat, dacă aţi şti că toată noaptea m-am gândit, am fost atât de singur şi am reuşit să-mi amintesc, să fac un lucru pe care de obicei nu am timpul şi puterea să-l duc până la capăt. Aşa cum în oraş, eu trăiesc numai la oraş, în Bucureşti, nu mai avem timp să ne uităm la stele, nici nu se prea vedeau din cauza luminăţiei, dar oricum, nu ne uităm la ele”. I se umeziseră ochii, de bucurie sau de indignare, cine să mai ştie, tremura de frig sau de febră, îşi amintise sau fusese un coşmar, era liber sau încă se afla sub arest, cine să ştie în afara lui însuşi? „Şi ce făceaţi prin locurile astea, am înţeles că trăiţi în Bucureşti, e cam ciudată apariţia dumitale într-o zonă atât de agitatăjmumai acest motiv ar fi îndeajuns să justifice punerea sub arest. După câte îmi aduc aminte, seara trecută eraţi agitat exact din această cauză – nu ştiaţi motivul captivităţii”. Băieţandrul folosea nişte cuvinte cu totul şi cu totul deosebite, simpatia lui Leonida Soroceanu creştea în mod evident, uitase deja nepăsarea, neglijenţa cu care îl tratase la prima întâlnire cu ofiţerul. „Ah, domnule ofiţer, dar e o glumă, nădăjduiesc că e o glumă! Pur şi simplu am ajuns aici din cauza proastei funcţionări a căilor ferate. Mă duc la Râmnic, arătă vag cu mâna înspre locul care ar fi potrivit să arate direcţia Râmnic, la rude”. Schimbă tonul, era un maestru în a câştiga încrederea cuiva doar printr-o schimbare de ton, „e o întâmplare extraordinară”, domnule ofiţer, cu totul ieşită din comun. Te rog să-i traduci întocmai, tinere, e foarte important!” Leonida Soroceanu îşi dădu seama că e gata să dezvăluie adevăratul scop al călătoriei sale unui necunoscut, unui om pe care puţin îl interesau coincidenţele vieţii altuia şi totuşi o făcea cu o excesivă lipsă de pudoare, specifică stărilor de exaltare ori de beţie. Avea convingerea că trecuse pe lângă o mare primejdie, febra de aseară fusese un semn, organismul ştie, simte – aidoma animalelor – pericolul înainte de a-l putea conştientiza, dar scăpase, ceilalţi fuseseră duşi.

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari cine ştie unde, într-un convoi, într-un lagăr, într-o închisoare iar el rămăsese şi purta o conversaţie decentă cu acest ofiţer decent prin intermediul unui tălmaci cât se poate de drăguţ. Era un succes care merita chiar o clipă de slăbiciune. „Eu sunt un adept al *scientismului*, am făcut studii şi cercetări personale, cunoaşteţi, cred, Reichenbach, Blavatsky, Steiner. Ştiţi, faptul că sunt actor – ce înseamnă asta decât un mod de viaţă ciudat, o continuă dedublare, marile roluri nu sunt deloc posibilităţi de transcendere, personajele revin în lume, în viaţă datorită nouă, actorilor. Înţelegeţi, nu doar o imitare a modelului, ci prin imitarea lui se produce o translaţie totală, în acele clipe nu eu, ci *el*, Hamlet trăieşte. Hamlet e visul tuturor, eu m-am mulţumit cu personaje mai puţin răsunătoare însă cu adevărat *importante*, Fortinbras, „poruncă daţi ostaşilor să tragă”, e splendid, tot ceea ce mai rămâne după tragedie „poruncă daţi ostaşilor să tragă!” Şi iată că pentru prima dată se întâmplă să extind experienţa de pe scenă în viaţă. Călătoria aceasta a mea la Râmnic este de fapt prima încercare în istorie, înţelegeţi, domnule ofiţer, *în istorie* de a regăsi trecutul. Clar, limpede, încarnat, desigur, nu tot trecutul, dar un semn real, viu, palpabil al trecutului meu. Daa, cred că voi afla în curând dacă tot ce mi s-a întâmplat din tinereţe până acum a fost rodul unei erori sau doar eu am trăit cu această impresie. E cumplit, e înălţător, domnule ofiţer, să ajungi la un asemenea moment şi să poţi spune – aici e apa, acolo e uscatul”. Ofiţerul îşi privi atent degetele îndoite către podul palmei, îşi frecă unghiile de mâneca mantalei, apoi le admiră din nou „Bine, înţeleg, e o chestiune personală, să-ţi limpezeşti trecutul, dar viitorul, viitorul îl vei putea lămuri cu ajutorul *ştiinţei* dumitale? Asta e o chestiune mult mai importantă, ne priveşte pe toţi, şi pe dumneata şi pe chiar aşa, chiar şi pe mine!” în glasul tălmaciului se făcu simţită o undă de nelinişte, „Vei putea să afli cum se va termina războiul, domnule?” Leonida Soroceanu înţelese că întrebarea venise de la gradat, era o completare, cam ciudată, nu întrebase *când*? ci *cum*? se va termina războiul. Ridică din umeri, „Poate. Se poate şi asta. Însă trebuie timp, răbdare, talent, să cercetezi şi să tragi concluziile adevărate. E primejdios să crezi tam-nisam că ai aflat *ce se va întâmpla*. Din cauza aceasta omul e tentat să-şi transforme viaţă – fie pentru că îi convine ce a aflat, fie că nu. Oricum, nu e bine. Utopia naşte monştri”. Ofiţerul se ridică de la masă, înconjură camera privind distrat la ştergarele şi străchinile atârnate pe

pereţi, atinse într-o doară marginea moale a pânzei, lovi cu unghia în lutul ars, „Da, e o experienţă interesantă, domnule artist. Modul, concepţia este ciudată. Toţi oamenii fac lucrul acesta, îşi cercetează, îşi cumpănesc trecutul. Dar fiecare o face în felul său, cei mai mulţi cu o clipă înainte de a muri. Fără martori, fără dovezi, fără nicio exhibiţie *scientistă*. De fapt nici nu cred în ceea ce mi-aţi spus, că ar putea exista o persoană, bănuiesc că despre asta este vorba, o persoană capabilă să cunoască trecutul şi viitorul altcuiva. Asta ar însemna ca persoana să aibă şi ea la rândul său acelaşi trecut şi acelaşi viitor. Dar cum sunteţi artist şi artiştii au sensibilităţi deosebite, trecem cu vederea. Sunteţi liber, domnule. Sunteţi un om norocos”. Din pragul uşii se întoarse către Leonida Soroceanu şi, privindu-l atent, cu ochii albaştri-azurii, lucind stins, „Sunteţi norocos, compatrioţii dumitale se află în drum spre locul de execuţie. O execuţie de pedepsire, prin ostateci. Nu putem tolera «acţiuni patriotice» care pun în pericol viaţa soldaţilor noştri. Cred că sunteţi de acord, am înţeles că în dumneavoastră avem un simpatizant dacă nu chiar un prieten”. Aplecându-se prea mult, mai mult decât îi cerea pragul de sus, ofiţerul ieşi în curte, apoi în uliţă, zgribulindu-se de frig. Gradatul, blond, cu bereta dată pe ceafă îl urma fluierând, aruncându-şi picioarele în lături, presimţind mai repede decât

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari oricine altcineva sosirea adevărată a primăverii şi asta numai datorită trupului său tânăr, nerăbdător şi nepăsător totodată. Leonida Soroceanu simţi cum picioarele nu-l mai ţin, se sprijini de masă, se lăsă încet pe cot, apoi greoi se aşeză în scaun, simţindu-se singur, mai singur decât fusese în lungul nopţii, singur în acea cameră plină de blide şi ştergare, în care mirosea puternic a fructe uscate. Ieşind, cei doi militari lăsaseră uşa de la tindă întredeschisă şi din întunericul de acolo izvorau miresmele ultimei veri de pace. Dulci, amărui, câteodată înţepătoare, aşa cum poamele de peste iarnă încep să se înmoaie şi să fiarbă înăbuşit pe dinăuntru.

Fiind la prima sa misiune de acest fel, sergentul din cavalerie Heinz Schwalbe făcu o greşeală care putea deveni pentru el o vină gravă. Escortând ostatecii către locul execuţiei, un loc imprecis, nimeni nu-i spusese – sergent Schwalbe, *acolo* va fi locul – privirea i-a alunecat din văiugă în văiugă, tot mai sus, tot mai departe de sat, şi s-a trezit dintr-odată incapabil să hotărască singur. Mica eroare a ofiţerului, un

bun comandant trebuie să nu lase nimic la bunul plac al executantului, totul trebuia desemnat cu hotărâre şi precizie, conform regulamentelor în vigoare, mica eroare a domnului ofiţer s-a transformat pe neaşteptate într-o vină gravă, capitală poate, a sergentului Schwalbe. Nehotărârea sa în a se opri asupra unui loc anume în care să aibă loc execuţia l-a făcut să slăbească frânele atenţiei şi disciplinei aşa încât unul dintre ostateci a reuşit să scape de sub pază şi să dispară într-o vâlcea plină cu mărăcinişuri, cu pereţi întortocheaţi, săpaţi de torenţii fiecărei primăveri în forme bizare, contorsionate. Ar fi trebuit să se aştepte la aşa ceva, un individ atât de periculos ca golanul cu părul vâlvoi şi cenuşiu ca un snop de secară nu se putea să se împace cu un sfârşit atât de stupid cum este executarea unor ostateci. Sergentul Schwalbe n-a făcut niciodată aşa ceva, nimeni din compania, din regimentul său n-a făcut aşa ceva, însă evenimentele recente au obligat autorităţile să emită ordine drastice care să prevină „nepredarea precugetată şi purtarea de arme, precum şi colindarea în formă de bandă armată”. Uciderea câtorva patrule, dispariţia unor curieri, a unor ofiţeri aflaţi în trecere, revolta armată din satul aflat la mai puţin de cincisprezece kilometri, revoltă care a trebuit să fie potolită de armată, jandarmeria nemaifăcând faţă, toate la un loc au împins autorităţile către măsuri severe. Sergentul din cavalerie Schwalbe a încercat de la bun început să nu-şi facă nicio problemă de conştiinţă din aplicarea măsurilor, ordinul e ordin, se execută şi nu se discută şi iată că necazul cel mai mare îi vine exact de aici. Va fi imposibil să raporteze că toţi cinci ostatecii au fost executaţi când sub pază mai are doar patru. Patru înseamnă neexecutarea de ordin, cel mai scurt daim către închisoarea militară, către batalionul de pedeapsă, poate şi mai mult. Mai mult însemnând… mai bine să renunţe la a-şi închipui acest mai mult. Uriaşul cu păr cenuşiu a dispărut în hăţiş, mai repede decât un animal de pădure învăţat cu desişul, escorta a deschis focul, poate chiar l-a şi nimerit, însă cine va avea curajul, răbdarea să scotocească ghemul de mărăciniş. Dacă ar fi avut câini, da, s-ar fi schimbat socoteala, dar câini nu sunt. Când situaţia părea să fie cu totul disperată, sergentul Schwalbe ordonând staţionarea lângă un petec de zăpadă pitit într-un clin de deal, iată că soluţia apare ca prin minune, şi să nu crezi în minuni? oferită de caporalul Linge, cel care din când în când face pe translatorul pe lângă domnul căpitan. „Herr Schwalbe (are un obicei foarte neplăcut băiatul

ăsta, să se adreseze superiorilor pe nume, fără să pomenească gradul, asta i se trage de la relaţiile sale sus-puse) în sat a

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari mai rămas o pasăre din astea. Domnul căpitan i-a dat drumul pentru că numărul era complet, însă acum…” Simplitatea soluţiei l-a uimit pe sergentul din cavalerie „ei drăcie, un număr incomplet trebuie completat, asta e tot” şi pe loc a trimis doi soldaţi să-l aducă pe bătrân. Văzându-l cum păşeşte cu grijă să nu se înnoroieze şi-a adus aminte că l-a zărit cu o zi înainte la intrarea în sat. Ghinionul a fost de partea lui, era singura cale ca să nu fie de partea sergentului Schwalbe. Oamenii au fost aşezaţi în şir, cu spatele la râpa roşcată, surpată de şiroaiele zăpezii topite. Sergentul Schwalbe îi numără de două ori, erau într-adevăr cinci, aşa cum trebuia. Cei ce păreau ţărani îşi strânseră sumanele pe lângă trup de parcă le-ar fi fost frig. Poate chiar le era din cauza zăpezii ce se strânsese într-un troian îndesat chiar la baza râpei. Aveau degetele roşii şi vârful nasului se subţiase. Barba le crescuse atât de mult încât nu li se mai vedeau decât ochii. Negri, căprui, albaştri, sticlind. De febră, de nelinişte, oricum sticleau iar sergentul Schwalbe nu putea să mai vadă nimic dincolo de lucirea aceea, un sclipit asemănător celui din ochii lupilor, noaptea. Dar era zi, aproape amiază. Cei ce păreau ţărani stăteau strânşi, aproape unul în altul, împingându-şi prin sumane umerii colţuroşi, ascuţiţi. Bătrânul stătea la câţiva paşi, răzleţ, neînţelegând poate. Schwalbe îl privi cu atenţie. Avea ochii obişnuiţi, normali. Ochii lui nu sticleau, ceea ce îl uimi dar şi îl linişti. Comandă alinierea plutonului, oamenii se mişcau greu, cizmele se înfundau în noroi. Sau poate într-adevăr le era silă. Se pregăti să dea următoarea comandă, însă se opri. Bătrânul se aplecă, culese de jos, chiar de lângă picioarele sale un pumn de zăpadă, îl privi o clipă, apoi începu să-l rotunjească, încet, cu căuşul palmelor. Când termină îl duse încet la gură, ca pe un măr, muşcă din el şi îşi supse obrajii din cauza răcelii.» Se apropie făcând doi paşi la dreapta de ceilalţi, întinse bulgărul primului om de lângă sine iar el continuă să mestece zăpada încet, ca pe un fruct rar şi puţin. Încetul cu încetul toţi ceilalţi muşcară din bulgărele alb, întâi lipindu-şi buzele de el, apoi înfigându-şi lacom dinţii în carnea rece şi albă. Schwalbe îi cercetă pentru ultima oară cu privirea şi când ajunse la bătrân tresări. Avea şi el aceeaşi lucire în ochi, de parcă ar fi avut febră. O febră intensă, care face din fiecare părticică a corpului o flacără vie,

obligând organismul să arunce în luptă ultimele resurse. „Poate într-adevăr sunt bolnavi, bântuie tifosul, le trebuie zăpadă din cauza temperaturii” îşi spuse Schwalbe, apoi grăbit, ca pentru a scăpa de o privelişte chinuitoare, comandă „la ochi arm, foc” două comenzi legate, trecerea de la viaţă la moarte făcându-se pe nesimţite. Aşteptă un minut apoi se apropie şi strânse una câte una căciulile negre şi creţe ale ţăranilor iar peste ele puse pălăria ponosită a bătrânului actor. Sergentul de cavalerie Schwalbe avea de gând să le arate căpitanului ca pe o dovadă a executării ordinului la timp şi întocmai. De morţi vor avea grijă cei vii. Văzându-i acolo, căzuţi în zăpadă, înroşind şi mai tare pământul râpei, vor pricepe cât de important este să dai lupta cu Moartea cât mai târziu cu putinţă. Singura formă a câştigului este amânarea. Pentru sergentul din cavalerie Heinz Schwalbe amânarea era încă un lucru sigur, aparţinea învingătorilor, iar el cu certitudine se găsea printre aceştia. Ca pe un semn al câştigului îşi puse căciulile una peste alta în cap, iar deasupra, caraghios, trase pălăria. Urmându-l, soldaţii şi mai ales caporalul Linge se distrau de minune râzând pe sub mustaţă, dovedindu-şi că războiul are şi părţile sale pline de haz.

Aşteptându-i pe barbari

IX

SINGURĂTATEA, SAU CEL PUŢIN APARENŢA EI, ÎNTR-O casă imensă, cu şiruri de camere pe jumătate goale, îţi poate da o stare de nelinişte ce se învecinează foarte mult cu agresivitatea. După plecarea lui *oncle*, unde şi de ce, nu reuşise să afle, oricât a insistat, până la obrăznicie chiar, Ermil lăsă să treacă două zile pentru ca într-a treia să se întoarcă în camera de sus în care locuiau cele două tinere studente. Se ferise de privirea bătrânilor, nici nu ştia bine de ce o făcuse, îi înţelegea că se plictiseau de moarte şi orice eveniment, chiar căderea unui ţurţur din streaşină era comentat şi socotit în toate consecinţele sale, dar fără nicio urmare, şi se strecurase pe scara de lemn, în lungul pereţilor zgrunţuroşi până în camera lor. Adevărul era că ar fi vrut să găsească pe cineva înăuntru, măcar pentru a-i povesti ciudata călătorie, într-adevăr fusese o *călătorie* până pe Calea Victoriei, din care nu înţelesese decât că mai repede sau mai târziu Bucureştiul se va goli de locuitorii săi, deci şi ei vor pleca, lăsându-l la îndemâna jivinelor, a insectelor şi, de ce nu, a plantelor care vor acoperi totul. Văzuse în copilărie o biserică părăsită – incendiată, dintr-o neglijenţă,

de fapt – cam cu câţiva ani înainte de a se naşte şi se plimbase tăcut, mai degrabă mut de admiraţie decât dus pe gânduri, în faţa tenacităţii cu care iarba, lemnul câinesc, măceşul şi iedera reuşiseră să acopere zidurile, în aşa fel încât de la o oarecare distanţă ruina părea că fusese dintotdeauna aşa, că nici nu se putea să arate altfel acel loc, tot ce fusese semn al dezastrului, muriseră o mulţime de oameni din pricina fumului şi a panicii, se îmblânzise şi devenise natural. Acea imagine a împăcării definitive dintre ambiţia oamenilor de a dura şi victoria înceată, dar sigură a lumii înconjurătoare se suprapunea peste orice alt gând despre cele văzute în „călătorie”, îl urmărea în încercările sale de a *raţionaliza* ceea ce se petrecuse. Chiar plecarea bruscă, fără nicio explicaţie a lui *oncle* Leonida, lăsându-l iarăşi zile şi zile în singurătate şi tăcere, în aşteptarea „rezolvării” situaţiei sale, i se părea o consecinţă nu a discuţiei cu Tănase Berzea, ci a celor întâmplate pe drum.

Ar fi fost în stare să povestească tot, absolut tot, chiar necunoscutei domnişoare de la etaj numai şi pentru a se elibera de mulţimea de amănunte, de ghemul încâlcit al concluziilor, reale ori false, de sentimentele nelămurite ce îl chinuiau, îl făceau să vadă viitorul, în general, cât şi în ceea ce-l privea, într-o lumină palidă, sumbră, plin de neclarităţi. Dar n-a avut noroc, ori mai bine spus – n-a avut noroc la început, camera era pustie, aşa cum era toată casa. Se învârti fără rost pe lângă etajera cu cărţi, raftul de sticlă plin cu flacoane şi cutii de cosmeticale, dulapul întunecat în care stăteau înşirate rochiile, undeva într-un colţ trebuie să fi fost împăturite lenjurile, poate le-ar fi răsfirat printre degete dacă nu şi-ar fi adus aminte de caietul cu scoarţe vişinii, desigur jurnalul, ce în mod sigur se afla tot acolo, printre bijuteriile cam sărăcuţe, pudrele şi săpunurile, mărgelele chiriaşei. Ridică tăblia grea a capacului, într-adevăr se găsea acolo, neatins, era acoperit de praf, degetele lăsau urme pe cartonul zgrunţuros şi tare, îl luă. Cumpănise doar o clipă, dacă se cădea sau nu să-l ia, prea puţin pentru a lua o hotărâre, recunoscându-l i se păruse firesc să-l atingă, ezitarea se datorase poate acelei unde, acelui fior ce ne străbate de fiecare dată când suntem în preajma unei prezenţe umane

EUGKN UKICARli

Aşteptându-i pe barbari mai puternice decât noi şi pe care totuşi o atacăm, vrem să-i atragem atenţia, vrem s-o supunem şi asta numai

pentru că există. Fără să se îngrijească dacă a lăsat vreo urmă, dacă nu a deranjat ceva, ţinând caietul cu ambele palme lipit de piept, încruntat pentru orice eventualitate, Ermil a părăsit încăperea tropăind de astă dată pe treptele de lemn, expunându-se cu totul privirilor mioape şi cercetătoare ale *madamei* de după uşa cu geam a bucătăriei.

Către seară, stând lungit în pat, încălţat, cu picioarele aşezate pe un ziar, ca să nu murdărească învelitoarea de pluş, o rămăşiţă dintr-o cortină roasă de molii şi ciuruită de mucuri de ţigară, a auzit-o pe chiriaşa de sus cum trânteşte furioasă uşa, cum bocăne cu tocurile înalte şi subţiri ale cizmelor cu şiret, vineţii, în scândurile negre ale cerdacului, apoi scara, în sfârşit a auzit-o cum fără să bată la uşă a luat pe rând toate camerele parterului până a ajunge la el, strigând cu o voce puţin răguşită – de furie, de fum – „O mârlănie, asta este, o porcărie fără margini, mâine plecăm, dis-de-dimineaţă plecăm, orice nou venit îşi face de cap, domnule Leonida, unde eşti domnule, da' răspunde o dată, e o mârlănie, pe cuvânt de cinste!" Uşa s-a izbit cu putere de perete, o fărâmitură de tencuială s-a desprins de zid şi în cadrul întunecat s-a năpustit cu ochii scăpărând de mânie chiar ea, chiriaşa studentă, domnişoara pe care o pândise din spatele ferestrei pe când pleca în oraş. Ermil îşi lăsase caietul pe piept, simţea cum se ridică şi se coboară odată cu respiraţia, colţul tare şi aspai al copertei îi atingea pielea gâtului întinsă, se străduia să o privească drept în faţă, întinzându-şi bărbia, sprijinindu-şi ceafa de braţ.

Tânăra se oprise descumpănită în prag, probabil după ce străbătuse atâtea încăperi pustii nu se aştepta ca tocmai aici, un fel de hol, de cameră de trecere, să dea peste el. (Şi se mai putea ca furia ei să se fi consumat până în acel punct, să nu mai fi rămas decât forma ei, de care se putea lipsi mai greu, dar care n-o mai putea ajuta să devină cu adevărat violentă, războinică. Poate din cauza întunericului, se făcuse deja târziu, Ermil nu mai desluşea scrisul, nici desenele îngrijite, făcute cu răbdare şi migală, secţiuni anatomice, ţesuturi, muşchi, oase pe care nici nu le-ai bănui că se află înăuntrul trupului, forme asimetrice cu pete, puncte, zone haşurate şi o mulţime de săgeţi şi indicaţii notate prescurtat, caietul nu se dovedise ceea ce promitea după coperţile zdravene şi luxoase, era un curs universitar, nu dintre acelea obişnuite, luate în grabă însă tot curs universitar rămânea. Poate din cauza indiferenţei pe care o manifesta cel ce-i luase caietul, domnişoara rămase nemişcată la intrare mai mult decât se cuvenea. Ermil se ridică

alene, cercetând-o cu amănunţime, era într-adevăr frumoasă, superbă ar fi spus cineva care s-ar fi priceput, dar el nu o putea face, o rochie simplă, cenuşie, cu mâneci bufante şi o urmă de dantelă la poale, jaboul încreţit mărunt, umerii ridicaţi iar ea înaltă, ori părând înaltă din cauza cizmelor ori a croiului îmbrăcămintei. Ceea ce era neobişnuit – faptul că purta părul lung, neîncreţit cu fierul, prins cu două spelci de os galben în aşa fel încât îi descoperea urechile şi maxilarul prelung, îngust. Avea ochii cenuşii, părea că totul doreşte să fie şters… o umbră a unei alte fiinţe, dar ea însăşi se împotrivea şi de aici izvora frumuseţea, din presupunere. Nu semăna deloc cu femeia pe care o văzuse trecând prin curtea îngustă şi pietruită, aceea era incitantă, provocatoare, conştientă, prea conştientă că ieşind din acel refugiu care era casa Soroceanu se avânta într-o lume plină de bărbaţi ce trebuia stârnită şi strunită.

„Dumneata eşti vecina de sus?” întrebă Ermil cu o prefăcută candoare. Luase caietul între degete, îl ţinea desfăcut, aproape îndoind neglijent foile scrise cu îndârjire, o nepăsare evidentă, în stare să înfurie şi pe cel mai liniştit om. Uimită de atâta impertinenţă tânăra făcu un pas îndărăt, prinzând cu degetele uşorul din lemn uscat, pe alocuri crăpat. „Şi cum te cheamă, domnişoară? Eu sunt

Eugen Uricaru *Așteptându-i pe barbari*

Ermil, nepotul lui *oncle* Leonida. *Mon oncle* este fratele mamei”.

Încă palidă, femeia rosti „Aha, de aia îţi permiţi… por… mârlăniile dumitale. Drept cine te crezi? Un stăpân, un proprietar? Aş putea spune chiar în clipa asta ce cred despre dumneata, da, da, absolut tot ce cred…”

Ermil se apropie încă doi paşi, era destul de mulţumit de locul până unde ajunsese, în ciuda semiîntunericului putu să vadă clar trăsăturile limpezi, subţiri, chiar şi stolul de pistrui de la rădăcina nasului „şi de ce nu spuneţi, ce vă opreşte, domnişoară, cum ziceţi că vă cheamă, Gina?” îl privi nedumerită, înclină tâmpla „Raia, Raisa de ce Gina, Gina e oribil, cum ar putea să mă cheme pe mine aşa…” „Ah, da, Raia, scuză-mă (trecea atât de uşor de la respect la tutuiala, încât părea că o face în bătaie de joc) eşti bună să-mi explici ce e *asta*” – şi arătă cu degetul său un alt deget desenat în mărime naturală, înconjurat de o sumă de linii curbe închise, alcătuind un halou de diferite intensităţi.

Raia întinse mâna după caiet, îl prinse chiar cu vârful degetelor, însă Ermil îl ţinea zdravăn în palme, nu avea de gând să cedeze atât de

ușor. „Asta, cum zici dumneata, e un deget uman, un deget ca toate degetele. Te rog să-mi restitui caietul, nu înțeleg de ce îți permiți atâtea, pur și simplu nu înțeleg!” Ermil râse, mai mult se prefăcu a râde, „sigur că e un deget, văd și eu, doar nu-s nătărău, dar asta, asta ce-i?” și își plimbă unghia pe haloul din jurul desenului. „Dacă mi-l dai, îți spun, pe cuvânt că îți spun”. Tonul se schimbase căpătând ceva dintr-o joacă adolescentină „O să ți-l dau, să știi că m-am uitat prin el, de la prima la ultima pagină, n-am înțeles mare lucru, ești studentă, domnișoară?” „Oarecum, mai degrabă am fost, acum s-a terminat. Trebuie să înțelegi că numai asta a mai rămas din tot ce-am făcut, caietul ăsta. Am trecut acum două săptămâni pe la Facultate, n-a scăpat nimic întreg. Ce n-au putut căra, au spart, au făcut fărâme. Până și pupitrele le-au demontat și le-au cărat. De ce le-or fi cărat, nu pricep. Doar nu se potrivesc în altă sală!”

Ermil îi întinse caietul, nicio clipă n-avusese intenția să-l păstreze, „îmi cer scuze pentru gest, dar cum să-ți spun, am făcut-o ca să nu încep să urlu de unul singur prin toate încăperile astea. Sincer credeam că e un jurnal, e un lucru urât, știu, să scotocești între lucrurile altcuiva, mai ales să citești fără îngăduință jurnalul unei domnișoare dar am o scuză, nu crezi!”

Raia luă caietul, îl închise cu grijă, îndreptându-i o foaie răsucită din grabă sau neîndemânare „Nu există nicio scuză, domnule, tot o necuviință rămâne. Drept să-ți spun nu credeam că o să ajung să-mi pară bine că nu-mi țin un jurnal. Cred că aș fi intrat în pământ de groază și de rușine dacă în mâinile dumitale ar fi căzut cu adevărat *furnalul meu*. Nu-ți găsesc nicio scuză!”

Cu toate că tonul voia să fie tăios, necruțător, Ermil nu găsea nicio urmă de răutate sau indignare, părea că se joacă, părea că tot ce îi spune era dictat de convenienţă și de fapt nu dorea deloc să-l jignească. „Sigur că am, sigur că am, tu nu știi că *e războiți* în război e permis chiar să te uiți în jurnalul altcuiva, să citești scrisorile, să-l faci să ți se spovedească, trebuie să faci *tot ce poți face*, pentru că nu știi dacă o să mai poți face ceva mâine, poimâine. În orice clipă se poate sfârși. Iar în acea clipă o să-ți pară rău că mai erau atâtea de făcut, că atâtea nu le-ai făcut din frică, din politețe, din lene. Nu-i așa, n-am dreptate?!”

Raia ridică din umeri, strânse caietul la piept, își scutură pletele „ești prea tânăr ca să fii atât de (cumpăni cuvântul o clipă) atât de

ticălos, încât să te folosești de nenorocire, de război”. Se întoarse și, când era gata să dispară în întunericul casei, Ermil o strigă: „Raia, dar ai uitat să-mi explici ce e cu degetul acela, așa ceva n-am mai văzut, niciodată n-am văzut, în nicio carte!”

Din întuneric o auzi „E o experienţă nouă, atât de

EUC. KN UKICARU

nouă că nu poate fi înțeleasă, s-a făcut de câteva ori, însă nu poate explica nimeni cum se petrece. Poate explica oare cineva întâmplarea?” Auzi pașii sunând din cameră în cameră, apoi pe scări, apoi pe cerdacul de deasupra.

„Hm, oare poate cineva să explice întâmplarea?! bine spus, prea bine spus”, și nu reuși să adoarmă decât aproape de dimineață, simțind deasupra lui, poate chiar deasupra odăii sale prezenţa concretă, biologică a Raisei. A doua zi pândi câteva ore la fereastră și când o zări se repezi în curte, era bucuros că e singură, fericit că o poate vedea la lumină, întreagă, dorindu-și chiar ca din această cauză să nu mai fie atât de neliniștitoare pe cât fusese acolo în pragul ușii sale.

Fără să o salute, gâfâind de emoție, de alergătură îi ieși în față, dezechilibrând-o. „Pot să vin sus ca să-mi explici mai pe larg despre ce e vorba?” își împletise două cozi subțiri pe lângă tâmple, lăsând restul părului să alunece liber până la încheietura gâtului. Era sălbatică, arăta așa, ca în desenele unui album pe care îl găsise la Râmnic printre ziarele lui *oncle*. „Imagini din ţara Bibliei” ori „Imagini din Scandinavia”, nu mai știa bine, era o lume atât de îndepărtată, în timp, în spațiu încât nu mai avea importanță cum se cheamă. „Ce ciudat te-ai pieptănat, ai văzut asta undeva?” și chiar îi atinse șnurul portocaliu împletit în păr „ei, ce spui, ai vreme să-mi explici?” Era neașteptat de stăpân pe sine, privirea îi umbla cercetătoare peste fiece amănunt, linia nasului, lobul urechii, sprâncenele arcuite a mirare, aceeași blană, privită atât de aproape era cam rară, poate o primise de la maică-sa, cine o fi maică-sa, de unde vine? sigur nu era din București, nici el nu era din București, de ce ar fi ea, n-ar fi stat în chirie la *oncle* „ei, Raia, ce spui, mă primești?” Femeia clătină din cap, pufni – a râs, a dispreț, „Câți ani ai tu, hai spune, câți ani ai?” Ermil simți un gust ciudat, amar, aspru, „ddde ce? spune, chiar vrei să știi ori ai întrebat ca să mă jignești?”

Așteptându-i pe barbari

Curtea era plină de zăpadă neagră, afară, în stradă, zăpada era la fel. Se înmuiase, se îndesise, era neagră, urâtă, te făcea să suferi. „Uite

ce e, dacă te interesează *cu adevărat*, nu mai merg în oraș, urcăm chiar acum sus și-ți explic. Ce se poate explica”. îl privise la rândul ei cercetător printre gene ca și cum ar fi spus „de ce nu?”

În lungul casei îi mărturisi că pleca în oraș pentru că se plictisea îngrozitor în camera ei, sus. „Miriam vine întotdeauna seara, câteodată chiar foarte târziu, o aduc cu escorta, râse și ea de ciudățenia faptului, știi, ea lucrează la spitalul german de la fostul liceu Lazăr, știe nemțește, mai bine decât mine, toți cei din Bucovina știu un pic nemțește, se pricepe aproape ca un doctor, e în ultimul an și e atât de inteligentă, înspăimântător de inteligentă”. Scările trosneau din cauza frigului și a vechimii, *oncle* Leonida ar fi trebuit să le înlocuiască de mult, era cam nepăsător față de proprietatea lui, ori n-avea bani îndeajuns niciodată. „Aha, știam eu, nu ești bucureșteancă, nici eu nu sunt. Iată că avem ceva în comun. Nu te bucuri?” Raia îl privi cu coada ochiului, tânărul mergea pe o cale bătătorită, orice fleac trebuie ritualizat, iată o relație personală pe cale de consolidare. „N-avem nimic în comun, Ermil” și el rămase cu o jumătate de pas în urmă, în sfârșit îi spusese pe nume „ba da, sigur că da, amândoi suntem singuri, părăsiți, eu pe mai multă vreme, *mon oncle* a dispărut pe neașteptate, e un bătrân cam misterios, tu cel puțin până diseară, până vine Miriam, nu suntem legați cu nimic de orașul ăsta, o mai fi ceva pe care însă nu l-am descoperit care să aparțină amândurora, n-ajunge ca să avem ceva în comun, să ne apropie, să semănăm?”

Nu era doar feminitatea prezenței ei aceea care îl îndemna să se apropie cât mai mult de Raisa, deși aceasta precumpănea, ci și senzația nelămurită că ostilitatea lumii înconjurătoare crescuse, că se va arăta în curând în toată amploarea iar el este singur, a rămas singur, proiectat pe o traiectorie imprevizibilă și părăsit în tăcere, pe nesimțite

Eugen Uricaru *Așteptându-i pe barbari* de tot ce îl ocrotise și îl sprijinise până atunci. Râmnicul și cei de acolo erau atât de departe – în timp – încât foarte rar mai reușea să-și aducă aminte detalii, fragmente de zi, frânturi din conversațiile, gesturile, prezențele celor de acolo. Curios era faptul că nu părinții se încăpățânau să mai persiste în amintire, în bruma de imagini ce o mai avea, ci câteva colțuri de casă, ceștile de pe masă, legănatul scaunului de paie, chioșcul și Sofie, ea mai mult decât orice. În camera aglomerată a Raisei, își spunea că este a *ei* nu și a celeilalte, o necunoscută, de data aceasta întâmplarea

n-a mai funcţionat, Miriam nu venea decât noaptea târziu, pleca dimineaţa devreme şi fiind aproape medic nu-şi mai păstra caietele cu însemnări de la cursuri, deci neapărat pe *ea*, pe Raisa trebuia să o întâlnească şi de ea să se apropie, înţelese că de fapt căuta să se liniştească, să se simtă în siguranţă lângă o prezenţă feminină. „Am avut o prietenă, o iubită, făcu un gest nelămurit cu mâna, acolo, la Râmnic. Îţi semăna mult, foarte mult". Minţea pe jumătate, încetul cu încetul nu va mai simţi deloc, cât îi rămăsese din Sofie *pentru sine*, cât va putea fi înlocuit, cât se va substitui de la sine nu va afla, nici nu-l interesa.

„Toţi spuneţi aşa", zise Raisa, apoi îşi făcu de lucru în comoda ori scrinul de lângă perete, oricum o mobilă ambiguă, adusă de jos, dintre vechiturile lui *oncle*.

Ermil nu pricepu. Agresivitatea ei avea altă nuanţă, se îndrepta în altă parte. Cum adică „toţi spuneţi aşa", toţi bărbaţii într-o asemenea situaţie spun acest lucru? Dar care era situaţia reală, ce însemna pentru ea faptul că se agăţase de dânsa aproape ca un scai de blana unui animal? Dacă *oncle* n-ar fi dispărut aşa, pe neaşteptate, lucrurile ar fi evoluat altfel, cu siguranţă altfel. „Cum adică, Raia, toţi spunem aşa?" „Lasă că ştii tu, neapărat vreţi să fiţi consideraţi oameni cu experienţă, puţin suferinzi din dragoste, face impresie bună, n-am dreptate?" Se întoarse către el zâmbind cu gura până la urechi, punându-şi în piept o broşa imensă, un fel de crab uriaş „e minunată, nu, Miriam mi-a dăruit-o. La un an după ce ne-am cunoscut. E o fiinţă tare sentimentală, se agaţă de tot felul de coincidenţe, de lucruri mici, de sărbători care dacă nu există le inventează. Ai spune că viaţa ei trece de la un eveniment la altul, în hopuri, chiar aşa, într-o zi e prima ninsoare, în alta se împlineşte un an de când a băut vin, ştii că bea, n-ai simţit?" Ermil dădu din cap „Nu, n-am simţit deloc, aici miroase doar a parfum, a pudră, aşa cum miroase în orice cameră de femeie. Tu miroşi aşa. Dar să ştii, pe cuvânt de cinste…" Raisa puse broşa la loc, trânti capacul mai tare decât ar fi vrut, tresări „Pe cuvânt de cinste ce? Că ai avut o iubită, te cred, să fii liniştit, te cred. După un timp toţi bărbaţii au câte o iubită. Chiar dacă descoperă mai târziu că *ea a fost aceea care…'1* Era puţin îmbujorată, poate din cauza frigului de afară, cu toate că în cameră se făcuse cald, îndeajuns de cald ca să te simţi bine. „Ca să te cred până la capăt povesteşte-mi ceva, orice, dar să-mi povesteşti până la capăt, fără să-mi ascunzi nimic, de acord?" Era de

fapt stăpână pe situaţie, cu toate că Ermil încercase să o deruteze, să o uimească prin îndrăzneala lui. Nu, întâi explică-mi ce fel de experienţe faceţi voi acolo” şi arătă cu bărbia către caietul de pe scaun, ca şi cum experienţele s-ar fi petrecut într-un spaţiu ce depindea de scoarţele lui tari şi vişinii, de liniile şi petele din el. „Bine, acceptă Raisa amuzată ca de un joc, bine, eu o să-ţi spun, o să-ţi povestesc de experienţa mea şi tu pe a ta”.

Începu cu primele experimente la care asistase pe când se găsea încă în Bucovina, la Cernăuţi. Acolo o şi cunoscuse pe Miriam, studentă în al patrulea an, o ciudăţenie a Universităţii, roşcată, înaltă. „La fel de înaltă ca şi mine, uită-te cât de lungă sunt, mă simt şi prost din cauza asta, toată vremea port cizme”, şi se plimbă prin faţa lui, ţeapănă, cu pieptul scos, ridicând bărbia exagerat de mult. „Singura *studentă* a medicinei în acel an. Îşi tăiase părul şi purta chipiu ca băieţii. Bine, aici nu să i

Aşteptându-i pe barbari poate să umble aşa, dar îi stătea fenomenal de bine. Cred că e destul de trăsnită să vină într-o zi în uniformă, doar spitalul e militar, în uniformă până aici, numai ca să-mi aducă aminte cât de bine îi stătea cu chipiul. E dintr-o familie bună, chiar foarte bună, nu din oraş, adică din Cernăuţi, ci de la Herţa, aproape de Suceava, Herţa, Cernăuţi. La Herţa familia ei are două mori, din acelea cu motor, păcăne zi şi noapte, parcă ar tuşi cineva sec, uite aşa chi, chi, chi, fără întrerupere, zi şi noapte. Miriam mi-a spus că din cauza lor, a venit la facultate, nu mai suporta, ziua şi noaptea «chi, chi, chi»”.

Ermil era uimit de exuberanţa ei, ceva o făcuse să treacă peste dispreţul, indiferenţa, desconsiderarea (toate la un loc) îndreptate către el, fie din spirit de conservare, fie din obişnuinţă. „Dacă e dintr-o familie cu atâţia bani, de ce n-a rămas acolo, la Universitatea din Cernăuţi sau acasă, la Herţa. Ce caută aici, ca să ajungă să lucreze la un spital până noaptea târziu şi să stea în chirie, cu toate că e casa lui *oncle* Leonida, trebuie să recunoşti că nu e chiar potrivită pentru cineva dintr-o familie bună, cum e ea!” Raisa făcu o strâmbătură „Mda, ne întoarcem de unde am plecat. Cred că îţi va face plăcere să afli *de ce*. Războiul. Asta a fost. Acolo războiul a venit mai repede, pe neaşteptate, într-o săptămână am reuşit să ajungem chiar în miezul său, cu incendii, jafuri, morţi, armate care se fugăresc dintr-un colţ în altul distrugând

totul în jur, încercând aşa să amâne distrugerea lor. Războiului nu-i trebuie anumiţi morţi, anumiţi răniţi, anumite nenorociri, militarii au priceput asta de mult şi de aceea întâi distrug ce e în preajmă, apoi mai departe. Abia când nu mai e nimic de distrus, când nu mai au încotro, abia atunci se încaieră între ei. Întotdeauna supravieţuiesc aceia care l-au provocat, asta se întâmplă pentru că ei ştiu primii când începe şi de ce au nevoie, în vreme ce oamenii normali habar nu au că se află deja pe lopată iar lopata a şi început să balanseze către gura cuptorului. Ca la locomotivă sau ca în povestea cu Hănsel şi Gretel. Au plecat austriecii au intrat ruşii, au plecat ruşii au intrat austriecii. De fiecare dată în Universitate s-au băgat caii iar laboratoarele au fost distruse pentru că soldaţii nu înţelegeau la ce folosesc. E normal, nu?" Ermil încuviinţă „Probabil şi aici la Bucureşti s-a întâmplat la fel, tu ai văzut doar". „Sigur, şi aici s-a întâmplat la fel, cuvântul ăsta «întâmplat» nu-i bun, asta nu e o întâmplare, asta e o regulă. Liceele sunt făcute lazarete, unul e chiar spital de boli venerice, mi se pare la Matei Basarab, la Sfântul Sava e spital turcesc. Laboratorul de la Cotroceni e zob. Curgea formolul în curte ca un pârâu, câţiva dintre soldaţi au adormit în stradă, alţii erau beţi de la preparate, totul la canal, la hazna. Restul – în lăzi, de-a valma şi la gară. Crezi că vor mai folosi vreodată? îţi spun eu – niciodată. Niciodată pentru că *ei* nu au nevoie de laborator, de instrumentar, de cărţi. Vor doar ca toate astea să nu mai fie, cel puţin să nu mai fie aici. Ăsta e Războiul". Se apropia întunericul, din nou silueta Raisei se desluşea greu, ar fi vrut să se apropie de ea, nu doar pentru a o vedea mai bine. „Vezi tu, zise Ermil, aici e la fel ca acolo, ce rost avea, ce rost a avut să veniţi până la Bucureşti?" Ca şi cum ar fi înţeles dorinţa lui se apropie, atât de mult, încât i se putea auzi respiraţia, destul de calmă pentru o astfel de vecinătate, de fapt erau singuri în toată clădirea, singurătatea te sperie dar îţi dă şi îndrăzneală. „Când am venit noi, nu era război aici, nici nu se arăta în vreun fel. Voi nu aveaţi niciun motiv să intraţi în război împotriva unei singure părţi. Miriam zicea că singurul război pe care merita să-l faceţi era împotriva tuturor. Şi cum un asemenea război nu se poate face, era aproape sigur că veţi rămâne în afară. Acum doi ani Miriam zicea că-i vor ajunge doi ani ca să se clarifice, să lămurească cât de cât ceea ce descoperise din întâmplare. Îţi dai seama – doar doi ani pentru a se apropia din nou de astă dată cu ştiinţă, de ceea ce i se relevase din întâmplare. E fenomenal!" îşi atinse fruntea cu degetele.

Ermil crezu că în

Eiickn Uricaru *Așteptându-i pe barbari* acea clipă descoperi un mister, degetul desenat în caiet nu putea fi decât unul dintre *acele* degete „Și tu, Raia, tu ai fost de față, ai fost cu ea când s-a întâmplat *acel lucrul* Aproape speriată de acest gând, răspunse lungind cuvintele „Nuuu, cum o să fiu, așa ceva i se poate întâmpla doar lui Miriam. E cu totul și cu totul deosebit ce a descoperit ea. Mai târziu, mult mai târziu, când mi-a propus să plecăm împreună la București, mi-a spus despre ce este vorba. S-ar fi putut să nu-mi destăinuie niciodată, era dreptul ei, dar cred că voia mult să vin cu ea și de aceea s-a hotărât. Chiar înainte de a veni la Universitate o preocupa. Prima întâmplare a fost în atelierul morii, știi, tatăl ei e un om foarte întreprinzător, cu idei multe, moderne, cred că lui îi seamănă Miriam, numai că e mult mai frumoasă, nici nu se compară, o să o vezi de aproape…” Ermil o întrerupse „Am văzut-o pe geam, e așa cum spui”. De fapt n-o văzuse de aproape niciodată, și așa cum arăta, roșcată și cam lălâie nu credea să fie chiar frumoasă, minţise fără să-și facă prea multe probleme, minţise și gata, ca să-i facă plăcere ori, mai aproape de adevăr, ca să susţină conversaţia, îi plăcea întunericul din cameră și apropierea ei vie, plină de moliciune și căldură feminină, la fel se simţise și acasă în preajma Sofiei dar, slavă domnului, aici lucrurile stăteau altfel, ar fi îndrăznit, cu siguranţă că o va face, va pune mâna pe braţul, pe gâtul, pe obrazul ei, îi va atinge cu vârful degetelor sânii, scobitura prelungă, domoală ce se ghicea prin marginea gulerului încreţit, un nasture minuscul de os era singura oprelişte. „O să-ţi placă Miriam. Eu mă mir de familiaritatea asta neobișnuită cu tine, ar trebui să te dau afară, stăm aproape pe întuneric, singuri în toată casa și îţi vorbesc de mai bine de o oră. Și asta în vreme ce tu te-ai purtat îngrozitor, în vreme ce nici nu te cunosc chiar deloc… Firesc, ar trebui să-ţi spun să ieși afară și să nu te mai prind înaintea mea, asta trebuie să fac”. Spusese ultimele cuvinte înecate într-o indignare ce nu părea contrafăcută și Ermil se simţi cuprins d nelinişte „nu-i normală, ce-i veni, doamne, așa, dintr-odată. Numai mi-am *închipuit* ei. O să pun mâna pe ea și a și sărit în sus. Dacă vrei, plec chiar acum. Numai să-mi spui clar, «pleacă», altfel nu mă duc”. O auzi cum respiră din tot pieptul, voia să se liniștească, poate nici nu voia dar încerca „Bine, mai rămâi, nici nu știu de ce o fac, n-am nevoie de tine și totuși îţi îngădui să mai rămâi, naiba știe de ce avem nevoie”. Ermil făcu un pas înainte singurul ce mai

rămăsese, îi cuprinse umerii încordându-şi degetele, el însuşi le simţea puternice, rigide, în stare să lase vânătăi doar la atingere, îi stătea pe limbă să-i spună „De asta ai nevoie, de apropierea mea, de degetele astea puternice”, simţi prin haină atingerea molatec-nervoasă a sânilor, prin stofa tuturor hainelor ce-i despărţea, în ultima clipă, înainte ca Raisa să-şi plece fruntea atingându-i gâtul, mărul lui Adam, se opri, îşi dădu seama că orice ar fi spus, chiar adevărul, ar fi fost de o vulgaritate înspăimântătoare. Inspiră cu toată puterea, părul ei mirosea a frunză de nuc, a plante amare, simţi cum palmele îi alunecă înspre ceafa acoperită cu un puf ca de pasăre, ca de plop, în lungul corpului său se declanşa un val fierbinte care se urca înspre gâtlej. Ceea ce îl uimea era îndrăzneala cu care ea îşi lipise trunchiul de trupul său, împingându-l fără o mişcare anume, rigiditatea şoldurilor, a pubisului, perfecta adaptare a pieptului ei, îi dădeau putere şi sentimentul unei victorii, al unei meritate luări în posesiune. Căută nervos, febril nasturii îmbrăcaţi în pânză ai rochiei, erau mulţi, deşi, înşiraţi în lungul spatelui, se împiedica în butonierele complicate, Raisa fremăta, ca o plantă, ca un arţar, în spatele pleoapelor sale Ermil vedea limpede, decupată chiar din împrejurimi, silueta unui arţar tremurând, foşnind, tremurai şi respiraţia vie, alăturată aproape *în posesia sa* a femeii. Era un peisaj cunoscut, arţarul, lumina, căldura, apa râului ce sclipea în depărtare, prezenţa atât de copleşitor-feminină de lângă el. Ceea ce se schimbase nu era decât un transfer de emoţie, acum el

EllGKN LJRICARU

Aşteptându-i pe barbari era sigur pe sine, puternic, detaşat, în stare să ducă până la capăt ceea ce altă dată doar imaginase. Atinse pielea spatelui, puţin umedă, moale, o prinse între vârfurile degetelor parcă pentru a se convinge de realitatea ei, auzi un scâncet, în toată această vreme Raisa nu-şi desprinsese fruntea şi gura de gâtul lui, era fierbinte, plină de dorinţă, încordată, vibrantă, gata să explodeze, ca o capsulă de bumbac prea coaptă, desfăcându-se albă, moale, cu seminţe pline de uleiuri grele, profunde, ameţitoare. „Lasă-mă pe mine” spuse Raia nefiresc de clar şi de tare, îşi scutură umerii, fluturarea pletelor era o zbatere de aripi, aşa cum încearcă păsările de stâncă să se caţere pe peretele umed şi alunecos, puternică, prevestitoare. Îşi scoase întâi umărul stâng, apoi cel drept din învelitoarea rochiei, veşmântul se sprijinea abia în ridicăturile sânilor, spatele era gol şi sub palme Ermil

simţi cum pielea se înăspreşte din cauza frigului. „Dar tu, tu umbli aşa, doar cu rochia? Tu de fapt eşti goală!” şi constatarea îl făcu să se simtă depăşit de moment, să se simtă copleşit, stăpânit de dorinţe, îi căută gura cu buzele sale crăpate de vânt, de uscăciunea dinlăuntru, era acolo lângă el, *putea*, aceasta era minunea, victoria, putea să fie sub el, putea să fie împrejurul lui şi el să se piardă înăuntrul ei aşa cum un bărbat se pierde într-o pădure, un copil într-un lan de grâu. Raisa îi şuieră la ureche, atingându-i lobul cu vârful limbii „întotdeauna sunt goală, aşa, când merg pe stradă îmi place să mă ştiu privită, să treacă peste mine privirele lor, e ca şi cum m-aş spăla, ca şi cum aş înota în fiecare zi. Şi tu m-ai privit la fel, sunt sigură, asta te-a adus aici”, Ermil nu mai auzi nimic, aerul intră cu presiune înspre timpan, cald, răscolitor, era ceva cu totul neobişnuit, simţi că nu va mai putea sta mult în picioare, încercă să o răsucească înspre pat, în acea clipă rochia cenuşie căzu, dezgolindu-i sânii cu un foşnet abia perceptibil, clipa în care floarea se deschide. Până la acel moment, mai mult sau mai puţin – gesturile, amănuntele îi erau cunoscute sau previzibile. Din clipa în care nimic nu mai acoperi armonia, echilibrul, sânii, coapsele, pântecul, pulpele, pata neagră-cenuşie a pubisului, când nu mai rămăsese în faţa lui decât un trup înconjurat de o aură-capcană a sexului şi feminităţii, Ermil înţelese că este singur, neapărat, că Sofie dispăruse sub avalanşa acestei realităţi, că tot ce fusese până atunci zestrea sa – experienţa sa virilă se spulbera ca puful unei păpădii şi nu avea decât o singură soluţie – să stăpânească. Până atunci făcuse doar lucruri învăţate, în acel moment trebuia să înveţe pe măsură ce înfăptuia. Se simţea în stare, chiar triumfător, înainte de a izbândi. Pe măsură ce înainta în cunoaşterea trupului ei i se limpezi un gând, acela că nu era doar o întâlnire între el bărbatul şi ea femeia, ci se petrecea un fenomen mai profund, fiecare sărut, fiecare atingere, fiecare explozie internă dureroasă în extensiunea sa prin tot organismul, toate acestea revelă o stare mult mai complicată, mai lipsită de concreteţe, cumplită în imperialismul ei, că este îndrăgostit de Raisa, că există ceva între trupurile lor care se naşte şi devine tot mai dens, ca şi cum le-ar cicatriza pas cu pas epiderma, o armură de sudoare, pasiune şi sublim intelectual încât mai târziu, ostenit, cu sentimentul unei eliberări îi mărturisi că o iubeşte.

Raisa, întinsă alături, cu părul răsfirat pe acoperământul de catifea, ridicând câte o şuviţă în dreptul frunţii, apoi lăsând-o să cadă

peste obraz, încât faţa dispăruse cu totul în întuneric, păru să nu audă, sau se prefăcu, sau poate chiar nu auzi „Acum ar trebui să aprind o ţigară. Bărbaţii întotdeauna fac aşa, îşi sprijină ceafa de braţ şi fumează în tăcere. Chiar dacă nu le trebuie. Vreau să spun, dacă nu le trebuie ţigara, le trebuie gestul”. „Şi de ce nu fumezi?” Lăsa impresia că şi el doreşte ca să fie uitate cuvintele de mai înainte. „Ah, ar fi prea de tot, o femeie să fumeze, hi, hi, râse ca un iepure, ar fi chiar o grozăvie. Poate Miriam, ea, dacă i-ar trece prin cap, ar face-o. Ar umbla cu chipiul în cap şi ţigara în colţul gurii

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari pe stradă. Şi să ştii, nimeni n-ar socoti că e deplasat, vulgar să zicem”. Se întoarse pe o coastă, atingându-l cu sfârcul rece al sânului, în mod normal ar fi trebuit să-l treacă fiorii, dar nu se întâmplă nimic, avea mintea limpede-limpede, capul gol, niciun gând, nicio imagine, chiar senzaţia că e mai uşor, la propriu, că a pierdut din greutate. „Spune-mi, acum poţi să-mi spui, eu sunt chiar *prima*? Acum nu mai are niciun rost să inventezi, înţelegi, după tot ce-a fost, nu mai are, dar chiar *eu* am fost prima?”

Ceva îl oprea să spună de la început, simplu „da”, altceva decât orgoliul. Nu înţelesese cât de bine, sau cât de rău era pentru ea ca să fi fost într-adevăr *prima* femeie din viaţa lui. „Hai să lăsăm asta, cred că a fost bine, ce zici tu, n-a fost bine? Nu m-am descurcat, hm, mulţumitor, poţi să zici asta?” Raisa îl atinse pe frunte, avea palmele aspre, ca şi cum ar fi fost mâncate de acizi, poate chiar erau, degetele coborâră încet peste pleoape, peste obraz, întârziară îndelung în dreptul gurii, fără să o atingă, ca şi cum ar fi pipăit respiraţia, apoi se aşezară pe gât, exact în locul unde se simţea pulsând carotida. „Eşti tânăr, eşti puternic, totul e atât de simplu în aparenţă! Uite, nu te mai întreb. O să-ţi spun în schimb *de ce* te-am întrebat. Pentru că niciodată, înţelegi, niciodată n-o să mai poţi uita dacă eu am fost prima. Şi nu e doar atât, că nu o să mai poţi uita, nu o să poţi scăpa de mine, o să mă porţi cu tine toată viaţa, o să fiu lângă tine, zi şi noapte, în apă, în aer, sub pământ, oriunde o să umbli. Mai legată şi mai aproape de tine decât umbra”.

Ermil începu să râdă tăcut, doar gâtul şi pieptul vibrau înăbuşit „Asta-i bună, asta-i literatură, niciodată nu m-am gândit că în pat, ridică o clipă capul, o femeie goală, poate prima femeie (îi făcea bine să se simtă un pic vulgar, un pic ticălos, era o probă a maturităţii) să-mi

spună *după*, poezele cu nedespărţirea, eu pentru totdeauna”-Se simţea pentru o clipă mai puternic decât ea, o mângâie pe urnă – ail colţuros, când purta rochia nu arăta chiar atât de agresiv, îi atinse în treacăt spatele, „Ţi-e frig, să pun ceva pe tine” şi trase catifeaua care atârna către podea, acoperind-o. El se simţea încă înfierbântat, încă în stare să reziste aşa, întins, cu faţa în sus, purtând pe piept greutatea fragilă a creştetului ei. „Eşti un prost, un june prostănac, asta eşti. Nu-i vorba de nicio poezea, *dragule*, ci de o posibilitate reală care mai devreme sau mai târziu va fi dovedită ştiinţific.

Dacă va fi „mai devreme” atunci se va datora lui Miriam. *Întâmplarea* de care îţi vorbeam se leagă de asta, de faptul că nu există doar corpul ăsta al tău (şi se lipi strâns, căutându-i cu buzele fierbinţi şi umede gura lui întredeschisă, avea nevoie de aer, de cât mai mult aer pentru că se simţea, era uşor, înspre plutire) nu doar el, ci mai este *ceva*. Miriam mi-a spus că acolo, la atelieail morii, ştii care, aia care face „eh, eh, eh” zi şi noapte făceau nişte experienţe de reglare a valţurilor, mai apropiate, mai depărtate, în funcţie de calitatea bobului şi de cât de mărunt voiau să macine. O chestie complicată, cu sârme, baterii, întrerupătoare, o încurcătură perfectă de lucrări utile şi inutile pe care ea le ştie pe de rost, e un geniu fata asta, pricepi, un geniu în fustă, aşa ceva este tragic, nu ştiu cât o să ţină genialitatea ei, însă vezi, nu de moft şi-a pus chipiu, a simţit că are nevoie de el. Geniul ei, mintea ei nemaipomenită are nevoie de chipiul ăsta, altfel se face fărâme, se usucă la fel ca bostanii care-i uiţi toamna pe câmp. Eu sunt de la ţară, tu nu eşti?”

Ermil ar fi vrut ca Raisa să nu mai vorbească, desigur spunea lucruri interesante dar poate şi minţea, când pomenea de prietena ei roşcată, de Miriam, se transforma într-o zecime de secundă, părăsea dintr-odată locul, chipul, vecinătatea lui pentru a se exalta, pentru a se târî în genunchi, aşa i se părea lui, să devină urma piciorului care calcă, foşnetul ce însoţeşte pasul, să devină noua piele a necunoscutei Miriam. „Nu, am crescut la oraş.

Eugkn Ukk; ani într-un târg, dar ce importanţă are, tu crezi că pentru mine înseamnă ceva lucrul ăsta. Sunt un puşti victorios, un june prostănac şi lacom”. „Mai am un fel în care pot să-ţi demonstrez, să ţi-o spun, uite, sunt un bărbat, simţi că sunt un bărbat, lasă toată vorbăria, sărută-mă, tu eşti de la ţară deci sărută-mă, eu sunt de la târg, deci să – aită-mă”. Raisa îl împinse uşor cu podul palmei „Ah, cât eşti de

prostănac, nici nu vrei să afli, nici nu vrei să crezi. Eşti prostănac şi lacom”. Se ridică încet, dar hotărâtă, rămase câteva clipe în picioare, lângă pat, cu mâinile atârnând pe lângă trup, se vedea limpede în întunericul nu prea dens al camerei, liniile corpului erau desluşite. „Ciudat, e întuneric şi te văd atât de bine. Parcă ai fi fosforescentă”. Râse. „În jurul tău e lumină, o lumină palidă, albă-albastră, ca şi cum ţi-ar fi frig, poate chiar îţi este. N-am văzut niciodată statui eline, dar probabil în jurul lor e la fel”.

Raisa îşi căută cu vârful piciorului rochia căzută, se aplecă aproape atingându-l cu creştetul, mâna lui Ermil o atinse pe ceafă „hai, vino lângă mine, te vreau, te doresc” ea se scutură încăpăţânată „nu, trebuie să pleci, trebuie neapărat să pleci, o să vină Miriam, e târziu şi o să ne găsească aici, n-aş vrea, deloc nu aş vrea, n-ar fi adevărat, nici n-ar fi bine, îmbracă-te şi tu, dacă vrei nu mă uit, fiecare se îmbracă singur, hai, te rog”. Neînţelegând decât pe jumătate, sigur, nu era bine să-i găsească aşa, hm, cam dezbrăcaţi, dar ar fi avut vreme, s-ar fi auzit poarta, s-ar fi auzit paşii pe scară, bubuie, trosneşte, e veche şi credincioasă, dar nu era doar atât. Raisa nu voia să fie găsit acolo. În timp ce se îmbrăcau, spate în spate, o întrebă peste umăr „Şi ce-a descoperit ea acolo, cu sârmele alea electrice?” Raisa se grăbi, bucuroasă, mulţumită chiar de ieşirea ce i se oferise „Ah, ceva extraordinar, ceva important, cu totul şi cu totul deosebit. A descoperit, *a văzut*, înţelegi tu, chiar *a văzut cum* în jurul mâinii celui ce lucra cu acumulatorii de plumb se forma o aură, o lumină câteodată albastră, alteori portocalie, un fel de contur per *Aşteptându-i pe barbari* fect. În clipa în care a *văzut* luminescenţa, nu o emanaţie, ci un înveliş, a înţeles că întâmplarea îi scosese în cale cea mai mare descoperire a vieţii sale. Din acea clipă n-a mai făcut altceva decât să pună în evidenţă această aureolă ce ne însoţeşte tot timpul. Înţelegi tu, Miriam şi-a închinat viaţa, toată viaţa ei, ca să dovedească, să explice existenţa acestei minunate însuşiri a corpului uman. E limpede că de aura aceasta este legat ceva foarte important, poate cel mai important lucru. Ştii ce a descoperit? dar asta după multe cercetări, extrem de multe, aici am şi eu un rol, sunt mândră, sincer îţi spun, a descoperit că persoanele îndrăgostite sunt înconjurate de o aură mai puternică, de un spectru deosebit”. Se îmbrăcase înaintea lui, dar rămăsese pe mai departe întoarsă cu spatele, aşteptând poate să-i spună că el este gata. O atinse aproape sfios pe umăr, „Poţi să te întorci, şi aşa nu se mai vede

nimic. Poate că e ca la păsări, când sunt în perioada de cuibărit îşi schimbă penele, le fac mai strălucitoare" şi începu să râdă singur de pedestriţatea observaţiei, „sigur, nu-i chiar aşa de simplu, e doar o comparaţie pentru profani".

Raisa avea o voce foarte serioasă, poate gravă „în ultima vreme am încercat să fotografiem aura. Ne trebuie dovezi ştiinţifice, până la urmă o să reuşim. Nu se poate să nu reuşim, o asemenea descoperire nu se *întâmplă* de două ori în viaţă". Ermil înţelese că va trebui să plece din încăpere cât mai curând, nu mai rămăsese nimic din atmosfera de dinainte,» erau doi oameni *îmbrăcaţi*, ceea ce însemna un cu totul alt punct de vedere asupra relaţiilor dintre ei. „S-ar putea să aibă dreptate, ceva există, doar şi eu te-am văzut mai înainte, cum să-ţi spun, aproape strălucitoare, fosforescentă, am şi spus-o parcă. Dar ceva nu e clar, ce legătură are asta, descoperirea lui Miriam, dacă e vorba de o descoperire reală şi întrebarea ta, întrebarea aceea, scuză-mă, stupidă, dacă tu ai fost sau nu prima femeie pentru mine?"

Raisa se apropie foarte mult, de fapt, îl împinse cu

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari pieptul până la uşă, îl sărută în colţul gurii, apăsând cu mâna pe clanţa uşii, făcând-o să scârţâie lung şi sâcâitor, „Acum du-te, ai stat prea mult, şi să nu mai vii sus. Am să vin eu la tine, o să fie mai bine, ştiu că vrei să mai vin, când o să ai nevoie de mine o să deschid uşa de la camera ta, îţi promit, acum du-te, n-are rost să-ţi explic mai multe, în astă seară eşti un june cam prostuţ, cam prostănac, s-au spus destule, du-te, hai du-te". Ermil ieşi buimăcit, de fapt îl dădea afară, nu mai avea chef de el, exista o promisiune pentru viitor însă *acum* îl împingea cu grijă şi delicateţe, dar îl împingea, de la spate către scări iar el se supunea chiar aşa după cum spusese „ca un june prostuţ, ca un june prostănac".

În clipa când a făcut lumină în camera lui de jos a auzit poarta trântindu-se iar apoi paşii mă – ainţi şi repezi ai celeilalte chiriaşe, bocănind pe pietrele îngheţate de sub geamul lui. Avusese dreptate Raisa, colega ei de cameră venea târziu de la spitalul german şi n-avea niciun rost să-l găsească sus, obligat de convenienţe să dea explicaţii inutile şi cusute cu aţă albă. Înainte de a adormi se chinui o vreme prin întuneric să descopere o geană de lumină în jurul degetelor sale dar, cum era de aşteptat, nu zări nimic, întunericul nopţii de iarnă fiind de nepătruns, dens, negru şi lichid ca smoala topită. Adormi simţind fizic

apropierea sânilor Raisei de pieptul său înfiorat, crispat de aşteptarea moale-i, caldei, elasticei atingeri. În următoarele două zile a reuşit să se stăpânească îndeajuns pentru a nu urca în fugă treptele de lemn, sărind câte două-trei dintr-un singur pas şi asta numai datorită faptului că scotocind din plictiseală printre cărţile lui *oncle* Leonida a dat peste ceea ce se aştepta mai puţin. Era o carte franţuzească, la rândul ei o traducere din germană a unui tratat, desigur un tratat serios, cum numai nemţii ştiu să întocmească, aparţinând unui chimist doctor şi membru al Academiilor din Leipzig, Berlin şi Amsterdam, un anume von Reichenbach, descoperitoail creozotului, menţiune făcută cu litere subţiri şi elegante în subtitlul masivului tom. Bruma sa de franţuzească nu-l ajută prea mult să priceapă amănunte ori chiar idei principale, răsfoi cu destulă neîncredere şi lipsă de entuziasm foile galbene mirosind a praf ori a mucegai, când ochii se opriră uimiţi asupra unui desen, acelaşi pe care îl văzuse în caietul Raisei, un deget uman, înconjurat de un halou alcătuit din striaţii aducând cu imaginea naivă a aureolei boreale din cartea sa de geografie. Începu să fie atent, descifrarea mergea greu, se vorbea de o anume „forţă odică”, venind de la numele lui Odin care generează o energie sau o luminescenţă ce însoţeşte toate plantele, animalele şi îndeosebi oamenii. Referirea la plante îl derută, din cele spuse de Raisa aura e proprie înaltelor sentimente, dacă dragostea este un asemenea sentiment, afirmaţia lui von Reichenbach cobora totul într-o materialitate, într-o normalitate banală. Cercetă cu înfrigurare două zile pasaj de pasaj încercând să priceapă cât mai multe, întâlnea rânduri, cuvinte subliniate de cineva, poate, de *oncle* Leonida, cu o cerneală violetă, linia era tremurată, nesigură, aşa era întotdeauna întărit numele oraşului *Râmnic* pe scrisorile lui, nu erau multe, două trei pe an, însă erau singurele ce le primea şi de aceea ţinea minte bine plicurile, mari, gălbui, cu marca lipită pe spate, la încheietura colţurilor. Surpriza a venit când găsi paginile albe de la urmă pline de însemnări, rezumate în câteva cuvinte exact acele fraze subliniate, însoţite de comentarii nearticulate, mai mult semne de orientare în cine ştie ce complicată şi stufoasă teorie. Scria *oncle*: „Orice corp viu este de fapt un electromagnet. Ceea ce îl însoţeşte cât este viu nu e altceva decât propriul său câmp (radiaţie) electric şi magnetic. Trebuie să se dovedească dacă aura ce ne înconjoară este statică – atunci n-ar avea nicio importanţă, nu e decât o emanaţie, ca şi mirosul – ori se modifică în funcţie de ceea ce este în

noi. Şi ce se află în noi? Viaţa, desigur, viaţa. Dar am spus *în noi*. Deci sunt

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari două lucruri separate, corpul şi aura, luminescenţa, ea fiind rezultatul vieţii şi nu al corpului. De cercetat – de ce multă vreme după amputarea unui braţ, a unei părţi din organism, mai simţim prezenţa lui. Probabil pentru că aura părţii lipsă mai există, viaţa din noi nu s-a adaptat la noua formă, la noul relief al organismului. Când dispare cineva care ne este drag *îi mai simţim prezenţa*. El este mort. Corpul său nu mai există, însă aura mai persistă, o parte din ea s-ar putea să se «dizolve», să se amestece în luminescenţa celorlalte organisme, în preajma cărora s-a aflat. Acest lucru nu este posibil decât dacă între cel dispărut şi cei prezenţi a existat o relaţie de simpatie. Numai îndrăgostiţii simt prezenţa vie a celui dispărut – aura acestuia a fost receptată într-un procent cu totul deosebit de mare. Memoria este acea parte a noastră care ne înştiinţează cine şi cu cât s-a amestecat în «aura personală». Nu ţinem minte decât ceea ce ne-a impresionat afectiv, în bine sau rău, de fapt ceea ce a reuşit să intervină în spectrul nostru violentându-l ori împletindu-se cu el. Plăcerea sau durerea sunt două trepte diferite în receptarea aceluiaşi tip de violenţă. Atunci de ce ţinem minte obiecte şi case şi ziduri? Foarte probabil că toate obiectele, casele, zidurile pe care le păstrăm în memorie se află acolo numai pentru că au fost marcate de o prezenţă umană. Nimic nu ne leagă de pustietate, pustietate în sens absolut. Orice amintire izvorăşte din urma unei aure umane, doar acel luciu se reţine, aşa cum câinii caută peste tot urme ale trecerii altui câine. Vulgar dar adevărat, exact. Trebuie cercetat dacă: 1) poate aura să influenţeze corpul, 2) dacă aura este influenţată de starea corpului, 3) dacă se pot face transferuri de energie adică de la un organism la altul şi pe ce căi (dragoste? dragoste propriu-zisă?) şi în sfârşit 4) dacă prin eforturi mentale se poate desprinde din propria aură elementele unei alte prezenţe care s-a amestecat cu cea personală (impresionându-te, «trăind» odată cu tine) corpul propriu-zis dispărând, atribuind pe această cale aura străină unei alte persoane. Sofie, Grazia, Sofie, Grazia, Grazia, Grazia Sofie!!!”

Mai erau câteva însemnări răzleţe, de neînţeles, „Madame Blavatsky”, „vindecarea vine din sine”, „nu tulbura ordinea din tine, mai ales nu introduce fier, calciu şi magneziu – se falsifică, totul se

falsifică”, veneau nişte formule chimice din care nu pricepu nimic şi câteva cuvinte scrise cu litere mari, încadrate în chenar, spre ţinere de minte „de căutat cunoscători, de unul singur nu se poate”. Luă cartea cu sine, dintr-o pornire primitivă, de posesiune, simţea că este un lucru foarte important, cu toate că nu pricepuse nimic, sau mai nimic, *oncle* fusese întotdeauna un original, povestea aceea a „luptei sale cu moartea” i se păruse un fapt ce ţine de legendele familiei, dar nu de realitatea ei şi iată că însuşi *oncle* a crezut prea mult în ceea ce se spunea despre el şi a început să-şi caute sprijin, argumente în cărţi semnate de doctori nemţi pentru fundamentarea ciudăţeniilor ce se spuneau, doar se spuneau despre el, şi care de fapt nu-i aparţineau. Cu toate că luase cartea în camera sa, nu o mai deschisese. Stătea pe măsuţa de lângă geam, tăcută, imensă, neagră, cu foile galbene, vârstate, aşa se vedeau din profil, o privea din când în când şi pufnea mânios, ori se făcea că e mânios, trăgând cu urechea la paşii de pe scara de lemn, simţind orice mişcare din casă, lucrurile vechi se mişcă fără să le atingă nimeni şi nu putea sta locului, nu putea dormi, fiind cuprins de agitaţie, de o nervozitate nemaiîntâlnită până atunci. Se întinse pe pat şi încercă să-şi adune gândurile, ce-o fi cu *oncle*, pe unde naiba umblă, de unul singur nu putea să se ducă din nou la vice-prefect, să-i bată la uşă şi să-i spună „ştiţi, eu sunt nepotul lui *oncle* Leonida, mi-aţi promis că voi lucra la ziar, chiar la ziarul domnului Stere, aşa că vă rog să…” Ce să-l roage? *Oncle* ştie mai bine ce şi cum trebuie făcut, *oncle* care s-a angajat să rezolve totul, nimeni nu-l rugase, el singur o făcuse, din orgoliu, din moft, n-avea importanţă, el era

EIIliKN Ulâll ARU

Aşteptându-i pe barbari singurul care putea să-l scoată la liman. În oraşul ăsta în care nu cunoaşte pe nimeni, în oraşul ăsta care devine zi de zi mai sinistru, mai lipsit de umanitate şi de oameni se vede obligat să-şi înceapă cariera. Şi când te gândeşti că totul începuse altfel, cu totul altfel, cu sunet de fanfare, cu Victoria fluturată pe sub nasul fiecăruia, chiar şi pe sub nasul lui şi a lui taică-său. Ziarist sau avocat în noua ţară, în Ţara întregită unde va fi nevoie de oameni tineri, întreprinzători, curajoşi, cu încredere în viaţă. Tânăr? Poate, dar nu un puşti, nu mai e deloc puşti, e un bărbat întreg, se simte, dovada e în el şi e sus, deasupra, unde se aud paşi mărunţi şi apăsaţi, asta trebuia să fie Miriam roşcata, i s-a părut sau chiar ieri seară era îmbrăcată în

uniformă militară? Sigur că Raisa nu poate veni din cauza ei, când e acasă n-o poate lăsa singură, a venit cu ea tocmai de la Cernăuţi, cum să o lase singură! Aşa că stă singur într-un şir de camere ca un tren, aşteaptă să se facă iarăşi zi, închipuindu-şi cât de aproape şi de goală era doar cu câteva ore înainte lângă el, lângă pieptul său, cam costeliv, se atinse cu degetele, exact aici se găsea. Diferenţă de loc şi de timp, altfel totul ar fi în regulă. Întreprinzător? N-a făcut nimic de la sine, decât să scotocească în sertarele chiriaşelor, altfel a stat cuminte şi ascultător zile, săptămâni, privind pe fereastră cum se lasă zăpada, cum trec patrulele, cum dispar încetul cu încetul gardurile şi apoi oamenii. Nici măcar atunci când a mers cu *oncle* către Prefectură n-a fost mai isteţ să verifice, să ia o dovadă dacă tot ce le arăta arătarea aia, Vergii, cu mantaua atârnând, e adevărat sau e doar o halucinaţie, poate au fost hipnotizaţi, spunea că lucrase la circ, ăştia ştiu de toate, multe şi mă – ainte, ţine minte tot, şi câinele, şi şobolanul albastru, şi casele, pustiul, groaza (aici îşi dădu seama că de fapt nu mai ştia cum arătase drumul, ci doar avea în el vie şi puternică groaza, frica, spaima, pustietatea traversării, de l-ar fi rugat cineva, n-ar mai fi fost în stare să spună cum *arătau* casele, cum *arăta* javra aceea odioasă, cum *arătau* ochii animalului jegos şi greţos, nu mai rămăsese nimic altceva decât neliniştea, dar dacă ar fi luat cu el un lucru mărunt, orice, o aşchie, o pană, s-o ţină strâns în pumn, să se jilăvească de la sudoarea fricii lui, dar să *existe*, atunci ar fi fost altceva). O clipă îi trecu prin faţa ochilor pântecul puţin bombat, mărginit de cutele coapselor şi stolul întunecat al sexului Raisei, se repezi la geam, cu cine se lupta? se lăsa o lumină cenuşie, o să-l cheme în bucătăria din capătul curţii, o să mănânce iar o fiertură şi o să strângă din umeri la privirea cercetătoare a madamei. Se va întoarce iar în cămăruţa asta, va trage cu ochiul la fereastră, poate Miriam roşcata lucrează de noapte şi de aceea a stat toată ziua acasă, poate va mai răsfoi cartea lui von Reichenbach şi va reciti însemnările lui *oncle* fără să priceapă nimic şi va adormi chinuit de imaginaţia sa erotică şi de lipsa de curaj. Curaj? Ce înseamnă pentru el curajul, ce trebuie să facă pentru a dovedi sau măcar pentru a-şi dovedi că nu este un fricos, un papă-lapte. De fapt nu ştia, nu avea de unde să ştie, adus, aproape de mână, într-un oraş şi într-o lume din care nu pricepea nimic, era război – nici măcar un război aşa cum şi-l închipuise, era doar o îndelungă sfâşiere, asta pricepuse, în care durerea şi sângele nu se vedeau mereu, dar existau,

cu siguranţă existau. Ar fi trebuit desigur să lupte, dacă ar fi fost puţin mai mare ar fi fost *obligat* & o facă, fără să-şi pună prea multe probleme, cu cine, de ce, cum, ar fi încălţat bocancii, ar fi tras capela pe ochi, arma la spinare şi s-ar fi pierdut în mulţimea aceea de soldaţi care îşi târâseră picioarele câteva zile la rând prin faţa geamului. Dar nu fusese *obligat* şi din această cauză descoperise că „nu a avut curaj”, sau i se va spune că „nu a avut curaj”, când războiul se va termina, nu va mai fi nicio diferenţă, aparentă, între el şi ceilalţi decât aceea că ei au avut şansa să fie obligaţi iar el a trebuit să decidă singur. Şi apoi toată încărcătura, toată halimaua aceasta cu *oncle* Leonida din care nu mai înţelegea nimic, mai ales nu înţelegea.

EUGKN URICARU

Aşteptându-i pe barbari nu avea de unde să înţeleagă cu cine ar trebui să se bată, împotriva cui ar trebui să lupte, pe cine să urască. Poate chiar pe *oncle*? Sau pe domnul Berzea, omul care mai devreme sau mai târziu îl va ajuta, în sfârşit, să „intre în viaţă”. Ori pe acel domn necunoscut, ah, da, Constantin Stere, auzise ceva, un om probabil îngrozitor de inteligent, de generos, altfel nu ar fi auzit nimic de el la Râmnic, şi n-ar fi şeful unei gazete, tocmai acum, când sunt atât de puţine. Ar trebui probabil să le urască pe fetele de sus, pe Miriam-roşcata, din mai multe pricini, întâi că astăzi a stat toată ziua acasă şi în al doilea pentru că lucrează cu nemţii la spital. Dar dacă ar sta să cumpănească, o clipă doar, nu mai mult ar vedea dincolo de imaginea aceasta, pe care cu atâta greutate o alcătuise, pată cu pată, chip cu chip, cum ai pune pietricică lângă pietricică pentru a vedea apoi din depărtare o cadra uriaşă, sticlind, în care s-au adunat urâţenia, abjecţia, trădarea, tot ce ar trebui să urăşti într-adevăr, această imagine ai atinge-o cu vârful dălţii, cu judecata ta, cojind vopseaua, râcâind smalţul întunecat, verdele vânăt al otrăvii, atunci s-ar putea să vezi şi altceva care îţi va îndoi sufletul. Miriam-roşcata mergea ziua ori noaptea la spital să scape oameni din primejdia bolii şi a morţii, oamenii din spitale nu pot fi decât oameni în întregul şi tainicul înţeles al cuvântului, domnul Berzea este atât de singur, a înţeles din prima clipă acest lucru, văzându-l doar cum strânge din pleoape, făcând încreţituri la coada ochiului, atunci când întinde mâna cuiva, încercând de fapt să-l vadă cât mai bine, cât mai aproape, chiar dincolo de zâmbetul politicos ori rugămintea ce i se adresează, şi vrea să-l ajute, o face din prietenie faţă de *oncle*, când un om singur face

ceva doar din prietenie, asta este o dovadă că nu poate fi rău. Iar domnul Stere, de ce l-ar urî pe domnul Stere, pe care nici nu-l cunoaşte şi care probabil, de ce probabil, sigur, sigurissim, va fi patronul lui, un om de la care va învăţa gazetărie, care îl va introduce în lume, în saloane, de ce să-l urască? Pentru că scoate o gazetă la Bucureşti sub ocupaţie? Asta-i bună, aici parcă îl auzea pe oncleleonida „dacă n-ar face-o el, ar face-o altcineva, mai prost, prostind la rândul său lumea. Gazetele trebuie făcute, întotdeauna se va găsi cineva care să citească şi ceea ce nu se scrie în ele. Şi ăsta poate să fie un rost al gazetarului, să-l facă pe om ca atunci când îi citeşte articolul să dea cu mâna în pagină şi să zică – aiurea, dom'le, dar e cu totul pe dos. Altfel nici nu l-ar duce gândul că într-adevăr situaţia este chiar pe dos". Ca şi cum ar fi avut nevoie de un sprijin concret, de un obiect care să-i arate soluţia de izbăvire, ieşirea din încâlceala de gânduri în care se afundase, privi în jur, trecând cu ochii peste mobile şi haine., oprindu-se, a câta oară? în cele din urmă asupra tomului adus din camera răvăşită a lui *oncle* Leonida. Stătea liniştit, negru, lucios, ca un ochi de jivină, chemându-l, îndemnându-l, poate aşa îl va fi găsit şi *oncle* în cine ştie ce dugheană cu vechituri. îl luă în palmă, era greu, plăcut la pipăit, ispititor, aproape viu. Era în sfârşit ceva ce îi aducea aminte, ceva ce îl lega material de Raisa, de noaptea trecută, de experienţa, de ce experienţa? de clipele de viaţă adevărată pe care le trăise alături ori împreună cu ea. Era de necrezut, mai bine spus, greu de crezut şi aproape de neînchipuit că totul s-a petrecut *cu el*, că totul s-a întâmplat la câţiva metri deasupra, la stânga sau la dreapta, nici nu ştia prea bine, că reuşise să facă din acea femeie despre care *oncle* îi atrăsese atenţia că „Nu-i de nasul tău, băiete", să facă femeia lui, aşa cum nici măcar nu-şi închipuise până atunci. Răsfoi într-o doară paginile cărţii, litere negre pe hârtia gălbuie, mirosul dulceag de mucegai, cum spusese „Aşteaptă-mă, voi veni când vei avea nevoie de mine". Frumos, dar neadevărat. Din clipa când ieşise din camera de deasupra a avut tot timpul nevoie de ea şi Raisa nu a venit. Nici măcar nu avea cum să vină, *nu putea* să vină din cauza prietenei, colegei, ce i-o mai fi, din cauza lui Miriam-roşcata, geniala, aventuroasa care

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari

3 H

umblă noaptea prin Bucureşti îmbrăcată în manta germană.

Brusc se hotărî, luă cartea sub braţ, ieşi fără niciun plan anume, fără niciun gând, trebuia să o vadă, dacă nu o va vedea pe Raisa în următoarele clipe presimţea că se va deschide în el un izvor de suferinţă, o rană reală şi dureroasă care îl va chinui nu doar o noapte, o zi, ci vreme îndelungată. Pe măsură ce urca scările strângând cartea legată în piele neagră aproape de trupul său, ca pe o dovadă a iubirii sale, Ermil descoperi sau crezu că descoperă punctul slab, fisura întregii alcătuiri, a eşafodajului, a complicatei demonstraţii care te putea convinge că viaţa nu se află în corpul nostru, ci ne însoţeşte, noi abia luând cunoştinţă de ea numai datorită unor tulburări, unor şocuri ce-i afectează incandescenţa. „Dacă e aşa cum spuneţi – se va adresa el roşcatei-Miriam, asta înseamnă că pe lume există o cantitate limitată de aură, care se transmite, se combină de la o fiinţă la alta, dar e. mereu aceeaşi în fond, ah, nu, ăsta nu-i un argument, nu-i un motiv, auzi cantitatea, trebuie să găsesc altceva, urca scările, era aproape de uşa lor, ezită, ce naiba să-i spună să o dea gata, era pornit împotriva ei, fără să ştie de ce, putea foarte bine să fi fost ea aceea care să-l surprindă răsfoind caietul şi atunci poate nu Raisa, ci Miriam ar fi fost *prima femeie din viaţa lui*, de faptul că trebuia să cunoască femeia în acele clipe nu se mai îndoia. Cine se îndoieşte de un fapt care a avut loc? Ah, nu. O să-i spun că descoperirea ei nu face doi bani, altcineva a făcut-o, cu mult înainte, aici, am dovada. Şi fericit strânse cartea cu atâta putere, încât simţi cartonul înfigându-se în carne. „O să se cam treacă cu genialitatea dumitale” – zâmbi şi deschise încet uşa, fără să bată, aşa cum se întâmplă doar unui om prea preocupat de ceea ce urmează să spună, repetându-şi de prea multe ori în minte replica. În camera lor lungă, plină cu mobile era semiîntuneric, o lampă ardea imediat în spatele uşii, făcând umbrele şi conturele neclare. La început nu pricepu nimic. Stăteau îngenuncheate, faţă în faţă iar Miriam îi împletea codiţele acelea care atârnau pe lângă lobii urechilor atât de neaşteptat şi de frumos. Privi câteva clipe, îndelung, ca şi cum ar fi vrut cu tot dinadinsul să priceapă ceva. Nu avea nimic de priceput cu greu, totul era limpede, era ca şi cum (sau era într-adevăr) aurele a doua fiinţe se contopiseră cu totul alcătuind o imensă pată de culoarea bronzului, grea, densă. Ceea ce văzuse el cu o seară înainte, în jurul trupului dezgolit al Raisei nu însemna decât o palidă şi neconvingătoare reflexie a pielii sale orbitor de albă. În cameră mirosea a santal, de unde, într-o astfel de vreme? şi privirile celor două

fete nici nu se clintiră atunci când făcu un pas îndărăt, lăsând să-i cadă cartea profesorului Reichenbach fără nicio intenţie, ci doar din cauza uimirii şi a încă unui sentiment pe care nu-l mai avusese de mult din copilărie. Era ca şi cum s-ar fi uitat pe gaura cheii. Simţi că roşeşte, că violenţa lui, aceea cu care urcase scările, s-a transformat în vulgaritate, împotriva dorinţei sale, şi se răsuci greoi, ameţit, înfrânt, pentru a se reîntoarce în odaia sa de jos, de mult mai jos. Se simţea ca o pasăre de cameră ce pentru o clipă a văzut prin fereastra deschisă grădina, întinderea nesfârşită a cerului.

A privi printr-o fereastră e ca şi cum ai privi printr-o lentilă, spaţiul ei încercuit îţi dirijează privirea, fie pentru a descoperi o lume imensă, pe dinlăuntrul ei, atunci când te uiţi din afară, fie pentru a te uimi în faţa imensităţii sale din afară, când o priveşti dinspre lăuntru. Lucrul acesta capătă trăsături delicate şi neobişnuite atunci când „privirea prin fereastră" se face din interiorul unei case părăsite de câteva sute de ani către strada la fel de părăsită, înspre piaţa goală, năpădită de mirt, ierburi, ferigi meridionale, aşa cum mi s-a întâmplat în miezul unui august la Mystras. Poţi să uiţi că în jurul tău, la distanţe astăzi infime, se

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari află semnele reale ale unei civilizaţii pe care ai imaginat-o, citind cărţi, descifrând profunzimea gândirii ei, ori, cel mai des, atribuindu-i tot ce cunoşti despre om şi relaţiile tale cu lumea numai din spaima, teroarea de a nu fi singur, de a nu fi în situaţia de a descoperi *tu* singurătatea, poţi să o faci neînsemnată, măcar pentru o clipă, atunci când te afli la Mystras. Totul e mort, totul e neclintit. Ziduri, biserici, case, terme, capele, forturi, cărări şi străzi, pieţe şi, de ce nu? maidane, totul a rămas neatins de om, atins doar de timp. Timpul însă atinge totul, chiar şi pe noi, cei ce ne facem un mod de existenţă din observarea atingerilor sale. Desigur Mystras, cetate bizantină? cetate francă? cetate creştină? cetate păgână? de toate la un loc, sub acelaşi soare, la aceeaşi depărtare de vechea Spartă, în umbra istorică (deci trecătoare) a Taigetului, vreme de sute de ani, cu oameni sau fără oameni, rămâne în picioare indiferentă la punctul de vedere faţă de utilitatea ei, exprimat sau nu de cei în stare să o străbată pe jos, jur-împrejur ori de-a curmezişul. Misterioase semne de rit acoperite de iederă, încrustate în ziduri, cruci de Malta, semne ale confreriilor de constructori, un semn pravoslavnic însângerat, timid dar stăruitor,

ochii azurii înconjuraţi cu aur aţintindu-te pe sub streşini roşcate de ţiglă, fragmente de mozaicuri hieratice închipuind, pentru cine are răbdare şi puterea de a izvodi lumi trecute, scene patristice ori de jertfă pioasă într-o manieră cu totul alogenă, aducând poate cu amintirile înverzitei Irlande – peste tot în lumea meridională a Europei stăruie umbra Scoţilor şi încâlcita, ceţoasa lor lume – toate acestea îngrădindu-te, asaltându-te, încet şi temeinic, având un singur scop – să te scoată afară din Cetate, să te împingă să părăseşti Mystras-ul dacă… Dacă nu vei avea puterea şi ştiinţa să intri în lumea lui, de fapt să te determine să priveşti prin acea fereastră a memoriei tale către lumea lui, aceea pe care trebuie să o porţi cu tine. Dacă nu o ai, dacă nu eşti înzestrat cu ea, vei părăsi oraşul la rându-i părăsit, urmărit doar de miresmele plantelor încinse şi de uimirea că totuşi există. Dar uimirea nu este decât un eşec.

< Rătăcind pe străzile prăbuşite, devenite cu vremea trepte ori înşiruiri de pietre fără regulă, încercam să descopăr regula. Acea regulă ce se statorniceşte în fiece aşezare, oricât de răsfirată ori pauperă ar fi, regula după care oamenii se mişcă înăuntrul ei. Cu toate că astăzi ridicăm oraşele şi trasăm dăinuirile de bătut cu piciorul pornind de la o anumită regulă a faimosului, acela colţuros, ieşit din unghiurile drepte ale clădirilor şi unghiurile drepte ale aleilor dintre cele mai clare semne ale refuzului nostru de a fi liberi – blocurile, peste zi ori peste noapte apar cărările. Oricât ne-am strădui, nu vom înţelege raţiunea lor, niciodată nu vor însemna drumul cel mai scurt, oricât ne vom strădui, nu vom afla cine le deschide, cine este primul care taie spaţiul, şovăielnic ori hotărât, dar îl taie, poate numai din dorinţa firească de a călca prin iarbă. Acele cărări sunt de fapt regula. Dacă nu reuşeşti să le descoperi, n-ai priceput nimic, vei fi un străin într-un loc străin. Desprinderea de gaip, orice loc vestit se vizitează în grup, chiar dacă vei fi singur, se va găsi până la urmă un grup şi pentru tine, „grupul singuraticilor”, desprinderea s-a făcut din această secretă şi bine întemeiată dorinţă de a descoperi cărările Mystras-ului, singurul mod de a pricepe ceva dintr-o uimitoare manifestare a indiferenţei faţă de oameni, cum mi se pare această cetate ce există doar pentru sine. Până la urmă am găsit, erau frânturi, erau vagi semne, dar atingându-le mă simţeam bine, mă simţeam de acolo, intram pentru un metai, zece metri, la Mystras nu există timp, ci doar spaţiu, intram pentru câteva zvârlituri de băţ în lumea lui, aceea

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari care exista paralel cu noi, vizitatorii veniţi dintr-o societate umană ce ţine doar la timpul său. Semnul îl primeam de la o piatră, de la o frântură de zid ce mi se părea *altfel*. De fapt era la fel ca toate pietrele, ca toate bucăţile de zidărie, numai că părea *altfel*. Ce o deosebea, nu pot să spun, dar pot să-mi închipui. O piatră, un zid, un colţ de umbră ori adierea plină de miresme mediteraneene, uleiuri eterice, volatile ce se desprindeau din florile, frunzele, trunchiul atâtor plante necunoscute mie, dar care deveneau într-o clipă *ştiute*. Piatra, zidul, umbra, adierea, acele *semne ştiute* mă încunoştinţau că sunt pe drumul cel bun. Turişti americani flecăreau în preajmă, japonezii fotografiau tot şi nu aflau nimic. Ştiam şi de ce, singurul lucru care îi interesa era fortăreaţa din vârf, o invitaţie la performanţă şi şirul de măgari ţinuţi de căpăstru care îi putea duce până acolo. Cunoşteam dorinţa – în orice loc, să fii cât mai sus. Nu era doar a lor. Două fete, mergând încet, ca într-un dans în care aluneci, nu păşeşti, îmbrăcate în rochii de in alb stins, ca lobul frunzei de măslin, alb de cenuşă, cu o cusătură care dacă nu era elină lăsa această impresie, mereu aceleaşi le regăseam în fiecare loc unde îmi apăreau în cale semnele bunului drum. Exaltarea mea atinse extazul când am simţit ce păşesc, sigur, fără nicio îndoială, pe aceleaşi pietre ce alcătuiau cărarea de ajuns acasă a unuia din locuitorii Mystrasului. În afara drumului bătut de turişti, în afara drumului pe care mersese atâta omenire, şerpuită, strecurându-se pe lângă un zid, destul de des îi pierdeam firul dar o prindeam din nou, ca şi cum aş fi fost un câine de vânătoare afundat în hăţiş, răsărind în coasta unei ridicători doar cu două semne, având pantofii acoperiţi de praful istoric şi picioarele cuprinse de vrejuri, iederi, iarbă neagră, mergând pe unde nimeni nu vedea că e de mers, am intrat *în casă*. Cărarea aceea ducea la o casă, ducea acasă. O casă în care creşte iarba, în care pereţii sunt spălaţi de ploaie – când plouă, sunt uscaţi de soare – când nu plouă, pe zid nemairămânând nimic care să aducă aminte de cei care i-au clădit, de cei care i-au acoperit, de cei care i-au însufleţit. Piatră verde-neagră, lespezi de gresie, un zid care închide o stradă şi fereastra ca un ochi de ciclop veghind asupra piaţetei din partea cealaltă. Leandrii crescuseră înfrăţiţi dintr-o încăpere în alta şi cicălele cârâiau cu sutele, cu miile, dând impresia unei pustietăţi desăvârşite – doar lipsa omului poate îngădui o asemenea dezlănţuire de sunete şi parfumuri vegetale. Va fi

fost casa unui negustor, a unui farmacist, a unui oştean, a unui luptător la circ, o casă publică sau ocrotită de cel mai sever drept al proprietăţii, casa unui demnitar mai mă – aint, poate chiar aceea a comandantului pieţei, doar nu departe se întinde rotund şi vârstat de blocuri de marmură locul charismatic. Nu aveam de unde să ştiu, deasupra cerul era de un albastru intens, pur, ca un iris, căldura trimitea noi valuri de aer îmbibat cu eteruri, zidul casei era nepăsător, lăsând vegetaţia să-l înconjoare, să-l copleşească, rămânând în continuare un scop în sine. Dintr-odată singurătatea mea deveni singura, insurmontabila piedică, pentru o înţelegere deplină a acelei proiectări în trecut. Aveam nevoie de comunicare, ca şi cum sentimentele şi simţurile erau ameninţate de o implacabilă dizolvare în sine, o *black hole* a sensibilităţii, totul, eu şi lumea înconjurătoare prăbuşindu-ne, mai repede sau mai târziu, în sine. Aceasta era de fapt Mystras, cetatea părăsită, abandonată sieşi. Am privit pe fereastra mărginită cu blocuri de gresie, un loc mereu întunecat, într-o încadratură perfectă, nici închipuirea n-ar fi ajuns la această perfecţiune, în capătul străzii, chiar în pragul pieţei, ceţe două tinere, faţă în faţă, ţinân-Eugen Uricaru du-şi mâinile încrucişate, prinzându-şi astfel degetele într-o atingere abia perceptibilă, se pierduseră *cu totul* într-o contemplare ale cărei dimensiuni umane depăşiseră cu mult ceea ce-mi fusese dat să cunosc până atunci. Pentru prima dată înţelegeam, sau aveam impresia că înţeleg, iată că timpul mă face să devin suspicios, fără cuvinte, fără trecut, împotriva educaţiei şi a simţului comun, înţelegeam ce este acela erotismul, în sensul său cel mai restrâns, o trecere de la prietenie la dragoste. Eram atât *de acolo*, din capătul străzii ce răzbătea în piaţa veche a cetăţii, încât privind pe fereastră m-am ruşinat, era ca şi cum m-aş fi uitat pe gaura cheii într-o încăpere. Încăperea, singurătatea, lumea pe dinlăuntru se afla în acel moment acolo, în afara zidurilor casei; între zidurile cetăţii.

Lumina după-amiezii se lichefiase în junii lor, lăsându-mă pe mine în întuneric. Am plecat în vârful picioarelor, distanţa în timp nu are influenţă asupra sunetului, ci doar spaţiul, şi ne găseam în acelaşi spaţiu închis, căutând urmele cărării. N-am găsit nimic, era de la sine înţeles, ea doar mă ducea până în acel loc, pentru ieşirea din Mystras erau bune doar drumurile trecătorilor. Am rămas cu uimirea, înfrângerea a tot ce ştiusem despre înţelegerea umană, pricepând doar că deplinătatea acelui fel de trăire a convieţuirii între două fiinţe

umane era un vârf către care mai aveam de ostenit. Arsura uimirii m-a obligat ca împotriva voinţei mele să trădez în conversaţii cu prietenii clipa mea de exaltare de la Mystras. De fiecare dată s-a îndepărtat de mine, devenind tot mai schematică, tot mai lipsită de strălucirea luminii lichefiate din pricina căldurii, pietrelor, plantelor, cărărilor, celor două fete care se iubeau. Cred că de data aceasta am reuşit să o ucid.

Aşteptându-i pe barbari

Cu cât treceau zilele, Ermil constată că uimirea sa fusese într-adevăr semnul unei înfrângeri. Aproape toată vremea stătea lipit de fereastră aşteptând să o vadă trecând pe Miriam-roşcata către stradă, în uniforma de grenadier german, săltându-şi umerii prea înguşti în stofa aspră şi nepotrivit croită pentru o femeie. Îşi ţinea auzul treaz la orice mişcare ce s-ar fi făcut simţită prin tavan, poate din cauza încordării avea uşoare halucinaţii, i s-a părut că aude strigăte înăbuşite, omeneşti şi totuşi străine unei voci normale, obiecte rostogolite pe podea, dincolo de miezul nopţii, pe când se chinuia cuprins de o febră necunoscută a pleoapelor, îl ardeau la atingerea globilor obosiţi, înroşiţi de veghe. Nu voia, nu putea să ia nicio iniţiativă, aştepta, atâta tot. Se simţea umilit, strivit de o forţă necunoscută care izvora (asta o ştia bine), chiar din neputinţa lui de a reuşi în ceva. Îşi dădea seama încetul cu încetul de naivitatea, de ce să se ascundă – prostia, limpede, prostia lui de a crede că nu avea decât să se oploşească pe lângă *oncle* Leonida pentru ca viaţa să i se deschidă ca o alee îngrijită, pe care ar putea merge în voie, după voie, ajungând doar *să vrea* pentru a-şi *avea*. *Oncle* dispăruse, oraşul era străin iar singurul lucru pe care crezuse că e în stare să-l facă în deplinătate, i se părea acum de o simplitate şi o deriziune dezarmantă. Se desprinsese ca dintr-o găoace de Râmnic, de lumea închisă şi perfectă în care nu avea importanţă dacă e capabil să facă sau nu ceva, pentru a veni la Bucureşti, nădăjduind într-o lume în care va fi nevoit să facă şi va face ceva, tocmai din această cauză, trecuse prin atâtea încercări şi cunoscuse atâta lume dar el, Ermil, nu se alesese până la urmă cu nimic, decât cu o uimire profundă, din care încă nu-şi revenise şi cu o senzaţie de derută din ce în ce mai accentuată, încetul cu încetul, aşa cum trecea şi vremea, se strecura în mintea lui îndoiala – este oare cinstit, este oare drept să înceapă cucerirea unei lumi, pentru că asta începuse cu plecarea din Râmnic, cucerirea unei lumi, a

Eugen Uricaru

Aşteptându-i pe barbari unei lumi care se destrăma, a unei lumi în care nu mai recunoştea nimic – nici binele, nici răul în chipurile lor ştiute, nici bucuria, nici măcar nefericirea, durerea, moartea. Toate căpătaseră alte imagini, alte măsuri. „Ah, *oncle*, *oncle*, piesa e proastă, actorii cabotini iar lumea se înghesuie la ieşire” repeta în cel mai curat stil Leonida Soroceanu şi adormea cuprins de un somn greu, întretăiat de fulgerări ori senzaţii ce emanau din corpul Raisei, pretutindeni prezent în memoria sa.

Peste trei sau patru zile, pierduse şirul, poarta fu trântită cu zgomot şi în curte se auziră paşii atât de caracteristici ai soldaţilor. Se repezi la geam, purtau halate albe trase peste mantăile lor păroase, coborâră neaşteptat de repede, ducând în faţă o targă cu un corp învelit în cearşaf, îşi pierdu vocea, deschise fereastra ca un automat, aerul rece îi crispa obrazul, în tâmple îl lovea un ciocan moale „Raisa, Raisa”, apoi totul se învârteji, apăru şi Raisa, îmbujorată, purtând pe umeri o manta de grenadier, era poate mantaua lui Miriam, privirile îi alunecară fără voie după brancardă, văzu sau crezu că vede un ciuf roşcat ieşit de sub pânza aspră, soldaţii erau palizi, negri, cu bărbile crescute, miroseau ciudat, a oţet, a camfor, a formol.

Vru să strige „Raisa, draga mea, Raisa” însă nodul din gât coborî, aproape se sufoca, se aplecă mult, ca şi cum ar fi vrut să o atingă pe cozile lăsate peste lobii urechilor. îi prinse lucirea irisului, era tulbure, totuşi strălucitoare, părea că toată lumina din jurul ei se retrăsese înăuntai şi alcătuia un ghem care palpita, aruncând sclipiri din când în când „Raisa, reuşi să îngaime, Raisa, eu…” Raisa ridică încet privirea, zâmbi, dar nu-i zâmbea lui, „Ce ţi-am făcut, Raia, de ce… Ce Dumnezeu ţi-am făcut! – se auzi strigând, urlând aproape până la ruperea corzilor şi atunci un soldat, poate un ofiţer, se opri în dreptul lui şi împinse fereastra cu mâna „Verboten. Flecktiphus”. Apoi, atent, sacadat: „Carantină, este interzis să părăsiţi casa. Fräulein Miriam ist gestorben und ihre Freundin ist krank”. Noaptea îi apăru Vergii cocoţat pe gard, strângând în jurul trupului său sfrijit mantaua zdrenţuită, repetând ca pentru a-i băga în cap cu de-a sila: „După câini vin păduchii, după ei vine tifosul. După tifos vine Moartea. Asta se întâmplă dacă oamenii pleacă, dacă oamenii renunţă!”

În atenţia librarilor şi difuzorilor de carte:

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii

Scriitorilor din România nr. 45 10 62 62, deschis la BCR/SMB.

Redactor: Aurelia Ulici Tehnoredactor: Florentina Preda Corector: Angela Ştefănescu

CARTEA

DE PROZA

Aşteptându-i pe barbari este, în sfârşit, o carte identică manuscrisului şi un roman care vine din disperare. Disperarea de a constata că una dintre cele mai cinice ziceri – „cu cât este mai rău cu atât va fi mai bine" – nu numai că aparţine istoriei, dar este chiar generatorul viitorului nostru. Altfel nu se poate elucida coincidenţa nefericirii în istoria noastră, ba, şi mai mult, continuitatea ei. *Aşteptându-i pe barbari* – un roman cu cheie, iar cheia este chiar viaţa dumneavoastră.

Eugen Uricaru

ISBN 973 – 23 – 0679 – 3